T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM ANASANAT DALI

KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAM TASARIMLARI BELGELEME VE YORUMLAR

MARIYAM YEZIYEVA

SANATTA YETERLIK TEZI

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Özcan ÖZKARAKOÇ

ANTALYA-2016

T.C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

SANAT VE TASARIM ANASANAT DALI

KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAM TASARIMLARI BELGELEME VE YORUMLAR

MARIYAM YEZIYEVA

SANATTA YETERLIK TEZI

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Özcan ÖZKARAKOÇ

Bu Tez Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi (BAP) tarafından desteklenmiştir.

ANTALYA-2016

KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAM TASARIMLARI

BELGELEME VE YORUMLAR

MARIYAM YEZIYEVA SANATTA YETERLIK TEZI 2016

DOĞRULUK BEYANI

Sanatta Yeterlik/Doktora Tezi olarak sunduğum "KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAM TASARIMLARI BELGELEME VE YORUMLAR" başlıklı bu çalışmayı, tüm akademik ilke ve kurallara uygun bir şekilde gerçekleştirdiğimi; sosyal bilimler araştırmalarının etik ilkelerine uygun olarak, aykırı hiç bir yol ve yardıma başvurmaksızın hazırladığımı ve sunduğumu; yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu; çalışmamda kullandığım veriler üzerinde intihal olmadığını, beyana aykırı bir durum saptanırsa, ortaya çıkacak her türlü ahlaki ve hukuki sorumluluğu üstleneceğimi kabul ederim.

Mariyam YEZIYEVA

2016

T. C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü

SANATTA YETERLİLİK TEZ KABUL FORMU

Mariyam YEZIYEVA tarafından hazırlanan KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAM TASARIMLARI BELGELEME VE YORUMLAR başlıklı bu çalışma 03./10./2016 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından sanatta yeterlik tezi/eser raporu olarak kabul edilmiştir.

Unvanı, Adı Soyadı		İmza
Prof. Dr. Yıldıray Özbek	Başkan	
Doç. Dr. Meliha Yılmaz	Üye	
Doç. Dr. Çağatay Akengin	Üye	
Yrd. Doç. Dr. Özcan Özkarakoç	Üye	
Yrd. Doç. Gözde Yetmen	Üye	

T. C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

……/……/.......

Mariyam YEZİYEVA

İmzası

T. C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü

SANATTA YETERLİLİK TEZ KABUL FORMU

Mariyam YEZIYEVA tarafından hazırlanan KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAM TASARIMLARI BELGELEME VE YORUMLAR başlıklı bu çalışma .../.../……. tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından sanatta yeterlik tezi/eser raporu olarak kabul edilmiştir.

Unvanı, Adı Soyadı	Başkan	İmza
Unvanı, Adı Soyadı	Üye	İmza
Unvanı, Adı Soyadı	Üye	İmza
Unvanı, Adı Soyadı	Üye	İmza
Unvanı, Adı Soyadı	Üye	İmza

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

Türk halklarının ortaya çıkışı ve etnokültürel gelenekleri ile buna ait özellikler bilimsel olarak tam anlamıyla incelenip belgelenmemiştir. Bu konunun yeterince ele alınmamış olmasının sebebi, ilmi temellerin zayıflığı kadar birçok bilim adamının, peşin hükümlü yaklaşımları olarak öngörülmektedir. Hint-Avrupaistler Türkologlara Türk halklarının etnogenezini, diğer tarihî ve dilbilimsel meselelerini araştırma metot ve yollarını benimsetmişlerdir. Bu bilim adamlarının bir kısmı bilimsel gerçekleri bilinçli olarak tahrif etmiş; zaman zaman da Türklerin tarihî ve kültürel zenginliğini kasıtlı olarak görmezden gelmişlerdir.

Karaçay Balkarlar, Kafkasya'nın kadim halklarındandır. Moğol-Tatar ve Timur'un yıkım ve kıyımlarına kadar aynı dili konuşmuşlar ve aynı toprakları paylaşmışlardır. XIV.-XV. yüzyıllarda ülkelerin sınırları ayrılmaya başlamıştır. Fakat dilleri, kültürleri, psikolojileri ve gelenekleri aynı kalmıştır. Kurgan kültürünün temsilcileri ve eski göçebe kabileler onların eski Türk atalarıdır. Bu ataların maddi kalıntıları Nalçik şehrinde Ak-baş, Kişpek, Şaluşka, Bıllım köylerinde, Çeçen-İnguş topraklarındaki Mekenskiy, Tiflisskiy, Kazanskiy köylerinde, Krasnodar bölgesinde Novo-Titarskiy köyünde, Karaçay'da Nicniy Cögetey yanında bulunan kurganlar ve mezarlıklardır.

Karaçay Balkarların atalarının Kafkasya'da yarı göçebe olarak yaşamlarını sürdürdükleri açık bir şekilde Maykop kültüründe görülmektedir. Bu kültür, adını Maykop şehrinin yanında bulunan kurgandan almaktadır. Maykop döneminde, Karaçay Balkarların atalarının Sümer medeniyeti ile yakın etnokültürel ve dil bakımından ilişkileri olduğu bilinmektedir. Kurgan kültürünün mirasçıları; İskitler, Sarmatlar, Bulgarlar ve *Alanlar* (Karaçay Balkar) yüzyıllarca süren yapılaşma sürecinin bitiş noktasını oluşturmuşlardır. Bilimsel veriler, Karaçay Balkarların, Kuzey Kafkasya'da 5000 yıldan fazla bir zamandan bu yana yaşadıklarını kanıtlamaktadır. Moğol-Tatar kıyımına kadar etnik yapılarıyla toprakları Kuzey Kafkasya'da *Laba* ve *Terek* nehirleri arasındaki bölgeleri ve dağ eteklerini kapsamıştır.

Türk devletlerinin (Hazar Hanlığı, Avar Hanlığı, İdil Bulgaristan ve *Alania (Alan) Krallığı)* etkisi altında çok fazla kalan ulusların olduğu (Ermeniler, Gürcüler,

Osetler, Çerkezler, Çeçenler, İnguşlar, ve Dağıstan halkları) bilinmektedir. Bu uluslar, Türklere ait giyim kuşam unsurlarını ve bunlara ait terimleri de benimsemişlerdir.

"Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar Giyim Kuşam Tasarımları Belgeleme ve Yorumlar" başlığı taşıyan bu tez çalışması dört yıllık yorucu ve yoğun bir süreç sonunda hazırlanabilmiştir.

Atalardan miras kalan Karaçay Balkar geleneksel giyim kuşam unsurlarının köklü değerlerin incelenerek yaşatılması ve tanıtılması amacıyla yapılan bu araştırmada bana destek çıkan, tecrübe, düşünce ve önerileriyle bana yardımcı olan tez danışmanlarım Sayın Doç. Dr. Abdullah KARAÇAĞ ve Sayın Yrd. Doç. Dr. Özcan ÖZKARAKOÇ'a; yardımını esirgemeyen değerli hocalarım Sayın Prof. Dr. Selçuk MÜLAYİM'e, Sayın Prof. Dr. Alaybey KARAOĞLU'na ve Sayın Yrd. Doç. Dr. Harun DILER'e; görüş ve düşünceleriyle çalışmalarımı destekleyen akademisyen hocalarıma; Sayın Prof. Dr. Yıldıray ÖZBEK'e, Sayın Prof. Dr. Necati DEMİR'e, Sayın Doç. Dr. Kemal Reha KAVAS'a, Sayın Doç. Dr. Ömer ZAİMOGLU'na, Sayın Doç. Dr. Fatih BAŞBUĞ'a, Sayın Doç. Dr. Meliha YILMAZ'a, Sayın Doç. Dr. Çağatay AKENGİN'e, Sayın Doç. Dr. Fikri SALMAN'a, Sayın Yrd. Doç. Dr. Aydın ZOR'a, Sayın Yrd. Doç. Dr. Mehmet SAĞ'a, Sayın Yrd. Doç. Gözde YETMEN'e; fikir ve görüşleri ile yanımda olan sevgili arkadaşım, Sayın Öğr. Gör. Sultan YILDIRIR'a, çalışma sırasında büyük yardımları dokunan değerli kardeşim Culduz YEZİYEVA ile değerli yeğenime Sefra GÜNDOĞAN'a, Aigerim AKHMETOVA'ya, Arş. Gör. Melis SUCUOĞLU'na, Arş. Gör. Serap DUMAN İNCE'ye, Arş. Gör. Zehra Seda BOZTUNALI'ya, Arş. Gör. Sabriye ÖZTÜTÜNCU'ye, Hatice ÖZER'e, fotoğraf çekimlerinde yardımını esirgemeyen Kadir ÖZMEN'e, bütün eğitim hayatım boyunca yanımda olan, maddi, manevi ve bunun dışında her konuda desteğini esirgemeyen ve büyük sabır gösteren değerli annem, babam, tüm aileme her şey için sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Mariyam YEZIYEVA
2016

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	MARIYAM YEZIYEVA
	Numarası	20129518602
	Anasanat Dalı	SANAT VE TASARIM ANASANAT DALI
	Danışmanı	Yrd. Doç. Dr. Özcan ÖZKARAKOÇ
Tezin Adı		KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAM TASARIMLARI BELGELEME VE YORUMLAR

ÖZET

Bu çalışmada Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar Giyim Kuşam Tasarımları incelenmiştir. Çalışmada, Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar Giyim Kuşamlarını belgelemek, kadın ve erkek giyim kuşamlarını ayırmak, giyim kuşamları kimlerin ne şekilde kullanıldığını belirlemek, sosyal statü ve dönemsel dağılımlarını saptamak ve giyim kuşam geleneğini açıklayarak, Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar giyim kuşamına dair yeni yorumlamalar ile özgün bir koleksiyonun hazırlaması amaçlanmıştır.

Çalışmanın bölgesel kapsamı Kuzey Kafkasya olarak belirlenmiştir. Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar Giyim Kuşam geleneği konusunda bilgi alınabilen, Karaçay Balkarlar'a ait *"Nart Destanı"* ve *"Özden Adet"* adındaki kanun (töre) kitabı, bilimsel yayınlar, kaynaklar, dil, hukuk, gelenek ve görenekler, alışkanlıklar, etik kurallar, ahlaki değerler, arkeolojik bilgiler, müze ve arşiv kayıtları, eserler,

resimler, çizimler, örnekler, fotoğraflar ve özel aile arşivleri incelenerek birçok konuda bölge insanına ait önemli bilgiler ortaya konmuştur.

Sonuca ulaşabilmek için Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar Giyim Kuşamı tarihsel ve kültürel çerçevede ele alınmıştır. Giyim kuşam fonksiyonları tanımlanarak onların sosyokültürel ortamda kullanılması ve bedensel işlevlerinin giyim kuşam üzerinde incelemesi yapılmıştır.

Etnik tarih bağlamında, Karaçay Balkar maddi kültür özellikleri belirlenerek araştırılmış; giyim kuşamlarındaki dinî, mitolojik, estetik ve sanat fikirlerini yansıtan renkler ve süslemeler incelenmiştir. Kuzey Kafkasya halklarının giyim kuşam kültürünün, Sarmat ve Hun dönemlerinden beri süregelen göçlerden ve Proto-Türk göçebelerinden geldiği bilinmektedir. Bu nedenle *"Kuzey Kafkasya Moda"*sında güçlü bir Türk etkisi görülmektedir ve giyim kuşamda bir standart oluşturmak için Türk örneklerinden esinlenildiği görülmektedir.

İki kültür akışı (*göçebe bozkır* ve *yerel Kafkas kültürleri*), Karaçay Balkar giyim kuşam şekillerine yansımış ve takı ile süslerde de kendi özelliklerini koruyabilmiştir. Giyim kuşamda bulunan metalik takı ve süslemelerin (göğüs düğme ve düğme ilikleri, asmalı çıngırdaklar ve vb.) kökenleri Erken Dönem Kafkasya kültürüne; altın sırma işçiliği, nakış ve aplike tekniklerinin de göçebe bozkır kökenine dayandığı bilinmektedir. Karaçay Balkar kadın giysilerinde kullanılan altın sırma işçiliğinin temelinde Türk geleneksel maden işlemeciliği ve kumaş işlemeciliğinin etkisi olduğu bilinmektedir.

Sonuç olarak tüm dünyaca bilinen Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar giyim kuşamının, eski zamanlarda olduğu gibi günümüzde de son derece zengin bir giyim kuşam geleneğine sahip olduğu bilinmektedir. Kuzey Kafkasya bölgesine has olan Karaçay Balkar giyim kuşam geleneği, o bölgenin kültürünü ön plana çıkartmaktadır. Hatta, Kuzey Kafkasya'da modayı belirleyen Türklere, zarif giyim tarzlarından dolayı *"dağ aristokratları"* denmiştir.

Buna dayanarak Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar giyim kuşamı incelenmiş ortaya çıkan bilgilerden esinlenerek, giyim kuşama güncel yorumlar getirilmiş ve özgün bir koleksiyon hazırlanmıştır. Bu çalışma, Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteklenmiştir. Proje Numarası: SSY-2016-1024.

T.R.
AKDENIZ UNIVERSITY
Institute of Fine Arts

Student	Name Surname	MARIYAM YEZIYEVA
	Number	20129518602
	Department	The Department of Art and Design
	Advisor	Assist. Prof. Dr. Özcan ÖZKARAKOÇ
Thesis Name		DOCUMENTATION AND INTERPRETATIONS OF NORTH CAUCASUS KARACHAI BALKARS APPAREL DESIGN

SUMMARY

North Caucasus Karachai-Balkars' Apparel Design have been examined in this study. The purpose of the study, is to document the North Caucasus Karachai-Balkars' clothing, to separate men and women wearing apparels, to determine who used and how used cloths, to determine the social status and periodical distribution, and using explaining the customary clothing tradition to prepare the original collection with contemporary interpretations of the North Caucasus Karachai-Balkarian traditional clothes.

The regional scope of the study is North Caucasus. By getting information and examining about North Caucasus Karachai-Balkar Clothing Tradition from Karachai – Balkars' epos named ''Nart Destanı'' and 'law (honor) book named ''Ozden Adet'', and examining scientific publications, resources, languages, law, customs and traditions, habits, ethics rules, moral values, archaeological data, records, museum archives, artifacts, paintings, drawings, samples and photos from private family archives are revealed important information in many aspects about the people of the region.

In order to reach the result the traditional wearing apparels of North Caucasus Karachay-Balkaria is discussed in historical and cultural context. The using traditional wearing apparel in socio-cultural environment and their ’’bodily function’’ were examined by defining the apparel functions.

In the context of ethnic history, there were investigated the color and ornamentation semantics which reflect the mythological and artistic-aesthetic ideas in traditional clothing by determining characteristics of Karachai-Balkar material culture. It is known that the apparel culture of the North Caucasus people are coming from the ongoing migration since Sarmatian and Huns period and Proto-Turkic nomads. Therefore, “the North Caucasus fashion” is the product of a strong Turkish influence and in order to be a “standard” there were adopted in it a lot from Turkish examples.

The two cultural flow (Nomad Steppe and local Caucasian communities) influenced on apparel styles and could be able sustain their own ornament characteristics. While metallic ornaments and jewellery chest button, button holes, hanging bells and tec. dates back to early period Caucasus, it is known that gold thread craftman embroider and applique technique are based on Nomad Steppe. Turkish influence is known to have an effect on golden thread craftsman used in Karaçay Balkar women’ clothes.

The results achieved is that worldwide famous North Caucasus Karachai-Balkar wearing apparel from ancient times to the present day time has extremely rich traditions. The Karachai-Balkar traditional clothing, which is unique in North Caucasus region, raises the culture of the region to the forefront. In fact, Turks of North Caucasus who were indicating fashion had nicknames as “Mountain Aristokrats” because of their elegant dresses.

However, inspiring by the knowledge produced from examining North Caucasus Karachai-Balkar Clothing there were prepared a new original collection with contemporary interpretations. This study is supported by Akdeniz University Scientific Research Projects Coordination Unit. Project number SSY-2016-1024.

KISALTMALAR SAYFASI

Avar.	Avar Türkçesi
Azeri.	Azerbaycan Türkçesi
Gag.	Gagauz Türkçesi
Kar.Bal.	Karaçay Balkar Türkçesi
Kaz.	Kazak Türkçesi
Kırım	Kırım -Tatar Türkçesi
Kum.	Kumuk Türkçesi
Nog.	Nogay Türkçesi
Türk.	Türkiye Türkçesi
Çuv.	Çuvaş Türkçesi
SSCB	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
KBBAE	Kabardey-Balkar Bilimsel Araştırma Enstitüsü

EK - 3. KATALOG
KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAM UNSURLARININ GÖRSELLERİ

ÇİZİMLER LİSTESİ

KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Sayfa No.

Sayfa No.

KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Sayfa No.

Sayfa No.

Sayfa No.

Sayfa No.

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Sayfa No.

Sayfa No.

KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN KEMER, KUŞAK, TAKI VE AKSESUARLAR ÖRNEKLERİ

Sayfa No.

KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN SİLAH VE ZIRH TAKIMI

KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN AYAKKABI VE ÇORAP ÖRNEKLERİ

KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Sayfa No.

Sayfa No.

Sayfa No.

Sayfa No.

RESİMLER LİSTESİ

TABLOLAR LİSTESİ

KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN KEMER, KUŞAK, TAKI VE AKSESUARLAR ÖRNEKLERİ

KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN AYAKKABI VE ÇORAP ÖRNEKLERİ

KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Sayfa No.

HARİTA LİSTESİ

Sayfa No.

ŞEKİLLER LİSTESİ

TEKNİK ÇİZİMLER

SÜSLEMELERDE KULLANILAN ÖZGÜN MOTİF ÖRNEKLERİNİN ÇİZİMLERİ

STİLİSTLİK ÇİZİMLER

Sayfa No.

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Sayfa No.

Sayfa No

Sayfa No.

DEFİLE GÖRSELLERİ

Sayfa No.

SERGİ GÖRSELLERİ

GİRİŞ

Dünya etnik haritasında, "yaratılışından günümüze kadar” kendi sınırları içinde yaşayan etnik grup bulmak neredeyse mümkün değildir. Göçün, tüm insanlık evriminin bir parçası olduğu gerçeği, dillerin kökeni olan Nostratik teorisi ile kanıtlanmıştır. Bu ifadeler ise kısmen Alman dilbilimcisi Hugo Schuchard’ın teorisi ile karşılaştırıldığında, dillerin birbirinden etkilenerek, karmaşık hâle geldiği ve bu durumun halkların maddi kültür ve folklor özelliklerine kadar yansıdığı görülmektedir. Ancak doğrudan konuya girmeden önce tarihin belirli dönüm noktaları ile bu değişiklikleri irdelemek gerekmektedir.

Giyim kuşam unsurlarındaki evrimin bütününü takip etmek oldukça zordur. Peştamalden giyim kuşam unsurlarına kadar çok uzun süreç geçmiştir. Bu sürecin aşamaları ve evrimi geçmiş çağlardan günümüze kadar gözlemlenebilmektedir (Budaev, 2012: s. 6).

Örneğin, Kuzey Kafkasya’daki Karaçay Balkar giyim kuşam unsurlarının terminolojisi dikkate alınarak etimolojik bir analiz yapılabilir. Giyim kuşam unsurlarında kullanılan terimlerin etimolojik anlamları, bu unsurların hangi halklara ait olduğu ve kökenleri hakkında genel bilgiler sunmaktadır. XVII.-XVIII. yüzyıllar boyunca Kafkasya üzerinde seyahat eden bilim adamları, günümüze ulaşan giyim kuşam unsurları ve silahlar hakkında (Kat. No. 216-225) bu bölgeye ait mimari ve dinî yapılar konusunda oldukça önemli bilgi ve bulgular sunmuşlardır (**Harita-12)**.

Jan Jansen Struys, *Peter Simon Pallas* ve *Johann Anton Güldenstädtdır* gibi bilim adamları, gezileri sırasında gerçekleştirdikleri çizim ve resimlerinde, Kafkas halklarının dış görünüşü, giyim kuşam özellikleri ve silahları hakkında önemli bilgiler vermektedir.

Rus yazar ve şair Mihail Yuryeviç Lermontov, *“Синие горы Кавказа, приветствую вас”* (“Kafkasya mavi dağlarına, selam veriyorum”) adlı eserinde Kuzey Kafkasya doğasının olağanüstü güzelliğini, özgürlüğüne düşkün halklarının ruhu ve onların kültür kimlikleri hakkında bilgiler vermiş; “O toprakların havası, bir çocuğun duası gibi saftır.” diyerek lirik bir tarif yapmıştır. Burada yaşayan insanların kültürel kimlikleri hakkında yaptığı tarifte ise; “İnsanların özgür kuşlar gibi mutlu yaşamaktadırlar. İnsanların yüzlerindeki çizgiler, iç dünyalarını anlatmaktadır. Bu

insanlar, ocağı bulunan, toprak ve kuru kamıştan yapılmış evlerde, eşleri ve kızları ile oturup silah temizlerlerdi. Ayrıca, kılık kıyafetlerini gümüş ipliklerle işlerlerdir."

O.V.Marggraf ve A.S.Piralov gibi farklı bilim adamları da Kuzey Kafkasya halklarının el sanatları hakkında kapsamlı araştırmalar yapmışlardır. XIX.-XX. yüzyıllarda, Karaçay Balkarların etnografyası hakkında G.Merzhbaher oldukça ilgi çekici ve çok sayıda fotoğraf çekmiş ve resimlemiştir. Belgesel gerçekliği olan bu fotoğraflar, Kafkasya dağ insanlarının iç dünyası hakkında bilgiler ortaya koymaktadır. XIX. yüzyılın ortalarında, hayranlık uyandırıcı güzellikte olan Kafkasya insan tipinden etkilenen şair ve sanatçı G.Gagarin, çizimlerinde egzotik kıyafetleri resmetmiş ve bunlarla ilgili bilgiler vermiştir.

Ayrıca XIX. yüzyıl sonrası, eski eserlere artan ilgi ile birlikte, bölgeye has eserler önem kazanmıştır. 1900'lerin başında yayımlanan, bilim adamı P.S.Uvarova'nın "Могильники Северного Кавказа" (Kuzey Kafkasya Mezarları) başlıklı temel çalışması, günümüzde de hâlen değerini korumaktadır. Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar giyim kuşam unsurları ile ilgili yeterli düzeyde araştırma yapılmadığı görülmektedir. Bu nedenle bu konuyu araştırmak için sadece giyim kuşam çalışmalarından değil, aynı zamanda, Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar maddi ve manevi kültüründe olan, tarihî binalar, dinî yapılar üzerindeki mimari süslemeler, evler, anıtlar, taş heykeller, mezar taşları, resimler, fotoğraflar, giyim kuşamlar, erkek-kadın takı ve aksesuarları, mutfak eşyalarının üzerindeki bezemeler, eski zamandan kalan savaş aletleri üzerindeki süslemeler, dekoratif sanat eserleri, ev aksesuarları ve ev eşyaları üzerindeki desenler konusunda kapsamlı bilgiler içeren ve bölgeye has verileri de dikkate almak gerekmektedir.

Karaçay Balkarlara ait *"Nart Destanı"* ve *"Özden Adet"* adındaki kanun (Töre) kitabı, bilimsel yayınlar, dil, hukuk, gelenek ve görenekler, alışkanlıklar, etik kurallar, ahlaki değerler vb. birçok konu da bölge insanına ait önemli bilgiler vermektedir.

Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar giyim kuşamını kapsamlı olarak incelemek için sadece Kafkasya bölgesi değil, aynı zamanda, Asya ve Orta Asya'da, Güney Sibirya'da ve diğer bölgelerdeki bilimsel kaynaklar da incelenmelidir. Bölgede yaşayan Türk halklarına ait sanatın doğuşu ve gelişimini, özellikle de eski Türk süsleme sanatının kökenini, gelişimini ve onun ana motifleri ile ilgili sorunlarını

çözmek amacıyla, S.İ.Rudenko, Sev'yan I.Vainshtein, S.V.İvanov, L.I.Rempel gibi bu alanda çalışan birçok uzman bulunmaktadır.

Kuznetsova Anna Yakovlevna'nın 1982'de yayımlanmış "Народное искусство Карачаевцев и Балкарцев" (Karaçay Balkarların Halk Sanatları) isimli kitabında, yukarıda adı geçen bilim adamlarının çalışmalarının, Türk sanatının kökleni ve gelişimine dair önemli bilgiler içerdiğini vurgulamıştır.

Karaçay Balkar bölgesine yapılan araştırma gezileri sırasında 2007-2014 yıllarında giyim kuşam unsurları, halı-kilim dokumacılığı, ev yapıları, mutfak eşyaları, taş oyma sanatı konularında geniş kapsamlı incelemelerde bulunulmuştur. Ayrıca, Karaçay Balkarların sanatı ile ilgili, Kabardey-Balkar Bilimsel Araştırma Enstitüsü'nün (KBBAE) arşiv malzemeleri, Nalçik'te Yerel Tarih Müzesi koleksiyonları, St.Petersburg'da SSCB'nin (Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birligi) Etnografya Devlet Müzesi, Gürcistan Devlet Müzesi'nde tarihi eserleri incelenmiştir.

Karaçay Balkarlara ait, geçmişten günümüze uzanan, kültürel bilgiler (giyim kuşam, sanat, sanatçılar ve diğerleri) ile bilim arşivindeki bilimsel eksikliklerin giderilebileceği öngörülmektedir. Araştırma sırasında, elde edilen veriler ışığında, Karaçay Balkar giyim kuşam unsurlarına ait bilgiler ve günümüze ait özellikler ile birlikte onların tüm kültürel, tarihî ve sosyo-ekonomik süreçlerindeki oluşumlar ayrıntılarıyla görülmektedir.

1.BİRİNCİ BÖLÜM:

1.1. PROBLEM

Her milletin kültüründe insanları bir araya getiren ve aynı zamanda birbirinden ayıran değerler vardır. Genel, yerel, evrensel ve ulusal unsurların farklılığından kaynaklanan bu çeşitlilik, kültürel katmanların belirgin biçimde ayrışmasına ya da benzeşmesine neden olmaktadır. Kültüre modern bir bakış açısıyla bakabilmek için etnik modeller, bu modellere dair niteliksel farklılıklar ve birçok öz varlığın bilinmesi gerekmektedir. Günümüzde herkes için geçerli, iç sınırları ve belirleyici birçok özelliği bilinmeyen kültürler hakkında konuşmak mümkün olmamaktadır. Bu nedenle toplumlar kendi kültürlerine ve geçmişlerine dönerek geleneğe bağlı ve millî kimliğin önemini benimsemiş bir tavır sergileyebilirler. Bununla bağlantılı olarak güncel araştırma problemleri geleneksel kültürlere ilgiyi artırarak kamusal yaşamda da etnik faktörün önemini ortaya çıkartmaktadır.

Dünya halklarının arasındaki etnik kültürlerin incelenmesi güncel ve önemli bir sorundur. Geleneksel giyim kuşam unsurlarında da etnik kültüre göre yeni bakışlar bulunmaktadır. Bunların felsefi, sosyolojik, psikolojik ve eğitimsel kaynakların temelinde genişletilmesi ile araştırma geniş bir alanda temellenmektedir.

Geleneksel giyim kuşam unsurlarının anlambiliminin (semantik) analizi ve fonksiyonel amacı, bunlarla ilgili kültürel ve toplumsal etkinlikler de halkın geleneksel yaşam tarzlarının nasıl bir etkisinin olduğunun anlaşılmasını sağlamaktadır. Geleneksel kavramlarda estetik idealin yansıması, ahlaki kuralları, sosyal belirtileri ve gündelik yaşamın ritüelleri tarafından karmaşık bir sistem oluşturmaktadır. Kuzey Kafkas Karaçay Balkar giyim kuşam kültürünün geleneksel etnik kültürde özel bir yeri vardır. Birçok tarihî ve kültürel süreci anlamak için bazı formların diğer formlarla nasıl yer değiştirdiği incelenmelidir.

Yukarıdaki açıklamalar ve gereklilik ilkeleri kapsamında çalışmanın problemi;

-Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar giyim kuşam unsurlarının geleneğini oluşturan millî kimlik ne zaman ve nasıl oluştu,

-Bu kimliğin kökeni nereye dayanmaktadır? şeklinde belirlenmiştir.

1.2. AMAÇ

Giyim kuşam kavramı Karaçay Balkar etnik kültürünün önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Karaçay Balkar halk kültürü kapsamında giyim kuşam unsurlarının geleneğine dair bilgiler tarihî belgelerde, birbirinden bağımsız ve parça parça yer almakla birlikte bu konuda bütüncül ve kapsamlı bir araştırmanın olmadığı görülmektedir.

Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar giyim kuşam unsurları köken, renk, süsleme ve terminolojik unsurlarıyla bir bütün olarak anlam taşımakta olup bu unsurları bir araya getirerek ele alan ve derleyen bilimsel yayınların yapılması bir gereklilik olarak öngörülmektedir. Genel olarak bakıldığında giyim kuşam isimleri, renk ve süsleme unsurları anlamlı bir bütün olma özelliği taşımaktadır. Bununla birlikte giyim kuşam kültürü Kafkas halkları arasında etnik, ulusal ve sosyokültürel iletişim açısından da en önemli etkileşim faktörünü ifade etmektedir.

"Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar Giyim Kuşam Tasarımları, Belgeleme ve Yorumlar" isimli bu çalışmanın amacı, Karaçay Balkarların giyim kuşam örneklerinin renk ve süsleme özelliklerinin tespit edilmesi, dinî, mitolojik ve sanatsal (estetik) yaklaşımlarına dair çıkarımların yapılmasıdır. Bu bağlamda;

-Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar giyim kuşam unsurlarının temel tipolojik özeliklerini (antropolojik, demografik, tarihî, doğa, etnografik, sosyal, estetik, fonksiyonel, üretim) belgelemek

-Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar giyim kuşam unsurlarının kültürel özellikleri doğrultusunda yeni ve özgün bir koleksiyon hazırlamak projenin amacını ifade etmektedir.

Bu amaçlar doğrultusunda, *tipolojik* ve *kültürel* özellikler olmak üzere iki araştırma alanı belirlenmiş,

-*Tipolojik* özellikler bağlamında;

1- Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar giyim kuşam unsurlarının antropolojik özelliklerinin (giyim, iç giyim, dış giyim, şapka, ayakkabı, süs ve takılar, aksesuarlar);

2- Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar giyim kuşam unsurlarının demografik özelliklerinin (cinsel özelikleri, yaş, koşullar);

3- Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar giyim kuşam unsurlarının tarihî özelliklerinin (çağ, yüzyıl, dönem, yıl);

4- Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar giyim kuşam unsurlarının doğa özelliklerinin (mekânsal ve coğrafi, iklim, fiziki);

5- Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar giyim kuşam unsurlarının etnografı özelliklerinin (etnik, halklar, kabileler, ayinler, gelenek ve görenekler);

6- Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar giyim kuşam unsurlarının sosyal özelliklerinin (toplumsal yapı, sınıf ve sosyal statüsü, meslek, dini ve inançları);

7- Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar giyim kuşam unsurlarının estetik özelliklerinin (stil hiyerarşisi, moda değişimi);

8- Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar giyim kuşam unsurlarının fonksiyonel özelliklerinin (yöneliği, çevrenin işleyişi);

9- Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar giyim kuşam unsurlarının üretim özelliklerinin (malzeme, teknik ve teknoloji, biçimi ve şekli, tasarımı ve bütünlüğü) belgelenmesi,

-*Kültürel* özellikler bağlamında ise;

Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar giyim kuşam unsurlarının;

1- Hedefinin belirlenmesi,

2- Stilinin tespit edilmesi,

3- Biçiminin belirlenmesi,

4- Siluetinin belirlenmesi,

Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar giyim kuşam unsurlarının detaylarında; renk, uzunluk, bütünlük, kompozisyon, malzeme ve teknik; süs ve takılar ile aksesuarlarının tespit edilmesi, alt amaçlar olarak benimsenmiştir.

Bu amaçlar doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır.

***"Başlık"*lar ve *"şapka"*lar için;**

- Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarların erkek ve kadın geleneksel başlıkları ve şapka kökeni nereye dayanmaktadır?
- Başlık ve şapka isimleri nelerdir?
- Başlık ve şapka şekilleri nelerdir?
- Başlık ve şapka çeşitleri nelerdir?
- Başlık ve şapkada kullanılan malzemeler ve teknikleri nelerdir?
- Başlık ve şapka renkleri nelerdir?
- Başlık ve şapka bağlama ve kullanma şekilleri nelerdir?
- Başlık ve şapka süsleme farklılıkları nelerdir?
- Başlık ve şapka biçimlerinin gelişmesi ve statü özelikleri nelerdir?

Kemer, *kuşak*, *takı* ve *aksesuarlar* için;

- Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarların erkek ve kadın geleneksel kemer, kuşak, takı ve aksesuarlarının kökeni nereye dayanmaktadır?
- Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarların giyim kuşam unsurlarında kullanılan erkek ve kadın geleneksel kemer, kuşak, takı ve aksesuarlarının rolü, yeri, görevi nedir?
- Kemer, kuşak, takı ve aksesuarların çeşitleri nelerdir?
- Giysilerinin üzerinde bulunan süslemelerinin tekniği ve kullanılan alanlar nelerdir?
- Desenlerin şekli ve özelikleri nelerdir?
- Kullanılan malzemeler nelerdir?
- Kullanılan şekiller ve bunların geleneksel özellikleri nelerdir?
- Kemer, kuşak, takı ve aksesuarların anlamı ve gelişimi nasıl olmuştur?
- Kemer, kuşak, takı ve aksesuarların üzerinde bulunan ve tarihî süreç içerisinde oluşan desenlerin kullanımı nasıldır?
- Kemer, kuşak, takı ve aksesuarların üretimi ve bu ürünlerde Karaçay Balkarlara ait özellikler nedir?

Silah ve *zırh* takımı için;

- Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar giyim kuşam unsurlarında bulunan silah ve zırh takımının tarihi ve kökeni nedir?
- Kimler tarafından ve nasıl kullanılmıştır?
- Yapı malzemesi ve şekli nedir?
- Özelikleri nelerdir?
- Zaman içerisinde gelişimi nasıl gerçekleşmiştir?

Ayakkabılar ve *çoraplar* için;

- Anlamları nedir?
- Kullanılan malzemeler nelerdir?
- Kullanım şekli nedir?
- Yapılma tekniği ve süslemesi özellikleri nelerdir?
- Kullanılan renkler nelerdir?
- Tarihî gelişimi nasıl gerçekleşmiştir?
- Sembolik anlamları nelerdir?

Giysiler için;

- Karaçay Balkar giyim kuşam unsurlarının tarihi ve kökeni, giysi oluşması, giysi çeşitlerinin, giysi türlerinin ve giysi parçalarının adları nelerdir?
- Karaçay Balkar giyim kuşam unsurları nelerdir?
- Karaçay Balkar giyim kuşamı unsurlarına ait geleneksel yapı nedir?
- Taşıdığı kültürel anlam nedir?
- İnanç ve estetik görünümleri nelerdir?
- Geleneksel özellikleri ve sosyal yenilikleri nelerdir?
- Temel formları ve şekil özellikleri nelerdir?
- Sanatsal görünümü nasıldır?
- Kullanımı ve özellikleri nelerdir?
- Yapımında kullanılan malzeme ve kumaşlar nelerdir?

- Teknik özellikleri nelerdir?
- Kesim şekli ve biçimleri nelerdir?
- Renk özellikleri nelerdir?
- Tarz özellikleri nelerdir?
- Süsleme özellikleri nelerdir?

Giyim kuşam unsurlarında kullanılan renkler, malzemeler, form ve stil özellikleri ile süsleme teknikleri için;

- Tarihi ve kökeni nereye dayanmaktadır?
- Kullanılan malzeme ve teknik özellikleri nelerdir?
- Sanatsal görünümü ve bütünlüğü nasıldır?
- Dekoratif kalitesi nedir?
- Renk tonları nelerdir?
- İplik özellikleri nelerdir?
- Karakteristik özelikleri nelerdir?
- Şekil genişliği nasıldır?
- Elbisenin kompozisyon düzenlemesi ve ahengi nasıldır?
- İplik kombinasyonun doğası nasıldır?
- Fabrikada üretilmiş kumaş genişliğinin giyim kuşam unsurlarına yansıması nasıldır?
- Kullanılan desen şekilleri ve karakterleri nelerdir?
- Kapitalizm etkilerinin hızlı yayılımı, şehir modasının etkileri ve sosyal duruma etkileri nasıl gerçekleşmiştir?
- Ticari ilişkiler gelişimi döneminde dışarıdan getirilen kumaş ve malzemelerinin kullanılması ne şekilde olmuştur?
- Yerel üretimde el ile işlenmiş malzemeler nelerdir?

1.3. ÖNEM

Geleneksel kültürün önemli unsurlarından birisinin de giyim kuşam unsurları olduğu bilinmektedir. Giyim kuşam unsurları, değişik halklara mensup insanların ilk maddi düzenlemelerinden olup fiziki çevreleriyle kurdukları bağları tanımlayan önemli unsurlardan birini ifade etmektedir. Giyim kuşam unsurları, etnik toplulukların sosyokültürel ve tarihsel gelişimini yansıtmaktadır. İnsanoğlunun dünya görüşü hakkında aydınlatıcı bilgilerle kodlanmışlardır. Böylece temel dayanak noktası itibariyle geleneksel kültürlerin kökenine dayanmaktadırlar. Bu bağlamda, Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarların geleneksel etnik kültürlerinin gelişimi ve korunması için yüzyıllar içinde oluşan bakış ve genel tavır, kültürel özelliklere dikkat edilerek gelişim seyri içinde belirleyici koşulların ve faktörlerin incelenmesini gerekli kılmaktadır.

Bazı sorunları çözmek bütüncül ve sistemli yaklaşımları sergilemeyi gerekli kılmaktadır. Bu soruların temel özellikleri dilbilim, arkeoloji, tarih ve etnografyaya dayalıdır. Bu sebeple bilimsel araştırmanın kaynakları (tarihi bilgiler) tükenince, farklı bilimsel bir araştırma (sosyolojik bilgiler) ile sorunlar çözülmektedir. Örneğin, dilbilimciler, arkeoloji bilgilerini kullanarak etnik sürecin dinamiklerini açıklamaktadır. Uygulamalı bilimlerin, çağdaş etnografyanın birçok sorununu çözmek için bilgi detaylarının yeterli şekilde incelenerek özetlenmesi gerekmektedir. Tüm bilgilere doğru şekilde odaklanılırsa daha somut sonuçlar elde edilebilir.

Ayrıca terminoloji hazinesinin alt grubuna ait hayvanlar ve bitki isimleri, flora, fauna ve antik inançlar da bize çeşitli bilgiler vermektedir. Genellikle kıyafetler, silahlar, süs eşyaları, dekor süslemeleri ve bunların renk düzenlemeleri, bu unsurları kullanan toplulukların aşiret veya kabile olduğunu belirlemektedir.

Bu unsurlar fenomenolojik araştırmalar (etnogenetik, etnik köken) için çok önemlidir. Belli bir kabileye ait olan giyim kuşam unsurları, süs eşyaları ve maddi kültür unsurları, o kabilenin özelliğini taşıyıp motiflerini korumaktadır.

Tarih boyunca kabileler, genellikle gruplara ayrılmış veya başka bir grubun parçası olup dağılmış ve birbirleri ile ilişkileri kesilmiştir. Ancak giyim kuşamın ana unsurları, desenleri ve adları, bu grupların kadim topluluklarının kanıtı olarak geleneksel özelliklerini korumaya devam etmiştir.

Her ulus kendi bilgi, görgü ve gelenek bilinciyle benzersiz bir dünya görüşünü ortaya koymuştur. Kültürel mirası geleceğe aktarmak, her ulus için şüphesiz çok önemlidir. Bu mirasın önemli unsurlarından biri ise giyim kuşam geleneğidir. Giyim kuşam geleneğinin farklı bakış açılarıyla ele alınması (kesme, dikiş teknikleri, dekorasyon, renk, malzeme, giyim tarzı ve terminolojik özellikleri) etnik toplulukların kültür katmanlarını belirgin kılmaktadır. Giyim kuşam eşsiz bir kaynak olup milletlerin bilinen tarihsel verilerini tamamlar, renklendirir ve diğer halklarla tarihsel temaslarını açıklar.

N.M.Budaev (2012;5), "Kafkasya tarihi ne kadar derin incelenirse, o kadar belirgin bir biçimde Türk göçebe dünyası ile ilgili önemli bağlantılar ortaya çıkacaktır." diyerek bütün bu tanımlamalar ışığında âdeta bölgenin kültürel önemine ve çalışmanın alanına bu anlamda vurgu yapmıştır.

Bu ifadeler doğrultusunda çalışma;

-Karaçay Balkar tarihî ile kültürel analizinin temeli, giyim kuşam unsurlarının tanımı ve sosyokültürel ortam arasındaki ilişkiyi anlamak için yeni bir yaklaşım ortaya koyduğu,

- Karaçay Balkar giyim kuşam unsurlarının tipolojik ve kültürel özelliklerini daha önce ele alınmamış bir ölçekte, tek bir çatı altında ve Türkçe olarak derlediği için önem arz etmektedir.

1.4. YÖNTEM

Karşılaştırmalı-açıklayıcı ve tarihsel-tipolojik araştırma yöntemleri, giyim kuşam kültürünün etnik kökenleri hakkında bilgi vermektedir. Araştırma, Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar giyim kuşam kültürü hakkındaki bilimsel çalışmaların, kültürel ve geleneksel yaklaşımında yeterli ve tatmin edici düzeyde incelenmediği fikriyle kurgulanmıştır. Giyim kuşam kültürüne dair tüm unsurların dikkat ve titizlikle ele alınması gereği, uygulanacak yöntemin önemine vurgu yapmaktadır. Bu bağlamda tarihsel-kültürel alan içinde bu benzersiz kültürel gelenek birçok yönüyle ele alınmıştır.

Araştırma süresince konu ile ilgili tarihî bilgi ve belgelere, tarihselliğin ilkelerine dikkat edilerek yer verilmiştir. Zaman içerisinde değişen, günümüzde de gelişmekte olan Karaçay Balkar giyim kuşamı geleneği, Kuzey Kafkasya bölgesinin doğası ve iklim şartlarıyla, farklı kültür ve topluluklarla ilişkileri oranında, işlevsel bağlar geliştirmiş ve kendi değerlerini ortaya koymuştur (**Harita-2, Harita-3, Harita-4, Harita-5, Harita-6, Harita-7, Harita-8, Harita-9, Harita-10, Harita-11, Harita-12**). Bu doğrultuda Karaçay Balkar giyim kuşam unsurları tarihsel bir kaynak olarak incelenmiştir.

Araştırma süresince Hermeneutik Fenomenoloji yöntemi kullanılmıştır (Лиотар Жан-Франсуа, 1992; // Свасьян К.А., 1987;). Hermeneutik Fenomenoloji yöntemi, Karaçay Balkar giyim kuşam unsurları hakkında bilinen veya bilinmeyen maddi ve sosyokültürel bilgilere ulaşılmasını sağlamaktadır. Kuzey Kafkasya topraklarında yapılan arkeolojik kazılarda çıkan giyim kuşam eserleri üzerine rekonstrüksiyon çalışmaları yapılmış, aynı zamanda bu bölgede bulunan resimli anıtlar, arkeolojik eserler ile karşılaştırılmıştır. Araştırmada yeni bir kavram çerçevesi oluşturulup giyim kuşam üzerine olan kültürel ve tarihsel veriler, daha önce elde edilen bilimsel çalışmalar temelinde açıklanmıştır.

Yeni oluşturulan bu kavram, uygunluk ilkesine dayanmaktadır. Karaçay Balkar giyim kuşam kültürünün araştırılması sürecinde giysiler hakkındaki teorik bilgiler, elde edilen bulgular ile önceki araştırmalara ait bilgiler, birbiriyle bağlantılı ve uygun olacak biçimde kurgulanmıştır. Bu bağlamda tarihî ve kültürel verileri referans alan bilimsel bir kurgu benimsenmiştir. Bu nedenle araştırma beşerî bilimler ile estetik, felsefe, sosyoloji, etnografya ve sanat tarihini kapsamaktadır. Dolayısıyla giyim kuşam unsurlarının, günlük yaşamın çok boyutlu yapısıyla ilişkilerini ortaya koyan interdisipliner ve fenomolojik bir yaklaşım benimsenmiştir.

Karaçay Balkarların giyim kuşam unsurları ile ilgili Karaçay Bölgesi (Uçkulan) Tarih ve Etnografya Müzesi arşivi, Kabardey-Balkar Bilimsel Araştırma Enstitüsü'nün (KBBAE) arşiv malzemeleri, Nalçik'te yerel tarih müzesi koleksiyonları, St.Petersburg'da Rus Etnografya Müzesi (SSCB'nin Etnografya Devlet Müzesi), Gürcistan Devlet Müzesi'nde tarihi eserler incelenerek, Kuzey Kafkasya'da yaşayan Karaçay Balkarların özel sandıklarında olan giyim kuşam

örnekleri ile fotoğraflar incelenmiş olup müzelerde ve sanat merkezlerinde olan giyim kuşam örnekleri karakterize edilmiştir.

Araştırmada fotoğraflar, çizimler, eşya isimleri, çeşitli form ve belgesel nitelikte resimler incelenerek katalog oluşturulmuş ve bunun sonucunda özgün bir koleksiyon meydana getirilmiştir.

Araştırma esnasında ulaşılan ve bilimsel içeriği oluşturma safhasında kullanılan referans kaynaklarının büyük çoğunluğunun Rusça olması nedeniyle, okumayı kolaylaştırmak adına kaynakça kısmında Rusça belgelerin Latin alfabesi ile yazımlarına da yer verilmiştir.

1.5. KAYNAK VE ARAŞTIRMALAR

Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar giyim kuşam unsurları geçmişten günümüze kadar değişim sürecinde etnik bir karakteri sergilemiştir. Giyim kuşam unsurları, kültürel analizin önemli bir unsuru olarak araştırmada günümüzde hâlen yaşamakta olan kültürün, temel özelliklerini ortaya çıkarmaktadır. Giyim kuşam özellikleri, etkileşim içinde geleneksel ve yenilikçi olup sürdürülebilen ve aynı zamanda da tarihsel geçicilik özelliğine sahiptir. Giyim kuşam unsurlarının kültürel araştırma çalışmalarında tarihsel-genetik ve yapısal-işlevsel yaklaşımlar ile birlikte, teorik ve güncel analiziyle, sorunun sosyokültürel boyutu ve kullanım bağlantıları belirlenmekte ve giyim kuşam unsurlarının işlevleri tanımlanmaktadır. Aynı zamanda, giyim kuşam unsurları ve onun kullanılması çok önemli bir yer tutmaktadır.

Giyim kuşam, insanların maddi kültürlerinin önemli unsurlarından birisidir Giyim kuşam unsurları gelişimi sosyoekonomik, kültürel ve etnik değişiklikleri yansıtır. Giyim kuşam unsurlarının oluşumunu, ahlaki, estetik zevkler etkilemiş, bununla birlikte giyim kuşamın kullanımı ve onun sosyal sınıf taşıyıcıları ortaya çıkmıştır. Kuzey Kafkasya'da yaşayan halkların geçmiş zamanlara tarihlenen giyim kuşam unsurlarının oluşumu bilinmemektedir.

Kuzey Kafkasya giyim kuşam unsurlarının gelişim aşamaları ayrı ayrı (Adige, Karaçay-Çerkes, Kabardey-Balkar, Kuzey Osetya, Çeçenistan, İnguşetya ve Dağıstan bölgeleri) incelenmelidir **(Harita-3, Harita-4, Harita-5, Harita-6, Harita-7, Harita-8, Harita-9).** Kuzey Kafkasya'daki bölgeler ne zaman bütünüyle incelenirse, tam anlamıyla XIII.-XVIII. yüzyıllara ait giyim kuşam unsurları üzerine genel bir sonuç çıkarmak mümkün olacaktır. Ayrıca arkeolojik, etnografik, folklorik veri ve analizleri ile araştırmaya devam edilmesi gerekmektedir.

XIII.-XVIII. yüzyıllara ait giyim kuşam unsurları hakkındaki bilgileri, arkeolojik kazılardan elde edilen bulgular verebilir (M. и В.Котляровых, 2010; C-1, s.61).

M.Kotlyarovıh ve V. Kotlyarovıh'a göre, (2010; C-1, s.204) Karaçay Balkarların tarihî ve kültürel mirasında olan XIII.–XVIII. yüzyıllarda Karaçay Balkar giyim kuşam unsurlarının oluşumu hakkındaki bilgiler son zamanlara kadar büyük bir belirsizlikte kalmıştır. Karaçay Balkar giyim kuşam unsurlarının özeliklerinin belirsiz kalma sebebi, XIII.-XVIII. yüzyıllara ait bilgilerin arkeologlar tarafından bazı sebeplerden dolayı günyüzüne çıkartılamamasından kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte, Kuzey Kafkasya bölgesinde Moğol öncesi dönem ve etnografik unsurlar yeterince araştırılmamıştır. İ.Miziyev tarafından uzun yıllar *"Verhniy Çegem"*, *"Bayrım''*, *"Kurnayat"*, *"Taşlı-Kala"*, *"Kart-Dcurt"* bölgelerinde arkeolojik çalışmalar yapılmıştır. Kazılarda bulunan insan kemikleri ve onların üzerindeki ürünler Karaçay Balkarların XIII.-XVIII. yüzyıllara ait giyim kuşam unsurlarının genelde nasıl olduğu hakkında bilgiler vermektedir. Antropolojik çalışmalara göre bu mezarların, Karaçay Balkarlara ait olduğu açıklanmıştır (V.P.Алексеев, 1980; 96–100). M.Kotlyarovıh ve V.Kotlyarovıh'a göre, giyim kuşam unsurları, halkların yüzyıllar süresince oluşan maddi göstergeleri olup onların ekonomik kültür düzeyinin birer göstergesidir şeklinde ifade etmiştir. Onun estetik anlayışı, cografi-fiziksel koşulları ve yetişme ortamını göstermektedir.

Karaçay Balkar giyim kuşam unsurlarının, Kuzey Kafkasya bölgesinin coğrafyası ve iklim koşulları özelliklerine göre oluştuğu bilinmektedir **(Harita-2, Harita-3, Harita-4, Harita-5, Harita-6, Harita-7, Harita-8, Harita-9, Harita-10, Harita-11, Harita-12)**. Halk giysileri oldukça açık bir şekilde toplumsal ilişkilerin yapısını, ekonomik gelişmesini ve genel kültür düzeyini yansıtmaktadır. Bu

bağlamda tarih öncesi dönemde, hayatın birçok geleneği üzerinde sihirli ayinler yaratıldığı görülmektedir.

Örneğin, doğum ile ölüm (Kat. No. 525), savaş ile barış, düğün törenleri (Kat. No. 7-10; 14; 25; 61-66; 129; 164; 210; 211; 236; 397; 484; 486; 501). ve diğer önemli günlerin, giyim kuşam unsurlarında farklılıklar olmuştur. Komutan üniforması ile sıradan bir askerin üniforması ya da rahip giyim kuşamının birbirinden farklı olduğu gözlenmektedir. Giyim kuşam unsurlarının farklılaşması, toplumsal sınıfların daha belirgin biçimde ayırt edilmesini sağlamaktadır.

Ekonomik düzeyin gelişmesi ve özellikle üretim araçlarının artmasından dolayı, toplumların giyim kuşam şekilleri ve süslemelerdeki gösterişini daha da artmıştır Giyim kuşam unsurlarının zenginligi ve şekil özellikleri, Ortaçağ Dönemi'nden itibaren karakterize edilmiştir. Ortaçağ Dönemi'ndeki derebeylikler, güçlerini ve bağımsızlıklarını vurgulamak için kendilerini giyim kuşam unsurları ile somutlaştırarak ifade etmişlerdir. Giyim kuşam unsurları, üretici güçlerin isteklerine bağlı olarak, toplumun sosyal yapısına göre değişkenlik göstermiştir. Ancak giyim kuşam unsurlarının gelişmesinde her zaman iki sınıfın tercihleri etkili olmuştur. Bunların ilki halka dair giyim kuşam unsurları, diğeri ise soylulara ait giyim kuşam örnekleri olara tanımlanabilir.

Elbette halka dair giyim kuşam örnekleri (Kat. No. 437; 444; 448; 456; 457; 462; 482; 495; 496; 498; 499; 514) ile soyluların giyim kuşamları (Kat. No. 466; 475; 478; 483-486; 489; 497) arasında büyük ölçüde farklılıklar meydana gelmiştir. Bu farklılıklar, kumaşın kalitesinde, renginde ve bununla birlikte süsleme özelliklerinde görülmektedir. Bu gelişim, ticaret ve başka topluluklar ile bağlantıları, ayrıca halkların üretimi, istihdamı ve gücünü geliştirmiştir.

Geleneksel giyim kuşam, son dönemlere kadar, halkların yaşam tarzını yansıtmıştır. Günümüzde ise müzelerde ve insanların kendi arşivlerinde bulunan geleneksel giyim kuşam örnekleri, tarihsel nedenlerden dolayı oldukça az miktarda ve yetersiz koruma olanaklarıyla günümüze kadar ulaşmıştır. Örneğin, 02.11.1943-08.03.1944 yılları arasında, Karaçay Balkar soykırım ve sürgününden kalma çok sayıda giyim kuşam örneği, Gürcistan müzesinde teşhir edilmektedir. Bu nedenlerden dolayı yeterli bir şekilde, giyim kuşam kültürünü tarihsel gelişim süreci içinde incelemek oldukça zordur (Kat. No. 473).

Ancak Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar giyim kuşam unsurlarını incelemek için, edebî veya yazılı kaynaklardan, şahıslardan elde edilen fotoğraflardan, komşu halkların giyisilerinden (Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar bölgelerinde yaşayan, ama belli bir sebeplerden sürgün edilmeyen), arkeolojik bulgulardan, tarihî anıt yapılardan ve bu bölgeyi ziyaret eden gezginlerin açıklamalarından yararlanılmaktadır.

Erken dönemlerden kalan taş heykeller üzerine tasvir edilmiş, Kafkasya giyim kuşam unsurları hakkında XIX.-XX. yüzyıllarda *Vsevolod Fedorovich Miller* tarafından detaylı ve ayrıntılı açıklamalar yapılmıştır (Миллер, 1893; 121).

Bu araştırmalara göre tarihî süreç içerisinde oluşan giyim kuşam kültürü tarihi belge niteliğindedir. Maddi kültürün bir parçası olan giyim kuşam, bu bölgelerde yaşayan başka halkların giyim kuşamı ile de benzer niteliktedir. Kafkasya bölgelerinde yaşayan halkların erkek giyim kuşamları hatta özel günlerinde kullanılan giyim kuşam ve takılar çok belirgin bir biçimde benzemektedir.

Ancak, Kotlyarovıh'a göre, Karaçay Balkar giyim kuşam unsurlarından olan şapka ve iç gömlek, ilginç halk özellikleri göstermektedir. Bu özelliklerden dolayı, Karaçay Balkar kadın giyim kuşam unsurları eski Türk kabileleri ve Kumanlar'ın giyim kuşamlarına benzerlik göstermektedir. Hatta günümüzde Bulgaristan, Altay, Bolga bölgesi, Orta Asya ve Kazakistan'da kullanılan gömlek ve şapka şekillerinin aynı olduğu belgelenmiştir (Kat. No. 240), (Котляровых, 2010. T. 1. 203).

XIX yüzyılda Pers, Türkiye, Kafkasya ve Gürcistan bölgesinde ünlü olan fotoğrafçı D.İ.Ermakov, tüm Kafkasya'da yaşayan halkların tarih ve kültürlerinin korunmasında büyük bir katkıda bulunmuştur. Hayatı boyunca binlerce fotoğraf çekip onların altlarına açıklamalarınıda yapmıştır.

Önceden, *L.İ.Lavrova*'nın "Карачаевцы и балкарцы до 30-х годов XIX в."// "Karaçaevtsı i Balkartsı do 30-h godov XIX v." // "XIX. yüzyılın 30'lu yıllarına kadar Karaçay ve Balkarlar" (КЭС. М., 1969. Вып. 4)", çalışması oldukça önem taşımaktadır. *L.İ.Lavrova*'nın savaş öncesinde yapılan çalışmasında, Karaçay Balkarlar hakında tarihî-etnografik bilgilerinin kapsamlı analizi verilmiştir. L.İ.Lavrova tarafından düzenlenen, XIX.-XX. yüzyıllardan Karaçay Balkarlar hakkındaki "Карачаевцы"// "Karaçaevtsı" // "Karaçaylar" adlı etnografya çalışması çok önemli bir yer tutmaktadır (Лавров, 1978; 337). Bu çalışmaya, etnograf

İ.M.Şamanov çok büyük katkıda bulunmuştur. *T.D.Ravdonikas* tarafından yapılan arkeolojik çalışmalarda, *Alan*'lara (*Alania Krallığı*) ait giyim kuşam örnekleri incelenmiştir (Kat. No. 240), (Равдоникас, 1972; 198-208). XVII. yüzyıl *Çerkes Tatarları*'nın (Karaçay Balkar, Tatar, Kumuk) kadın ve erkek giyim kuşam unsurları, Hollandalı gezgin *Jan Jansen Streiss* tarafından incelenmiş ve resimlenmiştir (Стрейс, 1936; 215).

Erken Dönem Kafkasya giyim kuşam unsurları hakkındaki bazı detaylı bilgiler, *Alanlar*'dan kalan Dolmenlerin *(Alania Krallığı)* üzerinde bulunan resimlerden elde edilmiştir (Кузнецов, 1961; 108-109), (**Harita-1)**.

XIX. yüzyılda Kafkasya dağlarında gezgin Alman *Gottfried Merzbacher* tarafından resimlenmiş ve çekilmiş fotoğraflar, Karaçay Balkar giyim kuşam unsurları hakkında bilgi verilmektedir (Merzbacher, 1901; 548).

Karaçay Balkar giyim kuşam kültürünün yüzyıllar içerisinde Kafkasya bölgelerine gelen, göçebe halklardan kaynaklanan bir değişikliğe uğradığı arkeolojik bulgulardan anlaşılmaktadır. Arkeolojik bulgular, Orta Çağ Dönemi Karaçay Balkarlar giyim kuşam geleneği hakkında gezginler tarafından bırakılan notlar ile tamamlanmaktadır.

Karaçay Balkarların dış giysileri keçeden oluşmaktadır. Başlarına da aynı şekilde keçeden yapılan şapka giymişlerdir (Kat. No. 35). Üst üste giyilen kısa ve uzun ayakkabılar çok zarif yapılmıştır. Bununla birlikte, ketenden bol şekilde şalvarları kullanmışlardır (Kat. No. 386sağ; 408; 412; 413; 447; 448; 449; 462; 551-559).

Karaçay Balkar giyim kuşam unsurları hakkında yapılan çalışmalarda, Karaçay Balkar ve diğer bölgelerde (St.Petersburg, Moskova, Gürcistan, Kazakistan ve Kırgızistan) bulunan resim, çizim ve fotoğraflar kullanılmıştır (Kat. No. 35; 139; 164-183; 196-202).

Uzun yıllar boyunca, doğa şartları gereğince ev yapımı giyim kuşam unsurları önemli yer almıştır. Ticari ilişkilerin gelişmesi ile birlikte Karaçay Balkar giyim kuşam unsurlarında ipek ve pamuk kumaş kullanılmaya başlanmıştır. Karaçay Balkar kadınları, iğirmeç aleti ile yapılan yün iplerinden giysiler yapmışlardır. Ayrıca dokuma tezgahlarınında kullanıldığı görülmektedir (Kat. No. 496; 499).

Kafkasya el sanatları ve dokuma tezgâhları hakkında, Rus araştırmacı *O.V.Marggraf* tarafından şöyle bir açıklama yapılmıştır: “Kumuk dokuma tezgâhı tamamen birkaç tane taş, odun ve ağaçtan oluşmuş ve bu tezgâhlarda yapılan ürünler, Rus ve Rus Kazaklarının gelişmiş tezgâhlarında yapılan ürünlerden daha kaliteli, düzgün ve güzeldir.” (Маргграф, 1882).

O.V.Marggraf’a göre, gelişmemiş ev yapımı dokuma tezgâhlarında bu kadar düzgün ve kaliteli ürün yapılması, tamamen Kumuk, Karaçay Balkar kadınlarının mükemmel el becerilerinden kaynaklanmaktadır (Kat. No. 45-48; 496; 499), (Маргграф, 1882).

Yüzyıllar boyunca giyim kuşam unsurları hakkında çalışmalar özellikle etnograflar ve sanat tarihçileri tarafından yapılmıştır. Giysi hakkında genel olarak ilk tanım etnograf Nina Gaden-Torn tarafından önerilmiştir. Daha sonra farklı halkların geleneksel giysileri konusunda çalışmalar bilim adamları tarafından devam ettirilmiştir: S.Ş.Gadjieva, N.F.Kuftin, N.G.Bogatırev, N.F.Prıtkova, O.A.Suhareva, G.I.Ohrimenko, I.V.Zaharova, M.P.Lobaçeva, I.V.Bogoslovskaya, N.M.Kalaşnikova, G.S.Knabe gibi isimler bu araştırmacılara örnek olarak verilebilir.

V.Terner, V.Ya.Rabinoviç, A.K.Kononov, L.V.Samarina, N.V.Serov, K.Roy, S.N.Belyaeva, V.O.Basmanov, R.İveks, T.V.Kozlova, S.N. Yaremenko gibi bilim adamları da renk dinamiği, sembolizm ve halkların kültürü konusunda çalışmalarda bulunmuşlardır (Санжеева, 2000; s. 204). VII.-XVII. yüzyıllara ait mezarlarda bulunan giyim kalıntıları, ayakkabılar ve şapkaların analizleri, araştırmacılar tarafından yapılmıştır (Иерусалимская, 1976; 2001 // Доде, 2001).

Kafkasya bölgesinde yaşayan yerel halkların (Karaçay Balkar, Kumuk) erkek giysilerinin, Tatar giysilerine benzer olduğunu *Julius Heinrich Klaproth* fark etmiştir. *İvan Fiodroviç Blaramberg* ise Karaçay Balkar erkek giysilerinin *(çepken, çuha, çerkeska)* (Kat. No. 268-274; 276-281; 284; 285; 396sağ; 428; 433sağ; 442; 443; 447; 450-455; 460; 461; 465; 466; 473-481; 483; 485; 493; 507; 509; 508; 510; 513; 521; 523; 524; 528; 538; 539; 546), Tatar ile Kumuk Türklerinin erkek giysilerine çok benzemekle birlikte daha hafif, iyi kaliteli kumaştan yapıldığını ve genellikle daha pahalı olduğunu belgelemektedir.

John A. Longworth’un çalışmalarında, Kafkasya insanları koyun derisinden yapılmış *kalpak* (şapka), yakasız, geniş askılı kolları ile çok dar şekilde vücudu

sarmış olan ve ön kısmında kancalarla düğmelenmiş ve göğsün her iki tarafında yan yana yapılmış on adet fişekliği olan ceket giydiğini söylemiştir (Гарданов, 1974; s.531).

Karl Otto Koch, "çepken, çuha, çerkeska" giysilerinin, yakasız olması dışında Avrupa redingotuna çok benzediğini belirtmiş, *çepken*in[1] alt tarafları ile kimi zaman arka kısımlarının gümüş örgüler ile süslendiğini açıklamıştır (Kat. No. 154; 155orta; 164; 165; 268-271; 273; 274; 276; 277; 280; 442; 443; 466; 477), (Гарданов, 1974; 531).

Ivan Fiodroviç Blaramberg, Karaçay bölgelerinde üretilen bez kumaşın tüm Kafkasya'da takdir görüp beğenildiğini ifade etmiştir (Гарданов, 1974; 531), (Кудаев, 2012; 21). Karaçayların, kendi bölgelerinin dışında veya dış pazarlarda vahşi hayvanların derilerini sattıklarını da Blaramberg belirtmektedir.

Kudaev'e göre, Imeretler, bez kumaşı, keçe, kürk, başlıkları Karaçaylılardan satın almışlardır (Кудаев, 2012; 21). *Robert Lyell,* Kafkasya'nın tüm dağ halklarında birçok unsurun ortak olduğunu ve bu sebeple onların atalarının çizdiği yaşam yolunu izlediğini söylemiştir (Кудаев, 2012; 327).

---

[1] *Çepken, Çuha, Çerkeska*-erkek üst giysilerinden biri.

2. İKİNCİ BÖLÜM:

2.1. TARİHÇE: KÜLTÜR ÇEVRESİ

Karaçay Balkarlar[2] Kuzey Kafkasya'da yüksek rakımlı dağların bulunduğu bir geçiş bölgesinde yaşayan bir Türk boyudur. Kafkasya'nın derin vadilerinde ve dağ eteklerinde; *Kuban, Zelençuk, Malk, Çegem, Çerek* nehirlerinin ve bu nehirlerin kollarının yayıldığı ovalarda yaşam sürmektedirler **(Harita-2, Harita-3, Harita-4).** Karaçay Balkar toprakları, dağlık bölgelerin üretim kaynakları, ormanları, verimli vadileri ve *Alp çayırları* ile zengindir. Karaçay Balkarlar, Kafkasya'nın en eski halklarından olup Karaçay Balkarların tarihî ve kültürel kökenleri diğer Kafkasya halklarının tarihî ve kültürler kökenleriyle aynıdır.

XIV.-XV. yüzyılda Karaçay Balkarların birlikte yaşadığı bölgeler, yavaş yavaş birbirlerinden ayrılmaya başlamıştır. Ama diğer bütün konularda halk olarak aynı görüş ve düşünüşlere sahiptiler. Balkarların yakın komşuları olan Osetler, onlara *"As",* Kabardeyler *"Balkar",* Svanlar ise *"Az"* veya *"Ovs"* diyorlardı. Karaçaylara ise Megreller *"Alan"* diyorlardı. Karaçay Balkarlar birbirlerine *"Alan"* diyerek hitap etmektedirler. Karaçay Balkarlar, geçmiş dönemlerden günümüze kadar dağ otlakları ve yayla hayvancılığıyla uğraşmışlar ve hayvanları, yazın "*caylık"* adı verilen yaz otlaklarına çıkarmaktadırlar. (Kat. No. 432-440).

"Yayla hayvancılığı" teriminin kökeni de bu sözcükten gelmektedir. Karaçay Balkarlarda hayvancılığın başta gelen dalı koyun yetiştiriciliği olmasına rağmen, sığır ve at yetiştiriciliği de büyük bir yer tutuyordu. Karaçay Balkarların komşu halklara göre birkaç kat fazla hayvana sahip olması, onlara, yaşamlarını sürdürebilecek imkanları sağlamaktadır. Hayvancılık ürünleri, halkın yemeden içmeye, ayakkabıdan giysiye kadar bütün ihtiyaçlarını karşılamıştır. Bu ürünler aynı zamanda ortak Kafkasya pazarına götürülerek pazarda kumaş, kap kacak, yiyecek-içecek ve diğer günlük ihtiyaçlar için takas yapılmıştır (Kat. No. 51), (Şekil-1).

---

[2] Terski bölgesinin komutanı olan İ.A. Daşkov, 1629 yılında Moskova'ya iki mektup göndermiştir. Bu mektuplarda Malkar'ların yaşadığı topraklarda gümüş yatakları olduğunu yazmıştır. Bu tarihten itibaren, Malkar halkının adı resmi Rus belgelerinde *"Balkar"* olarak geçmektedir.

Şekil-1: 27 Ağustos 1897 yılında, Karaçay Bölgesinde bir pazar yeri görünümü. Takas usulünde geleneksel giyim kuşam satışını gösterir bir fotoğraf.

Kaynak: T.Aliev'in arşivi.

Karaçay Balkarlarda madencilik ve buna dayalı el ustalığı gelişmiş ve halk, kurşun, bakır, kömür, güherçile vb. imalatı ile ekonomik ihtiyaçlarını karşılamıştır.

Karaçay Balkar halkının tarihî ve kültür mirası, Kafkasya'nın diğer halklarının ve bütün Türk dünyasının kültüründen izler taşımaktadır. Bu durumu, mitolojik, epik destanlarda ve diğer folklorik ürünlerde, aynı zamanda yüksek dağ tepelerini, denizlerini ve uçsuz bucaksız Avrasya bozkırlarını anlatan eski dinî söylemlerde görmek mümkündür. Dinî metinlerde ön planda yer alan bütün Türk tanrıları *"Tengri" (Teyri), Umay* vb. bunlara örnek gösterilebilir.

Eski kültür kaynakları dünyanın önde gelen Hristiyan ve Müslüman dinî akımlarının etkisi altında kalmıştır. Bu akımların kalıntıları, Karaçay Balkar halkının gelenek ve göreneklerinde, milli oyunlarında, görüş ve düşünce yapısında görülebilir.

Eski dönemlerde, Karaçay Balkarların ataları yazı kullanmışlardır. Bu yazılar Karaçay Balkarların birçok yerinde bulunan ve VII.-XII. yüzyıllara ait yazılı taşlarda görülebilir. Bu yazılı taşlar, *"Bulgar Yazılı Taşları"* şeklinde adlandırılmıştır.

XVIII. yüzyıl başlarında Karaçay Balkarlar Arap alfabesini kullanmışlardır. Bu, açık bir şekilde, *''Holam''* köyünde bulunan 1715 yılında yazılmış *"Holam Yazısı"*nda görülmektedir. Buna benzer birçok yazılı belgeye rastlanmıştır. Günümüzde ise Karaçay Balkarlar, Rus alfabesini kullanmaktadır. Karaçay

Balkarlarda yüksekokul öğrenimi görmüş olanların oranı, eski SSCB halkları arasında birinci sırada yer almıştır.

Karaçay Balkar isimleri eski Kafkasya Bulgarlarından gelmektedir. M.Ö. II. yüzyıla ait Ermeni kaynaklarında *"Kafkasya dağlarındaki Bulgar toprakları"* şeklinde bir ifade geçmektedir. Arap yazar *İbn-Rusta,* X. yüzyılda yazmış olduğu bir yazıda, Gürcistan'ın uzak sınır boylarında *"Tavlu-As"* (Tulas) kabilelerinin yaşamakta olduğunu belirtmiştir. Tavlu-As yani *"Dağlı-As"* ismi Karaçay Balkarların kendi aralarında kullandıkları isimdir.

XX. yüzyıl ve daha eski dönemlerin tanınmış bilim adamları; Bizanslı Menander, G.A.Kokiyev vb. yazılarında, Romalıların kullandığı en büyük ticaret yollarından birisinin *''Kuma''* nehri boyunca *''Elbruz''* dağının yanında, Karaçay üzerinden ve Kolkhidiya'dan (Gürcistan) geçmekte olduğunu, yolun bu kısmına ise "Horuçon" denildiğini ve bu ismin "*Karaçay*" isminden alındığını yazmaktadırlar.

Bilim adamı P. Butkov'un mevcut araştırmaları incelendiğinde, günümüzde küçük bir arazide yaşayan Balkarların, X. yüzyılda bugün yaşadıkları bölgenin kuzeyinde de yerleşim yerlerinin olduğu görülmektedir.

1395-1396 yılında, Dünya Fatihi Aksak Timur ve onun *vakanüvisleri* Karaçay Balkarlara *"As"* demişler ve bu halka karşı acımasızca savaşmışlardır. Günümüzde bile Karaçay Balkarların yakın komşusu olan Osetler, Karaçay Balkarlara *"Aslar"* diye hitap etmektedir.

1404 yılında, *Başpiskopos Johan Galonifontibus,* Karaçaylara *"Kara Çerkesler"* demiştir. 1643 yılında, gezgin Achangelo Lamberti de onlara aynı adı vermiştir. Eski dönemlerden XIV. yüzyıla kadar yazılı belgelerde Karaçay Balkarlara *"As, Bulgar, Kara Çerkes, Tavlu As"* denildiği gözlenmiştir.

XIV. yüzyıl ve sonraki dönemlere ait Gürcü kaynaklarında, Balkarlara "Basian" ve Balkarların yaşadığı ülkeye de *"Basiania"* denilmiştir. Bu adlar, ilk olarak Tshavat Haçı'nda (Altın Haç) geçmektedir. Bu haçta Aristav Riziya Kvenipneveli adlı birinin Basiania'da tutsak edildiği ve Ksansk Boğazı'nda yer alan Tshavat köyündeki Spasski Kilisesi'nde toplanan fidye ile kurtarıldığı yazılmaktadır.

1745'te ise coğrafyacı ve tarihçi, Gürcistan kralının oğlu Vahuşti yazdığı bir yazıda *"Basiania"* ve *"Basian"*ların yaşantısını anlatmaktadır. *"Basiani"* ismi Hazar

kabilesinin adı olan *"Bas"* sözcüğünün sonuna Gürcü dilinde çoğul eki olarak kullanılan *"ani"* takısının getirilmesiyle oluşmaktadır.

1639 yılında, Rus Çarı'nın elçileri, Rusya'dan Gürcistan'a gitmek üzere yola çıkmıştır. Bu elçilerin adları, Pavel Zaharev, Fedot Elçin ve Fedor Bajenov idi. Onlar, bugünkü *"Tırnavuz"* şehrinin yanında bulunan *"El-Curt''* köyünde Karaçay hanedanı olan *"Kırımşavhal"* ların evinde konuk olmuşlardır.

1643 yılında yine Terski bölgesinin komutanlarından M.P.Valinski'nin yazısında "Balkar köyleri"nden bahsedilmektedir. 1651 yılında Rus elçilerinden N.S.Toloçanov ve A.İ.Yevlev, Gürcistan'a yolculuk yaparken Balkar hanedanı olan "*Aydabol"*ların evinde iki hafta konuk olmuşlardır. Ayrıca, Avrupa ve Rus bilim adamları ile gezginlerin 1622, 1711, 1743, 1747, 1753, 1760, 1778, 1779, 1793-94, 1807 ve 1808 yıllarında yazmış oldukları notlarda ve belgelerde Karaçay Balkar halkı hakkında bilgiler olduğu görülmüştür. Bilim adamı Kupfer 1828 yılında yazmış olduğu yazılarında Karaçayları *"Çerkes"* adıyla adlandırmıştır. Ayrıca, 1639 ve 1692 yıllarında Gürcü ve Avrupalı yazarlar, yolculuk notlarında Karaçay Balkarlara *"Dağlı Çerkesler"* demişlerdir (İ.M.Miziyev,1994).

2.2. GİYİM KUŞAM:

2.2.1. BAŞLIKLAR

2.2.1.1. ERKEK BAŞLIKLARI

XIII-XVIII. yüzyıllara ait giyim kuşam ile ilgili arkeolojik malzemeler çok az araştırılmıştır. XIX-XX. yüzyıllara ait Karaçay Balkarın etnografik literatür ve alan araştırma verilerinde erkek giyim kuşamı hakkında belgelenen bazı bilgiler bulunmaktadır. *"Çırna börk"* denilen yuvarlak ve yüksek, kürk şapka (Kat. No. 2-6; 11-13; 20-24; 29; 30; 64); "*kerpe börk*" denilen kuzu derisinden yapılan şapka; Karaçayca "*kiyiz börk*", Balkarça "*kalpak"* denilen geniş kenarlı şapka bunlara birer örnektir (Kat. No. 1; 6; 17-19; 26; 42; 43sağ; 44; 51; 55; 57; 70; 71; 74; 75; 79; 83).

XIX. yüzyılda kenarları dar, üstü konik biçimde olan şapkalar, zamanla bir silindir biçimine dönüşmüştür. Şapkanın kenarları ve üst kısmı örgü ile dekore edilmiştir. Karaçay Balkar erkekleri bulutlu ve kapalı havalarda şapkanın üzerine

“*başlık”* adı verilen süslenmiş kumaş parçaları takmışlardır (Котляровых, 2010; T.1, 58). Bu tür “*başlık”*lar İskitlerde de kullanılmıştır. İskitlerin şapka olarak kullandığı başlıkları Orta Çağ Kuzey Kafkasya bölgelerinde bulunan taş heykellerden öğrenmekteyiz (Котляровых, 2010; T. 2., 350). Türk Dil Kurumu’nun yayımlamş olduğu ‘*Türkçe Sözlük*’te “*başlık*” Türkçe kökenli bir sözcük olarak gösterilmektedir. Başlık, Kafkasya’da yaşayan tüm halklar arasında kullanılmaktadır. *“Başlık”*, erken dönemlerde, Karaçay Balkarda erkeklerin namusu ve şerefi için çok önemli bir unsur olmuştur (Kat.No.15;16;27;28;31-41;60;62;67;68;430;434;436;438;442;443;).

Erken Orta Çağ Dönemi’nde kullanılan sivri uçlu, konik şekilli şapkalar, VIII-IX. yüzyıl Batı Türk kabilelerine ve Kumanlara aittir. Bu tür şapkalar İskit, Hun ve Bulgarlarda da kullanılmıştır. Sonraki zamanlarda Kazan Tatarları, Başkurt, Nogay, Çuvaş halkları ve diğerleri de kullanmıştır (Халиков, 1971; 113); (Руденко, 1960; 1962); (Смирнов, 1958; 1967; 138).

XVII. yüzyılda yaşayan, Hollanda bilim adamı Nikolay Kornelison’nun gravüründe tasvir edilmiş şapkalar, *“Kart-Dcurt”* (Karaçay bölgesi) ve *“Verhniy Çegem”* (Balkar bölgesi) Nogay Tatarları şapkalarına çok benzemektedir (Татишвили, Указ. соч., T.1, 214).

Kuban bölgesinde (Kuzey Kafkasya) bulunan İskit heykellerinde, omuzları örten, geniş kenarlı, çok eski şapka biçiminin, Karaçay Balkarların *“başlık”* olarak kullandığı şapka ile aynı olması kayda değerdir (Шульц, Указ. соч. T.1, 214) .

Erken Dönem’den itibaren, Türk halkları arasında keçe sanatı görülmektedir. Aplikasyon teknikleri kullanılarak boyalı keçeden yapılmış çok çeşitli giyim kuşam biçimleri, ev eşyaları ve diğerler ürünler meydana getirilmiştir (Сухарева, 1954; T. 21., 334; // Толстов, 1960; T. 1., 267; // Кузнецова, Указ. соч.; // Еремеев, 1969; 69; // Рашид ад-Дин, 1960; T. 2., 23).

Başlık, Karaçay Balkar dilinde *“baş”* şeklinde ifade edilmektedir. *V.F.Miller’*e göre, *Plinius “başlık”* sözcüğünü açıklamış, Sarmat kabilelerinin giyim kuşamlarında kullanılan şapkaya çok benzer nitelikte olduğunu ifade etmiştir (Миллер, Указ. соч., 94–95).

1896 yılında, V.M.Sısoev yönetimindeki ekipler, Kuzey Kafkasya Karaçay bölgelerinde Orta Çağ Dönemi’ne ait mezarlarda çalışmalar yapmıştır. Bu çalışmalarda, *A.N.Dyaçkov-Tarasov,* Teberda nehri sahilinde, kırılmış yığın taşlar

arasında, heykel parçası bulmuştur. Araştırmacılara göre, *A.N.Dyaçkov-Tarasov,* bulunan heykel parçasını şöyle açıklamıştır: Omuzlarındaki başlığa benzeyen kapşon şeklindeki şapka, haç desenli kumaştan yapılmış ve boynuna atılmıştır (Сысоев, 1904; 148–150). Başlık kenarlarında şerit, asmalar ve hayvan paçaları vardır. Bu açıklamalara göre, etnografik açıklamalar ile günümüzdeki *"başlık"* şapka bağlama şekli aynıdır. Bu tür heykel formları, *Baba-sın//Baba taş* (Karaçay bölgesinde) İndış Nehri yakınlarında bulunmuştur (Сысоев, 1904; 164).

Kuban bölgesinde bulunan taş heykeller, *H.H.Bidjiyev* tarafından incelenmiştir. *H.H.Bidjiyev'e* göre, bu heykellerin Kıpçak ve Kumanlara, hatta VII.-IX. yüzyıllarda ProtoTürklere ait olduğu kanıtlanmıştır. Kuban (Kafkasya), Tanrı Dağları ve Issık Gölü bölgelerindeki İskit taş heykeli üzerinde bulunan *"başlık"* şapka şekli, tüm omuzları örtmüştür (Шульц, 1971; 23–24).

Karaçay Balkarlar arasında çok yaygın kullanılan keçe şapka çeşitleri vardır. Karaçaylar arasında *kiyiz börk*, Balkarlar arasında *kalpak* olarak bilinen şapka türleri, Altay ve Çuvaşlarda da kullanılmaktadır. Bu tür şapkalar, Proto Bulgarların keçe şapkalarına çok benzemektedir (Котляровых, 2010; T.1, 285).

XVIII. yüzyıldan itibaren, Kuzey Kafkasya erkek şapka şekilleri *Yevgenia Nikolaevna Studenetskaya* tarafından araştırılmıştır (Студенецкая, 1948; 203). Kubbe şeklinde olan yüksek şapka, feodal (asalet) sınıf ortamında kullanılmıştır. Şapkanın tepesindeki bu kubbe, feodal sınıfın tamamlayıcısı olarak vazgeçilmez bir parça olmuştur.

XIX. yüzyıl sonuna kadar çifçiler tarafından kullanılan kubbe şeklinde şapka, kumaştan yapılmış ve kenarları kürk ile süslenmiştir (Kat. No. 1; 4; 13; 21; 24; 50). XX. yüzyılda ise kubbe şapka, kenarları ince kürk ile süslenerek çocuk şapkalarında da kullanılmıştır. Bu tür şapkaların kadınlar tarafından yapılması, bu durumun kuşaktan kuşağa aktarılan Karaçay Balkarlara ait bir gelenek olduğu söylenebilir. Çünkü gelenekleri koruma görevi kadınlara aittir. Bu dönemlerde erkek şapkaları çok çeşitli şekillerde olmuştur. Kürkten imal edilen, alnı ve başın etrafını saran *"papaha"* adlı şapkanın tepe kısmı düzdür. Bu şapkayı *Rus Kazakları* (Slav) da benimsenmiş ve "kubanka" olarak adlandırmışlardır (Kat. No. 5; 11; 22; 23; 49; 52-54; 56sağ; 58; 59; 60; 61; 62sağ; 63; 65-70; 76-78; 80-82). Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Terek Kazakları, kürkten imal edilmiş erkek şapkalarını kullanmış ve benimsemişlerdir

(Kat. No. 2; 12; 20; 72). Bu tür şapkaları tüm Kuzey Kafkasya'da yaşayan halklar da benimsemiştir. Örneğin, bu şapkaları, *Adıgeler*, kenarları kürk ve alçak şekilde; *Çeçen*, *İnguş* ve *Dağıstan halkları* da çok yüksek şekilde tercih etmiştir.

XIX. yüzyıl ortalarında Kafkasya bölgesinde görev yapan ressam *Prens Grigory Gagarin'*nin resimlerinde tüm Kafkasya bölgesinde yaşayan ve aynı zamanda kullanılan şapkalara rastlanmıştır. Bununla beraber şapkaların şekilleri (düz, konik, kubbe) ve kürk ile süslenmeleri, farklılıklarını göstermektedir (Şekil-2).

Şekil-2: Şair ve sanatçı Grigoriy Gagarin'in eseri (1839-1840).

Kaynak: T.Aliev'in arşivi.

Karaçay Balkarlar, sıcak havalarda keçe şapkasız duramamışlardır. Karaçay Balkarlarda kullanılan keçe şapkaların kökenleri, göçebe halklarının dönemine ait olduğu söylenebilir. Buna benzeyen şapka şekilleri, *"Radzivilovskaya kroniği"* minyatüründe de vardır. Bu şapkalar, üst kısmı bükülmüş şekilde ve Kumanları ispatlar niteliktedir. Buna benzeyen keçe şapka şekilleri, Orta Asya Türk halklarında da bulunmuştur. Karaçay Balkar çobanları da geleneksel, oval şekilde olan keçe şapka kullanmışlardır. Karaçay Balkarların öz geleneklerinde var olan, üst kısmı oval, kenarları ise yukarıya veya aşağıya doğru kıvrılmış bu tür şapka şekillerini göçebe zamanlarından itibaren kullandıkları söylenebilir.

Karaçay Balkarların kullandığı keçe şapkanın kökeni bozkır göçebelerine, *"papaha"*nın kökeni ise yerel öz Kafkasya bölgesine dayanmaktadır. Bundan dolayı Kuzey Kafkasya'da bulunan bu tür şapkaların Karaçay Balkarlar'a ait olduğu bilinmektedir (Kat. No. 2; 5; 11; 12; 20; 22; 23; 31 sağ; 32; 34; 36; 38; 54; 56 sağ; 58-61; 62sağ; 63; 67; 68; 72; 76-78; 82). Bununla birlikte *Alanlar'*a ait taş

heykellerde bulunan antropomorf şekilleri üzerinde tasvir edilmiş konik biçiminde şapkalar görülmektedir (Кузнецов, 1961; 41-42).

"Duka-Bek" ("Etok" anıtı) heykelinde oval biçimde tasvir edilmiş şapkada Kafkasya'ya özgü özellikler olduğu görülmektedir. (Kat. No. 3; 4; 6; 55; 57; 62sağ; 63ön plan; 65; 66). "*Çerek"* vadisindeki (Balkar bölgesi) XVI-XVII. yüzyıllara ait Hristiyan şapel freskleri üzerinde tespit edilen şapka tasvirleri, günümüzde kullanılan erkek *"papaha"* şapkasına benzemektedir. Kürk ve keçe şapka biçimlerinin gelişmesi yüzyıllar arasında zor şartlarda oluşmuştur ve halkın hem kültürel hem de tipolojik özeliklerini yansıttığı tahmin edilmektedir (Kat. No. 2; 11; 12; 20; 22; 23; 56; 60 sol; 62 sağ; 73; 77; 78; 80; 81; 64).

2.2.1.2. KADIN BAŞLIKLARI

M.Ö. VII-V. yüzyıllar arasında, sivri uçlu, konik şekilli şapkaları İskit kadınlarının kullandığı belirtilmiştir. VIII-IX. yüzyıllar arasında, *Alan* kadınları da sivri uçlu, konik şekilli şapkalar kullanmışlardır. Kıpçaklarda (Kumanlar) bu tür şapkalar *"Bokka"* olarak geçmiştir. Arkeolojik açıklamalara göre, *"bokka"* ev yapımı yün kumaşından, keçeden, deriden ve kürkten yapılmıştır (Kat. No. 35; 93; 115; 119; 123), (Котляровых, 2010; T. 2., 249).

Ucu sivri olan kadın şapkalarının, koni biçimli üstleri metal ile süslenmiş ve bu kısma kakma taşlar takılmıştır. Ay biçimli bu taşlar, gümüş veya altın renkli şerit ya da örgü iplerle tamamlanmıştır. Bu şapkaların ön kısmı çeşitli metal parçalardan oluşan taçlar ile süslenmiştir (Kat. No. 88; 90; 97; 105; 117), (Котляровых, 2010. T. 2., 349).

Balkar ve Kabardey şapkaları, ev yapımı keçe, kaba keten kumaş ve işlenmiş deriden yapılmıştır. Şapka şekilleri genelde yuvarlak veya çok köşeli, ucu konik biçiminde olmuştur (Kat. No. 100-102). Keçeleşmiş şapka, yün kumaş ile kaplanmış, dışına da hafif, ipek yüz örtüsü ve bir köşesine de görkemli fiyonk sabitlenmiştir (Котляровых, 2010; T. 2., 348).

XIX. yüzyılda zengin kadınların şapkaları silindir şeklinde, yüzeyi düzdür. (Kat. No. 108; 122). Bu şapkalar, keçe, deri, simli kumaşlardan yapılmıştır. Zengin

kadın şapkaları *(“oka börk”)* örgü ipleri ve danteller ile süslenmiştir. Şapka üzerinde çeşitli ince ipek ve kapron kumaşlardan yapılmış başörtüler *(cauluk)* kullanılmıştır (Kat. No. 127-129; 218-211). Rusya ile ilişkiler başladıktan sonra, büyük boyutlu eşarplar *(“kupes cauluk”)* ortaya çıkmıştır. Kadınlar, soğuk günlerde bez kumaşlı, büyük boyutlu şallar (“bota”) ile kafalarını örtmüştür (Kat. No. 125; 127; 128; 141-146; 148; 495-498; 503; 511; 512; 522-524; 527-534; 539; 545; 546; 548), (Котляровых, 2010; T. 1., 60).

Kadın giyim kuşam unsurları, erkek giyim kuşam unsurlarına göre daha da iyi açıklanmıştır. Kadın giyim kuşam unsurları, şapkadan dış ve iç giyime, eşyalarla beraber kullanılan takılara kadar belirtilmiştir. Karaçay Balkar kadın şapkaları dekor ve süslenmesine göre şekil değiştirmiştir. Kadın şapkaları, işlenmiş deri, keçe ve kumaşlardan yapılmıştır (Kat. No. 118; 129).

Şapkalar, genelde yuvarlak veya birkaç köşeli, üst kısmı da konik şekilde olmuştur. Kadın şapkasının ilk örneği 1960 yılında Kabardey-Balkar Cumhuriyeti’nde *“Çegem”* ilçesinin *“Çegem”* köyündeki XIII.-XIV. yüzyıllara ait *“Bayrım”* mezarında bulunmuştur (Мизиев, 1964; 16-22; 32–36), (Котляровых, 2010; T. 1., 204). Bulunan bu şapka, Devlet Tarih Müzesi atölyelerinde restore edilmiştir (Никитина, 1961; 1962; 167–174). Bu şapka, keçeden yapılmış, üst ve alt kısmı beşgen şeklindedir (Котляровых, 2010; T. 1., 61). Keçeden imal edilen şapkanın üst kısmı yün kumaşla, alt kısmı da ipek kumaşla kaplanmıştır. Bu şapka örnekleri günümüzde Kabardey-Balkar Cumhuriyeti’nin Nalçik şehrinde, Millet Müzesi’nde koruma altındadır (Котляровых, 2010; T. 1., 205).

Katalogta gösterilen şapkanın alt kısmı ince kumaş parçaları ile düğmelenerek sabitlenmiştir. Tahmine göre, şapka üzerine eklenmiş bu parçalar süs olarak kullanılmıştır (Kat. No. 89; 90).

Karaçay-Çerkes Cumhuriyeti’nde 1969 yılında kazılan, XV-XVIII. yüzyıllarına ait *“Kart-Dcurt”* köyündeki mezarda çeşitli kadın şapkaları bulunmuştur (Мизиев, 1969; 1970). Bu şapkalar, keçe ve deriden yapılmıştır. Bulunan şapkaların alt kısmı yuvarlak ve üst kısmı konik biçimde olup şapka ucuna bronz parça sabitlenmiştir. Şapka ucuna koyulan “S” şeklindeki desenin etrafı, küçük, yuvarlak parçalar ile tamamlanmıştır. Metal topuzlu, konik şeklindeki sivri şapka ucu, minik taşlarla kakma tekniği ile tamamen kaplanmıştır. Bazı şapkaların ön

kısmında işlenmiş taş parçaları bulunmaktadır. *“Kart-Dcurt”* mezarlığında bulunan kadın şapkalarının bazı örnekleri, yukarıda bahsi geçen şapkalara benzemektedir. Şapkalar, koyu lacivert, mavi renkli ametist ve beyaz taşlar ile süslenmiştir (Мизиев, 1980; 38).

Pletneva ve Fedorov-Davıdov’a göre deri ve keçeden yapılmış, metal topuzlu, ucu sivri, konik şeklindeki Karaçay Balkar kadın şapkaları, VIII-XII. yüzyıllara ait *“Alanlar katakombu”*nda bulunan şapkalar ile X-XI. yüzyıllara ait Kuman şapkalarına benzemektedir (Плетнева, 1958; 178 // Федоров-Давыдов, 1966; 36–37). Kimi araştırmacılar, bu şapka örneklerinin İskit şapka şekillerine benzediğini söylemektedir. Levaşova, Miziev ve Nagoev’e göre, Kıslovodsk şehrindeki *“Alanlar katakombu”*nda bulunan ahşap topuzlu, ucu sivri, konik şeklindeki şapkalar, Karaçay Balkarların metal topuzlu, ucu sivri, konik şeklindeki kadın şapkalarına çok benzemektedir. Keçe ile deriden yapılmış ve *“passementerie”*’le işlenmiş, konik şekilde kadın şapkaları XIV-XVII. yüzyıllara ait mezarlarda bulunmuş ve belgelenmiştir (Левашева, 1953; 186–188//Мизиев, Нагоев, 1970).

Fedorov-Davıdov’a göre, Karaçay Balkar’ın konik şeklindeki kadın şapkaları, Kuman “bokka” adlı şapkasını çok benzemektedir. Kuman *“bokka”* şapkası metal veya ahşap topuzlu konik şeklinde olup çeşitli taçlar ve tüyler ile süslenmiştir (Федоров-Давыдов, Указ. соч., 35–37). Kask şeklinde konik şapka örneklerinin Kuzey Kafkasya'nın birçok halklarında da görüldüğü söylenmektedir.

XVII. yüzyılda Hollandalı bilim adamı ve politikacı *Nicholas Kornelison*’un gravürlerinde topuz ve konik şeklindeki şapkaların belli sayıda olduğu bilinmektedir (Татишвили, 1959; 32–33). Lavrov’e göre, bu gravürler, Balkar bölgesinde Hristiyan kilisesinin freskleri üzerinde ve *D.A.Vırubov’un* çizimlerinde bulunmaktadır.

Kaloev, Tolstov ve Lavrov’a göre, bu tür şapka şekillerinin XVII.-XIX. yüzyıllarda Karaçay, Oset, Kabardey halkları arasında da kullanıldığı bilinmektedir. Ayırca, Karaçaylarda keçeden yapılan *“kiyiz börk”* şapkalarının konik şeklinde, sivri uçlu olduğu söylenmektedir (Калоев, 1967; 81 // Толстов, 1960; 258 // Лавров, 1978; 162), (Котляровых, 2010; Т. 1., 205).

Örneğin, Karaçay Balkar halklarında bulunan sivri uçlu konik şekilde olan şapkalar, İskit Dönemi’ne ait Abhazya, Gürcistan, Bulgaristan, Rusya, Türkiye,

Ukrayna, Romanya, Volga bölgelerinde ve Tanrı Dağları'nda bulunan resimlerde bunlara rastlanmaktadır (Сысоев, Указ. соч.; Шульц П.Н. Указ. соч.), (Котляровых, 2010; Т. 1., 213). Bu tür şapkalar, Ortaçağ Dönemi'ne ait "*Kislovodsk*" (VIII. yüzyıl), *"Kart-Dcurt" (*XV.-XVI. yüzyıllar) ve *"Verhniy Çegem"* (XIII.-XIV. yüzyıllar) bölgelerinde bulunan şapkalara benzemekte ve Kuman *"bokka"* şapkası ile aynı olduğu söylenmektedir. Karaçay Balkarlar günümüzde de "bokka" terimini çocuk şapkaları için kullanmaktadırlar (Котляровых, 2010; Т. 1., 214).

XIX. yüzyılda Karaçay Balkar kadın şapkalarının çok çeşitli olduğu görülmektedir.(Kat.No.3;24;25;84;87;89;9196;98;99;103;106;109;110;115;119;123; 124;126;135;).

Konik şekildeki yüksek şapka, sadece törenlerde giyildiği bilinmektedir. Karaçay Balkar kadın şapkalarının oluşumunda doğa koşulları ve maddi durumlar önem arzetmiştir. Ancak konik şekilde olan bu şapkalar, ideolojik anlamları ile ön plana çıkartılmıştır. Törenlerde kullanılan yüksek şapkaların, bir ritüel olduğu bilinmektedir. Eski geleneklere göre, gelinler, düğün giyiminde bu tür şapka kullanmışlardır ayrıca, o şapkayla damadın evine gitmek bir âdet olmuştur. Erken dönemlerde, bu tür şapka birçok halklarda bulunmuştur. Araştırmacıların açıklamalarına göre, erken dönemlerde yaşayan halklar, doğa güçlerine karşı kendilerini bu şekilde korumuştur. Kuman taş heykelleri üzerindeki kadın şapkalarının hangi inanç ve geleneklere göre yapıldığı bilinmemektedir. Yüksek, sivri uçlu şapkanın şakak kısmında, keçeden yapılan küçük rulo üzerine boynuz şeklinde spiral halkalar dikilmiştir. *Svetlana Aleksandrovna Pletneva'ya* göre, bu tür süs ve takılar, kutsal koyun ve kadını simgelemektedir. Karaçay Balkarın geleneksel özel günlerindeki koyun ve kurt oyunlarında bu tür semboller görülmektedir. (Kat.No.392;), (Плетнева, 1958; 211).

Miziev'e göre, *"Bayrım"* mezarında bulunan konik şekilli, yüksek şapkanın, yaşlı bir kadına ait olduğu açıklanmaktadır (Мизиев, 1964; 18). Mezarda bulunan bu şapka, kalın keçeden yapılmış ve dışı yün kumaş ile kaplanmıştır. Bu şapka, Kuzey Kafkasya bölgesinde, XIV. yüzyüzyıla ait *"Donifars"* mezarında bulunmuştur. Bulunan bu kadın şapkası keçeden yapılmış ve üzerine bronz metal parçalarından

yivli şerit dikilmiştir. Üç sıra yapılan bronz metal parçaları, kendi aralarında tel ile sabitlenmiştir (Уварова, 1900; 208).

Buna benzer alna takılan metal parçaları, Karaçay Balkarlara ait mezarlarda bulunmaktadır. Genelde birbirlerine uymayan keçe ve metal parçaları, bu şapkada çok iyi ahenk sağlamıştır. Keçe tabaka üzerine metal parçalar dikilmiş, sonraki zamanlarda, metal parçaları yerine daha da ucuz altın iplerden işlenmiş desenli şeritler kullanılmıştır. Keçe tabaka üzerine sık bir şekilde dikilen şerit ipler eski bir görünüm vermiştir. Bunlar eski inançlara bağlıdır. Örneğin, erken dönemlerde, zarar gelmemesi için kadınlar, saçlarının tamamını kapatmışlardır. Bundan dolayı kadın şapkasına çok önem verilmiştir. Kadın giyim kuşam unsurlarında yer alan şapkanın tüm Karaçay Balkar halkı açısından anlamı büyüktür. Dinî anlamlar yüklenen şapka, gelin giyim kuşamında daha da sık kullanılmıştır. Kadınlar, bu tür şapkaları, doğum yaptıktan sonra da giyebilmiştir. Evlenerek başka ailenin bireyi olan kadın, bu tür şapkayı daha sonra kullanamamıştır (Ногмов, 1947; 34).

Silindir şeklinde olan şapka türünün çok yaygın şekilde kullanıldığı katalogta görülmektedir (Kat.No.122;). XVIII. yüzyılda bulunan buna benzer şapka formu, erkek ve kadınlar tarafından kullanılmıştır. Bu tür şapkalar, ucundan ortaya doğru şerit ile süslenmiştir. Silindir şeklindeki bu kadın şapkasının alt kısmı tamamen altın sırma şerit ile süslenmiştir. Kadın şapkalarında çok sık altın ip ile işlenmiş ve *koçboynuzu* kullanıldığı katalogta görülmektedir. (Kat. No. 100-102; 104; 107; 108; 113; 122; 125; 137).

İkinci tür kadın şapkasının ucu daha sivri, konik ve alt kısmı silindir şeklinde olduğu görülmektedir (Kat. No. 88; 90; 105; 117; 121; 136; 139). Bu tür şapkanın süsleme şekilleri, önceki şapka süslemeleri gibi metal görünümdedir. Şapkanın ucundaki süslemeler, piramit şeklinde yerleştirilmiştir. Bununla beraber şapkanın ucuna, kökeni çok eski Kafkasya kültürüne dayanan metal kuşlar eklenmiştir (Уварова,1900). Buna benzer şekiller Çerkezlerde de bulunmaktadır.

Karaçay Balkarların geleneksel kadın şapkalarının üçüncü formu son zamanlara dayanmaktadır. Karaçay Balkarların bu şapkayı Nogaylardan esinlendiğini *Yevgenia Nikolaevna Studenetskaya* açıklamaktadır (Студенецкая, 1948; 207). Bu tür şapka örnekleri, silindir şeklinde, orta boylu ve üst kısmı düz tabanlıdır (Kat. No. 85; 111; 112; 114; 116; 126; 138; 140; 147; 149).

Şapka, genelde kadife kumaş ile kaplanmış ve üzerinde de ot desenleri kullanılarak altın iple işlenmiştir. Şapka ucunda kullanılan metal ve altın file, şerit ile örülmüş ve süs olarak şekillenmiştir (Kat. No. 131; 133; 134).

Gagen-Torn, *Kabardey* şapkalarına nazaran Karaçay Balkarların bazı kadın şapkalarının yuvarlak altın parçalarla süslendiğini belirtmiştir. Bu tür süsleme özellikleri, Volga bölgelerinde yaşayan Türk halklarında da yaygındır (Гаген-Торн, 1960; 157).

Bu tür süslemeler, Kafkasya'da yaşayan Kumuk, Karaçay Balkar komşularında da kullanılmıştır (Гаджиева, 1960; 133). Silindir şeklindeki alçak şapkayı kadınlar eşarpsız kullanmıştır. Bu tür şapkalar ne kadar güzel ve zarif olsa da yüksek olmadıkları için Karaçay Balkar halkı tarafından düğün giyim kuşam unsurları olarak kabul edilmemiştir. Geç dönemlerde ortaya çıkan bu şapka, başka halklardan benimsediği ve Karaçay Balkarların özünü yansıtmadığı için özel günlerde kullanılmamıştır.

Birinci ve ikinci tür şapkalar eşarp ile örtülmüş ve tören ile düğünlerde kullanılmıştır. XIX. yüzyılın sonunda, Karaçay Balkar kadınları arasında başörtüler daha da sık kullanmıştır. Başörtünün iki ucu ense kısmında başlamış ve boş ucu arka tarafı örtmüştür. Başörtü, kadınlara ince bir zarafet vermiştir. Saç örgüleri de dışarıya çıkartılmıştır. Soğuk günlerde, başörtü üzerine şal kullanılmış, yaşlı kadınlar ise bu şalı bazen beline bağlamıştır (Kat. No. 125; 127-130; 132; 136; 137; 139; 141-146; 148; 386; 495-499; 508; 513; 529; 530-540). Şal, bunun dışında omuzları örtmek için de kullanılmıştır. Özel günlerde kullanılan zarif başörtü, kadın omuzlarında simetrik ve yumuşak drape dökümleri ile tamamlanmıştır.

XIX. yüzyyılın sonunda yaygın olan saçaklı başörtüler, elbisenin göğüs kısmında olan süs ve desenleri kapatmıştır (Kat. No. 125; 128; 136; 137; 139; 142-145; 149; 383; 384; 390; 391; 394-396; 399; 401; 411; 412; 414; 417; 487-493; 502-513; 516-519; 523; 527; 528; 541-548). Böylece Karaçay Balkar kadın giysileri, erkek giysilerilerinden giyim kuşam unsurları bakımından daha ayrıntılı görünmektedir. Kadın ve erkek giyim kuşamında kullanılan giyim parçalarının benzerlikleri bulunmaktadır. Karaçay Balkar kadın geleneksel giyim kuşam unsurları, takı ve süsleri ile sanatsal bir görünüm kazanmaktadır.

Karaçay Balkarda kadın ideali "*Biyçe*" *("Ev kraliçesi"//"Aile Tanrıçası")* olarak adlandırılmaktadır. "*Biyçe*"nin statüsü yaşlı kadınların gündelik kıyafetine yansımıştır. Bu kıyafetler, "*Biyçe*" statüsüne uygun, abartıya kaçmayan renklerde ve bedenini örten, bol kesimli, kalın kumaşlardan dikilmiştir. Yaşlı kadınlar, kıyafet dışında baş ve omuzlarını örten başörtü kullanmışlardır.

2.2.2. KEMER, KUŞAK, TAKI VE AKSESUARLAR

Pletneva, Karaçay Balkar giyim kuşamında kullanılan takı ile süslerin kökeni ve gelişiminin esas kaynağını, Kuman taş heykellerinde tasvir edilen şekiller olduğunu ifade etmektedir. Taş heykellerin üzerinde tasvir edilen kadın kaftan şekillerinde süs ve takılar net bir şekilde görünmektedir.

Erken Dönemlerde, giyim kuşamda kullanılan dekor unsurları şeytani güçlere karşı koruma işlevi üstlenmiştir. Dekor unsurları, kadın giysilerinin en önemli kısımları üzerinde (göğüs ve karın) bulunmuştur. Kuman taş heykelleri üzerinde tasvir edilmiş giysilerin kol, kaftan göğüs ve etek kısımlarında vardır (Плетнева, 1974). Başka tür süs ve takılar kumaş üzerine sabitlenmiştir. Taş heykelleri üzerinde tasvir edilen giyim kuşam unsurlarını inceleyen *Svetlana Aleksandrovna Pletneva*, giysiler üzerinde yapılan süslemelerin nakış tekniğinde yapılmadığını açıklamıştır (Плетнева, 1958; 211), (Şekil-3), (Şekil-4).

Şekil-3: XI.-XIII. yüzyıllara ait Kuman heykelleri.

Kaynak: N.M.Budaev, (2012;56).

Şekil-4: XI.- XIII. yüzyıllara ait Kuman heykellerinde tasvir edilen kadın giysileri.

Kaynak: N.M.Budaev, (2012;56).

Desenlerin şekli ve özelliklerine göre giysilerin üzerindeki süslemeler deri ya da kürk malzemelerinden kesilmiş ve ana parça üzerine eklenip metal parçalar ile sabitlendiği belirtmiştir. Giysilerin üzerinde yapılan aplikasyonlar, düz, basit geometrik şekillerden meydana gelmiştir. Giysilerde kullanılan desenler, aynı zamanda göçebelerin ekonomisi ve ev işlerinin durumları hakkında bilgi vermektedir. Kuman giysilerinde kullanılan süslemelerde muhtemelen Avrasya eski göçebelerinden esinlenilmiştir. Pletneva, uzun dış giysiyi, Kuman kadınlarının da kullandığını ve bu bilgilere Kuman taş heykeleri üzerinden anlaşıldığını belirtmiştir (Плетнева, 1974; 4-2), (Şekil-5).

Şekil-5: XI.-XIII. yüzyıllara ait Kuman heykelleri.

Kaynak: N.M.Budaev, (2012;57).

İskit giysilerinde aplikasyon tekniğinin kullanıldığı bilinmektedir. İskitlerin kullanılan giyim kuşam unsurlarında, at takımlarında, altın kaplanmış deri ve altın metal parçaları süs olarak kullanılmıştır (Руденко, 1960; 208-209). Miziev, *"Bayrım"* mezarında bulunan giyisi kenarlarındaki kürk süslemeleri, İskit süslemeleri ile aynı olduğunu kanıtlamıştır (Мизиев, 1964).

"Etok" taş heykeli üzerinde tasvir edilmiş erkek *"beşmet"*'inin etek kısmı tamamen büyük boyutta metal parçalar ile süslenmiş ve dikilmiştir. Geleneksel giyim kuşam biçimleri gibi takı gelişimi de töreye uygun olarak değişikliğe uğramıştır. Takı oluşumu daha aktif bir şekilde değişikliğe uğramıştır. Takıların dekoratif ve sanatsal şekillerinden genellikle eski anlamı tahmin edilebilmektedir. Takılar genellikle antik dönemlerde büyü inançları ile bağlantılı oluşmuştur. Takıların ritüel anlamları unutulduğundan dolayı daha sonra giyim kuşamlarda sadece dekor olarak kullanılmaya başlanmıştır. Orta Bronz Çağı dönemine ait arkeolojik bilgilere göre, şeritten yapılan örgü giyim üzerinde değil, metal üzerine yapılmıştır.

Arkeologlara göre, bu tür süslemelerin ve dikişlerin çok büyük bir anlamı bulunmaktadır. Giysilerin dış dikişlerini süslemek ve ön plana çıkartmak, eski dönemlerden beri Volga bölgesinde yaşayan çok sayıda halk arasında kullanılmıştır. (Гаген-Торн, 1960; 213).

Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan halklarda bu tür süslemeler, dış elbiselerde kullanılmıştır. Karaçay Balkar ustaları tarafından tüm elbise dikişi ve kenarları altın şerit ile süslenmiştir. Giysilere göre süs türleri değişik biçimlerde kullanılmıştır. Giyim kuşam unsurlarının süsleme ilkeleri, ilkel dönemlere dayanmaktadır. O zamanlarda, kendini koruma inancıyla muska, *tılsım* yapılmış ve göğüs ile bel kısımlarına asılmıştır. Deniz kabukları, ölü hayvan tırnakları, metal çıngırakları ve diğerler eşyalar, zaman içerisinde süs boncuklarına dönüşmüştür. Giyim kuşam unsurları üzerinde kullanılan aplike teknikleri ve nakış süslemelerinin koruma gücü olduğuna inanmışlardır.

Erken dönemlerde, muska ve dinî nesneler de aynı anda kumaş üzerinde kullanılmıştır. Muska, dinî nesnelerden ayrı olsa da giyim kuşam unsurları ile bağlantısının olduğu bilinmektedir. Zaman içinde, bu tür nesneler özgün anlamlarını kaybettikten sonra tamamen estetik bir değer kazanmıştır. Yeni malzemeler ve şekillerde oluşan nesneler, giyim kuşam unsurları açısından önemli bir hâl almıştır.

Tarihî süreç içerisinde oluşan desenler, giyim kuşamda süs olarak kullanılmıştır. Desenlerin ilk şekilleri zaman içerisinde değişmiştir. Zenginleşen desen kalitesi ve sanatsal görünüm geliştirilmiştir. Arkeolojik bilgilere göre, kazılarda elde edilen giyim kuşam unsurlarının kullanımı ve süs ile takıların üstlendiği anlamı tahmin etmek çok zordur. Giyim kuşam unsurlarının korunması ve saklanması, süs ve takılara göre daha zordur. Bunun sebebi arkeolojik kazılarda bulunan takı ve süslerin kıyafetlere nazaran daha iyi muhafaza olmasıdır.

Örneğin, *"Kuban"* kültürüne dayanan helezon ve boynuz şeklindeki takıların nasıl kullanıldığı bilinmemektedir. Ancak Sovyet arkeologlar, mezarlarda bulunan takıların hangi kültüre ait olduğu ve günümüzdeki giyim kuşam unsurlarında kullanılan süs şekillerinin hangi halka ait olduğu net bir şekilde açıklanabildiğini belirtmektedirler.

Kuznetsova'ya göre, *göçebe bozkır yaşantısının* ve *yerel Kafkas kültürleri*nin özü Karaçay Balkar giyim kuşam unsurlarına yansımış ve takı ile süslerde de kendi özelliklerini koruyabilmiştir.

2.2.2.1. ERKEK KEMER, KUŞAK, TAKI VE AKSESUARLARI

Beşmet ve *çepken* farklı malzemeler ile süslenmiş, ince deri kemer ile bağlanmıştır. Kemerlerin çeşitli türleri olduğu bilinmektedir. Bunlar, altın kemer *(altın belbau),* altın parçaları ile süslenmiştir; gümüş kemer *(kümüş belbau),* gümüş parçaları ile süslenmiştir; kemik kemer *(süek belbau),* kemik parçaları ile süslenmiştir.

Tüm kemer seti, *"met"* olarak adlandırılmıştır (Kat. No. 156; 168; 169; 171; 172). Kemerler, genelde tokadan oluşmakta ve bu tokanın adı *"ail"* olarak bilinmektedir (Kat. No. 169; 171; 172). Bununla birlikte kemer üstü çeşitli metal dik ok uçlar, kemere asılı bir şekilde durmakta ve *"til"* olarak açıklanmaktadır (Kat. No. 156; 157; 166; 169; 172). Kemerin yan tarafında kemik veya ahşaptan yapılmış küçük bir mücevher kutusu demir parçalar ile sabitlenmiştir. Koyun kemik iliği saklanan bu kutuya *"cilik ornu"* adı verilmiştir (Kat. No. 158; 166; 173). Koyun kemik iliği ile silah, bıçak ve diğer malzemeler yağlanmıştır. Kemere diğer yanına

“dorba” (çanta) bağlamışlardır. *“Dorba”,* deri veya kaba kumaştan ve çeşitli süs eşyaları ile dekore edilmiştir. *“Dorba”,* mermi saklamak için bir depolama (ateşli silah çıktıktan sonra) görevi almıştır. “*Cilik ornu*” ve *“dorba”*nın dışında kemere asılan *“hompura”* ise üzerinde kapağı bulunan işlenmiş boynuzdur. Bu boynuz barut depolamak için kullanılmıştır (Kat. No. 122; 123; 150; 158).

“Çepken” adlı giysinin göğüs kısmındaki küçük ceplerinde *“hazır”* adı verilen fişekler saklanmıştır. *“Hazır”*, tam anlamıyla hazır olmak anlamını belirtmektedir. Rusçaya *“gazıri”* şeklinde geçen bu sözcük, eski kullanım ve anlamını kaybederek günümüzde yaygın bir biçimde kullanılan bir süs haline gelmiştir. Tüm Kafkasya’da Rus dili resmî dil olduğundan *“hazır”* sözcüğü, *”gazıri”* olarak bilinmektedir. Ancak Karaçay Balkarlar arasında özgün kullanımını kaybedip günümüzde süs olarak kullanılmaya başlanmış olsa da hâlâ daha*“hazır”* olarak ifade edilmektedir (Kat. No. 151; 152; 157-159; 160-165; 178; 214; 224; 442; 443; 447; 453; 454; 461; 465; 466; 473; 475-477), (Котляровых, 2010; T. 1., 59).

Süs, silah ve kemer, erkek giyim kuşam unsurlarını tamamlamaktadır. Hançer, bıçak ve kemer takımları tüm XIII.-XVIII. yüzyıllara ait mezarlarda bulunmaktadır. XIII.-XVIII. yüzyıllarda erkekleri tüm kemer takımları ile defnetmişlerdir. Erkek kemerleri, işlenmiş, dar deriden yapılmıştır. Kemer üzerinde bronz ve demir tokalar, temren şekiller ile süslenmiştir (Kat. No. 150-154; 157-164; 166-174; 179-183), (Котляровых, 2010. T. 1., 68).

2.2.2.2. KADIN KEMER, KUŞAK, TAKI VE AKSESUARLARI

Kadın giyim kuşam unsurlarında önemli bir yeri olan kemer, altın veya gümüş ile kaplanmış metal süslerden yapılmıştır. Müzelerde bulunan kemer örneklerine göre erken dönemlerde kullanılan kemer, ev koşullarında yapılmıştır. Metal parçalar, işlenmiş deri kemer üzerine dikilmiştir. Metal parçalar, yerel demirci ustaları tarafından yapılmıştır. Daha sonra bu tür metal parçalar deri kemere takılarak kullanılmıştır. İlerleyen zamanda da metal parçaları kemer üzerine sabitlenmiştir. Yavaş yavaş takılar da gelişmeye başlamıştır.

XIX. yüzyıl ortalarında kemer imalatı Dağıstan kuyumcularının eline geçmiştir. Karaçay Balkar kadın giyim kuşam unsurlarında da kemer, göğüs düğme ile düğme ilikleri yaygın olarak kullanılmış ve bu unsurların önemli bir yeri olmuştır. Başka halkların kadın giyim kuşamı unsurlarının dış görüntüsü ile Karaçay Balkar kadın giyim kuşam unsurlarının dış görüntüsü kıyaslanınca Karaçay Balkar kadın giyim kuşam unsurlarında kullanılan kabartmalı metal kemerin, malzeme ve yapı özelliklerinden dolayı zerafet, ciddiyet ve netlik kazandığı görülmektedir.

Kadınların bellerine bağladıkları "*kyamar"* denilen kemerin ön kısmında dikdörtgen şeklinde kabartılmış ve süslenmiş metal parçalar, delikler aracılığı ile sabitlenmiştir. İç kısmı kumaş veya deriden yapılan kemer ile kuşak da çok yaygın kullanılmıştır. Kuşak, tamamı dörtgen şeklinde kabartılmış metal parçalardan oluşmuştur. *"Kyamar",* toka ile değil, kanca ile deliklere bağlanmıştır. Kemerin üzerine sabitlenen metal parçaların yapımı gümüşten ise gümüş kemeri olarak, altından ise altın kemeri olarak adlandırılmıştır (Kat. No. 186-190; 200-206; 208; 209), (Котляровых, 2010. T. 1., 60). Karaçay Balkar kadın giyim kuşam unsurlarından olan *"kyamar"*, Kırgız kadın giyim kuşam unsuru olarak da kullanılmaktadır. Kırgızlar da bu kemeri *"kyamar"* diye ifade etmektedir (Котляровых, 2010. T. 1., 70).

Kadın elbiselerinin göğüs kısmına dikilen metal süs parçaları, Erken Dönem kültür inançlarına bağlı olduğu söylenmektedir. Eski kabileler, *"çan çiçeği"* olarak bilinen metal parçaları kendilerini korumak için "tılsım" olarak kullanmışlardır. Bu sebeple Karaçay Balkar giyim kuşam unsurlarında kullanılan "çan şekli", "asılı hilal", bakır örgüye dikilen düğmeleri vb. unsurları, *Alanlar'*ın (*Alania Krallığı*) ve Kuzey Kafkasya'da yaşayan diğer halkların kullandığı belirtilmektedir (Kat. No. 191-199; 201; 202; 206; 207; 212; 213), (Равдоникас, 1972; 199). Araştırmacılara göre, Karaçay Balkar giyim kuşam unsurlarında kimi zaman kullanılan yuvarlak parçalar, *"çan çiçeği"* süslerden oluşmuştur. Buna benzer süsler, altın renkli iplerden örülen yuvarlak şekillerin elbisenin boyun kısmına dikilmesiyle meydana getirilir. "*Tüyme*" olarak bilinen ve elbisenin göğüs kısmında kullanılan metal parçalar, Karaçay Balkar geleneksel giyim kuşam unsurlarının kendine özgün özelliklerini ortaya çıkartmıştır. Kadın elbisesinin göğüs kısmında sırayla dikilen bu metal parçalar, zırh görünümü vermiştir. *"Tüyme"*nin muhteşem dekorasyonu, altın

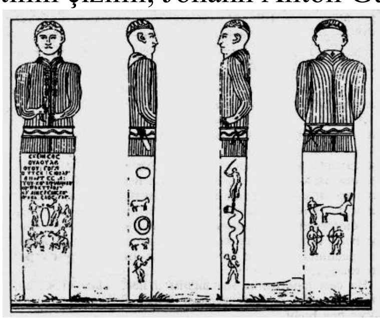
kaplanmış kabarık ve çok köşeli parçalar ile orta kısımda halkalardan oluşmuştur. Elbisede kullanılan *"tüyme"*nin, zaman içerisinde değişerek kaftan üzerine taşınmış olduğu ve sonraki dönemlerde elbise ve kaftandan ayrı bir giyim kuşam unsuru olarak kullanılmaya başlandığı görülmektedir (Kat. No. 138; 147-148; 322-324; 195-198; 201-203; 206; 207). Metalden yapılan *"tüyme"* ve tüyme ilikleri, kaftan üzerine taşınmadan önce elbise üzerinde iken elbisenin iki ön parçasını ilikeyerek işlevsel bir görevde kullanılmıştır. Johann Anton von Güldenstädt, şövalye olduğu tahmin edilen *"Etok"* taş heykelinin üzerinde tasvir edilmiş giyim kuşam unsurlarından anlaşıldığına göre, kadınların kullandığı bu metal düğme ve düğme iliklerinin, heykel üzerindeki giyim kuşam özelliklerine benzetilerek yapıldığını öne sürmektedir (Şekil-6), (Şekil-7).

Şekil-6: M.Ö. IV.-XII. yüzyıllara veya M.S. XV.-XVI. yüzyıllara ait olduğu söylenen Etok anıtı.
(granit, yükseklik 2.65 m). Devlet Tarih Müzesi, Moskova.

https://ru.wikipedia.org/wiki/Этокский_памятник, (2016).

Şekil-7: Etok anıtının çizimi, Johann Anton Güldenstädt (1787).

https://ru.wikipedia.org/wiki/Этокский_памятник, (2016).

P.S.Uvarova'ya göre, Orta Çağ Dönemi'ne ait mezarlarda bahsedilen düğme ve düğme ilikleri bulunmuştur. Çok ince ve zarif teknikte yapılmış bu düğme şekillerinin geleneksel Kafkasya giyim kuşam unsurları arasında önemli bir yeri olmuştur (Уварова, 1900; 201, 251). Düğme gelişimi, arkeolojik kazılarda elde edilen bulgulara göre açıklanmıştır. Çok eski mezarlarda bulunan düğme şekilleri, geniş, çıkıntılı parçalardan oluşmuş ve metal iliklere iliklenmiştir.

Zaman içerisinde değişikliğe uğrayan düğmenin, gelişme sürecinde, boyu daha da uzun ve kenarları çıkıntılı bir hâl almış ve sık aralıklarla dikilmiştir. Bu sebeple XIX. yüzyılda Dağıstanlı yerel ustalar, sipariş üzerine Kafkasya'da bilinen çok eski düğme şekillerini örnek alarak düğmeler imal etmişlerdir (Kat. No. 195-198; 201; 202; 323; 324).

Arkeolojik kazılarda *"Kuban Dönemi"*ne ait üstünkörü bir işçilik ile yapılmış ve üzerine*"koçboynuzu"* desenleri işlenmiş düğme çeşitleri bulunmuştur (Уварова, 1900). Bu bilgiler ışığında irdelenmesi gereken şu soruyu ortaya çıkmıştır: "Düğme şekilleri, yerel Kafkasya'da gelişmeye devam etmiş midir?" *"Koçboynuzu"* desenli düğmeler, Kuzey Kafkasya Türkleri tarafından çok benimsenmiş ve kadın giyim kuşamında çok yaygın kullanılan motiflerden biri olmuştur. Karaçay Balkar kadın giyim kuşam üzerine dikilen boynuz şekilli metal parça çeşitleri sıkça kullanılmıştır. Karaçay Balkarlarda *"koçboynuzu"*, onur, şan, şeref, kıymet ve gücü ifade etmiştir. Düğmeler *"koçboynuzu"* desenli olup Karaçay Balkar kadın kaftanları veya elbiselerinin göğüs kısmında yer almıştır. (SSCB Halkları Etnografya Devlet Müzesi, gereç №7291-8, Nalçik Bölge Müzesi, gereç. № 4736), (Kat. No. 191-193; 395; 406; 407). Yatay parçalar üzerindeki *"koçboynuzu"* desenli, sarmal *"tüyme"*, elbesinin yakasını ön plana çıkartmıştır. Kadın elbisesinin göğüs kısmındaki metal süsler, metal kemer ile tamamlanmıştır. Kemer, hem işlevsel hem de aksesuar görevi üstlenmiştir (Kat. No. 206; 207; 212; 213). Karaçay Balkar kadın giyim kuşam unsurlarından olan kemer, XIX. yüzyılda son şeklini almıştır.

Daha sonraki dönemlerde kullanılmaya başlanan erkek giyim kuşam unsurlarından biri de *"çepken"*dir. Kafkasya'da yapılan arkeolojik kazılarda elde edilen bulgular arasında, tutturularak kullanıldığı anlaşılan çok sayıda toka ve parçalar vardır. Bu bilgilerden yola çıkılarak zaman içerisinde kemerin oluşma sürecini açıklanabilir.

Uvarova'nın belirttiğine göre, erken dönemlerde kullanılan erkek kemerlerini süslemek için bazı özel teknikler kullanıldığı bilinmektedir. Arkeolojik kazılarda bulunan kemer setleri, çeşitli şekillerde işlenen metal parçalara geçirilmiş kurdelelerden oluşmaktadır (Уварова, 1900; 260).

XIX. yüzyılın birinci yarısında Kuzey Kafkasya kadın kemerleri, kurdele veya ham deri üzerine dikilmiş metal parçalardan oluşmuştur. Kadın kemerlerinin bu tür şekilleri, müzelerde tespit edilmiş ve *Yevgenia Nikolaevna Studenetskaya* ile *Sakinat Shihahmedovna Gadjieva*'nın çalışmalarında açıklanmıştır.

XIX. yüzyılın sonunda ise Karaçay Balkar giyim kuşam unsuru olarak kullanılan süs ve takılar, Dağıstanlı kuyumcular tarafından yapılmaya başlanmıştır. Ancak metal kemer parçalarında Karaçay Balkar yerel ustalarına ait genel özellikler bulunmaktadır. Kadın giysileri altın ve gümüş renkli ip ile işlenmiş ve tamamlanmıştır. Karaçay Balkarlar, erken dönem inançlarına ait olan, giysilerin üzerine altın renkli ip ile işleme tekniğinin, şapkalar da olduğu gibi kendilerini doğaüstü güçlere karşı koruyabildiklerine inanmışlardır. Sonraki dönemlerde, altın ip ile işleme süs amaçlı kullanılmıştır (Kat. No. 323; 325; 330).

XVII.-XIX. yüzyıllara ait Karaçay Balkar kadınlarının şapkaları tek topuz, metal veya ahşap uçları sadece ince kumaşlar ile değil, bununla beraber metal taçlar ile de süslenmiştir. Ancak *"Bayrım"* ve *"Kart-Dcurt"* mezarlarında bulunan şapkalar, sadece ince kumaş ve ok uçları ile süslenmiştir (Котляровых, 2010; T. 1.; 206).

Şapkaya takılan değişik şekillerdeki taçlar, şapkaların ön taraflarını süslü göstermiştir. Bu taç örnekleri İ.Miziev tarafından *"Çerek", "Kurnayat", "Taşlı-Tala"* ve *"Kart-Dcurt"* mezarlarında bulunmuştur. Gösterişi, görkemi ve işçiliği en az olan taç, XV.–XVII. yüzyıllara ait *"Kurnayat"* mezarlığında bulunmuştur (Мизиев, 1971; 242–250 // 1968, 1969).

İ.Miziev'in notlarından aktarıldığına göre, bulunan bu taçların eni 1,5-2 cm. ve boyu 14-15 cm uzunluğundadır. Bu mezarda dört tane taç bulunmuştur. Bu taçlar, keçe ve deriden yapılmış şapkaların ön tarafına dikilmiştir. Yine bu notlarda yazılana göre tacı, şapkaya dikmek için tacın metalik küçük deliklerinin olduğu görülmektedir. Tacı oluşturan parçaların üst ve alt kısmında kabartma işlemi uygulanarak noktalardan meydana getirilmiş çizgiler vardır. Tacın diğer kısımları ise

haç ve çizgilerden oluşan desenlerle kaplanmıştır. Bu şekilde süslenmiş olan taçların bir başka şekli de *"Kart-Dcurt"* mezarında bulunmuştur. *"Kart-Dcurt"* mezarında bulunan bu tacın, bronzdan yapıldığı açıklanmaktadır. Ayrıca metal parçalar, kumaş üzerine çapraz şekilde dikilmiş ve noktalardan oluşan çizgiler ile süslenmiştir (Котляровых, 2010; T. 1.; 62).

Şekil ve desen olarak gösterişli olan taçlar XV.–XVIII. yüzyıllara ait *"Taşlı-Tala"* (Balkar bölgesinde) ve *"Kart-Dcurt"* (Karaçay bölgesinde) mezarlarında bulunmuştur (Котляровых, 2010; T. 1., 206).

"Taşlı-Tala" mezarında bulunan parçaların bronz olduğu bilinmektedir (Мизиев, 1974; 110–120). Bu parçaların alt kısmı düz, yan kısımlarının uzun kenarları yuvarlaktır. Parçanın ortası ise konik şekilde bir çıkıntıya dönüşmüştür. Yukarıda bahsedilen diğer taç ve elbisenin göğüs kısmında bulunan metal düğme ve iliklerinde olduğu gibi "*Taşlı-Tala"* mezarında bulunan taçta da parçaların kenar kısımlarında şapkaya dikilebilmesi için minik delikler olduğu bilinmektedir.

Mariya Kotlyarova ve Viktor Kotlyarov, İ. Miziev'in notlarından aktardığı üzere taçlar, desen ve süslemelerine göre üç çeşittir (Котляровых, 2010; T. 1., 206). İlk taç örneğinde, bazı yerlerde enine doğru düzensiz bir halde bulunan, kabartma tekniği ile yapılmış çizgiler, tacın üzerinde bulunan desenleri birbirinden ayırmıştır. Belirili bir düzene göre yerleştirilmemiş dört yapraklı bu desenler, halka şeklinde motiflerle tamamlanmıştır. Boyut olarak aynı olan şekillerin yapımında özel bir aletin kullandığı anlaşılmaktadır.

İkinci taç örneği ise yan yana yerleştirilen büyük, ince ve uzun yaprak desenlerin arasında noktalalardan oluşan şekiller ile tamamlanmaktadır. Tacın ortasına da altı adet çiçek deseni çizilmiştir.

Üçüncü taç örneği de diğer iki taç örneğine benzemektedir. Taçın kenarları "S" şeklinde desenler ile süslenmiştir. Taç alanı desenden oluşan çizgilerle ayrılmıştır ve beş köşeli yapraklarla kaplanmıştır.

"Kart-Dcurt" mezarında bulunan taşlar da buna benzer desenler ile süslenmiştir. Bu mezardan çıkan bazı taçlara renkli taşlar takılmıştır. Taçların üzerinde bulunan tüm desenler, pres vasfına sahip özel bir aletle ile yapılmıştır. *"Kart-Dcurt"* mezarında bulunan taç şekilleri biraz küçük boyutta olması dışında diğer taçlarla hemen hemen aynıdır. Taçların açık alanlarında pres yöntemi ile

yapılmış noktalardan oluşan çizgiler bulunmaktadır ve ortasına da altı köşeli yaprak deseni yapılmıştır (Котляровых, 2010; T. 1., 63).

Miziev'in notlarında belirttiği ilk taç örneği, ince metal parçalardan oluşup XIX.-XX. yüzyıllarda yaygın olan gümüş ve altın sırma tekniği prototipidir. Karaçay Balkar kadın şapkaları üç ila beş sıra altın veya gümüş sırma tekniğinde süslenmiştir (Мерцбахер, Указ. соч., 544; // Лавров, 1978; 159). Kumanların kullandığı *"bokka"* adlı sivri uçlu şapka, bahsettiğimiz taçlar ile süslenmiştir (Федоров-Давыдов, Указ. соч., 37).

Harkov Devlet Üniversitesi, Zaporoj, Donestk, Krasnodar ve diğer tarihî bölge müzelerinde korunma altına alınan Kuman taş heykelleri üzerinde buna benzer şapkalar tasvir edilmiştir (Плетнева, 1974).

Uvarova'ya göre, de Ortaçağ sonrası Kuzey Kafkasya'da *Mahçesk* (Kuzey Osetya), *Lizgor* (Kuzey Osetya), *Davgas* (Kuzey Osetya) mezarlarında buna benzer tac örnekleri bulunmuştur. Kazılardan bulunan taç örnekleri birbirine benzemekte olup farklı taşlar ile kakma tekniğinde işlenmiştir (Уварова, 1900).

Olbıya (Ukrayna) bölgesinde bulunan, çiçek desenleri ile süslenmiş, VI. yüzyıla ait taç, Kuzey Kafkasya kazılarında bulunan taçlar ile aynı olup Saint Petersburg'daki Ermitaj Müzesi'nde sergilenmektedir.

XIII.-XVIII. yüzyıllarda Karaçay Balkar kadın şapkaları, mezarlarda bulunan taç, altın renkli sırma, zilli tef, küçük boyutlu boncuklar ve başka tür malzemeler ile süslenmiş olduğunu İ.Mizev aktarmıştır. Buna benzer örnekler, katalogtaki fotoğraflarda görülmektedir (Kat. No. 84-89; 91-97; 99; 100; 103-109; 11-114; 116).

Karaçay Balkar kadın şapkaları, XV.-XVIII. yüzyıllar arasında değişme uğramıştır. Ucu sivri, konik şeklindeki şapkaların üst tarafı düz ve silindir biçimi almıştır. Bu tür şekiller, Kabardey bölgesine Kırım'dan gelmiştir (Котляровых, 2010; T. 1., 63).

XIII.-XIV. yüzyıllar arasında, kadınların çok sayıda farklı saç şekilleri olduğu bilinmektedir. *"Bayrım"* mezarında bulunan kadın saç şekli bozulmadan çok iyi biçimde korunmuştur. Günümüzde ise bu kadın saç şekli, Kabardey-Balkar Cumhuriyeti'nin başkenti Nalçik'teki Halk Bölge Müzesi'nde sergilenmektedir. Kadın saçı örülmüş ve şapka altına düzgün bir şekilde yerleştirilmiştir. Kazılarda elde edilen ürünler, Devlet Tarih Müzesi'nde araştırmacılar tarafından restore

edilmiştir. Kazı çalışmalarında kadınların, saç şekillerinin düzgün olması için şapka altına bere giydikleri, saçlarını iki tane ince ip ile ördükleri, şapka ve saç ile beraber saf kumaş parçaları kullandıkları görülmüştür. (Котляровых, 2010. Т. 1., 64), (Никитина, Указ. соч., 174).

1653 yılında Kafkasya'da seyahat yapan Alman bilim adamı *Adam Oleariy,* Kafkasya kadın giysileri hakkında çalışmalar yapmıştır. Adam Oleariy tarafından ortaya konulan tespitler ile İtalyan tarihçi, gezgin *İteriano Giorgio* ve Fransız gezgin *Jean-Baptiste Tavernier'*in tespitleri birbirbirine benzemektedir. Bahsettiğimiz gezginlerin açıklamalarına göre saçlarını başlarının tepesine topladıkları için Kafkasya kadınlarının başlarında iki tane topuz görünümü vardır. Bu saç topuzları, ikiye katlanarak renkli nakışla işlenmiş, ince kumaşlı başörtüsü ile örtülmüştür. Ardından bu başörtüsü çene altında bağlanmıştır. Dul kadınlar, başlarına büyük topuzlar yapıp bu topuzları renkli kumaş parçası ile sarmıştır. Bu gezginlerden sonra Kafkasya bölgesine Hollandalı gezgin *Jan Jansen Streiss* gelmiş ve kadın giyim kuşam unsurları hakkında araştırmalar yapıp notlar almıştır. Kadınların topuzu hakkında açıklamalarda bulunan Hollandalı gezgin, *Adam Oleariy*'in açıklamaları ile aynı doğrultuda tespitler yapmıştır (Котляровых, 2010; Т. 2., 352).

XIII.-XVIII. yüzyıllara ait Karaçay Balkar kadın giyim kuşam unsurlarında kullanılan aksesuarlar şekilleri birbirlerinden farklı ve sayı bakımından da fazladır. Bu aksesuarlar; düğmeler, tokalar, düğme ilikleri, zilli tefler ve diğerleridir. Aksesuarların içinde yer alan bu düğmelerin farklı şekilleri olduğu bilinmektedir. Örneğin;

- Birincisi tek parça hâlinde veya delikli olan bronz düğmelerin dikdörtgen olanları küçük, yuvarlak olanları çan biçimindedir.

- Çapı 2 cm., yuvarlak veya kubbe şeklinde kemikten yapılan ikinci tür düğmelerin üzeri eşit veya tek çizgiyle süslenmiş biçimdedir ("*Kurnayat*", Balkar bölgesi)

- Üçüncü tür düğme şekli ise boyu 1 cm., ip, kumaş ve deri parçalarından örülmüş biçimdedir. Bu düğmelerin altında kıyafete dikmek için iki tane deliği vardır *("Bayrım", "Kurnayat", "Kart-Dcurt",* Karaçay Balkar bölgelerinde).

- Dördüncü tür düğme şekillerinin kemikten olanı boyu uzun, yüzeyi düz biçimde; bronz olanı ise yuvarlak ve kenarları işlenmiş biçimdedir ("*Kurnayat*", Balkar bölgesi);

Ayrıca, XIII.-XVIII. yüzyıllarda Karaçay Balkar kadınları, giysilerinde düğmelerini iliklemek için yuvarlak, uzun veya pürüzsüz şekilde bronz düğmeler kullanmışlardır. Zilli tef şeklinde olan düğmeler iki parçadan oluşmuştur. İki parçadan oluşan düğmeler biribirine çengel şeklinde tutturularak iliklenmiştir.

Minaeva'nın belirttiği gibi IX.-X. yüzyıllara ait *"Arhon"* [3] *"Kislovodsk"*[4] *"Adiüh"*[5] ve *"Üst-Teberda"*[6] yerleşim yerlerinde kazılan mezarlarda bu tür düğmeler bulunmuştur. (Минаева, 1955; 276 // 1955; 137–140).

VIII.-IX. yüzyıllara ait düğmeler, Pletneva'nın tespitine göre, Kuzey Kafkasya bölgesinin dışında *"Dmitriyevsky"*[7]*'deki* göçebe mezarında (Плетнева, 1967) ve Medvedev'in tespitine göre, XII.-XIII. yüzyıllara ait Volga bölgesindeki mezarlarda (Медведев, 1968; 33) bulunmuştur.

Alekseeva'nın bulgularına göre, VII.-VIII. yüzyıllara ait olan bronz düğme şekilleri, Kuzey Kafkasya mezarlarında bulunmuştur. Ayrıca, bu tür düğmeler X.-XIII. yüzyıllara ait *"Alanlar"*ın mezarlarında da bulunmuştur (Алексеева, 1964; Кузнецов, 1958). Markovin ve Minaeva'nın açıklamalarına göre, XIII.-XIV. yüzyıllara ait bu tür düğmeler, *"Nijniy Arhız"*daki Karaçay-Çerkes Bölge Müzesi'nde "1730 (2)" kayıt numaralı katalogta; Çeçenistan bölgesindeki *"Şatoev"* mağarasında ve XIII.-XV. yüzyıllara ait Karaçay bölgesinde *"Novokuvin"* mezarında bulunmuştur (Марковин, 1963; 245 // Минаева, 1954; 291–296), (Новокувинском могильнике). Bu bilgiler ışığında, Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar giyim kuşam unsurlarında kullanılan düğme ve düğme ilikleme geleneğinin eskiden beri var olduğu bilinmektedir. Bu geleneğin çok eski zamanlarda atalarından kalan bir miras olduğu bilinmektedir (Котляровых, 2010; T. 1., 64).

Giyim kuşam unsuru olarak kullanılan tokalar, demir ve bronzdan yapılmıştır. Karaçay Balkarlar'da demircilik çok eski zamanından kalma bir zanaattır. Kuzey

---

[3] Kuzey Osetya bölgesinde bir yerleşim yeri.
[4] Stavropol Kray bölgesinde bir yerleşim yeri.
[5] Kabardey-Balkar Cumhuriyeti'nde bir yerleşim yeri.
[6] Karaçay Balkar Cumhuriyeti'nde bir yerleşim yeri.
[7] Ukrayna'da bir yerleşim yeri.

Kafkasya'da yaşayan Karaçay Balkarlarda demircilik zanaatı hâlâ devam etmektedir. Düğmelerin genelde orta ebatta ve üçgen biçiminde olduğu görülmektedir. Düğmelere benzer, orta ebatta olan tokalar ise *"ışımları", "çanta ağzını"* ve bıçakları bağlamak için kullanılmıştır (Kat. No. 226sol; 234orta).

Karaçay Balkar kadın giyim kuşam unsurları içerisinde kemer önemli bir yer tutar. *"Kart-Dcurt"* ve *"Taşlı-Kala"* mezar kazılarında birçok çeşit kadın kemer bağlama şekilleri olduğu görülmüştür. Kemerle birlikte *"Kart-Dcurt"* mezarında bulunan düğmeler, dikdörtgen ve kabarık bir biçimdedir. Düğme köşelerinde minik delikler vardır. Kadın kemeri demir parçalardan oluşmuş ve zaman içerisinde gelişmeye devam etmiştir. Kemer üzerinde dikili olan demir parçalar, farklı desenler ile süslenmiştir.

*İ.M.Miziyev'*e göre, XV.-XVIII. yüzyıllarda kullanılan kemer türü, günümüzde kullanılan kemerlerin prototipi niteliğindedir. Karaçay Balkar kadın giysilerinde ipten örülmüş düğme ve düğme ilikleri görülmüştür.

Özel günlerde kullanılan giysiler kemer ile tamamlanmıştır. Kemeri bağlamak için kemerin tokasında uzun metal çengeller bulunmaktadır. Göğüs kısmında olan metal çengellerin, beş ya da yedi, bazen on dört sıraya kadar olduğu görülmüştür (Kat. No. 193-198).

XIX.-XX. yüzyıllarda Karaçay Balkar kadınların, elbiselerinin göğüs kısmında kullandığı süsler, *"tüyme"* olarak bilinmektedir (Котляровых, 2010; T. 1., 65). Buna benzer 9 adetten oluşan göğüs kısmındaki bu süsler, *(tüyme) "Taşlı-Tala"* mezarında bulunmuştur (Мизиев, 1960) .

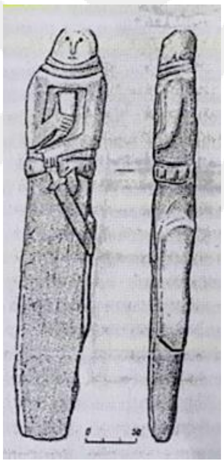
2.2.3. SİLAH VE ZIRH TAKIMI

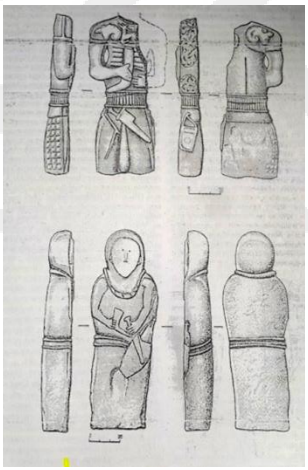
Karaçay Balkar erkek giyim kuşam unsurlarında aksesuarlar önemli bir yer tutmaktadır. Karaçay Balkarlar, bu aksesuarlardan olan silahlarının estetik niteliklerine çok önem vermişlerdir. Giyim kuşam unsurlarından olan hançerler, erkeklerin gurur nişanesi olmuş ve genç delikanlılar bu hançerleri taşımak için çok heves etmişlerdir.

XX. yüzyıl ortalarında, erkek giyim kuşam unsurlarının tüm aksesuarlarına önem verilmiş ve bu aksesuarlar, şıklığa düşkün olan erkekler tarafından sıkça kullanılmıştır. Kıymetli takı ve aksesuarlar, kuşaktan kuşağa özenle aktarılarak günümüze gelmiştir. Önemli bir unsur olan hançer, kemer altına asılmıştır. Araştırmacılara göre erkekler, bu aksesuarları hem gündelik yaşamlarında pratik amaçlarla kullanmışlar hem de bu aksesuarların kendilerini doğaüstü zararlı güçlerden koruduğuna inanmışlardır.

Kemere asılan ateş taşı, mermi ve diğer gerekli malzemeler ve aletler taşımışlardır. Buna benzer eşyalar, İskit, Kuman ve Proto-Türk taş heykelerinde bulunan kemerlerde tasvir edilmiştir (Şekil-8), (Şekil-9), (Şekil-10).

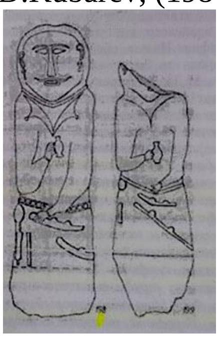
Şekil-8, 9; M.Ö. VII.-III. yüzyıllara ait İskit heykelleri, V.S.Olhovskiy, G.L.Evdokimov, (1994).

Kaynak: N.M.Budaev, (2012;21-22).

Şekil-10: M.S. VIII.-X. yüzyıllara ait Altay bölgesinde bulunan eski Türk heykelleri, V.D.Kubarev, (1984).

Kaynak: N.M.Budaev, (2012;21).

Kemere asılan aksesuarlar, zaman içerisinde gümüşten yapılan süslere dönüşerek dekor olarak kullanılmaya başlanmıştır.Katalogta görüldüğü üzere kemeredeki aksesuarların asıldığı yerler değişmeden aynı şekilde günümüze gelmiştir (Kat. No. 170-172).

Ancak erkek giyim kuşam unsurlarındaki kimi parça ve aksesuarların, zaman içerisinde nasıl değişip geliştiği bilinmemekte ve bu durum hakkındaki tespitler varsayım üzerine yapılmaktadır. Kemere asılan takı süslerinin, zaman içerisinde yerel ya da dışardan gelen ustalarca mı hazırlandığı tam olarak bilinmemektedir.

Kemer ve hançer, Kafkasya halklarının geleneksel giyim kuşamında önemli unsurlardan olmuştur. Erken dönemlerden günümüze kadar Karaçay Balkar erkekleri kemer bağlamadan dışarıya çıkmamıştır. Küçük çocuklar, sakat veya hasta olan yaşlılar ise kemer kullanmamıştır. Kemer seti, ensiz deriden yapılarak üzeri metal parçalar ile süslenmiştir. Kemeri bağlamak için bir ucuna metal parçası yapılarak iki tarafın da birbirine sabitlenmesi sağlanmıştır.

Kemerlerin üzeri genellikle gümüş tokalar ve çeşitli metal parçalar ile dekore edilmiştir. Kullanılan metal parça veya tokalar, "eşkenar dörtgen", "hilal ay" şeklinde kabartma tekniği ile yapılmış ve üzerine eskitme işçiliği uygulanmıştır. Ayrıca varlıklı insanların kemer setlerinde bulunan dekorlar altından yapılmıştır.

Karaçay Balkar, Kumuk, Nogay dilinde "*belibau"* kemer demek olup *bel* - bel, *bau* - bağlamak anlamına gelmektedir. Kemerlerin iki tarafında bulunan, üçlü bel askıları *(met, çubur),* kemerin üzerine dekor amaçlı sabitlenmiştir. Giyim kuşam unsurlarından olan ve "*met"* denilen parça, eşkenar dörtgen şeklinde olup gümüşten olduğu veya deri üzerine sırma ile işlendiği bilinmektedir. Met süslemesi, genelde *jamçı* denilen erkek giysisinin yaka kısımlarında kullanılmıştır.

*R.Tilova'*ya göre, erken dönemlerde Karaçay Balkarlarda kullanılan *"met",* iki anlama gelmektedir. Bu anlamlar, tutturmalık düğme ve eşkenar dörtgen şeklini ifade etmektedir (Тилов, 2006, 17). Tilova'nın belirttiği bu açıklamalar, katalogta görümektedir (Kat. No. 176; 177). Kemerde hançer, bıçak, çakmaktaşı, tinder[8],

---

[8] Kav. Ağaçların gövdesinde veya dallarında yetişen bir tür mantardan elde edilen ve çabuk tutuşan, süngerimsi madde. *Türkçe Sözlük, TDK.*

silahın yağlanmak için yağ kutusu, mihenk taşı, bız[9] ve tornavida set olarak taşınmıştır.

Yaşlı erkekler, kışın *dcün ışım* denilen ve kürkten yapılan tozluklar kullanmışlardır (Kat. No. 226; 230; 233; 237). Bu tozluklar, ayak bileklerinden bacakların kasık kısımına kadar yapılmış ve genellikle askı kayışlar ile kemer üzerinde bulunan kancalara tutturulmuştur. *Dcün ışım*ların farklı türleri ise diz kısmına kadar, aynı şekilde özel askılar ile kemerdeki kancalara bağlanmıştır (Kat. No. 234).

*N.M.Budaev'*e göre, XVIII. yüzyıla Adıgeler'e ait olan görsellerde tokalı ve askılı kemer yerine kumaştan yapılan kuşak görünmektedir. Bu görsellerden sadece birisinde kemer vardır. Ancak Karaçay Balkarlar eski dönemlerden günümüze kadar kemer ile birlikte toka ve askı parçaları kullanmışlardır. *Johann Anton Güldenstädt* ise Adıgeler giyim kuşam unsurlarını resimlediği bir çalışmasında kuşağın, giysinin bel kısmına iki kez sarılmış ve ön tarafta bağlanıp iki ucu da sarkık bırakılmış olduğunu belirtmiştir.

Karaçay Balkarlarda yaşlı erkeklerin bellerine kuşak (Kat. No. 155 sağ) ve din görevlilerinin ise şapkalarının etrafına beyaz kumaş parçası sardığı (Kat. No. 49; 65; 66; 463; 464) görülmektedir.

Ayrıca, Karaçay Balkarda kemerin sadece seçkin kadınlar kullanıldığı bilinmektedir. Halk arasında ve çok yaşlı kadınlar tarafından kumaştan yapılan kuşak kullanılmıştır (Kat. No. 210; 211; 386).

*E.N.Studenetskaya'*ya göre, Kuzey Kafkasya halkları arasında, XIX. yüzyılının ikinci yarısında ve XX. yüzyılın başlarında dar deri kemerlerin yaygın olarak kullanıldığı açıklanmıştır. Ayrıca *N.M.Budaev'*in belirttiği üzere araştırmacılar tarafından Kuzey Kafkasya halklarının kullandığı giysiler hakkında yapılan çalışmalarda, kemerin tarih içerisinde gelişim ve değişimine gerekli önem verilmemiştir. Bu konu üzerine çalışamalarda bulunan *Z.V.Dode* çeşitli açıklamalar yapmıştır: "Kumanlar, kemer üzerinde çeşitli eşyalar (çakmak taşı, tarak, bıçak, silah) taşımışlardır. Ancak Kuman taş heykelerinde tasvir edilen kemerlerin üzerinde, toka ve askı parçaları görülmemektedir. Bu tür kemerler *Alanlar'a* ait taş

[9] Üçgen ya da kare kesitli, sivri uçlu, saplı el aracı. Küçük delikleri delmeye yarar. *BSTS / Ağaçişleri Terimleri Sözlüğü, TDK, 1968.*

heykelerinde tasvir edilmiş ve kemer ayrıntıları detaylı olarak görünmektedir (Şekil-11).

Şekil-11: M.S. VIII.-X. yüzyıllara ait Karaçay bölgesinde bulunan *Alan* heykelleri, Karaçay bölgesinde (Kuban).

Kaynak: E.P.Alekseeva, 1962; N.M.Budaev, 2012.

Alanlar için, giysilerinde kullanılan kemer, *askeri şeref* işareti olarak algılanmıştır" (Доде, 2001; 32). *Z.V.Dode'*nin aynı çalışmasında, Kuzey Kafkasya'da Orta Asya'ya ait bazı kültürel unsurların, Tatar-Moğol *arabulucu*ları tarafından taşındığını açıklanmaktadır. Ancak *N.M.Budayev* tarafından bu açıklamaların birbiri ile çelişkili olduğu izah edilmektedir.

Kuzey Kafkasya bölgesine Tatar-Moğol arabulucuları tarafından silah, kemer ve Çin kumaşları getirilmiştir. Kuzey Kafkasya bölgesindeki göçebe halkların kullandığı bu giyim kuşam unsurları, Karaçay Balkarlarda yüksek zümre tarafından benimsenmiştir. Hatta ekonomik durumları yeterli olmasa bile yerel halk da bu giyim kuşam tarzını benimsemeye çalışmıştır. Aynı zamanda yüksek zümre, Altın Ordu'nun kullandığı giyim kuşam unsurlarını tercih etmiştir. Tatar-Moğol hâkimiyeti dönemindeki bu benimseme neticesinde, Kuzey Kafkasya'da yaşayan Türk halkların giyim kuşam unsurlarındaki geleneksel özelliklerin, İmparatorluk giyim kuşam unsurlarının özelliklerini de taşıyarak bu yönde geliştiği görülmektedir (Доде, 2001; 52).

Pletneva, kemer kültürünün, Kuzey Kafkasya bölgesine göçebe halklar tarafından taşındığını söylemektedir. Genel olarak tarihsel süreç içerisinde oluşan askılı kemerlerin "Türk tarzı" olarak kabul edildiği bilinmektedir (Плетнева, 1981; 81-82).

A.Glaşev monografisinde, Kuzey Kafkasya bölgesinde hüküm süren Hazar Hanlığı Dönemi'nde kemer setlerinin yaygın olarak kullanıldığını açıklamıştır. *A.Glaşev'*in monografisindeki bilgilere göre, Kabartey-Balkar bölgesinde yapılan arkeolojik kazılarda, defin edilen erkek cesedi üzerinde altından yapılmış kemer seti ile iki tane altın gerdanlık bulunmuştur. Bun kemer seti ve altın gerdanlık, IV.-V. yüzyıllara ait Hun mezarlarında bulunan örneklerle aynı özellikleri taşımaktadır. Bu kemer örneklerinde kemer tokalarının yuvarlak ve kabarık şekilde yapıldığı belirtilmektedir. Aynı zamanda Avarların kullandığı kemerdeki toka ve metal parçaların uçlarındaki eskitmelerin de bu kemerlerle aynı olduğu araştırmacılar tarafından açıklanmıştır. VII. yüzyıla ait taş heykelleri üzerinde bulunan kemer ile ilgili bilgiler, *A.K.Ambrozom* tarafından açıklanmıştır. Kuzey Kafkasya bölgesinde, VII. yüzyılın ikinci yarısı ve VIII. yüzyıla ait taş heykeller üzerinde tasvir edilen kemer setleri, başka araştırmacılar tarafından da incelenmiştir (Глашев, 2009; 471-472).

N.M.Budaev, *Z.V.Dode'*nin *"Kostüm Naseleniya Severnogo Kavkaza VII.-XVIII. Vekov"* adlı çalışmasında arkeolojik ve etnografik malzemeleri incelemiş ancak Dode'nin kemer setlerini dikkate almadığını belirtilmiştir. Proto Türk ve Hun kurganlarında bulunan kemer setlerindeki metal parçaların Avrasya bölgesindeki taş heykeler üzerine de tasvir edildiği belirtilmektedir.

VII.-IX. yüzyıllara ait Tuva bölgesindeki *Kara-Çoga* mezarında bulunan Proto Türkler'e ait kemer parçaları, XIX. yüzyılda Karaçay Balkarların kullandığı kemerler ile kıyaslandığında, bu kemerlerin yapısal olarak birbirine benzer olduğu açıklanmıştır. Araştırmacılara göre, tarihsel süreç içersinde gelişen kemer setlerinin Proto Türk halklarına dayandığı bilinmektedir.

Türk halklarının inanışlarına göre, şapka ile kemer, insanların özgürlüğünü simgelemiştir (Kat. No. 478). Karaçay Balkar geleneklerine göre, kemer sadece cenaze törenlerinde kullanılmamaktadır.

Erken Orta Çağ Dönemi'nden itibaren binicinin silahlandırılması "askerî bir şeref" olarak nitelendirilmiştir. Karaçay Balkarlarda ise binicinin kullandığı kemerdeki aksesuarlar, bölgenin kültürü, yaşayışı ve coğrafi şartların zorluğu açısından biniciye âdeta bir kahramanlık vasfı yüklemiştir. (Kat. No. 153; 154; 158; 159; 160; 162; 450; 452; 454; 460). Bu durum, günümüzdeki şartlar ile kıyaslığında

askerlerin aldıkları ödülleri, üniformalara takılan madalyalara bernzetmek mümkündür (Kat. No. 465).

Kimi inançlarda merak edilen bazı düşüncelere cevap aranmaktadır. Örneğin, insan gücünün menşei sıkça merak edilen bir düşünce olmuştur. Karaçay Balkar inanışında "İnsan gücü nerde?" sorusuna, gücün "insan belinde" olduğunu belirterek cevap getirilmiştir. Bu olgu ve inanış, halkın kültüründe folklorik olarak birçok kez teyit edilmiştir (Kat. No. 474). Bu düşünce ya da durum, Karaçay Balkar *"Nart Destanı"*nda da geçmektedir: *Kör Kiklop, Sosruk*'u yok etmek istediğinde, ona *Emegen* adlı devin bağırsaklarını beline sarmasını tavsiye eder. *Kör* Kiklop'un kötü niyetini anlayan kahraman *Sosruk*, bağırsaklarını büyük meşe ağacının etrafına sarmış ve sardığı bağırsaklar saman gibi parçalanmıştır. Ayrıca bütün Türk halklarının *"bel güreşi"* çok önemli bir yer tutmaktadır (Kat. No. 474).

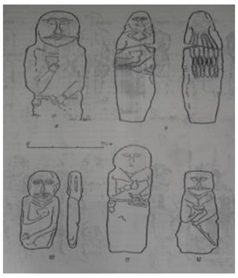
Kemer setlerinin ortaya çıkmasında hayvancılık ile uğraşmanın etkisi görülmektedir. Erkekler, günlük yaşamda kullandıkları gerekli tüm eşyaları (çakmak taşı, tığ, bıçak, bileme taşı) kemere asılı bir hâlde taşımıştır. Bu eşyaların, çobanların yaşantısında önemli bir yeri olduğu bililnmektedir. Soyluların ve yüksek zümrenin bu tür eşyalara ihtiyacı olmayıp o eşyalar ile yapılan küçük tamirleri ve onların bu gereksinimlerini emir subayları karşılamıştır.

*E.N.Studenestkaya'*nın açıklamalarına göre, XIX.-XX. yüzyıllarda silah ve onun taşıdığı anlam, değerini kaybetmiştir. Zaman içerisinde, kemerlerde çakmak taşı, tığ, bıçak, bileme taşı ve tornavida gibi öğelerin kullanılması bırakılıp kemer, giyim kuşam unsurların içerisinde süs olarak kullanılmaya başlanmıştır (Kat. No. 156), (Студенецкая, 1989; 95).

Kemerin, dünyadaki birçok halk tarafından kullanıldığı bilinmektedir. Genellikle kemerin kökeni, askerî üniforma ile bağlantılıdır. Kemerler genellikle savaş zamanında silah taşımak için kullanılmıştır (Kat. No. 527sol).

Tarihsel süreç içerisinde, kemer, antik dönemden itibaren bilinmektedir (Şekil-12).

Şekil-12: M.S. VIII.-X. yüzyıllara ait Semireçye'de bulunan eski Türk heykelleri, Y.A.Şer (1966).

Kaynak: N.M.Budaev, (2012;55).

Kemerlere ait metal parçalar, arkeolojik kazılardan elde edilmektedir. Kemerler yapısal olarak birbirine benzemesine rağmen farklı halk kültürlerine ait olduğu bilinmektedir. Proto Türk kemerlerinin belirgin özelliği, yapımında asılı kayışlar ile eşkenar dörtgen veya hilal şeklinde metal parçaların kullanılmasıdır. Güney Sibirya, Altay bölgesinde bulunan kemer örnekleri ile Karaçay Balkar, Kumuk ve Nogaylarda kullanılan kemer setlerinin birbirine benzemektedir.

Hazır (fişeklik), Kuzey Kafkasya'da erkekler tarafından ateşli silahlar ilk kullanılmaya başlandığı zaman, *çepken*in göğüs kısmında yer alan giyim kuşam unsurlarındandır. Karaçay Balkarlarda önü açık dış giyimlerin üzerindeki en son unsurlardan olan *hazır*lar, küçük silindir şekilde, göğüs kısmında yere dik şekilde yerleştirilmiştir. Silahlara ait mermileri taşımak için kullanılan *hazır*lar, gümüş ve altın kaplama yapılmış *hazırbaş* denilen kapaklar ile süslenmiş olup birbirlerine genellikle zincirlerle bağlanmıştır (Kat. No. 178).

XVIII. yüzyıla ait *"beşmet"*'in göğüs kısmında olan kuzu derisinden ceplerin, şerit ile süslendiği bilinmektedir. Dağ ve yol gibi çetin koşullarda, pusu sırasında ateşlemeler muhtelemen zor olduğundan, fişeklik kemer altında kullanılmıştır. Fişeklik, Kafkasya erkek giysilerinde, giysinin göğüs kısmı etrafına bağlanmış bir şekilde *G.Ferrario* albümünde resimlenmiştir (Смирнов, 1967; 76).

Göğüs ceplerinin, *"hazır"* ceplerine dönüşmesinin bu durumdan dolayı olduğu söylenebilir. Erken dönemlerde, göğüs cepleri *"beşmet"*te kullanılmış, sonraki zamanlarda bu cepler, *"çepken"*e yerleştirilmiştir. Günümüzde ise fişeklik cepler, işlevini kaybetmiş, giysi üzerinde süs görevi üstlenmiştir. Tüfek içine konulan

fişeklerin hazır olarak kullanıma sunulmasından dolayı göğüslük ceplerde mermi taşımasına gerek kalmamıştır (Kat. No. 151; 152; 154; 157; 158; 164; 165; 212; 303; 308; 317).

*"Hazır"*lar, kemiklerin oyulmasıyla veya metaller kabartma tekniği kullanılıp altın rengi ile kaplanmasıyla yapılmıştır. *"Hazırbaş"* denilen hazır kapakları, cep kenarlarından görünmektedir (Kat. No. 178).

*M.Ç.Dcurtubaev'*e göre, Karaçay Balkar dış giyiminde bulunan *hazır*ların sayısından ve yapılışından sahibinin kim olduğunu ve hangi sınıftan olduğu bilinmektedir. *Hazır*ların sayısı hakkındaki bilgiler, saha araştırmacıları tarafından da teyit edilmiştir. *Hazır*lar, ilk önce çapraz şekilde omuza asılan deri çantalar ile taşınmıştır (Kat. No. 527sol; 523; 162orta; 163).

*A.A.Apostolov'*un açıklamalarına göre, barut ve mermilerin deriden yapılan çantalarda olmak üzere suvariler tarafından omuzlarda ve yaya askerler tarafından bel kuşağında taşındığı bilinmektedir (Kat. No. 150), (Запорожская сечь, 2004; 189).

XVIII. yüzyılda, *Georgiy'*e ait olan resimde, hazır çantasının tasvir edildiği görülmektedir. Bunun dışında kemer üzerinde çok çeşitli eşyalar, omuz kısmında çapraz şekilde kullanılan deri kuşak üzerinde ise tüfek (Kat. No. 527sol) ve kılıç taşınmıştır (Kat. No. 161). Dode'ye göre, ullanım amacına uygun olması için *hazır*lar, erkek *çepken*in tarafına dikilmiştir (Доде, 2001; 27).

Budaev'in belirttiğine göre, *hazır* terimi, Rus diline Türk (Karaçay Balkar) dilinden geçmiştir. Karaçay Balkar, Kumuk, Nogay dilinde kullanılan *hazır* terimi, hazır olma durumunu ifade etmektedir. Budaev, *V.V.Radlov'*un sözlüğünde ise *hazır, hadır* teriminin, hazır olma ve hazır hâlde bulunma ifadelerini içerdiğini, kökeninin Karaylar (Türk) diline ait olduğunu ve Azerbaycan Türkçesinde de *hazar*, *hazır* şeklinde kullanıldığını açıklamaktadır (Радлов, 1893; 1899; 1905; 1911). Dilbilimciler tarafından ise "thadır" sözcüğünün Arap dilinden geldiği açıklanmaktadır. Ancak Türk dilinde kullanılan hazır sözcüğünün kökünden çok sayıda kelime türetilmiştir.

*Ervand Sevortyan'*a göre, *gezen/kezen/kezet* sözcükleri, *V.V.Radlov* sözlüğünde *gözlemlemek/gözlemek/gözetleme//izlemek/bakmak* anlamını vermekte,

ayrıca *nişan almak* (Karakalpak, Tatar, Başkurt Dillerinde) ve *hazırlanmak* (Kırgız dilinde) anlamlarına geldiği de açıklanmaktadır (Радлов , 1893; 1899; 1905; 1911).

Hazır kelimesinin kökü hakkında yapılan açıklamalara ve *Gerhard Doerfer*'e göre, hazır kelimesi Türk kökenli olup, Araplar tarafından benimsenmiştir. *Hazır* sözcüğünün Arap kökenli bir kelime olduğu hususunda yapılan açıklamalar birbirleri ile çelişmektedir. Kafkasya halklarında, Arap dilinden benimsemiş sözcükler sadece dinî konularla sınırlıdır.

Özellikle XVII.-XVIII. yüzyıllarda ateşli silahların yaygın olarak kullanıldığı dönemde Kafkasya bölgesinde Araplar bulunmamıştır. O dönemlerde ateşli silahların ana tedarikçisi Türkler olmuştur. Be sebeple *hazır* sözcüğünün, Türk dilinden alınmış olduğu belirtilmektedir. Aynı zamanda, *çepken*in göğüs kısmının iki tarafında kullanılan *hazır* aksesuarı, ilk defa Kuzey Kafkasya'da yaşayan Türk halkları (Karaçay Balkar, Kumuk, Nogay) tarafından kullanılmıştır. Birinci Dünya Savaşı'nda çekilen fotoğraflarda *hazır*lar görülmektedir. XX. yüzyılın başlarında, Karaçay Balkarlar tarafından kullanılan *hazır*ların içerisinde *karabina* fişekleri ve diğer fişekler taşınmıştır.

Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarların silah takım unsurlarından biri diğeri de hançerdir. Karaçay Balkarların kullandıkları hançer, ucu eğri ve sivri, kamaya benzer, silah olarak kullanılan bir tür bıçaktır (Kat. No. 168; 174; 179; 180-183).

Kafkasya bölgesinde edinilen arkeolojik bulgulara göre, hançer her iki tarafı da keskin, kama şeklinde, saplı olarak kılıf ile birlikte kullanılmıştır. Yakın tarihte bıçakların kullanımı azalmış, hançerlerlerin kullanımı ise yaygınlaşmıştır. Hançer, kesici alet olmasından dolayı aynı zamanda ev ihtiyaçları, odun kesmek gibi gündelik işler için kullanılmıştır (Аствацатурян, 1995; 8-9).

Hançer, başlangıçta savaş aracı olarak tasarlanmıştır. Sonraki dönemlerde ateşli silahların yayılması ile hançer, savaş aracı olma özelliğini kaybetmiştir. Karaçay Balkar bölgesinde halk arasında *sırpın* olarak bilinen *kara kama,* hançerin özel bir türüdür. *Kara kama,* benzer hançerlerden farklı olarak daha uzun, büyük, geniş ağzı ile (uzunluğu 75-80 cm., eni 6,5-7 cm.) dikkat çekmiştir. *Kara kama*lar, sanatsal özelliği olmadan o dönemdeki yerel demirci ustaları tarafından yapılmıştır. Ancak Karaçay Balkarların sürgün döneminde her türlü silahlara el konulmuştur.

Antik özelliği olan bu silahların akıbeti bilinmemektedir. *H.Baçıev* ve *R.Kurdanov'*un arşivinde kara kamalardan birkaç çeşit örnek bulunmaktadır.

Hançer, XIX. yüzyılın ikinci yarısında ve XX. yüzyılın başlarında Kafkas halklarının giyim kuşamının önemli bir unsuru ve aksesuarı olmuştur. Ayrıca deniz subaylarının üniformalarında kısa kılıç olarak da kullanılmıştır.

XX. yüzyıl Sovyet döneminde, Karaçay Balkarların erkek giysilerinden olan *çepken*in üzerinde kullanılan hançer, dekor amaçlı olarak kullanılmıştır. Kafkasya bölgesinde Karaçay Balkarlar erkek giysilerinden olan *çepken,* aynı zamanda *çerkeska* (Rusça) olarak da bilinmektedir. Kamaya aynı zamanda *hıncal* adı da verilmiştir (Kat. No. 150-152; 154; 157; 160; 163). Bu sözcüklerin kökeninin ise Türk tarihine dayandığı bilinmektedir.

Bulgar tarihinin bilinen en büyük komutanlarından olan *Asparuh,* VII. yüzyılın ortalarında Kuzey Kafkasya bölgesinden Tuna bölgesine geçmiş ve o bölgelerde kamayı tanıtmıştır. Günümüzde de Bulgarcada kullanılan *kama* sözcüğü, bu dile bu şekilde geçmiştir (Чумбалова; №3/79).

Kamanın tarihi ve kökeni, dilbilimciler tarafından araştırılmıştır. *K.S.Kadıradjiev*, kamanın etimolojik olarak İskitlere kadar dayandığını ispatlamıştır. Ayrıca Yunan dilinde kullanılan *"Akinak"* (kısa hançer) sözcüğü, İskitlerden alınmıştır. Arkeolojik bulgulara göre, *akinak*ın kabzası daha iyi tutulması için ay şeklinde yapılmıştır. *N.Budaev*'in açıklamasına göre, dilbilimciler, *akinak* sözcüğünün etimolojisini incelemk için bu sözcüğü, Kırgızlara ait *oykuma* sözcüğü ile karşılaştırmışlardır. Kırgızlarda hançer, oykuma olarak adlandırılmaktadır. *Oykuma'*nın etimolojisi şöyledir: *oy-ay* (hilal şekli) ve *kuma* (hançer) sözcüklerinin birleşmesinden türetilmiştir. Kamanın anlamı, Kumuk dilinden gelmektedir. Kumuklarda kullanılan hançer, *ay* (hilal), ve bolat (çelik) sözcüklerinden türetilmiştir. Örneğin: *aybolat, oybolat* (hançer); *"ay + bolat"* (ay + çelik); Nogay dilinde *"aybalta"*- aybalta gibi. Karaçay Balkar dilinde ise *aybalta* sözcüğü, hançerin silah özelliği dikkate alınarak kullanılmıştır. Bu sebeple eski Türk uygarlıklarında ay şekli, doğal olarak tüm silahlarda yer almıştır.

Araştırmalar sonucunda, hançerlerde İskit ve Türk kültürlerinin ortak öğelerinin bulunduğu anlaşılmıştır. İskitlerdeki *akinak* sözcüğü, *a* (ay) + *kinak* (hançer) sözcüklerinden oluşmuştur. Görüldüğü gibi aykinak,

aykumak/aykunak/aykınak sözcüklerinin kökünden gelmektedir (Кумыкское научно-культурное общество, №1 (5) – 2001; 46).

Kumuk dilinde *hıncal,* Azerbaycan dilinde *hancdar,* Rus Kazaklarında *kancar,* Avarlarda *hancar,* Dargilerde *hancal/jincal,* Lezgilerde *hencal,* hançer anlamında kullanılmıştır (Савельев, 1915; 5).

*N.S.Dzhidalaev'*e göre, bu sözcüklerin etimolojisi Türk kültürüne dayanmaktadır. Karaçay Balkar dilinde *kancal,* demir tabaka; *kancal urga,* dövmek; *kancal kalam,* çelik kalem anlamlarına gelmektedir. (КБРС, М.,1989).

Karaçay Balkar erkek giyim kuşam unsurlarından biri de kılıçtır. Nadiren kullanılan kılıçlar, genellikle eski gravürlerde görülmektedir. Kılıç, XII.-XIII. yüzyıllardan itibaren asker ve devlet gücünün göstergesi olup aynı zamanda halkların kültürel gelişimlerini yansıtmıştır. Türk halklarında kullanılan kılıç, asker ve devlet güçlerinin talebine uygun hâle getirilmiş ve zamanın ihtiyaçlarına uygun biçime getirilmiştir. Karaçay Balkarlarda kullanılan kılıç örnekleri katalogta verilmiştir (Kat. No. 154; 159; 167sol; 168; 214).

Anatoly Kirpichnikov çalışmasında, Doğu Slavların (VI.-VIII. yüzyıl), Avrupa'nın güneydoğu bölgesinde yaşayan göçebe Türk halkları tarafından dönemin şartlarına göre, geliştirilen savaş teçhizatını benimsediğini belirtmiş ve X.-XI. yüzyıllarda hüküm süren Rus Devleti'nin ise bu teçhizatı, Doğu Slavlardan etkilenerek atlı süvari birliklerinde kullandığını açıklamıştır.

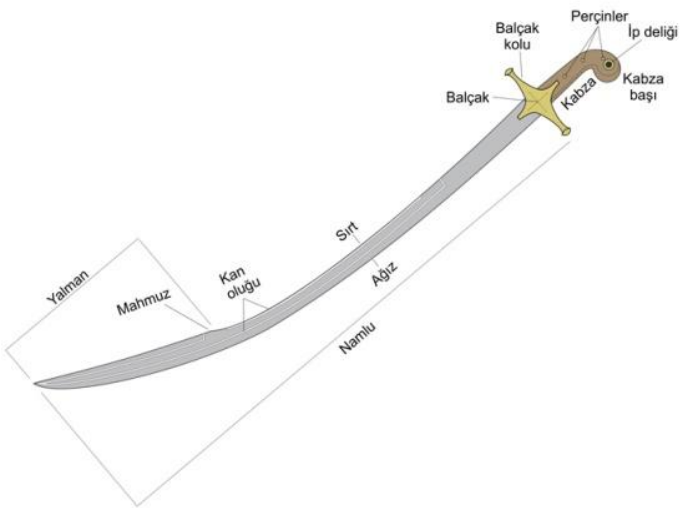
Rus kroniklerinde ve *Igor Destanı*'nda bozkır savaşçılarından ve bazı silah türlerinden bahsedilmektedir. Bunlar, Kumanlara ait Demir Orduları, kılıçlar, Avar miğferleri, altın yaylar vb. teçhizattır. Aktarılan bilgilere göre, Kumanların sadece iyi bir savaşçı değil, aynı zamanda diğer halklar ile askerî ittifaklar kurduğu bilinmektedir. Günümüzde ise kılıç sözcüğünün etimolojisi, farklı şekillerde açıklanmaktadır. Adıge araştırmacılarına göre, *şaşka* sözcüğü, Adıge dilinde *büyük kılıç* anlamında kullanılmıştır. Rusça olan *şaşka* sözcüğü, Kabardey dilinde *şeşhue* olarak geçmektedir. Kabardey dilbilimcileri, *seşhue* sözcüğünü, *se,* bıçak; *in,* büyük; *inışe,* kocaman olarak açıklamıştır. Ancak *N.M.Budayev* tarafından ise büyük bıçağın *seynışe* değil, *sein* şeklinde olması gerektiği belirtilmiştir. Adıge ve Kabardey araştırmacılar tarafından kılıç sözcüğünün köken olarak *şaşka*dan türetildiği belirtilse de *N.M.Budayev,* esasen *şaşka/şeşke* sözcüğünün Türk diline

dayandığını açıklamıştır. Çünkü *şaşka/şeşke* Kumuk, Nogay ve Tatarlarlar tarafından çeşitli ve az kıvrılmış şekillerde önceden kullanıldığı tespit edilmiştir. Tarihçiler tarafından *saşka*nın silah olarak Türkler tarafından icat edildiği ve kullanıldığı tespit edilmiş olup Hunlara ait kılıç *(şaşka)* prototiplerinde ucunun tek taraflı, ince, kesici ve düz yapıldığı bilinmektedir.

Ayrıca Peçenek ve Kumanlar döneminde daha bükümlü olarak yapılan kılıçların, Ortaçağ Dönemi'nde daha az bükümlü olarak yapıldığı belirlenmiştir. Tarihî dönemler içerisinde savaş silahı olarak kullanılan hançer ve kılıçtan sonra zamanın şartlarına göre geliştirilen, şaşkanın atlı süvariler tarafından kullanıldığı tespit edilmiştir. *Budaev*'in aktardığına göre, *V.V.Radlov'*un sözlüğünde *şaşka, zıpkın* ve *şap* sözcüklerine düz kılıç anlamı verilmiştir.

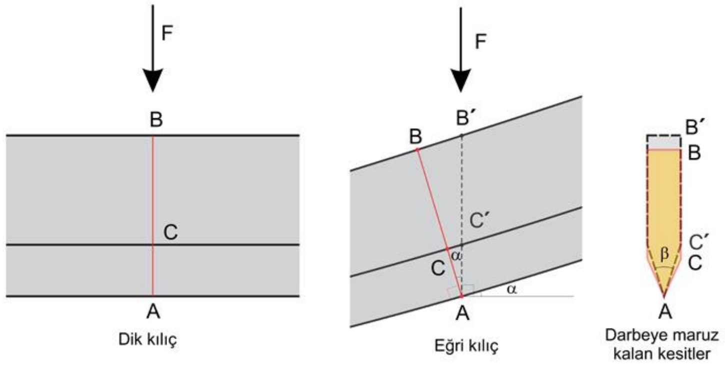
Kuzey Kafkasya'da yaşayan Türk halklarının (Karaçay, Balkar, Kumuk, Nogay) dillerinde, *şaşka* sözcüğünün köküne bakıldığında, *şabla*, şaşka (Kuzey Kafkasya Türklerinde); *kekse/keşke*, bıçak, kesici alet (Kumanlarda); *şaş/şiş/şeş*, kargı (tüm Türk dillerinde) şeklinde ifade edilmektedir. Kılıcın ana öğeleri ve eğri namlunun matematiğinin görünümü (Şekil-13), (Şekil-14).

Şekil-13: Kılıcın Ana Öğeleri.

(ACAR, 2012;).

Şekil-14: Eğri Namlunun Matematiği.

(ACAR, 2012;).

Şaşka sözcüğü, *şaş-* fiilinden türemiş ve *dikmek, kazığa oturtmak, sokmak* anlamlarına gelmektedir. (Радлов, 1893; 1899; 1905; 1911/974). *Şaşka (*kılıç); suu kılıç (su kılıcı) (Karaçay Balkarlarda omuzunda iki taraflı su taşımak için kullanılan alet) (Радлов, 1893; 1899; 1905; 1911/950); Kırgız dilinde *şanş + kak,* su kılıcı anlamındadır. Karaçay Balkarlarda *sırpın* olarak bilinen kılıca Kırgız dilinde *şanş*, (bükülen alet) denilmektedir. (Радлов, 1893; 1899; 1905; 1911/936). Karaçay Balkar dilinde kılıç, *klıç* şeklinde kullanılmıştır. Karaçay Balkarlar "*gökkuşağı"*na, gökyüzünde oluşmasından ve kılıca benzemesinden hareketle *Teyri klıç* (Tanrı'nın kılıcı) demişlerdir.

Savaş aletlerini detaylı olarak araştıran *Budaev*, askerî terminolojiyi inceleyerek bu aletlerin kökeninin Türklere ait olduğunun çıkarımında bulunmaktadır. Örneğin, *Sultan Han Giray*, Çerkeslerin (Adıgeler) yay yapmasını bilmediklerini ve yay yapmasını Türklerden öğrendiklerini belirtmektedir (Хан-Герей, 1966; 242).

Karaçay Balkar, Kumuk, Nogay Türk dillerinde kullanılan savaş aletlerinin adlarına bakacak olursak;

- *sadak/sagındak* - "yay, ok ve okluk";
- *tokmak* - "savaş topuzu"; *arkan*- "kement";
- *lışan/ilişan* - "hedef tahtası" (savaş döneminde eğitim için kullanılan alet);
- *bayrak* - "bayrak";

- *karaul* - “gözetim”;
- *sandcak* - “sancak”;
- *batır* - “kahraman”;
- *kulluk* - “ hizmet”;
- *karu* - “güç”;
- *peluan* - “pehlivan”;
- *top* - “top”;
- *kamçi* - “kamçi”;
- *paşa/başa* - “paşa”;
- *kengeş* - “fikir” anlamlarına gelmektedir.

*Sultan Han Giray’*a göre, Adıgelerde birkaç tür zırh çeşidi olduğu ve bu zırhlardan birinin *“dılan kube”* olarak adlandırıldığı belirtilmiştir. Ancak *H.H.Yahtonigov*, bu bilginin doğruluğuna katılmamaktadır (Яхтанигов, 1987; 7).

Dılan kube terimi, eski Bulgar dilinin fonetik özelliklerini korumasından dolayı Türk kökenli olduğu düşünülmektedir. Eski Bulgar ve Karaçay Balkar, Kumuk, Nogay dillerinde *djilyan* veya *ilan* sözcükleri “yılan”;*“kube”* sözcüğü ise koruyucu zırh anlamlarını taşımaktadır. *Dılan, kube, küp* (zırh) sözcükleri, eski Bulgar ve Karaçay Balkar, Kumuk, Nogay dillerinden esinlenerek yılan şeklinde koruyucu zırh olarak aktarıldığı görülmektedir (Баскакова, 1969; 234).

Djilan kube, Ortaçağ Dönemi’nden itibaren Türk kavimleri tarafından kullanılan ve birbirine geçen metal halkalarla örülen bir çeşit zırhtır. (Kat. No. 219; 200; 221). Avrasya bozkırlarındaki göçebe mezarlarında bulunan yılan görünümlü zırh türleri koruyucu giysi olarak kullanılmıştır. Ayrıca araştırmacılara göre, zırhın koruyucu giysi olarak kullanıldığı Çin, Pers ve Arap minyatürlerinden anlaşılmaktadır. Bu bilgilerin doğruluğu *Y.S.Khudyakov’*un “Вооружение центрально-азиатских кочевников” (Orta Asya Göçebelerinde Silahlanma) adlı çalışmasında kanıtlanmıştır.

Kuzey Kafkasya’da yaşayan Adıgeler, Karaçay Balkar, Kumuk, Nogay halklarıyla etkileşim sonucunda, Türk kökenli savaş aletlerini benimsemişlerdir. Türk halkı olan Başkurtlarda kullanılan *cilan* (kaftan) giysisi, vücudu saracak ve

koruyacak şekilde yapılmıştır (Токарев, 1958; 189). Eski zamanlarda bu zırh, kaftanın üzerine metal halkalar ve at kuyruğu kılı ile sabitlenmiştir.

Volga ve Güney Sibirya bölgesinde yaşayan Türk halklarının kadın giysilerinde *kebuldurg/kömüldurg/kubuldrug* göğüslük olarak kullanılmıştır (Радлов, 1893; 1899; 1905; 1911; // 1322). Bu göğüslüklerin üzerine metalden yapılan düğme ilikleri ile metal parçalar dikilmiş ve bu parçalar, bu tüm göğüs kısmını kapatacak şekilde tasarlanmıştır (Токарев, 1958, 179). Geçmişten günümüze kadar kadın giysilerinin erkek giysilerinden esinlenerek yapıldığı bilinmektedir. Örneğin, Karaçay Balkarlarda kadınlar tarafından kullanılan *kübetüp/kübetup* denilen korse, sütyen, yelek ve ceket anlamlarına gelmektedir.

H.Yahtanigov, kube sözcüğünün *Kubaçiler'*e ait olduğunu açıklamış ancak Budaev, bu açıklamaya katılmamaktadır. Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Türk halkları arasında Kubaçiler hakkında yeterince bilgi bulunmamaktadır. Ayrıca Radloff, Adige dilinde kullanılan *kobeşaf* sözcüğünün *gübeşaf* şeklinde olması gerektiğini belirtmektedir. Aynı zamanda Karaçay Balkar, Nogay, Kırgız, Kazak ve diğer Türk halklarında ise *kube/kübe* sözcüğü, zincir, zırh ve örme zırh anlamlarında kullanılmıştır (Радлов, 1893; 1899; 1905; 1911; // 1338).

Kübe sözcüğü, Türk halklarından Kumuk dilinde *kübe*; Tatar dilinde *köbe*; Nogay dilinde *kube*, Kırgız dilinde *kübö* olarak kullanılmıştır. *Kübe*ler, savaşta koruyucu özelliği olan zırh şeklindeki giyisidir. *Kübe* terimi, yukarıda açıklanan anlamları ile Proto Türk kaynaklarında geçmektedir (Kasgari Mahmut, 1939-1940; // Курышжанов, 1970).

XV. yüzyıldan itibaren *Kubaçi* bölgesinde yaşayan halkların adı Kubaçiler olarak bilinmektedir. Ancak *kubaçi* sözcüğü, kökeni Türk olup zırh anlamına gelmektedir. Karaçay Balkarların *"Nart Destanı'*nda*", kube* kelimesi çok sık bulunmaktadır. Örneğin, *Debet* isimli demir ustası, *Gencetay* isimli at için özel bir *kübe* yapmış, bu kübenin sağlam olup olmadığını ok ve kılıç kullanarak denemiş, ata herhangi bir zarar vermediğini tespit etmiştir (Карачаево-Балкарский эпос «Нарты», 1994; 304). Savaşlarda kullanılan miğferler katalogta görülmektedir (Kat. No. 216; 218).

Karaçay Balkarlarda *takıya* sözcüğü birkaç anlamda kullanılmaktadır. Örneğin, *doppu* (fes benzeri), başı ve enseyi korumak için tel örgü şeklinde, yuvarlak ve metalden yapılmış bir şapka türü olup miğferin altına giyilmiştir.

Uygur Türkleri tarafından kullanılan *takıya*, yünden yapılmış, günlük hayatta şapka altına giyilmektedir. Türkmen ve Kazak Türklerinde ise *tahya/tartakya* olarak bilinmekte ve kullanılmaktadır (Лобачева, Сазонова, 1989; 123-120). Kırım Tatar Türklerinde ise *takiyya,* aynı şekilde şapka altına giyilerek kullanılmaktadır (Козлова, Чижова, 2003; 270). Başkurt, Çuvaş ve Tatar Türklerinde çok önceden sadece evli kadınlar tarafından kullanılan *tuhya* denilen bir şapka çeşidi bilinmektedir (Токарев, 1958; 166).

"Nart Destanı", Kuban kültür dönemini anlatan tarihsel bir destandır. *"Nart Destanı'*nında antik dönemden itibaren Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan İskit, Sarmat, *Alan*'lar ve yerel halkların yaşantıları, kültürleri şiirsel bir ifade kullanılarak kahramanca bir döngü içerisinde anlatılmaktadır ile anlatılmaktadır. (А.В.Добровольский, 2007. с. 307—322).

Araştırmacılara göre, *''Nart Destanı''*, M.Ö. VIII.-VII. yüzyıllardan bahsedilerek XIII.-XIV. yüzyıllardan itibaren farklı hikayeler, döngüler ile birleştirilip kahramanlıklar bir olay etrafında anlatılmıştır (Абаев; 1969—1978).

Yazılı kaynakların eksikliğinden ötürü *''Nart Destanı''*nın orijinali, oluşumu ve gelişimi tam olarak açıklanamamaktadır.*''Nart Destanı''*nda anlatılan hikayelerin tarihsel ve kültürel kökenlerinin oluşumu hakkında bilgiler, *Herodot* ve *Ammianus Marcellinus'*un yazılarında, Ermenistan ve Gürcistan kroniklerinde bulunmaktadır. *''Nart Destanı"*ndaki tüm kahramanlar *Güneş Tanrısı* ile bağlantılı olarak ifade edilmiştir (Victor Friedman, 2004/2005; 390=392).

"*Geboh*" büyük ve uzun silah türü olup Karaçay Balkarların *"Nart Destanı"*da *Raçikau*'un bu silahı kullandığı bilinmektedir. Örneğin, *"Raçikau,* avluya girip attan inerek kunak odasına girmiş ve odadaki iki hizmetli, onun elindeki oku alarak demir çiviye asmışlardır. Ancak okun ağır olmasından dolayı çivi kırılmış ve ok yere düşmüştür. Bunun üzerine, *Raçikau* kendi *geboh'*unu yere dikmiş ve onun üzerine okunu asmıştır" (Карачаево-Балкарский эпос «Нарты», 1994; 515).

Karaçay Balkar dilinde kullanılan *geboh* (Kat. No. 215) sözcüğünün, Oğuz Türklerinden alındığı bilinmektedir. Örneğin; Karaçay, Balkar, Kazak, Nogay, Tatar

Türklerinde *ok/uk/oh* sözcükleri ok; *ok* ve *top* sözcükleri ise savaş silahı olarak bilinmektedir (Карачаево-Балкарско-русский словарь, 1989; 493-494).

Ayrıca *N.M.Budaev* tarafından yapılan araştırmaların sonucunda ortaya konulan silah terminolojisine göre, savaş aletlerinin kökeninin Türklere ait olduğu görülmektedir. Araştırmacılara göre, savaş aletleri hususunda daha kapsamlı bir araştırma yapılması gerekmektedir.

2.2.4. AYAKKABILAR VE ÇORAPLAR

2.2.4.1. ERKEK AYAKKABI VE ÇORAPLARI

Erkek ayakkabıları da şapka gibi önemli olup giyim kuşamın vazgeçilmez bir unsuru olmuştur. Erkek ayakkabılarının şekline ve gündelik yaşamda pratik bir biçimde kullanılmasına önem verilmiştir. Deri ayakkabıya esneklik özel bir biçimde verilmiştir. Çorap şeklinde dikilen ince deri, ıslak hâlde çıplak ayak ile giyilmiş, böylece kuruyup ayakkabı şeklini almıştır. Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Türk halklarında ayakkabı yapılma tekniği çok erken dönemlerden itibaren bilinmektedir.

Coğrafyacı *I.Strabon* tarafından şu şekilde tanımlanmıştır: Kafkas Dağları'nın sakinleri, yazın, ayak tabanlarına sığır derisini iple bağlayıp dağ zirvelerine böyle tırmanmışlardır. *"Conçarık" ve "çabur"* denilen bu tür ayakkabılar Karaçay Balkarlar tarafından kullanılmıştır (Kat. No. 227; 234; 235).

1668 yılında *Jean-Baptiste Tavernier*, ayakkabılar hakkında açıklamalarda bulunmuştur. Onun açıklamalarına göre, ayakkabının üst ve alt kısmı deriden ve tek dikişlidir. Balkar bölgesinde *"Starıy Çerek"* mezarında bulunan ayakkabı örnekleri, bu açıklamalara benzemekte olup katalogta verilen fotoğraflarda görülmektedir (Kat. No. 226; 227).

XII.-XVIII. yüzyıllara ait arkeolojik mezarlarda deriden yapılmış, çok çeşitli ayakkabı örnekleri bulunmuştur. *"Bayrım"* mezarında bulunan örnekler daha net ve ayrıntılıdır. Bu mezarda kuzu derisinden yapılmış iki çeşit ayakkabı bulunmuştur. Alt ayakkabı çok ince ve yumuşak deriden yapılmıştır. Buna benzer ayakkabı örneği katalogta görülmektedir (Kat. No. 228). Üst ayakkabı ise daha da kaba deriden

yapılmıştır. Alt ve üst ayakkabılar sivri uçlu ve bacağın diz altında kalan kısmını sarmaktadır.

Ayakkabılar, XIX. yüzyıldan itibaren dana derisinden yapıldığı bilinmektedir (Kat. No. 229). *"Çabır"*ların tabanı dağlarda rahat yürümek için dikişsiz, tam parça hâlinde deriden yapılmıştır. Karaçay Balkarlarda çeşitli şekillerde çabır ayakkabılar kullanılmıştır: *"tüklü çabır"*, işlenmemiş derinin yünlü tarafı dışarıda kalacak şekilde yapılmış ayakkabılardır. *"Karaçabır"*, işlenmiş deriden (yünsüz) ve siyah renge boyanmış ayakkabılardır.

Çabır ayakkabıların içerisine ayakkabı çıplak ayağa giyilmeden önce yumuşak ot ve yün konulmuştur. Bu ot ve yünler; *"zarak", "ayı yünü", "kara salam", "airı çeb"* ve *"zaba salam"*dır. Günümüzde hâlâ *"zarak"* ve *"zaba"*nın ne anlama geldiği bilinmemektedir. *"Çabır"*ın dışında, özel zamanlarda ve törenlerde giyilen, tabanı yumuşak deriden, önü ve arka parçaları dikilmiş, sivri burunlu terlikler kullanılmıştır. Ancak bu ayakkabılar, işlenmiş dana derisinin en iyi kısmından yapılmıştır (Kat. No. 231-233; 235). Ev yapımı, kaba, saf kumaşlardan veya kuzu derisinden yapılmış, rüzgârdan ve engebeli arazilerde kayalardan korunmak amacıyla bacağa giyilen *"ışım*", *"çabır"* ve *"çarık"* ile birlikte kullanılmıştır. Büyük boyutta dikilen *"ışım"*lar, diz altı kısmından bilek kısmına kadar *"ışım-bau"* denilen ipler ile bağlanmıştır (Kat. No. 230-235). *"Işım-bau"* deri parçası, örgü ve kumaş parçalarından işlenmiştir. Soylularda ise *"çarık"*, *"çabır"* ve *"ışım"* en kaliteli deri ve kuzu derilerinden yapılmıştır (Kat. No. 232; 235).

XIII.-XIV. yüzyıllara ait *"Nijniy Arhız"* bölgesindeki mezarda bulunan tabanına dikili ayakkabıların *"çabır"* olduğu açıklanmıştır. Kuzey Kafkasya'da Karaçay Balkarlardan başka hiçbir Türk halkı, "*çabır"* ayakkabılarını kullanmamıştır (Kat. No. 226-235; 237; 238).

Karaçay Balkarlarda tasma ile bağlanan diz üstü uzun çizmeler, yumuşak yün kumaş veya keçeden yapılmıştır. Keçeden yapılan çizmeler, günlük yaşamda kullanılmıştır (Kat. No. 231-233). Ancak kuzu derisinden yapılıp aplikasyon ile süslenen çizmeler özel günlerde kullanılmıştır. Kalitesini yükseltmek amacıyla çizmeleri tabanlı yapmışlardır (Kat. No. 227; 229). Bağcıklı çizmeler, bacağa oturacak şekilde yapılmıştır. *"Çarık"* denilen bağcıklı ayakkabılar, kalın deriden yapılmıştır (Kat. No. 235).

Eski dönemlerden itibaren beraber kullanılan *“ışım”* ile *“çarık”*, XIX. yüzyılın sonunda çizme şekline dönüşüp *Kafkasya çizmeleri* diye tanıtılmıştır. Kafkasya çizmeleri esnek, yumuşaklığını kaybetmeyen, kullanışlı, dayanıklı ve sağlam tabanlıdır (Kat. No. 229; 234).

2.2.4.2. KADIN AYAKKABI VE ÇORAPLARI

Kadın ayakkabıları, hayvancılık ile uğraşan halkların ekonomik durumlarını yansıtmaktadır. *“Mahçesk”* ve *“Bayrım”* mezarlarında bulunan ayakkabıların biçiminden anlaşıldığı üzere bu ayakkabılar tarih içerisinde çok az değişikliğe uğramıştır (Уварова, 1900; 258; // Мизиев, 1964; 18-22). İ.Miziev tarafından gerçekleştirilen *“Bayrım”* mezarlık kazısında, XIII.-XVIII. yüzyıllara ait mezarları çok iyi bir biçimde korunmuş ayakkabı parçaları bulunmuştur. Bu mezarlıkta iki tane üst üste giyilmiş deri çizme bulunmuştur. Eski dönemlerden itibaren giyim kuşam unsuru olarak kullanılan bu ayakkabılar, esasen üst üste giyilen iki eşit ayakkabıdan oluşmuştur; çıplak ayak ile giyilen ayakkabı, yumuşak kuzu derisinden, üste giyilen ayakkabı ise nakış ile süslenmiş ve rahat giyilmesi için daha bol ve geniş bir şekilde yapılmıştır. Yere kadar uzun elbise ve şalvar altına giyilen ayakkabılar katalogta görülmektedir (Kat. No. 238; 239; 408; 412; 413).

Erken dönemlerden itibaren günümüze kadar korunan ayakkabıların tek şekli, deri üzerine yiv yöntemi ile yapılmış süs desen örneklerine sahip olanlardır. Her gün giyilebilen, ev yapımı hafif ve yumuşak ayakkabı *(çarık)*, çok yaygındı. Kadın çarıklarında erkek çaburlarının yansımaları olduğu düşünülmektedir. Kadın çarıkları, yere dik dikiş ile yumuşak kuzu derisinden yapılmış ve çok uzun zaman tabansız kullanılmıştır. Taban kullanılmaya başlandıktan sonra çarıklar, çuha kumaşından dikilmiş ve üzeri renkli kuzu derisinden kesilmiş aplikasyon ile süslenmiştir. Sonraki zamanlarda da *“çubyak”* denilen, kuzu derisinden yapılmış açık renkli, zarif ayakkabılar Türkiye’den getirtilmiştir (Студенецкая, 1948; 214).

Karaçay Balkar kadınları tören günlerinde uzunluğu 20 cm. ve yüksekliği 12 cm. olan ahşap ayakkabılar kullanmışlardır. Karaçay Balkarların *“agaç ayak kiyim”* dedikleri ayak tabanı görünümlü ahşap ayakkabılar, ucu sivri biçimde yapılmıştır. Topuklu ahşap ayakkabılar, topuk ve ön kısımda ayak ucundan iki eşit büyüklükte alt

kısım tabanlık ile sağlamlaştırılmıştır. (Kat. No. 236) Bu tabanlıklar, aşağı doğru genişleyerek yer ile temas etmektedir. Ayakkabının üst kısmı deri ve geniş şeritten yapılmış ve ayağın ayakkabıyı taşıyabilmesi sağlanmıştır. Bu topuklu ayakkabılar, hiçbir zaman çıplak ayağa giyilmemiş, bu ayakkabılar kullanılmadan önce ayağa bir başka ayakkabı giyilmiştir. Kadife ve deri ile kaplanan topuklu ahşap ayakkabılar, gümüş oyulup üzerine siyah ve altın varak ile kaplanarak çok büyük bir itina ile süslenmiştir. Sonraki zamanlarda halk arasında özel günlerde kadınların kullandığı ucuz topuklu ahşap ayakkabılar ise ince metal parçalar ile kaplanmıştır.

Karaçay Bölge Müzesi'nde bulunan ahşap ayakkabılar, *Yevgenia Nikolaevna* tarafından şu şekilde açıklanmıştır: Ahşap ayakkabılar kemik parçalar ile süslenmiştir. Kemik ve sedef ile süslenmiş olan, 12 cm. yüksekliğindeki topuklu ahşap ayakkabı Kırım Tatarlarına aittir. Açıklamasına devam eden *Studenetskaya*, bazı durumlarda, topuklu ahşap ayakkabı altlarına asmalı metal zillerin takıldığını belirtmektedir. Bu tür metal ziller, sadece asil soylu kadınlar tarafından kullanılmıştır. *Yevgenia Nikolaevna Studenetskaya*, bu ayakkabıların, çok erken dönemde *Kefe-Feodosiya* bölgesinde kullanıldığını açıklamış ve bu bölgede yaşayan halktan örnek alınmış olabileceğini ileri sürmüştür. Kadınlar, bu tür topuklu ahşap ayakkabılarla asaletini belirtmek için kadınlar çok yavaş yürümüştür. *Yevgenia Nikolaevna Studenetskaya,* bu durumu *"Topuklu ahşap ayakkabıları giyen kraliçe, yarım gün içerisinde odanın yarısını yürümüştür."* şeklinde açıklamıştır. Topuklu ahşap ayakkabı örnekleri katalogta görülmektedir (Kat. No. 228; 236; 238).

Topuklu ahşap ayakkbı giyen kadınlar için halk arasında şöyle denmektedir: *"Cami, insanlar üstünde, kraliçe ise tüm kadınlar üstünde yükselmiştir."* Bu söz ile topuklu ahşap ayakkabılar, kadınların boyunu uzun göstermesi hasebiyle kadınlar, cami minaresine benzetilmiştir. Nasıl ki cami minaresi yüksek olduğu için görünür, kadınlar da bu ayakkabıları giydikleri için dikkat çeker. Eski zamanlarda bu ayakkabılar, kadınların sosyal statülerini belirtmekle beraber, yakın dönemlerden itibaren özel günlerde Karaçay Balkar kültürünü yansıtmak için kullanılmaktadır. Asil soylu kadınlar, bu tür ayakkabıları tören dışında her gün kullanmıştır. Sonraki zamanlarda, yaşam koşullarına bağlı olarak bu tür ayakkabılar kullanılmamış ve Karaçay Balkarlarda, geleneksel kadın giyim kuşamında sadece sembolik bir anlam taşımıştır.

2.2.5. GİYSİLER

2.2.5.1. ERKEK GİYSİLERİ

XIII.-XVIII. yüzyıllara ait Karaçay Balkar erkek giyim kuşam unsurları hakkında arkeolojik bilgilerde yeterince bulgu bulunmamaktadır. Arkeolojik kazılarda bulunan erkek giyim kuşam unsurları, kadınların giyim kuşam unsurları kadar zengin değildir. Kazılarda bulunan şapka, gömlek, ayakkabı örnekleri, diğer giyim kuşam unsurları kadar çok sayıda değildir. Bulunan ürünlere göre, erkek giyim kuşam unsurları, kendilerinin yaptıkları keçe, deri ya da kumaşlardan veya ithal edilen kumaşlardan oluşmaktadır. Bulunan verilere göre, erkek giyim kuşam unsurlarının biçimlerini ortaya çıkartmak oldukça zordur. Çünkü XIII.–XVIII. yüzyıllarda Kuzey Kafkasya halklarının erkek giyim kuşam unsurları hiçbir zaman gösterişli ve süslü olmamıştır (Котляровых, 2010; T. 1., 68).

Karaçay Balkar geleneksel erkek giyim kuşam unsurları tamamıyla XIX. yüzyıl ortalarında oluştuğu bilinmektedir. Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar erkek giyim kuşam unsurlarının öz karakteristik özelliği, temel biçimleri ve sanatsal görüntüsü XIX. yüzyıl ortalarına kadar tamamlanıp günümüzde de özel günlerde kullanılmaktadır. XIX. yüzyıl Rus subayları tarafından Kafkasya erkek giyim kuşamına değer verilmiştir. Erkek giyim kuşam unsurları, gündelik yaşamda pratik nitelikleriyle, doğanın zor yaşam koşulları sebebiyle gelişmiştir. Rusya Kazakları erken dönemlerde, Kuzey Kafkasya bölgelerindeki Türk halkları tarafından kullanılan bu tür erkek giyim kuşam tarzına ilgi duymuş ve büyük ölçüde benimsenmiştir (Мамбетов, 1971; 277).

Karaçay Balkarların kültürel ve ulusal özelliklerini iyi analiz ederek yaşamın belirli koşulları ve kamu düzeninin kimi durumları altında oluşan Karaçay Balkar geleneksel erkek giyim kuşam unsurları hakkında genel bir görünüm ve fikir oluşturabiliriz. Günlük erkek giysisi iç gömlek, şalvar ve beşmetten oluşmuştur. Tunik şeklinde olan gömlek, çok eski kesim tekniği ile yapılmıştır. Bu şekilde bez kumaş, omuz kısımlarından çift katlanarak başın girebileceği kadar bir delik yapılmıştır. Çift katlanan esas kumaşın, kolları ve eşkenarlı dörtgen veya baklava dilimli şeklinde bez parçaları, koltuk altına dik açıyla dikilmiştir (Kat. No. 560). Zaman içerisinde şehir kültürünün etkisiyle giysilerde takma kol kesimi

uygulanmıştır. Ancak takma kol kesimi sadece *"beşmet"* ve *"çepken"* denilen dış giyimde kullanılmıştır. Çünkü o dönemlerde giysi diken ustaların çok az sayıda olduğu söylenmektedir. Bununla beraber iç gömlekler, genellikle satın alınan kumaştan ve kadınlar, tarafından tunik kesim şeklinde dikilmiştir. Günlük yaşamda erkeklerin rahat hareket edebilmeleri için el sanatlarının da gelişimiyle pantolonun orta kesimine, bacakları saran kumaş parçalarının arasına geniş bir dikdörtgen şeklinde parça dikilmiştir (Kat. No. 552; 553; 555-557). Çünkü bu tür kesim, at binicisinin hareketlerini kısıtlamadan ata kolay bir biçimde binmesini sağlamıştır. Pantolonun bel kısmı ip ile bağlanmıştır. Paçaları oldukça dar olan pantolon, beden şekillerinin uyumunu bozmamış ve yüzyıllar içerisinde bu kesim hiç değişmemiştir (Kat. No. 449; 558). Karaçay Balkar erkek giyim kuşamında renklere ve kumaşa çok önem verilmiştir, bundan ötürü pantolon ve beşmet aynı renkte ve ev yapımı keten kumaştan yapılmıştır. "*Dış könçek"* denilen, ev yapımı yün kumaş pantolon kullanmışlardır. Bu pantolonun içine *"iç könçek"* adı verilen iç pantolon giymişlerdir. Üst üste giyilen bu pantolonlara aynı zamanda*"şalbar"* da denmiştir. (Kat. No. 444-449; 462). Eski zamanlarda kullanılan beşmet ile gömleğin çok benzerlikleri olmuştur. Ancak beşmet, gömleğe göre, dik yakalı olup boğaz kısmına kadar düğmelenmiştir (Kat. No. 321; 444-446; 448; 449). Günlük kullanılan beşmet, ev yapımı kalın kumaştan dikilmiştir. Satın alınan saten, atlas gibi kumaşlardan sadece özel günlerde kullanılan dış giysiler dikilmiştir. Bu tür kumaşların renk doygunluğu, hemen ön plana çıkmıştır. *"Beşmet"*, vücuda tam oturmuş, bunun üstüne *"çepken"* giyilmiştir. *"Beşmet"*in yaka ve etek kısımları genellikle kürk ile dekore edilmiştir. Eski dönemlerde yaşlı kimseler, koyu renklerde, ev yapımı kumaştan yapılan astarlı, kalın *"beşmet"* kullanmışlardır (Kat. No. 456; 457; 462).

Geleneksel giyim kuşam unsurlarının şeklinin ve kullanımının erken dönemlere dayandığı bilinmektedir. Karaçay Balkar giyim kuşamında da eski Türk kıyafetlerine benzer noktaların olduğu söylenmektedir. Pletneva'ya göre, Kuman anıtlarında kolları dar, vücuda tam oturan dar kaftan örnekleri tasvir edilmiştir. Heykellerinin üzerinde kaftanın bel kısımından aşağıya kadar geniş olduğu da görülmektedir. Bazı heykellerde dik yaka belirgin bir şekilde tasvir edilmiştir. (Плетнева, 1974; 16).

Nina Gagen-Torn, iklim koşullarında düğmeli giysilere ihtiyaç olduğunu söylemektedir (Гаген-Торн, 1960; 120). *T.Ravdonikas*, "*Alan'*lar"ın mezarlarında bulunan kaftanların bel kısmı kesilmiş ve belden aşağı doğru geniş şekilde olduğunu açıklamıştır. Örneğin, *"Zmeyskaya"* mezarından bulunan soldan sağa veya sağdan sola katlanmış kıyafetlerdir (Равдоникас, 1972; 199). XII. yüzyılda yaşayan yerel Kafkasya halklarına ait olduğu açıklanan *"Etok"* anıtlarında Kafkasya dağ kıyafetlerine benzeyen, şekli belirgin giysiler görülmektedir (Мизиев, 1991).

Kuzey Kafkasya Kuban ve Teberda bölgelerinde bulunan, heykeller üzerinde tasvir edilmiş asker bedenine tam oturmuş ve bel kısmından aşağıya doğru geniş şekilde olan kaftanlar bulunmuştur. Bulunan heykelin hangi halka ait olduğu bilinmemektedir ancak *Vsevolod Fedorovich Miller*, bu heykelin üzerinde tasvir edilmiş giyim kuşam unsurlarından hareketle bu tür giyim kuşam tarzının yerel Kafkasya tarzında olduğunu açıklamıştır (Миллер, 1893; 124).

Araştırmacılara göre, Kuman ve *"Etok"* taş heykelleri birbirleriyle kıyaslandığında, *"Etok"* taş heykelleri üzerinde tasvir edilmiş resimler Kafkasya giyim kuşamı ve unsurlarına çok benzemektedir. Kuman taş heykelleri üzerinde tasvir edilmiş kaftanların göğüs kısmı ise kemer ile bağlanmıştır.

XVIII. yüzyılda görülmeye başlanan, geniş, uzun, takma kollu pelerin sadece soylular tarafından kullanılmıştır. Pelerin, XIX. yüzyıl başlarında basitleştirilmiş ve Karaçay Balkarlar arasında *"çepken"* şekline dönüşerek tüm Kafkasya ve Rus halkları arasında *"çerkeska"* olarak bilinmiştir. *"Çepken"* oluştuğundan beri bel kısmı kesilmiş, üst bölüm bedene oturmuş ve bel kısmından aşağı doğru genişleyen dış giysi olarak kabul edilmiştir. Bel kısmı kemer ile bağlanmış ve göğüs kısmıda *"hazır"*lar ile süslenmiştir (Kat. No. 428; 442; 443; 447; 452-454; 465; 475).

Kafkasya giyim kuşam unsurları üzerine çalışan araştırmacılara göre, bu unsurlar birbirine çok benzemektedir. Örneğin, *Gadjieva Sakinat Shihahmedovna*'nın açıkladığı Kumuk beşmetiyle *Y.N.Studenetskaya* tarafından açıklanan Kabardey giysisi aynıdır (Студенецкая, 1948; 223).

Karaçay Balkar giyim kuşamının zaman içerisindeki değişim ve gelişim seyri, daha önceki çalışmalardan öğrenilmektedir. Bu çalışmalardan, Kuman taş heykelleri üzerindeki uzun kaftanlarla *Alan* kaftanlarının, *"Etok"* taş heykelleri, *"Taşlı-Tala", "Kart-Dcurt", "Dargavs"; "Lesgora", "Mahçesk"* mezarlarından bulunan eşyalara

ve günümüzde tüm Kafkasya halkları arasında yaygın kullanılan *"çepken"* giysisine benzediği öğrenilmektedir. Karaçay Balkarın geleneksel giyim kuşamı ile ilgili koleksiyon oluşturmak için eski dönemlerden itibaren giysilerin nasıl ve hangi teknik ile yapıldığı önem arz etmektedir. Eski dönemlerde oluşan giyim kuşam unsurları, ekonomik gelişmeler neticisinde değişime uğrasalar da Karaçay Balkar geleneklerinin kültürünü ve özünü korudukları katalogta görülmektedir. Katalogta yer alan görsellerde fabrika imali kumaşlarla yapılmış giysiler bulunmaktadır. Bu giysilerin kesimi kumaşların genişliğine göre şekil almıştır. Karaçay Balkarlarda *"çepken"*, ev yapımı, tek parça saf kumaştan yapıldığı düşünülmektedir. Bu parçanın eni, dik açıyla ana kumaşa dikilir ve çepkenin koltuk altına eşkenar dörtgen bir parça eklenir. Çepkenin yan tarafındaki, belden aşağı doğru genişleyen ek parçalar, çapraz şekilde birbirine dikilip giysinin aşağı kısmında etek oluşmaktadır. Katalogta görüldüğü gibi çepkenin ön ve arka detayları tek bir parça kumaştan dikilmiştir. Zaman içerisinde giysideki ustalığın gelişmesinden sonra çepken detayları birkaç tane kumaş parçasından oluşarak adım atarken kolaylık sağlanmıştır. Giysilerde gelişen kesim teknikleriyle beraber çepkenin üst ve alt parçadan oluşan kollar katalogta görülmektedir (Kat. No. 285).

XVIII. yüzyıllarda bu bölgelere gelen gezginlerin açıklamalarına göre, soyluların giysilerinde kullanılan takma ve ayrı kollar, büyük hacimli başlıklar ile Kafkasya erkek giyim kuşamı giderek daha ciddi bir şekil almıştır. Özel günlerde, halk arasında siyah ve gri renkli, soylular arasında ise beyaz renkli, yün kumaştan yapılmış çepken tercih edilmiştir.

Halk arasında kullanılan giyim kuşam unsurlarında detayların daha da az olduğu bilinmektedir. Erkek giyim kuşamında gelişen kesim tekniği, insan vücudu oranları ile daha tutarlılık göstermektedir. Bu durum, *"çepken"* ve *"beşmet"* giysilerinde görülmektedir. Çepken ve beşmetin şekli geniş omzu ve dar gövdeyi belirgin biçimde ortaya çıkarmaktadır. *Beşmet"* altında kimi zaman *"gabara"* denilen yelek giymişlerdir. *"Gabara"*, iyi işlenmiş deri, sahtiyan, astar kumaşı ile kaplanmış kumaştan yapılmıştır (Kat. No. 241-265). Kışın, *"çepken"* veya *"kaptal"* üzerine *"ton"* denilen mont giymişlerdir (Kat. No. 132sağ; 283; 428sağ; 429sağ; 456; 457; 458; 459; 460; 461; 464; 506; 522). Yağışlı ve soğuk günlerde *"ton"* üzerine *"jamıçı"* adı verilen pelerine benzer bir giysi kullanmışlardır. Ayrıca soğuk

havalarda *"gebenek"* adlı kolsuz pelerin de kullanmışlardır. *"Gebenek"* denilen aba, kaba kumaştan yapılmış ve tamamen kaba, yün yamalar ile dikilmiştir (Kat. No. 424; 425; 429). Karaçay Balkar çoban giysisi olarak, ev yapımı kaba kumaştan veya keçeden yapılan *gebenek*, Kazak, Kırgız ve Özbekler arasında *kibenek* olarak bilinmektedir. Proto Türk kabilelerinin de *"kibenek"* kullandıkları belirtilmiştir (Еремеев, 1969; 69).

"Arkalık" arka tarafı örten giysi de Türklere aittir. *Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğü*'nde "*arkalık*" maddebaşında ikinci anlam için "*ceket*" anlamı verilmiştir. *"İç kölek"* denilen dik yakalı gömlek, eski dönemlerde iç çamaşırı olarak kullanılmıştır. Gömlek iki yakası küçük, yuvarlak şekilde örülmüş düğmeler ile iliklenmiştir. *"Tış kölek"* denilen dış gömlek, el yapımı yün iplikten yapılmış, yuvarlak şekilde örgülü düğmeler ve aynı şekilde yapılan ilikler ile gömleğin şekline göre belden boğaza veya göğüsten boğaza kadar düğmelenmiştir. *Tış kölek* giysisine aynı zamanda *"beşmet"* ve *"kaptal"* da denilmektedir (Kat. No. 82; 286-321; 444-446; 448; 449; 453).

Karaçay Balkarlarda kullanılan montların birkaç türü bilinmektedir: *"ullu ton"* denilen koyun derisinden yapılmış mont; *"eltir ton"* denilen bir aylık kuzu derisinden yapılan mont; *"kerpe ton"* denilen üç aylık kuzu derisinden yapılmış montlar. Bu montlar yün kumaş ile kaplanarak *"tışlı ton"* adı verilmiştir (Kat. No. 429).

Miziev, XIV.-XV. yüzyıllara ait erkek giysileri ile XVIII.-XIX. yüzyıllara ait erkek giysilerinin şekil ve yapılma tekniklerinin pek farklı olmadığını açıklamıştır. Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan halkların ve toplulukların kökenlerinin, yüzyıllar içinde farklı dönemlerde ve halk kültür ilişkileri ile bağlantılı olduğu bilinmektedir. *V.P.Levaşova*'nın *"Beloreçensk"* kurganında bulduğu kaftanlardan birisi diz üstüne kadar uzun ve büyük düğmelerle iliklenmiştir. Bu kurganda önü açık, tek taraflı, kruvaze biçiminde, yakasız giysi de bulunmuştur. Giysi, dört tane kumaş parçasından kesilmiş ve onun yan kesimlerine uzun ek parçalar eklenmiştir. *"Verhnya Balkariya"* bölgesinde Orta Çağ Dönemi'ne ait mezarda *"Çin kesimi"* erkek gömleği bulunmuştur. *G.N.Prozritelev,* XIV.-XV. yüzyıllara ait Balkar mezarlarında bulunan mumya üzerindeki Balkar erkek gömlekleri hakkında bilgiler vermiştir. *G.N.Prozritelev*'e göre, gömlek kimono türünde geniş kesimli ve kaba

ketenden yapılmıştır. Gömleğin alt kısımları basılarak dikilmiş ve yaka kısmı iki tane ince ip ile bağlanmıştır. *G.N.Prozritelev,* bu gömleğin renkli ipek kumaştan ve ince şerit ip ile bağlandığını açıklamıştır.

Günümüzde giyilen ve keçeden yapılan *jamçı*nın erken dönemlerde de kullanıldığı, mezar ve kurganlarda bulunan keçelerden anlaşılmaktadır. "Jamçı" denilen pelerin, hayvancılık ve çiftçilikte kullanılmıştır. Kuzey Kafkasya dağlarında havanın ani değişiklik göstermesinden dolayı pelerin vazgeçilmez giysilerden birisi olmuştur. Kuzey Kafkasya'daki tüm halklar tarafından kullanılmaktadır. Karaçay Balkarların kullandığı jamçı, yapımı ve günlük yaşamda çok amaçlı kullanıma sahip olması açısından farklıdır (Kat. No. 282; 419-423; 426; 427; 431-440).

XVII. yüzyılda *Adam Olearius* ve *Jan Jansen Streiss'*in açıklamalarına göre, Kuzey Kafkasya halklarında yünden yapılan ve sıcak tutan yün kılları dışarıda olan *"jcamıçı"*nın boğaz kısmında iki tane ip ile bağlanmış veya bir tane düğmeyle iliklenmiştir. Hava durumuna göre yağmur, kar, rüzgar ve tozdan korumak amacıyla istenilen tarafa döndürülebilmiştir. (Стрейс, 1936; 215). *Jan Jansen Streiss,* kitabında, at binicisinin üzerindeki kısa pelerinin yün kıllarını resimlemiştir. Kısa *jamçı* ise *C.Rommel'*in kitabında daha net olarak resimlenmiştir (Rommel, 1808; 2).

Kısa *"jamçı"*yı çoban ve yayalar çok kullanmıştır (Kat.No. 419; 423; 424; 426). Ancak binici için dağlarda daha uzun *"jamçı"*ya ihtiyaç olmuştur. Çünkü uzun jamçı binci ile birlikte atı da koruma görevi üstlenmiştir (Kat. No. 421; 427; 432; 433). *Jamçı,* XIX. yüzyıldan itibaren erkek omuzlarını ön plana çıkarmış ve Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar erkeklerinin özgür ve iç dünyasının güzeliğini ifade etmiştir (Kat. No. 434-441). *"Jamçı"*nın estetik özelliği, keçenin birbiriyle kaynaşması ve kıvırcık yün kılların giysinin dış tarafında olmasıdır. *"Jamıçı"*nın etek kenarları ve boğaz kısmı deri ile dikilmiştir. *"Jamıçı"* boğaz kısmında bulunan düğme aplikasyon tekniğiyle deriden yapılmıştır (Kat. No. 421-423; 426; 427). Kimi durumlarda ise*"jamçı"*ların boğaz kısmı kabartmalı gümüş tokalar ile dekore edilmiş ve geometrik şekillerde vurgulanmıştır (Kat.No. 39; 176;177). *K.Berladin,* keçeden yapılan çoban giysilerinde deri aplikasyonlar kullanıldığını açıklamıştır (Берладина, 1960; 124).

Ünlü Pers bilimadamı *Reşîdüddîn Fazlullah-ı Hemedânî*, çok sayıda ülke gezmiş ve o ülkelerdeki halkların tüm kültürel ve kutsal değerlerini hiç

değiştirmeden inceleyip açıklamıştır. *Hemedânî,* onların tarihlerini ve şeceresini de incelemiştir (Записки Императорского Русского археологического общества, 1858; T. 14., 6–8). *Reşîdüddîn Fazlullah-ı Hemedânî,* seferi ile ilgili bilgileri açıklarken şöyle demiştir: *"Tüm ordu, keçe kapeneklerini giymiştir"* (Рашид ад-Дин, 1960; T. 2., 23). A.Budagov, *Reşîdüddîn Fazlullah-ı Hemedânî*'nin yazdıklarını tercüme ederken onun esasen "Yağmurlu günlerde giyilen giysidir" demek istediğini belirtmiştir (Будагов, Собр. соч.; T. 2., 112). Türk tarihçileri ve etnografları da yağmurlu günlerde kısa kepeneğin kullanıldığı yönünde açıklamalarda bulunmuşlardır (Bayri, 1939; 90; // 1940; 215).

XX. yüzyılda başlayan ekonomik gelişme ile birlikte tüm Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nde yaşayanlar halkların yaşamına Rus dili hâkim olmaya başladı. Ekonomi büyüyerek tekstil sektöründe fabrikasyon eşyalar üretilmiş ve bu eşyalara Rusça adlar verilmiştir. Ancak Miziev'in çalışmalarında geçen Türkçe terimler ve sözcüklere bakıldığında bu Rus adların esasen Kafkasya coğrafyasına Türk halklar ve kabilelerinden geçtiği anlaşılmaktadır. *N.M.Budayev*, Kuzey Kafkasya'da kullanılan Karaçay Balkar giyim kuşam unsurlarının Türk kökenli olduğunu kanıtlamıştır (Будаев, 2012; 168).

XX. yüzyılın başlarında zengileştirilmeye başlanan erkek giyim kuşamı genel tarzında sadelik ve askerî özellikler kaybolmaya başlamıştır. Karaçay Balkar erkek giyim kuşamı tarzı, Kafkasya'da yaşayan Türk ve diğer halklara da yansımıştır.

2.2.5.2. KADIN GİYSİLERİ

Kuzey Kafkasya yaşam koşullarına ve inançlarına bağlı Karaçay Balkar kadını, erken dönemlerde oluşan âdet, gelenek ve görenekleri korumuştur. Kadın giyim kuşam unsurları oluşurken bu tür özellikler önemli bir yer tutmuştur. Kadın giyim kuşam unsurlarının oluşumu sürecinde sadece tarihî ve sosyal olgular değil, ayrıca yetenekli usta kadınların yaratıcılıkları ve azimleri çok önemli katkı sağlamıştır. Zaman içerisinde oluşan inanç ve estetik görünümler, kadın giyim kuşamının süslerinde önemli yer almıştır.

Ancak erkek ve kadın dış giyisilerinde yenilikliğe gidilmiştir. Erkek ve kadın iç giysilerine göre dış giysiler, sosyal yenilikler ile birlikte daha hızlı değişikliğe uğramıştır. Karaçay Balkar kadın giyim kuşamı unsuları, erkek giyim kuşam unsurları gibi iç gömlek, pantolon, elbise ve beşmetten oluşmuştur.

1960-1961 yıllarında Kabartey-Balkar Araştırma Bilim Ensititüsü tarafından yapılan kazılar, tarih ve bilim alanına büyük katkılar sağlamıştır (Котляровых, 2010; T. 3., 173). XIII.-XIV.yüzyıllarına ait *"Bayrım"* mezarında bulunan kaftan kalın yün kumaştan yapılmış, yaka ve kenarları ise kürk ile süslenmiştir. Bu mezarda bulunan gömleğin uzunluğu 118 cm., eni 78 cm., kumaşı açık mor tonundadır. Yaka kısmından bel kısmına kadar düz bir kesik bulunup, bir tarafına metal düğme, diğer tarafına da şerit ipten düğme ilikleri yapılmıştır. Gömlek etekleri ve kol manşetleri, şerit ve danteller ile tamamlanmıştır. Gömleğin sol tarafında da şeritten ilikler yapılarak bu iliklere tuvalet çantası, küçük metal makas ve kişisel makas asılmıştır. *"Bayrım"* ve *"Taşlı-Tala"* mezarlarında bulunan bu eşyalar, restore edilerek Rusya'da, Devlet Tarih Müzesi'nde koruma altına alınmıştır. Pantolonun ise uzunluğu 55 cm.'dir. Gömlek, pantolon üzerine çıkartılarak giyilmiştir. Pantolon, 4 tane kaliteli ipek kumaş parçasından dikilmiş ve arasına eşkenar dörtgen parça eklenmiştir. *"Bayrım", "Taşlı-Tala"* mezarlarında bulunan kaftan ve pantolon ile VIII.-IX. yüzyıllarına ait *"Moşevaya Balka"* mezarında bulunan kaftan ve pantolon, şekil ve kesim biçimi bakımından birbirine benzemektedir (Иерусалимская, 1978; 157). Bu kaftan, gömlek ve pantolonlar, XIX.-XX. yüzyıllarda Karaçay Balkar kadın giysilerinin prototipi olarak Bulgar, Çuvaş giysilerinde de kullanılmaktadır (Лавров, 1978; 169, 171;).

Kazılarda bulunan üst üste giyilen kadın giyim kuşamında unsurları *S.Skopinsteva* ve *T.Nikitina* tarafından restore edilmiştir. Restore edilen ve açıklanan giyim kuşam unsurları hem Karaçay Balkarlar için hem de tüm Kuzey Kafkasya için Orta Çağ Dönemi kültürü hakkında önemli bilgilerdir. Bu bilgiler üzerine Balkar bölgesindeki *"Starıy Çerek"* mezarında bulunan sivri uçlu, deriden yapılmış pabuç, şapka örnekleri, ip parçaları, giysilerde kullanılan deri parçaları araştırmacıların ilgisini çekmiştir. *Engelbert Kaempfer,* 1723 yılı çalışmasında Kafkasya kıyafetleri hakkında açıklamalarda bulunmuştur.

Bu kazıların neticesinde en zengin veriye sahip *“Bayrım”* mezarına zarif giyimli 30 yaşlarında bir kadın defnedilmiştir. Kabardey-Balkar Bölge Müzesi, bu kadının giyim kuşam unsurlarını koruma altına almıştır. Mezarda bulunan yuvarlak ve konik biçimli keçe şapka kahverengidir. Şapkanın üst kısmı, ince kumaş ile süslenmiştir. Kimono şeklindeki uzun gömlek, yaka kısmından bel kısmına kadar kesilmiştir. Gömleğin yakasına ipten örülmüş küçük düğmeler, biye kopçalarla düğümlenmiştir. Keten kumaştan yapılan kısa, geniş pantolonlar üzerindeki file desenleri bulunmaktadır. Daha önce kadın ayakkabı bölümünde bahsedildiği üzere kadın ayakkabıları üst üste işlenmiş iki deriden oluşmuştur. Dış ayakkabının üst kısmı kabartma desenleri ile süslenmiştir. Kadının bel kısmında çanta, çanta içerisinde ise demir makas ve yüksük bulunmuştur. Kadının kulağında üzüm salkımı şeklinde küpe takılmıştır. Saçları özenle örülmüş ve başı üzerinde yuvarlak bir topuz şeklinde yerleştirilmiştir. *Bayrım* mezarında bulunan kafatası ve giyim kuşam unsurları antropologlar tarafından incelenmiş ve bu kafatası ile giyim kuşam unsurlarının XIII.-XIV. yüzyıl Karaçay Balkarlarına ait olduğu belirlenmiştir (Котляровых, 2010. T. 3., 173-174). Günümüzde de buna benzer giysiler, Karaçay Balkar köylerinde kullanılmaktadır. Araştırmacılar, Kuzey Kafkasya’daki mezarlardan çıkan giyim kuşam unsurlarının göçebe Türk kültürüne ait olduğunu söylemektedirler.

XX. yüzyılda Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar köylerinde yaşlı kadınlar tarafından yapılan bu tür gömlekler bulunmakta idi. Gömleğin ana kumaşına düz kol parçaları ile dik yaka dikilmiştir. Kadın gömlek yakaları desenli olmuştur. Koltuk altlarına da eşkenarlı dörtgen şeklinde parça eklenmiştir. *S.İ.Rudenko,* Karaçay Balkar kadınlarının kullandığı *“kölek”* denilen gömlekler ile Başkurtlarda *“kuldek”* adı verilen gömleklerin birbirine benzediğini açıklamıştır (Руденко, 1955; 177- 179).

Volga bölgesinde yaşayan Türk halklarında da bol kesimli gömlekler, bol şekilli şalvarlar ile giyilmiştir. Kafkasya bölgesinde, Kuzey Osetya’daki *“Dzivgis”* ve *“Mahçesk”* mezarlarında üst üste giyilen üç tane kadın giysileri bulunmuştur. Bu giyim şekli, Bayrım ve Taşlı-Tala mezarlarında bulunan giyim şekline benzemektedir. Ayrıca XX. yüzyılda Kafkasya kadınları bu tür giyim tarzını kullanmışlardır. Ancak XIV. yüzyıla kadar bol kesimli şalvar türü yerli halk tarafından bilinmemiştir (Уварова, 1900; 257-258).

Jan Jansen Streiss, XVII. yüzyılda durumları iyi olan *"Çerkes Tatarlar"*ın (XVII. yüzyılda Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Türkler) kadınları, kendilerini ön plana çıkartmak için baldır veya topuk kısmına kadar uzanan dar pantolon ve gövdesine tam oturan, kolsuz, üst üste giyilen, iki tane dar giysi giymişlerdir (Стрейс, 1936; 215). Bu açıklamada kuvvetle muhtemel *"beşmet"*ten bahsedildiği düşünülmektedir. *P.S.Uvarova*, XIX. yüzyıldaki giyim kuşam şekillerin, XIV. yüzyıldaki şekillere benzediğini açıklamıştır (Уварова, 1900; 262). Bu sebeple Karaçay Balkar kadın giyim kuşam unsurlarında da erken dönemin farklı izleri hissedilmektedir. Genel olarak kadın giyim kuşam unsurların geleneksel özeliklerini hiç değişmeden korunduğu tahmin edilmektedir. Ayrıca XIX yüzyılın sonu, Kuzey Kafkasya bölgesine ait kıyafet örneklerinin çizimleri D.İ.Vırubov tarafından yapılmıştır (Лавров, 1978; 104), (Şekil-15), (Şekil-16).

Şekil – 15: XIX. yüzyılın sonu, Kuzey Kafkasya bölgesine ait kıyafet örneklerinin (elbise, kaftan, takma kol parçası) çizimleri D.İ.Vırubov tarafından yapılmıştır.

Kaynak: (Лавров, 1978; 104).

Şekil – 16: XIX. yüzyılın sonu, Kuzey Kafkasya bölgesine ait kıyafet örneklerinin (elbise, kaftan, takma kol parçası, kemer tokası, süslemede kullanılan şerit örnekleri ve renkleri) çizimleri D.İ.Vırubov tarafından yapılmıştır.

Kaynak: (Лавров, 1978; 104).

Giyim kuşam unsurlarından olan kaftanın kol deliklerinden de iç gömleğin kolları görülmüştür (Kat. No. 492; 564; 565; 568; 570). Kadın elbisesinde kullanılan takma kollar, erkek giysilerinden alınmıştır ve sadece soylular tarafından kullanılmıştır. Takma kol parçalarının toplumda insanın hangi sınıftan olduğunu gösterdiği için halk arasında takma kollar kullanmamıştır. Günümüzde ise bu takma kol parçaları özel günlerde kullanılan giysilerde bulunmaktadır (Kat. No. 322; 370-373; 379; 380-384; 389; 390; 399; 490; 492; 502; 509; 516; 518; 528; 536; 538; 540-544). Zaman içerisinde çeşitli değişikliklere uğrayan *“çepken”*in kol şekilleri, biçim ve süslemeleri ile ön plana çıkmıştır (Kat. No. 370-373). Takma kol parçaları, XVIII. yüzyıla ait resimlerde görülmektedir. Fonvil’e göre, “Kadınların kollarını örten, kırmızı veya sarı ipek kumaştan dikilen gömlek kolları, kaftanın bilek kısmından dirseğe kadar olan yırtmaçtan görülmektedir. Uzun biçimde kesilen elbise kolları da kol etrafında sallanmaktadır” (Фонвилль, 1927; 14).

Kadın kaftanı XIX. yüzyılda büyük değişikliklere uğramıştır. Kaftanın arka parçası kup biçiminde kesilerek bel kısmına dikilmiştir. Eklenen yan parçalardan dolayı bel kısımından eteğine doğru geniş bir görünüm kazanmıştır (Kat. No. 266, 267, 321). Kadın kaftan biçimi ile erkek kaftan biçimi büyük ölçüde aynı olmuştur ve her ikisine de *“kaptal”* denilmiştir (Kat. No. 266; 267; 325-331; 385 sağ; 387; 494). Kadınların özel günlerde kullandıkları kaftanları, açık tonlu saten, kadife ve çuha gibi fabrika kumaşından dikilmiştir. Sadece yaşlı kadınların kaftanları, ev yapımı, yerli çuha kumaştan yapılmıştır (Kat. No. 386; 529; 532).

Karaçay Balkar giyim kuşamı XIX. yüzyılın sonu ve XX. yüzyılın başlarında son hâlini almaya başlamış ve kol evi, giysinin uzun, dar kolu ile şekillenmiştir. Kaftanda eteklerin kenarları şerit ile dikilmiş, göğüs kısmında da şeritten düğme ve düğme ilikleri yapılmıştır (Kat. No. 388; 389; 399; 401; 407; 408; 413; 414; 491).

Zarif ve pahalı *beşmet*lerde metal, gümüş ve altın düğme tokalar kullanılmıştır (Kat. No. 325-330). Katalogta yer alan görsellerdeki bu unsurlara benzer başka unsurlar, arkeologlar tarafından mezarlardan bulunmuştur. Kafkasya'nın kadim mezarlarında bu tür düğmeler, erkek ve kadın giysilerinde de bulunmuştur (Уварова, 1900; 107).

Karaçay Balkar giyim kuşam unsurları, XVIII. yüzyılın sonunda gezginler tarafından resimlenmiştir (Kat. No. 35; 139). Katalogta yer alan görsellerdeki altın

kaplanmış düğmeler, kadın elbiselerini süslü göstermek için kullanılmıştır. Karaçay Balkar kadın giyim kuşamında kullanılan süslemeler çok yaygındır. Ayrıca Rudenko, Karaçay Balkar kadın *"kaptal"*ı ile Başkurt kadın *"beşmet"*i ve Kazan Tatarlarının kadın *"kamzul"* şekillerinin birbirine benzediğini belirtmektedir (Руденко, 1955; 176-177).

Yatay şekilde, biribirine paralel dikilmiş metal düğmelere ve süsleme tekniklerine göre bu tür giysiler, Karaçay Balkarların geleneksel kültürlerini yansıtmaktadır. *"Beşmet"* üzerine önü açık, uzun elbise giyilmiştir. Bu elbise, Balkarlar arasında *"cıyrık"* olarak bilinmektedir (Kat. No. 332-368; 390; 391; 393-396; 398; 399; 400; 402; 403-405; 409-415; 538; 539; 540). "*Cıyrık*" Karaçaylar arasında ise *"çepken"* olarak tanılmıştır. *"Çepken"*, Karaçay Balkarlar arasında erkek dış giyminde kullanılan giysiye denmektedir. *"Çepken"*in biçimi ve kullanım amaçları erkek ve kadınlar için aynıdır. Kadın elbisesi çok ince kumaştan yapılmış ve üzerine kaftan giyilmiştir. Hem elbisenin hem de kaftanın gövde kısmı dar bir biçimde yapılmış ve elbise bel kısmından eteğe doğru geniş bir görünüm kazanmıştır (Kat. No. 385sol; 386; 401; 526). Özel günlerde kullanılan kadın giyim kuşam unsurları, zarif kumaş, *passementerie* denilen püskül ve zengin, gösterişli nakışlar ile tamamlanmıştır (Kat. No. 133; 134). Ayrıca Gagen-Torn'a göre, elbise eteğinin ve kol kenarlarının tamamı dikiş ile süslenmiştir. Elbiselerin bu şekilde süslenmesi, birçok halk tarafından bilinir çünkü bu tür dikişler erken dönem inançlarıyla ilişkilidir (Гаген-Торн, 1960; 213).

Y.N.Studenetskaya, Rus Devlet Etnografya Müzesi (SSCB Halkları Etnografya Devlet Müzesi) koleksiyonunda bulunan kadın giyim kuşamı inceleyip XIX. yüzyıla ait kadın giyim kuşam unsurları hakkında açıklamalarda bulunmuştur (Студенецкая, 1948; 213), (Kat. No. 85; 87; 101; 111; 112; 114; 117; 186-194; 490; 492).

Karaçay Balkar kadın elbiselerindeki kol kısımlarının gelişme süreci, bulunan fotoğraf ve resimler ile birlikte sistematik bir şekilde düzenlenmiştir. (Kat. No. 379-384). XX. yüzyılın başlarında elbiseye eklenen üst kısmındaki uzun takma kol şekli hâlâ korunmaktadır. Ayrıca dar, kol bilekleri uzun şekilde yapılan başka kol şekilleri de düzenlenmiştir. Dirsek ve el bileği arasındaki küçük yırtmaçtan beyaz renkli iç gömleğin kolları çıkartılarak elbise zengin ve gösterişli durmaktadır. XIX. yüzyılın

ortasında dirsekten el bileğine dikilen fırfırlı kolların altından dar kesimli iç kollar görünmektedir (Kat. No. 371). Ayrıca uzun kol şekilleri dekor amaçlı kullanılmıştır (Kat. No. 370; 503; 509; 516; 518; 540).

XIX. yüzyılın sonunda dar ve uzun kol biçimleri ortaya çıkmıştır. XX. yüzyıl başlarında şehir kültürünün etkisinin görülmesiyle kaftanların altından sarkan açık tonlu kumaştan yapılmış iç gömleğin kollarının yerine manşet kullanılmaya başlanmıştır (Kat. No. 511). Bu tür kol şekillerinin gelişmesi elbisenin zarifliğini ön plana çıkarmıştır. Nakış ile süslenerek elbiseye eklenen, kadife kumaştan takma kol parçaları, ipek kumaşlı elbiseyi tamamlamıştır.

XIX. yüzyılın yarısında iyice şekillenen zarif kadın elbisesinin üzerine giyilen kaftan da değişmeye başlayarak kaftan üzerinde bulunan süs unsurlarının kimi detayları sadeleşmiştir. Kaftanın içine giyilen elbisenin sırt kısmı ve dirsekten omuza kadar olan bölümler ucuz kumaştan yapılmıştır. Kaftan ile iç elbisenin birlikte giyilmesi gelenek olduğundan böylece kaftanın alt kısmında kalan ucuz kumaş kısımları görülmemiştir. Pahalı kumaştan yapıldığı ve günlük işlere engel olduğu için kaftanın yere kadar olan uzun kolları değişime uğramıştır. Kaftanın kolları kısa yapılmış ve bu kısa kollara *"kol baş"* denilen ayrı bir kol parçası bağlanmıştır (Kat. No. 322). Bu kol parçalarına nakış süslemeler yapılmıştır (Kat. No. 370; 372; 379; 380; 381). Kadın giyim kuşam unsurlarında XX. yüzyıl sonuna kadar gelişime uğramış kol biçimleri ortaya konmuştur (Kat. No. 370; 371). Maddi durumları iyi olmayan insanların geleneklere bağlılığı ve kuşaktan kuşağa geçen geleneksel el sanatına önem verilmesi sayesinde değerli, eski kumaş ve nakış örnekleri korunmuştur. Kuşaktan kuşağa geçen ve özellikleri korunan eski kol şekilleri, yeni şekiller ile beraber kullanılmıştır (Kat. No. 540-544). Kimi zaman bir aile arasında dahi çeşitli elbise ve kol şekilleri kullanılmıştır. Katalogta görüldüğü üzere kadın kaftanı süslenmiş parçalardan oluşmuştur (Kat. No. 322-324). Bahsedildiği gibi kaftandan oluşan *"tüyme"* denilen korse parçası dik yakalı olmuştur. Bu parçanın üzerine göğüs düğmeleri dikilmiş ve gövdeye bağlanmıştır. *"Tüyme"* sadece süs amaçlı kullanılmışır. (Kat. No. 322-324).

Karaçay Balkar kadın giyim kuşamı, erkek giyim kuşamına göre kendine ait özelliklerini daha iyi bir şekilde korumuştur. Bunun sebebi yüzyıllar içerisinde oluşan ev ve aile geleneğine kültürel anlamda çok önem verilmesi olmuştur. Kadınlar

bu şekilde geleneklere bağlı kalmışlar ve soy özelliklerini giyim kuşamda vurgulayarak giyim kuşam mirasını kuşaktan kuşağa aktarmışlardır.

2.2.6. GİYİM KUŞAM UNSURLARINDA KULLANILAN RENKLER, MALZEMELER, FORM VE STİL ÖZELLİKLERİ İLE SÜSLEME TEKNİKLERİ

Kadın giyim kuşam unsurlarında kullanılan aksesuarlar; kadın şapkalarında süslenen taçlar, zilli tefler, göğüslükler *(tüyme)* ve kemerlerdir. XIII.–XVIII yüzyılda Karaçay Balkarlarda süs yerine farklı şekillerde asmalı muskalar kullanılmıştır (Котляровых, 2010; T. 1., 67). Bu tür muskalar, katalogta görüldüğü gibi kadınlar tarafından süs olarak kullanılmıştır (Kat. No. 191).

Takılar da Karaçay Balkar giyim kuşam için önemli bir unsur olmuştur. Arkeolojik bulgulara göre, giyim kuşam unsurlarıdaki detayların XVIII. yüzyılda şekillendiği anlaşılmaktadır. Bu detaylar; göğüs üzerindeki metal düğme ve düğme ilikleri, kemer seti, sivri uçlu şapkalar ve vb. unsurlardır.

XVI.-XVIII. yüzıllara ait Karaçay Balkar kadınları, özel günlerde üzerinde metal düğme ve düğme ilikleri dikilmiş *tüyme* denilen göğüslük kullanmışlardır (Мизиев, 1964; 73). Karaçay Balkar kadın giyim kuşam unsurları üzerine dikilen kabartmalı metal parçalar süs olarak kullanmışlardır (Kat. No. 184; 185).

Erken dönemlerde Karaçay Balkar kadın giyim kuşamı unsurları üzerinde kullanılan bu tür düğmeler, 3.5 cm. uzunluğunda, kumaş, keçe ve deri üzerine dikilmiştir. Sonraki dönemlerde düğmeler, daha büyük boyutta, kabartmalı ve dantel desenleri ile kullanılmaya başlanmıştır. Karaçay Balkar kadınları, geleneksel giyim kuşamlarında hâlâ *"tüyme"* kullanmaktadır (Кузнецова, Указ. соч., 124).

Kadın tuvalet parçaları da Karaçay Balkar kadın giyim kuşamı unsurlarında kullanılan süs ve dekor arasındadır. Bu parçalardan biri kadın el çantasıdır (Kat. No. 212; 213).   Simli kumaştan yapılan kadın el çantasının üzerine altın renginde iplik desen işlenmiştir. *"Taşlı-Tala"* ve *"Bayrım"* mezarlarında bulunan kadın el çantasının içerisinde çeşitli desenler ile süslenmiş ayna, her iki tarafında da diş bulunan şimşir tarak çıkmıştır. Ayrıca eski dönemlerde Karaçay Balkar kadınları

saçlarına şekil vermek için çeşitli demir ve bronz tokalar kullanmışlardır. Kalın bakır parçadan yapılmış saç tokası koçboynuzları ile tamamlanmıştır. Tokanın alt kısmı geniş ve noktalı çizgilerden oluşmuştur (Мизиев, 1964; 84)

Arkeolojik kazılarda bulunan malzemelere göre, *Alanlar*'ın giyim kuşam unsurları, altın renginde nakış ile işlenmiş ve aplikasyon tekniği ile altın kaplanmış deriden yapılmıştır (Равдоникас, 1972). Giyim kuşamda süs unsurlarının temelinde yer alan aplike uygulama tekniği, sadece Karaçay Balkarlarlarda değil tüm Türk halklarında kullanılmıştır.

Erken dönemde giyim ustaları, kıyafetleri Kafkasya halklarına ait geleneklere göre, çeşitli yöntemlerle süslemişlerdir. Örneğin, erkek ve kadın giysilerinde şeritten düğme ve düğme ilikleri yapılmış ve bu şeritler, elbisenin kimi kısımlarına dikilerek süs görevi görmüştür. (Kat. No. 453; 491). Şeritler, kadın giysilerinde daha fazla kullanılmış, giysilere sanatsal görünüm kazandırmıştır. İpek ve altın renkli ipten yapılan şerit desen örgüleri, elbisenin dekoratif kalitesini daha da artmıştır.

Karaçay Balkar ustaları, *"Kuban"* kültürüne ait şerit dokuma tekniğini ilkel düzeyde kullanmıştır. Ustalar, çözgü ipliklerini parmak arasına giymişler ve dokuma yaparken sadece parmaklarını ve ayaklarını kullanmışlardır. Ustalar, el çevikliğiyle şerit tekniğini kullanara çok çeşitli desen örnekleri ortaya koymuşlardır. Örneğin, şeridin ince örgü türü *"şaytan çalıu"* diye tanıtılmıştır. Bu tür tekniğin temelinde altın şerit yapma sanatı geliştirildiği söylenilebilir. Uvarova, Proto Kafkasya halklarının giyim kuşam dekorasyonu ve süslemelerinin öneme sahip olduğunu belirtmiştir (Уварова, 1900; 258).

Süs zenginliği, dokuma ipliklerinde geliştirilen uyum, gösterişli desenler ve altın dantel örnekleri en güzelini Karaçay Balkar ustaları tarafından yapılmıştır. Ancak günümüzde bu süs uygulamaları sadece eski parçalarda bulunmaktadır. Giyim kuşam unsurlarındaki altın örgüler, altın nakışların sanatsal yapısını ortaya koymaktadır. Erkek ve kadın giyim kuşam unsurlarında bulunan altın şerit örgüler, giyim kuşam unsurlarına simetrik, zarif bir görünüm kazandırmış ve bu kullanım yaygın hâle gelmiştir. Altın ve gümüş ipliklerin örgü dokusu, giyim kuşamda geometrik desenler oluşturmuştur. Desen, sadece gümüş iplik ile işlendiğinde belirgin olması için desenin çevresi siyah ip ile gölgelendirilmiştir (Şekil-17), (Şekil-18).

Şekil-17: Fatoş Boke Haznedar (Botaşladan) Ailesi'nin arşivinde bulunan XIX. yüzyılın ortalarına ait korsede bulunan altın şerit örgülerin görünümü, (2014).

Kaynak: Fatoş Boke Haznedar (Botaşladan).

Şekil-18: Fatoş Boke Haznedar (Botaşladan) Ailesi'nin arşivinde bulunan fotoğrafta erkek çepken göğsünde hazır üzerindeki altın renkli şerit örgülerin görünümü, (2014).

Kaynak: Fatoş Boke Haznedar (Botaşladan).

Yevgenia Nikolaevna Studenetskaya çalışmasında “yatay dikiş” altın renkli nakış tekniğinin aplike uygulama tekniğinden alındığını ve giyim kuşam unsurlarının süslemelerinde kullanıldığını belirtmiştir (Студенецкая, 1949; 172). Karaçay Balkarlarda geleneksel giyim kuşam unsurlarının süslemelerinde altın renkli nakış ve aplike teknikleri hâlâ kullanılmaktadır. Ayrıca keçe sanatında kullanılan aplike tekniği günümüzde de yaygındır. Karaçay Balkarlar, kadın giyim kuşamı süslemesinde kullandıkları metal parçalarına bugün de giysilerinde yer vermektedir. Giyim kuşam unsurlarında görülen süsleme teknikleri, stil ve dekorasyon gibi birçok yönden gelişimini tamamlamıştır (Kat. No. 199; 374; 402; 403-414; 416-418).

Giyim kuşam süslemelerinde kullanılan altın nakış tekniği, kadın giysilerinin karakteristik özelliklerini ön plana çıkarmaktadır. Kadın giysilerindeki nakşın şekli, genişliği ve bütünlüğü; elbisenin kompozisyon düzenindeki ritmik titizliği; bir desende bir arada kullanılan altın ve gümüş ipliklerin kombinasiyonu ve doğası kadın giysilerini belirgin kılmaktadır. Kalın *“reps”* kumaştan yapılan elbisenin etek kenarları, halka şeklinde gümüş nakış ile işlenmiştir. Her bir halka şeklinin içerisinde altın nakış tekniğinde *“koçboynuzu”* deseni işlenmiştir (Kat. No. 404). Kadın elbisesinde kullanılan tüm detay süslerinin görkemi ve bütünlüğü, oldukça sıra dışı sanatsal etki göstermektedir (Kat. No. 402; 403; 405). Kalın kumaştan dikilen elbiseler, metal parçalar ile süslenmiştir (Kat. No. 406; 416). Ayırca, bu elbiseler üzerine altın nakış yerine aplike tekniği uygulanmıştır (Kat. No. 407; 408; 413; 414). Altın kaplanan deri parçaları halka şeklinde kesilmiş ve elbisenin etek kenarlarına yerleştirilmiştir. Her bir halkanın içerisine *koçboynuzu* ve *yonca* desen şekillerinde altın renkli metalik parçalar dikilmiştir (Kat. No. 374). Böylece kadın elbiselerinin süslemelerinde metal parçalar ve aplike teknikleri bir arada kullanılmıştır.

Karaçay Balkarlarda geleneksel kadın giyim kuşam unsuru olarak yer alan kırmızı tonlu kadife kumaştan yapılan elbisenin üzerinde altın nakış ile işlenmiş çiçek ve geometrik desenler görülmektedir (Kat. No. 396; 399; 400; 402-405). Ayrıca kadın giyim kuşam unsurlarında gri, kırmızı ve altın tonlarına önem verilmiştir.

Günümüzde ise özel günlerde geleneksel giyim kuşam unsurlarında altın renkli nakış ve metal parça süsleri kullanılmaktadır. Kadın kaftanlarında kullanılan *“koçboynuzu”* desenleri çok yaygın olarak kullanılmış ve etek ucunun köşelerine

işlenmiştir. Ayırca elbisenin göğüs kısmına dikilen *"koçboynuzu"* biçimindeki metal parçalar, giysi ile kaftan arasında uyum sağlamıştır. Kadın giyim kuşam unsurlarında kullanılan metal parçalar, Kuzey Kafkasya bölgesinde çok yaygın olarak gelişmeye devam etmiştir (Kat. No. 405).

"Uçkulan" bölgesine ait giyim kuşam unsurlarında kullanılan takı örnekleri tablolarda görülmektedir (Kat. No. 184; 185). Rus Devlet Etnografik Müzesi'nde koruma altına alınan Karaçay Balkar kadın elbiselerindeki gümüş takılar üzerinde desenler görülmektedir (Kat. No. 191-194). Kadın giysilerinin etek üzerine üçgen şeklinde *"koçboynuzu"* desenler dikilmiştir (Kat. No. 192). Buna benzer desenler ile elbise üst kısmı da süslenmiştir (Kat. No. 193). Ayrıca koçboynuzu şeklinde parçası olan bilezikler, elbiselerin kol kısımlarına takılmıştır (Kat. No. 192 sol). Kadın giyim kuşam unsurlarında görülen desenlerden dolayı Karaçay Balkarlarda hayvancılık kültürünün önemli olduğu söylenebilir (Kat. No. 389; 399; 400; 402; 403; 405; 406; 411; 546; 548).

Giyim kuşam unsurlarında kullanılan takı ve süs örnekleri, yerel veya yabancı kuyumcu ustalar tarafından yapılarak müşterinin isteğine göre üretilmiştir. Eski dönemlerden günümüze kadar kullanılan giyim kuşam unsurlarının üzerindeki metalik parçalar bazı geleneksel giysilerde de bulunmaktadır. Altın şerit ile bir arada kullanılan bronz renkli şekiller, altın nakış görünümü vermiştir (Kat. No. 388; 389; 390; 391; 393-397; 399; 400; 401; 407; 408; 410).

Katalogta verilen görsellere göre, Karaçay Balkarlar erken dönem atalarından kalan altın nakış tekniğini sürdürmektedir. Karaçay Balkarlara ait altın sırma işleme tekniği, eski dönem altın kaplama aplike tekniğinden benimsenmiştir. Altın sırma işleme tekniğinin, kalın ipin altın renkli ip ile işlenerek oluştuğu görülmektedir. Böylece işlenen nakış tekniği, hacimsel kabartmalar oluşturarak metalik şekil görünümü vermiştir. Altın sırma tekniğinde, altın ipler sırayla sık biçimde işlenir, hazır olan bu desenler, giysilere ince ipek iple dikilir. Kumaş parçası üzerinde yapılan altın sırma işçiliği bittikten sonra kesilir ve arka tarafından tutkallanarak elbise üzerine yapıştırılır. Bu işlemden sonra kenarları ince ipek iple dikilir. Bu şekilde ortaya konan süsler daha kaliteli olmuştur. Desene metal görünümü vermek için altın sırma işlemeleri bittikten sonra, desen üzerine sivri domuz dişi sürterek parlatılmıştır. Tüm işlem süreci bittikten sonra işlenen altın sırma parçalar, giysilerin

belirlenen kısımlarına sutaj ile biye dikişi kullanılarak sabitlenmiştir. Kumaş üzerine yapılan süsleme uygulamaları, keçe üzerinde kullanılan aplike teknikleri ile aynıdır. Aplike tekniğine benzeyen teknikler, tüm giyim kuşam unsurlarını süslemek için kullanılmıştır (Kat. No. 402).

Giyim kuşam unsurlarını süslemek için kullanılan şerit, tüm altın sırma işlemlerinde belli bir rol almıştır. *Yevgenia Nikolaevna Studenetskaya,* altın sırma işleme tekniğinde kullanılan sivri domuz dişinin, desen üzerine sürülerek metal görünümünü daha net verdiğini çalışmalarında açıklamıştır (Студенецкая, 1949; 172).

Eski dönemlerde ortaya konan ve yüzyıllar içerisinde gelişen altın sırma ve aplike teknik uygulamaları ile uğraşan ustalar büyük bir sanatsal deneyim biriktirmişlerdir (Kat. No. 375; 399; 400; 402; 404; 405; 407; 408; 410; 413; 414). Karaçay Balkar ustaları tarafından ip ile yapılan desen çeşitlerinin çok sayıda olduğu bilinmektedir. Karaçay Balkar ustaları tarafından *"törtgül tahta"* veya *"basma tahta"* adı verilen desen ipliklerinin basit bir örgü ile dokunduğu söylenebilir. Örneğin, *"çaldış tahta"* denilen "balıksırtı dikişi" (Kat. No. 375(7)), veya *"uzun törtkül tahta"* denilen nakış örnekleri görülmektedir (Kat. No. 375(8)). "*Tayak urgan tahta"* denilen nakış desen örneği, çarpraz pozisyonda dikilen ipler ile ortaya çıkmıştır (Kat. No. 375(9)). Desen karakteri, düğüm ipliklerin sayısına ve dikiş yönüne göre değişikliklere uğramıştır. Altın sırma tekniğinde çok yaygın kullanılan "eşkenar dörtgen" desenleri kumaş üzerinde fazla sayıda işlenmiştir. Sık bir biçimde işlenen küçük eşkenar dörtgen desenlerine bir bütün hâlinde bakıldığında farklı görüntü oluştuğu görülmektedir. *"Eşkenar dörtgen"* desenler sık bir biçimde işlendikten sonra, kumaş üzerinde bu eşkenar dörtgenlerin aralarında "*üçgül tüşgen"* denilen çizgiler olduğu görülür. (Kat. No. 375(2-15)). Satranç şeklinde işlenen *"eşkenar dörtgen"* desenleri, sağ ve sol taraflı sırayla uzun ipler ile oluşturulmuştur. Böylece*"kıyık ayakla"* denilen desenler oluşmuştur. Altın sırma işleme tekniğiyle işlenen desene Karaçay Balkarlar arasında *"duua tuhtüy"* denilmiştir. Uzun ve kısa iplerin sırayla kullanılması, çok çeşitli şekilleri bir arada işleyerek büyük ve küçük desenlerin oluşmasına yol açmıştır. Altın sırma işçiliği ile ortaya çıkan desenler, kumaşa cömertlik, ışık ve gölge görünümü kazandırmıştır. Giyim kuşam unsurlarında ana süsler altın renkli ip ile yapılmış ve bu süslerin gölgelendirme ve

fon işçiliğinde genelde gümüş ipler kullanılmıştır. Bu tür süs desenleri kaftan köşesinin ucuna ve takma kollara uygulanmıştır (Kat. No. 185). Kadın kaftan etek köşesinin kenarları genelde üçgen şeklinde desen ile süslenmiştir. Kaftan köşesinin kenarına işlenen süs deseni koyun başı görünümü vermiştir. Karaçay Balkarlar, koyunun kutsal hayvan olduğuna inanmışlardır. Bu sebeple eski dönemlerde hayvancılık önemli bir yer tutmuştur. Karaçay Balkarlarda günümüzde de şu deyim kullanılmaktadır: *"Arbazında kotur ulağıda dcoktu"* (Bahçesinde uyuz oğlağı bile yoktur.) Giyim kuşam unsurlarında kullanılan *"koçboynuzu"* deseni eski göçebe atalarından geldiği söylenebilir. (Kat. No. 185(1,11,12,21)). *"Koçboynuzu"* desenleri birkaç parçaya ayrılmış ve bu parçalarla birlikte *"yonca"* deseni kullanılmıştır (Kat. No. 185(4,7)). *"Koçboynuzu"* desen şekilleri, usta ellerde stilizasyon ile farklı üsluplar kazanarak kumaşın görsel güzelliğini ön plana çıkaran bitki desenlerine dönüşmüştür. Karaçay Balkarlarda çok çeşitli farklı kullanımları olan desenlerle ilgili birçok deyim kullanılmıştır. Örneğin; *"İş, ustadan korkar"*. Maharetli oldukları bilinen Karaçay Balkar ustaları, desenlerin özelliklerini bozmadan değişik kompozisyonlara dökmüş ve elbisenin bütünlüğünü bozmamıştır (Kat. No. 185(9,14,17,20)).

Giyim kuşam unsurlarında kullanılan "yonca" deseni, Karaçay Balkarların hayvancılık kadar bitkiler ile de yakından ilgilendiğini göstermektedir. Bu bilgiler ışığında hayvancılık ve bitkicilik ile uğraşan Karaçay Balkarlar, koçboynuzu ve yoncayı sembolize eden desenlere giyim kuşam unsurlarında yer vermişlerdir. (Kat. No. 185(15,16,20)). Ayrıca Karaçay Balkarlarda tarım festivaline benzer özel günler ve törenler vardır. Bu törenlerde Karaçay Balkarların geleneksel kültürlerinde önemli bir yeri olan koçbaşı ve boynuzu önemlidir (Kat. No. 392).

Karaçay Balkar kadın giysilerinde *"lale"* şeklinde çiçek desenleri çok yaygın kullanılmıştır. Kadın kıyafetlerini süslemek için *"lale"* şeklindeki desenlerden çeşitli kompozisyonlar yapılmıştır (Kat. No. 378). Kaftan köşelerine altın sırma tekniği ile yapılan *"lale"* deseni, üçgen şekillerinin gelişmesini sağlamıştır (Kat. No. 185(17,18)). Üçgen şeklinde olan lale deseni üzerine zikzak çizgiler uygulanır ve bu desen üzerine başka renkli ip ile *"koçboynuzu"* deseni işlenir. Ayrıca *"koçboynuzu"* desenleri, giyim kuşam unsurlarlarının kompozisyonunu ve bütünlüğünü bozmadan çeşitli şekiller oluşturur (Kat. No. 185(16,19,21)). Karaçay Balkar kadın giysilerinde

çok yaygın kullanılan takı ve süslerin kurallarına göre kaftanın etek ile kol kenarları; elbisenin yırtmaç ve etek kısımları desenlerle süslenir. Elbisede takma kollar bulunmadığında kol kenarları; takma kollar kullanıldığında kol kenarları yerine takma kollar nakış işlemesi ile süslenir. Giyim kuşam unsurlarında kullanılan altın sırma tekniğinin birçok çeşidi bulunur. Kadın elbiselerinin etek kenarlarında kullanılan en basit desenler, halka biçiminde uygulanmıştır. Giyim kuşamda kullanılan altın ip ile süslemelerin, yıldız veya altın paraların belirtileri olabileceği söylenebilir.

Rudenko'ya göre, giyim kuşam unsurlarını altın renkli ip ile süslemek eski göçebe kültüre dayanmaktadır. İskitlerde yün kumaş veya keçeden yapılan giyim kuşam unsurlarının üzerine kıvrımlı ve yuvarlak altın tokalar dikilmiştir (Руденко, 1960; 57).

Karaçay Balkar giysilerinde kullanılan altın sırma tekniğinde yapılan süslemeler, metal görünümü vermektedir (Kat. No. 376(3)). İnce altın şerit, zikzak dikiş ile yaprak desenlerini birleştirerek üçgen şekiller oluşturmuştur (Kat. No. 376(6,7)). Aplike tekniğinin sanatsal ilkeleri, zaman içerisinde altın sırma uygulamasında yeni malzemeler ile geliştirilmiştir. Eski zamanlarda giysiler üzerinde kaba bir şekilde, kakma metal parçalar kullanılmışsa da sonraki zamanlarda *"yonca"* desenleri daha ince ve küçük olmuştur (Kat. No. 376(5-10)). Altın sırma tekniği ile yapılan bitki desenleri, zaman içerisinde gelişmiş ve giyim kuşam unsurları süslemek amaçlı kullanılmıştır. Giyim kuşam unsurlarında kullanılan *"geometrik"* ve *"koçboynuzu"* desenlerinin kökleri erken dönemlere dayandığı söylenmektedir (Kat. No. 377). Karaçay Balkar kadın giysilerinde kullanılan *"elma ağacı"* deseni, *"yonca"* deseninden oluşmuştur (Kat. No. 377(5-8)). Katalogta görüldüğü gibi "*yonca*" deseni kaftan üzerine uygulanmıştır (Kat. No. 417). Kaftan eteğinin orta kısmında sırayla işlenen bu desenler, kaftanın kompozisyonunu ve bütünlüğünü bozmamaktadır. Zaman içerisinde değişikliğe uğrayan desenlerde boynuz deseninin izleri görülmektedir. Boynuz şekilleri, "*yonca*" desenlerinin dallarına dönüşmüştür (Kat. No. 376(5)). Giyim kuşam unsurlarında kullanılan aplike tekniği ile yapılmış desenler katalogta görülmektedir (Kat. No. 378). Sonraki dönemlerde fabrikasyon kumaşlar üretilmiş, kadın giysilerini süslemek için yeni tasarımlarla birlikte yeni malzemeler de kullanılmaya başlamıştır. Küçük boncukların, altın renkli minik

parçaların altın sırma nakış tekniği ile birlikte kullanılmasıyla süs şekilleri değişmiş ve yeni görünümler ortaya çıkmıştır. XIX. yüzyılın sonunda nakış işlemeleri halk arasında da yaygın olmuştur. Elbise yırtmaçlarının iki tarafına altın renkli nakış işlemeli, büyük, simetrik desenler yapılmıştır. Aynı teknik ile kol ve takma kol parçalarına küçük boyutlu desenler yapılmıştır. Takma kol parçalarına altın renkli ip ile işlenen *"eşkenar dörtgen", "halka", "üçgen", "yonca"* metal görünümü vermiştir. Takma kol parçaları üzerinde kompozisyon oluşurken nakış işçiliğine, desenlerin yerleştirilmesine (ortada büyük, etraflarında küçük desenlerin şerit ip ile birleştirilmesi) ve simetrik dengeye önem verilmiştir (Kat. No. 380). Zaman içerisinde takma kol parçalarının genel şekli daha geniş ve oval biçimde değişmiştir. Takma kol parçasının ana ekseninde *"eşkenar dörtgen"* şeklinde desen oluşmuş, daha sonra etrafına *"boynuz", "kupa", "yonca"* desenleri yerleştirilmiştir. Takma kol parçalarında bulunan basit kompozisyonlar, *"kupa"* desenleri ve ince ip ile tamamlanmıştır (Kat. No. 381(13,14,17,18)). *"Çizgisel"* ve *"geometrik"* desenlerin dışında *"eşkenar dörtgen"* ve *"yonca"* örnekleri de kullanılmıştır (Kat. No. 381(alt sırada)). Ayrıca, takma kol parçalarında çift boynuzlu motifler de kullanılmıştır. Bu tür kompozisyon yapılırken "*yonca*" desenleri alt kısımlara yerleştirilmiştir. Yoğun desen oluşumlarında yuvarlak şekiller de kullanılmıştır. *"Yonca"* ve *"yuvarlak"* desenleri birleştirilerek yeni desenler ortaya konulmuştur (Kat. No. 382(üst sırada)). Ayrıca *"lale"* desenlerinden oluşan kompozisyon katalogta görülmektedir (Kat.No.382(alt sırada, ikinci);). Takma kol parçalarının merkezinde *"eşkenarlı dörtgen"* desen, köşelerinden yuvarlanarak kıvrımlar oluştumuştur (Kat. No. 382(üst sırada, ikinci)). Bazı kompozisyonlarda kıvrımlı şekiller, *"koçboynuzu"* veya *"bitki"* desenlerine benzemiştir (Kat. No. 382(27,28)).

Desen oluşumunda ipler önemli rol almıştır. Desenlere ince ipler vasıtasıyla çiçek dalları görünümü verilmiştir. Takma kol parçalarının ortasına yerleştirilen *"eşkenar dörtgen"* desenleri zaman içerisinde küçülmüştür. Bu "*eşkenar dörtgen*" desenleri yerine çiçek desenleri kullanılmaya başlanmıştır. Takma kol parçaları üzerine çok yapraklı çiçekler ve çiçek filizleri uygulanmıştır. Karaçay Balkar geleneksel giysilerinde değişik çiçek desenleri bulunmasına rağmen pek yaygın kullanılmamıştır. Bu tür çiçek motifleri, altın sırma tekniğinde yapılarak genç

kızların şapkalarında, çocuk yastıklarında, saat kılıflarında ve sigara taşınan *kiset*ler üzerinde bulunmaktadır (Kat. No. 175).

XX. yüzyılda oluşan yeni elbise şekillerinde şehir kültürünün etkisiyle altın sırma işçiliği yerine basit nakışlar kullanılmıştır. Etekli elbiselerde kullanılan desenler, birbirinden ayrı yapılmıştır. Karaçay Balkar giyim kuşam unsurlarında fabrika üretim kumaşları, ipek, küçük boncuk, sırma şeritleri kullanılmıştır. Yeni malzemelerin üretilmesiyle nakış işlemeleri zaman içerisinde daha az kullanılmaya başlamıştır. Canlı renkler, kesim şekilleri ve kaliteli kumaş, kadın giysilerinin niteliklerini ön plana çıkaran etkenlerden olmuştur. Ayrıca elbisenin etek genişliği, takma kol şekilleri, kadife ve simli kumaşlar ile şalın çeşitli şekilde kullanılması kadın giyim kuşamını tamamlayıcı unsurlardan olmuştur. Karaçay Balkar giyim kuşam unsurları, kadınlara yavaş ve akıcı hareketler kazandırmış ve estetik bir görünüm vermiştir. Uzun zaman aynı doğal koşullarda yaşayan, ortak tarih ve kültürel temas içerisinde olan Kuzey Kafkasya halklarının giyim kuşam unsurlarını birbirine benzerlik arz etmiştir.

2.2.6.1. ERKEK GİYİM KUŞAM ÖZELLİKLERİ

Karaçay Balkar erkek giyim kuşam unsurlarındaki detay ve süslemelerin bozulmamış sadeliği ve net kesimi özgün bir hâl almıştır. Erkek giyim kuşamı unsurlarındaki işlevsel nitelik ve ciddiyet, ince beden silüetini, doğallığını ve hareket özgürlüğünü ön plana çıkarmıştır.

XX. yüzyıl başlarında dış giyimin yere değecek kadar uzun olduğu görülmektedir. XVIII. yüzyıl bürokrat kesimde, erkeklerin giyim kuşam unsurlarında altın renkli örgüler yaygın bir şekilde kullanılmıştır. Altın kaplanmış *“hazır”*lar ve Dağıstan bölgesinde yaşayan *Kubaçi*lerin kabartma ve döğme tekniği ile imal ettiği değerli silahlar bu halkın refah durumu ile ekonomik gelişmişliğini göstermiştir. Aynı şekilde soylu kesimin kullandığı *apolet* de giyim kuşam unsurları içerisinde önemli bir yer tutmuştur (Kat. No. 465; 469; 472; 477). Araştırmacıların açıklamalarına göre, erkek giyim kuşamının oluşumunda ton ve renkler çok dikkat edilerek seçilmiştir. Koyu tonlu *“çepken”* içerisine beyaz renkli gömlek giyilmiştir.

Beyaz renkli *"çepken"* içinkoyu tonlu *"başlık",* şapka ve çizmeler kullanılmıştır (Kat. No. 280; 281; 453; 475; 478). Yaşlı erkeklerin, evin dışına çıktıklarında gömlek üstüne *"çepken"* giymesi gelenek hâlini almıştır (Kat. No. 478). Uzunluğu diz altına kadar gelen *"çepken",* göğüs kısımına kadar *"V"* biçiminde kesilmiş ve çepkenin içerisine *"beşmet"* giyilmiştir. Göğüs kısmının iki tarafında yer alan *"hazır'*lar, koyu tondaki giysiye hareket kazandırarak canlandırmıştır. Bel kısmına bağlanan kemer, asmalı gümüş tokalar ve av bıçağı ile tamamlanarak giysiye geleneksel bir hava kazandırmıştır (Kat. No. 466). Dış giyim unsurlarının bel kısmındaki "*drape"* görünümlü kesim, yürürken ve at binerken hareket rahatlığı vermiştir (Kat. No. 480; 481). Bacakları sıkı biçimde saran yumuşak deri ayakkabılar, kıvırcık yün şapka, erkek giyim kuşama ciddiyet kazandırmaktadır. Karaçay Balkar giyim kuşam unsurlarındaki bedeni kalıbına uygun kesim ve kullanılan aksesuarlar, yaşlı erkeklerin bedenini düzgün ve özenli göstermektedir.

XX. yüzyıl başlarında erkek giyim kuşamı, altın şerit, takılar, pahalı silah ve gümüş askılar ile zenginleştirilmiştir. Ekonomik gelişmeler ile birlikte erkek giysilerinde ince ve fabrikasyon çuha kumaş kullanılmıştır. Çepkenin alt kısmı, kumaş inceliği ve dokusundan dolayı bol kesim olmuştur. Giyim kuşam unsurlarında kullanılan *"çalıu"* adı verilen örülmüş bağcıklar, giysileri birbirine sabitlemek, kenarlarını dikmek, düğmeler yapmak, erkek ve kadın şapkalarını süslemek için kullanılmıştır. Tel şeklinde metalik ve ipekten olan bu tür ipler, silah taşınmasında ve *"jamçı"*yı bağlamak için kullanılmıştır (Kat. No. 454).

O.V.Marggraf, giyim ustalarının, Karaçay Balkar giyim kuşam unsurlarına zarif ve etkileyici bir görüntü vermek için dantelli desenler ile tellerin işlenmesiyle yapılmış *"galun"* denilen geniş şeritler kullandığını; ustaların çeşitli zor el hareketleri ile örgü desenlerini yaparken hem desen örgülerine odaklanıp hem de ellerine dikkat etmesi gerektiğini belirtmiştir. Karaçay Balkar kadınları, örgü desenlerini oluşturmak için 150 adet ip kullanmışlardır (Маргграф, 1882; 32). Kuzey Kafkasya bölgesine ait giyim kuşam unsurlarında kullanılan altın ve gümüş renkli ipler Türkiye ve Kırım'dan getirilmiştir (Студенецкая, 1948; 227).

Ticari ilişkilerin gelişimiyle Karaçay Balkar giyim kuşam unsurlarında ithal kumaşlar kullanılmıştır. Pamuk kumaşları, iç gömlek yapımında; ipek, kadife ve simli kumaşlar, zarif ve düğün giysilerinde kullanılmıştır. Kuzey Kafkasya'da

yaşayan Karaçay Balkarlar, doğa koşullarından ötürü bölgedeki diğer halklara göre, giyim kuşam unsurlarında daha çok kürk kullanmışlardır. Yerli üretimde el ile işlenmiş koyun derisinden yaşlılar için montlar dikilmiştir. Erkek şapkaları, pahalı *astragan* postundan yapılmıştır. Erkek şapkalarında, genelde yerli koyun derisi ve yazlık şapkalarda keçe kullanılmıştır (Kat. No. 45-48). Ayakkabı üretiminde el yapımı koyun, dana, kuzu derileri kullanılmıştır Dış giyim ve özel günlerde kullanılan ayakkabılar, Kırım ile Türkiye’den getirilmiş ve sahtiyandan yapılmıştır. *N.A.Karaulov,* Karaçay Balkarlarda silah üreten ustaların günümüzde az sayıda olduğunu açıklamıştır (Караулов, 1908; 138). XIX. yüzyıl ikinci yarısında Kuzey Kafkasya giyim kuşam unsurlarında kullanılan süs ve takılar, Dağıstanlı kuyumcular ve silah ustaları tarafından yapılmıştır (Кильчевская, Иванов, 1959; 58).

Kadınlar, el kumaşını dokurken (Kat.No. 496; 499) doğal yün ve doğal renkler kullanarak Karaçay Balkarlara özgün doğal bir giyim kuşam tarzı ortaya koymuşlardır. Mambetov, Karaçay Balkarların giyim kuşamında parlak ve renkli tonların kullanılmadığını belirtmiştir (Мамбетов, 1971; 275). Giyim kuşam unsurlarındaki beyaz tonlar, sadece soylu insanlar tarafından kullanılmıştır. Sonraki dönemlerde beyaz renk, halk arasında *“başlık”, “beşmet”* ve *“dcamıçı”* giysilerinde kullanılmıştır.

“Jcamıçı” ile birlikte başlık da dağ çoban giysi unsuru olmuştur. Üçgen şekilde kesilmiş bu başlık, başa giyilen şapka üzerine sıkıca giyilmiş ve uzun iki uçları omuzlardan arkaya atılmıştır (Kat. No. 35). Bu tür giysiler, dağ koşullarında yaşayan at binicileri için çok önemli bir yer tutmaktadır. Karaçay Balkar giyim kuşamı unsurlarından başlığın ucu püskül ile dekore edilmiştir (Kat. No. 41). *“Başlık”* kenarları boyunca şerit dikilmiş ve uç kısmında basit bir süsleme yapılarak uçları birbirine bağlanmıştır (Kat. No. 39; 40). Açık tonlarda yapılan “*başlık”*lar, koyu tonlu dış giyim üzerinde ön plana çıkmıştır.

Dağ erkek giyim kuşam unsurlarının oluşumunda tüm Kafkasya bölgesinde yaşayan halklar etkili olmuştur. Kafkasya’da yaşayan halklar, iklim ve yaşam koşullardan ötürü birbirleri ile temas hâlinde olmuşlardır. Yüzyıllarca bir bölgeyi paylaşan bu halkların, giyim kuşam unsurları birçok benzerlik göstermişlerdir. Kafkasya dağlarına yayılan kapitalist etkiler, geleneksel giyim kuşam unsurlarını da etkilemiştir. Örneğin, kumaşların satın alınması, giyim kuşam unsurlarında hazır takı

ve süslemelerin kullanılması, dış giysilerin kesimlerinin gelişmesi, yerel silahlar yerine Dağıstanlı ustaların yaptığı silahların kullanmaya başlanması; şehir kültürünün etkisi ve diğer etkiler. Kafkasya bölgesinde yayılan kapitalist etkilerin hızlıca yayılması, bürokratik kesimin kullandığı giyim kuşam unsurlarını ve bu kesimin sosyal statülerini belirlenmesinde rol oynamıştır. Bu sebeple geleneksel giyim kuşam unsurlar zaman içerisinde değişikliğe uğramıştır. Karaçay Balkar erkek giyim kuşamı, giysilerin rengi, şekil ölçüleri, silah, fişek ve kemerlerdeki aksesuarların gösterişiyle Karaçay Balkarların geleneksel kültür ve tarzını yansıtmaktadır.

2.2.6.2. KADIN GİYİM KUŞAM ÖZELLİKLERİ

Ticari temasların arttığı dönemde giysilerin altına giyilen kadın gömlekleri sadece keten kumaştan değil, bunun dışında açık renkli, ithal ipek kumaşlarla da dikilmiştir. Genç kızlar için özellikle kırmızı, kızıl, turuncu tonları tercih edilmiştir. Kadınlar günlük yaşamda, bol gömlek ve pantolon giymişler ve kemer takmamışlardır (Kat. No. 500). Kadınların iç gömlekleri, gömlek yerine de geçmiştir. Kadın şalvarları, kesimi aynı olmakla birlikte erkek şalvarına göre yumuşak ve açık renkli kumaştan dikilmiştir. Karaçay Balkar erkek ve kadınların şalvar ve pantolon giyme âdeti eski dönemlerden gelmektedir (Kat. No. 551-559). O dönemlerde hem erkekler hem de kadınlar için pantolon giyme geleneği tüm Müslüm(Şekil-19), an halklarda pekişmiştir. Bu gelenek ve âdet, tüm Türk halklarında vardır.

1870'de Kuzey Kafkasya Karaçay Balkardan gelen ve Türkiye'de Fatoş Boke Haznedar (Botaşladan) Ailesi'nin arşivinde bulunan XIX. yüzyılın ortalarına ait giysi, birkaç defa tamir edilerek giysinin temel biçimi korunmuştur. Elbise eskimeye yüz tuttuğunda üzerindeki değerli desen örnekleri başka elbiseye dikilmiştir. Elbisenin kesimi ve desen örnekleri korunmuşsa da elbisenin kumaşı eskimiş ancak özgünlüğünü kaybetmemiştir (Şekil-19), (Şekil-20), (Şekil-21), (Şekil-22), (Şekil-23), (Şekil-24), (Şekil-25).

Şekil-19,20,21: Fatoş Boke t Haznedar (Botaşladan) Ailesi'nin arşivinde bulunan XIX. yüzyılın ortalarına ait elbise, (1870).

Kaynak: Fatoş Boke Haznedar (Botaşladan).

Şekil-22,23,24,25: Fatoş Boke Haznedar (Botaşladan) Ailesi'nin arşivinde bulunan elbise üzerindeki desen detayları XVII. yüzyılın ortalarına ait olduğu söylenmektedir.

Kaynak: Fatoş Boke Haznedar (Botaşladan).

Zaman içerisinde giyim kuşamın bazı detayları sadeleşmiş ve yeni yaşam ortamına göre yenilenmiştir. Bu sebeple Karaçay Balkar giyim kuşam unsurlarının özgün biçimini bulmak için eski fotoğraflar ve müze kaynaklardan yararlanılmalıdır. Çünkü bu kaynaklardaki bilgiler, giyim kuşamın özgün biçimini şüphe bırakmayacak şekilde göz önüne sermektedir. Karaçay Balkar giyim kuşamında sosyal yaşamın izleri görülebilmektedir. Zengin, soylu kadınlar, giyim kuşam unsurlarını tamamlamak için pahalı kumaş, değerli takı ve tokalar kullanmıştır. Kadın giysi kesiminin de kadının sosyal yaşamda statüsünü belirlediği bilinmektedir. Pahalı ve değerli giyim kuşamlar üzerindeki takı ve süslerinin fazla olsa dahi bu durum, kadın giysisinin bütünlüğünün ve ihtişamının yok olmasına sebebiyet vermemektedir. Bu

durum, zengin ve asil kadın giyim kuşamının bol ve uzun kesimli olmasına imkan tanımaktadır. Koyu bordo, kadife kumaştan dikilen elbise üzerindeki altın renkli nakış desenleri, giyim kuşamı ağırlık ve ciddiyet vermektedir. Bel kısmında kat hâlini almış ve etek kısmından aşağı doğru genişleyen elbise, kadın figürüne denge görünümü vermiştir.

Fatoş Boke Haznedar (Botaşladan), bahsedilen elbisenin, 12 cm. yüksekliğinde ayakkabılar ve kuleye benzer yüksek şapka ile kullanıldığını söylemektedir. Böylece Karaçay Balkar zengin ve asil kimselerin kullandığı giyim kuşam unsurlarının tüm detayları ve özellikleri açıklanmıştır.

Başka aile fotoğraf albümlerinde görülen elbisenin yere kadar uzanan kol uzunluğu ve kolun üzerindeki altın renkli süslemeler, giyim kuşam unsurlarının estetiğini ve zarifliğini yansıtmıştır. Şapka şekilleri, başörtünün drapesi ile zarif bir görüntüye ulaşmıştır. Şapkanın yan tarafından görünen örülmüş saç, genç kadınlara çekicilik vermiştir (Kat. No. 390; 392-395; 398; 399; 413- 415).

XIX. yüzyılın sonunda Karaçay Balkarlarda yerel kadınlar, keten kumaştan yapılmış *"kısma"*; soylu kadınlar ise ipek ve deriden yapılmış, bel ve gövde kısmı dar *"çuba"* denilen korse giymişlerdir (Kat. No. 322-324; 549; 550). Ayrıca kadınlar, *"çuba"* üzerine kesimi düz, *tüz kölek* (Kat. No. 564; 565; 567-571) denilen geniş gömlekler ile yünlü kumaştan yapılmış, *uzun könçek* (Kat. No. 551) denilen geniş pantolon giymişlerdir. Gömlek üstüne *"gabara"* (Kat. No. 241-265) adı verilen kolsuz yelek, bu yeleğin üzerine kesimi düz *"cıyrık"* (Kat. No. 332-369) denilen elbise giymişlerdir. Ayrıca *"cıyılgan cıyrık"* (bel kısmı büzgülü elbise) kullanmışlardır (Kat. No. 333-335, 404). Cıyılgan cıyrık üzerine *"kaptal"* (kaftan) giymişlerdir. Kaptal, bel kısmına kadar kesilmiş geniş koni biçiminde ve bel kısmı büzgülü olup iplerden örülmüş birkaç düğme ve iliklere bağlanır. (Kat. No. 325-331).

Kışın, kadınlar *"kaptal"* üzerine *"eltir ton"* veya *"kürpe ton"* denilen montlar giymişlerdir (Kat. No. 386; 401; 491; 492; 523; 524; 532). Halk arasında soğuk günlerde kullanılan, kadın dış giyiminden olan bu montlar, kaba kumaştan yapılmıştır (Kat. No. 532). Montun etek ve kol kenarları kürk ile süslenmiştir (Kat. No. 523; 524).

Elbiseler, uzun, metal klipsler *("tüyme")* ile bağlanmış, göğüs kısımları kabartmalı desenler ile süslenmiştir (Kat. No. 193; 514). Ayrıca kaptalın eteğindeki

metal parçalar, tokalar ve altın işlemeler de asmalı veya takmalı parçalara dönmüştür (Kat. No. 184; 192; 199; 374; 406). Kadın giyim kuşam unsurları, şehir kültürü etkisinde kalmış ve bundan ötürü giyim kuşam unsurları büyük ölçüde sadeleştirilmiştir. Yaşlı kadınların elbiseleri, çuha kumaşın arasına yün veya pamuk koyularak dikilmiştir (Kat. No. 532). Kadın giyim kuşamındaki kesimi dar kollar, çok kullanışlı olmasıyla beraber elbiseye estetik bir görünüm kazandırmıştır (Kat. No. 385; 386). Kadife, kürk, altın renkli düğmeler ve kemer birbiri ile uyumlu olup kadın kıyafetini ön plana çıkartmaktadır (Kat. No. 385; 387). Koyu renkli kumaştan dikilen elbise üzerinde kullanılan şal, yaşlı kadını ağırbaşlı ve sade göstermiştir (Kat. No. 386; 401; 403; 417). Genç kadınlar ise açık tonlu kumaştan dikilen elbise üzerine altın renkli ip ile işlenmiş kaftan giymişler ve bu tür kıyafet kadınların gençliğini ve canlılığını ön plana çıkarmıştır. Bu tür giysiler, şapka ve duvağa benzeyen başörtüler ile çok uyumludur (Kat. No. 385sağ; 387; 391; 394; 399). Beden biçimlerine önem veren Karaçay Balkar kadınları, çok küçük yaşlarından itibaren korse giymeye başlamışlardır. Korse, yedi yaşında giydirilmiş ve evlenene kadar üzerinden çıkartılmamıştır. Korse kullanma âdeti kadına ince bir bel kazandırmıştır. Bu sebeple Karaçay Balkar kadınlarının, yaptıkları doğumlara ve yaşlanmalarına rağmen bedenleri düz şeklini korumaktadır. Böylece Karaçay Balkar kadın giyim kuşamı, geleneksel hâlini kazanırken insanın beden hareketinin doğallığına önem verilmiştir. Törenlerde veya özel günlerde kullanılan geleneksel kadın giysileri, çok pahalı kumaşlardan dikilmiş, kuşaktan kuşağa geçerek kutsal bir önem taşımıştır. Açık ve koyu renkli kumaşların ahengi, kadınların elbiselerine ciddiyet kazandırmıştır. Elbisenin bedene tam oturacak şekilde kesimi ve rahatlığı ile altın renkli nakışları, elbisenin zarifliğini ortaya çıkartmıştır (Kat. No. 387). Bu nitelikleriyle Karaçay Balkar giyim kuşamı, geleneksel ve kültürel biçimini korumuştur. Karaçay Balkar giyim kuşam unsurlarında kullanılan süs ve takılar, giysi kesimlerinin simetrik oranlar, altın renkli ip ile yapılan nakış ölçüler, giysinin özgün biçimini koruyarak giysilere zengin bir görünüm kazandırmıştır (Kat. No. 383). Elbise üzerindeki altın şerit ile işlenmiş dikey dikişler, kadının boyunu uzun göstermiştir. Ayrıca bu elbiseler, kadın statüsünü, ihtişamını ön plana çıkarmıştır. Örneğin, çiçek desenleri, kaftanın ön bölümünde ve etek kenarlarında yer almıştır (Kat. No. 403).

Altın ip ile işlenmiş bordo renkli kaftan, krem renkli etek ve krem renkli şal ile bütünleşmiştir (Kat. No. 417). Katalogta görüldüğü üzere kaftan üzerine takılan gümüş kemer, B. Baykişeva'nın arşivinde bulunarak aile içerisinde kuşaktan kuşağa geçmiştir. Eski kaftan üzerine işlenen desen parçaları, yeni elbiseye süs olarak aktarılmıştır. Bu tür işlemeler, giyim kuşam unsurlarına ait olan gelenekleri korumuş ancak yeni giyim kuşama aktarılan eski desen parçası, yeni dikilen kaftana başka bir boyut kazandırmıştır. Örneğin, katalogta görüldüğü üzere "*reps*" kumaştan dikilen elbiseye, iki parça, koyu yeşil kadife kumaş eklenmiş ve bu kumaşın üzerine de aplike tekniğinde misinayla altın renkli desenler dikilmiştir. Elbise üzerine sonradan eklendiği açık olan bu parçaların, kadife kumaşlı bir elbiseden aktarıldığı söylenebilir. Böylece giyim kuşam yavaş yavaş değişikliğe uğramış ve giyim kuşam unsurlarında yeni görünümler ortaya çıkmıştır (Kat. No. 404). Bu tür elbiselerin, şehir kültüründen etkilendiği görülmektedir. Geleneksel giyim kuşamdaki kimi unsurlar, günlük yaşamda kullanılan giysilerde yaygındır. Geleneksel giyim kuşamın bir parçası olan bu unsurlar, kadınları çok zarif ve ince göstermiştir. Örneğin, düğme ve düğme ilikleri, boğazdan bel kısmına kadar elbise üzerine yerleştirilmiştir. Bu görünüm, kadın gövdesini daha ince, boyunu da uzun göstermiştir. Başka bir örnekte ise elbisenin üzeri altın renkli ip nakışı ile değil, metal desen parçalar ile süslenmiştir. Terzi, bu tür süsleri, elbiseyi diktikten sonar elbisenin üzerine hazır, metal desen parçaları dikmiş, bu ise ustaların işini kolaylaştırmıştır (Kat. No. 514).

Böylece erken dönemlerde oluşan Karaçay Balkar giyim kuşamına ait unsurlar, bütünlüğü bozulmadan kuşaktan kuşağa aktarılmıştır. Ekonomik gelişmeler neticesinde kimi detaylar değişikliğe uğrasa da giyim kuşam unsurlarını geleneksel ve kültürel niteliklerini koruyabilmiştir. Bu sebeple sonraki dönemlerde giyim kuşamda kullanılan süs ve takılar zarif ve güzel olmalarına karşın günlük yaşamda kullanılmamıştır. Günümüzde yaşam koşullarının değişimi ve gelişimine bağlı olarak eskidikleri için kullanılmayan bu tür geleneksel giysiler, onlara kıymet ve önem verenler tarafından sandıklarda ve fotoğrafları da arşivlerde saklanmaktadır.

3. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAM KOLEKSİYONU

Hazırlanan yüz on (110) parçalık özgün koleksiyon, on beş (15) kadın ve yedi (7) erkek şapkası, duvak, elbise, kaftan, etek, pantolon, korse, bluz, büster, pelerin, kuşak, gömlek, pantolon, çepken, pelerin ve başlıktan oluşmaktadır.

3.1.1. Erkek giysileri:

3.1.1.1. Başlık-7 tane;

3.1.1.2. Şapka-7 tane;

3.1.1.3. Gömlek-7 tane;

3.1.1.4. Pantolon-7 tane;

3.1.1.5. Çepken-7 tane;

3.1.1.6. Pelerin-7 tane;

3.1.2. Kadın giysileri:

3.1.2.1. Şapka-15 tane;

3.1.2.2. Duvak-23 tane;

3.1.2.3. Elbise-13 tane;

3.1.2.4. Elbisenin sırt dekolte ek parça-1 tane;

3.1.2.5. Elbise üzerine ek etek-1 tane;

3.1.2.6. Kaftan-8 tane;

3.1.2.7. Bluz-2 tane;

3.1.2.8. Korse-1 tane;

3.1.2.9. Büstiyer-1 tane;

3.1.2.10. Pantolon-2 tane;

3.1.2.11. Kuşak-1 tane.

Özgün giyim koleksiyonu hazırlık aşamasında, Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar kültürünün geleneksel giyim kuşam unsurları dikkate alınarak Kuzey Kafkasya bölgesinin tarihî binaları, dinî yapıları ile üzerlerindeki mimari süslemeleri, evleri, anıtları, taş heykelleri, mezar taşları, resimleri, fotoğrafları, erkek-kadın takı ve aksesuarları, mutfak eşyalarının üzerindeki bezemeleri ve formları, otantik savaş aletleri üzerindeki süslemeleri, dekoratif sanat eserleri, ev aksesuarları ve ev eşyaları üzerindeki desenlere kadar incelenmiştir.

Bu araştırmalar sonucunda yukarıda bahsi geçen unsurlardan esinlenerek özgün koleksiyon oluşturulmuştur.

Örneğin;

- Özgün erkek pelerinlerinde; Kuzey Kafkasya'da ''Elbruz Dağı''nın bir eteğinde Karaçay ile diğer eteğinde Balkarların yaşadığı çift zirveli bu yüksek dağ erkek pelerin tasarımında güçlü omuzları betimlemek için esin kaynağı olarak alınmaktadır.
- Özgün erkek başlıklarında; katalog numaraları: 27, 28, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 59, 60, 61, 62, 67, 68, 430, 442, 443 olan tarihî fotoğraflardan esinlenilmiştir.
- Özgün erkek şapka modelleri; *Adej Börk, Baba, Burmaçaç, Geben, Sur, Kaç Börk, Taypak, Kalpak, Jabagı* gibi geleneksel şapka modellerinden etkilenerek tasarlanmıştır.
- Özgün erkek gömlek modellerinde; katalog numaraları: 69, 444, 445, 446, 448, 453, 454, 456, 457, 461, 465 olan tarihî fotoğraflardan esinlenilmiştir.
- Özgün erkek çepken modellerinde; katalog numaraları: 262, 268, 269, 270, 271, 274, 276, 277, 279, 280, 281, 285, 308, 317, 452, 453, 454, 455, 460, 465, 466 olan teknik çizimlerden ve tarihî fotoğraflardan esinlenilmiştir.
- Özgün erkek pantalon modellerinde; katalog numaraları: 552, 553, 554, 555, 556, 557a, 558 olan teknik çizimlerden esinlenilmiştir.

- Özgün kadın şapka modellerinde; katalog numaraları: 84-126, 135-140, 147, 149 olan teknik çizimlerden, tarihî fotoğraflardan ve Kuzey Kafkasya *Alania Krallığı* Dönemi kaya mezarlarının üçgen biçimli çatı formlarından esinlenilmiştir.
- Özgün kadın tepelik süs modellerinde; katalog numaraları: 87, 88, 89, 90, 93, 94, 97, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 107, 110, 111, 112, 113, 114, 116, 117, 119, 120, 123, 124, 125, 126, 131, 133, 134, 136, 137, 138, 140 olan teknik çizimlerden ve tarihî fotoğraflardan esinlenilmiştir. Ayrıca, başörtüleri ve tül duvaklarda ise 125, 127, 128, 129, 130, 132, 136, 137, 139, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149 katalog numaralı örneklerden etkilenilmiştir.

Tasarlanan özgün koleksiyon oluşumunda ton ve renkler çok dikkat edilerek seçilmiştir. Kadın elbise modellerinde; tematik renk olarak Türklere özgü turkuvaz rengi seçilip kullanılmaktadır. Koleksiyona ait renk paletinde tamamlayıcı olarak somon, hardal, lila, pudra, pembe, altın sarısı, limon küfü yeşil, gümüş renk, kırık beyaz renkleri seçilmiştir. Karaçay Balkar giyim kuşam unsurlarında mat renkler kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Şıklığa düşkün Karaçay Balkarlarda insan bedenin doğal orantılarını ön plana çıkaran kesim ve estetik görünüme önem verilerek tasarlanmıştır. Kullanılan kumaşlarda; ipek, şifon, saten, tül, dantel, likralı tül, gabardin, sentetik keçe, penye, astar uygulanmıştır. Koleksiyonun erkek ve kadın giysilerinin süslemelerinde aplike tekniği uygulanmış, lazer kesimli keçe malzemeler, altın renkli tekstil sim tozu serpilerek tekstil tutkalı ile monte edilmiştir.

Koleksiyonda kullanılan metalik takıların ve süslemeler; sırma iplikten yapılan göğüs tüğme, düğme ve düğme ilikleri, asmalı çıngırdaklar vb. kökenleri erken dönem Kafkasya kültürüne aittir. Altın sırma işçiliği ile nakış ve aplike tekniklerinin, göçebe bozkır kültürüne kadar uzandığı bilinmektedir. Bu unsurlardan etkilenip Karaçay Balkar geleneksel giyim kuşam unsurlarına gönderme yapmak amacıyla bu teknikler özellikle seçilmiştir. Günümüz süsleme malzemelerinden; parlak ışıltılı *swarovski* taşlar, değişik boyutlarda suni inci boncuklar dikilmiştir. Bunların yanı sıra el yapımı püsküller, zincirler, metal aksesuar aplikler, altın renkli metal fişeklikler, altın sırma süs dikişler işlenmiştir.

Karaçay Balkar kadın giysilerinde kullanılan altın sırma işçiliğinde Türk kültüründen izler görülmektedir. Koleksiyonun bütünlüğünü bozmadan, detaylarında yoğun olarak yeni desenler ile tamamlanmaktadır. Giysi parçaları üzerinde kullanılan hayvansal stilize koçboynuzu motifi, bitkisel stilize yonca motifi ve geometrik stilize eşkenar dörtgen motifleri bir araya getirilerek yeni süsleme kompozisyonları oluşmuştur.

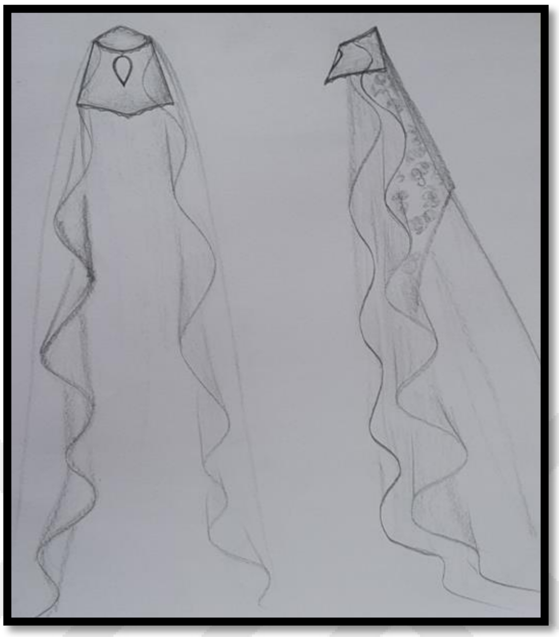
Koleksiyonda, giysi etekleri uzun biçimde ve kat kat üst üste giyilecek şekilde tasarlanmıştır; bunun sebebi de giysiler yoluyla statü ve maddi güç göstermektir. Geçmişte varlıklı kadınların ev içinde veya dışında çalışmadıkları için yaşam tarzları ve alışkanlıkları eve bağlı gelişmiştir. Aynı şekilde Karaçay Balkar kültüründe de soylu ve varlıklı kadınlar kendilerini süslü giyim kuşam biçimleriyle göstermişlerdir. Giysilerde kullanılan soy-tamga motifleri (aile armaları), altın sırmalar ile nakış aplike süslemeler, dar üst beden kalıpları, kalçadan vücuda oturan alt beden geniş uzun etekler, uzun takma kollar, kaftan giysi modelleri, korseler, yüksek şapkalar, işli başörtüler ve özellikle altın işlemeli aksesuarlar bu karakteri yansıtmaktadır.

Üst üste giyilen giysilerin uzun modelleri ve yoğun işlemelerine rağmen seçilen kumaşların özellikleri de dikkate alınarak tasarımlarda hesaplanan uyum ölçüleri sayesinde, uzun ince bir silüet ve zarif bir kadın vücut formu ortaya çıkmaktadır. Kültürün geleneksel giyimini koleksiyonda bu kadar başarılı yansıtan bir diğer ölçüt de altın orana uygun birbiriyle uyumlu ölçüleridir.

Karaçay Balkar geleneksel giyim kuşam biçimleirne ve giysi modellerine sadık kalınarak hazırlanan koleksiyon kültür unsurlarının yaşatılması amacına ulaşmıştır.

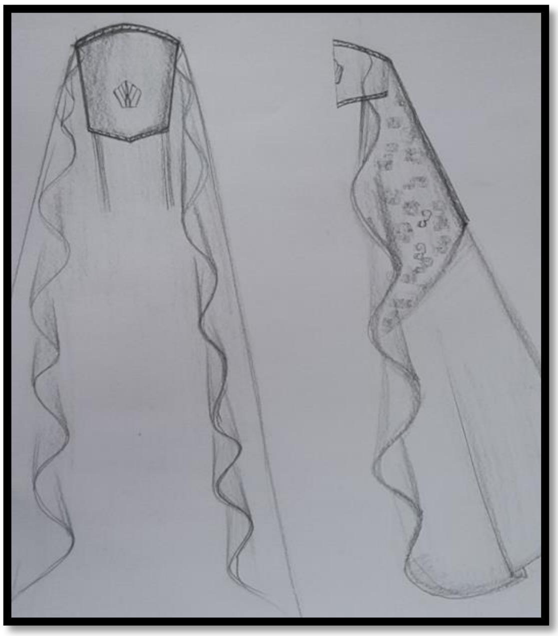
3.2. TEKNİK ÇİZİMLER

ÇİZİM 1: Somon Renkli Kadın Şapka Modelinin Ön Ve Yan Görünümü.

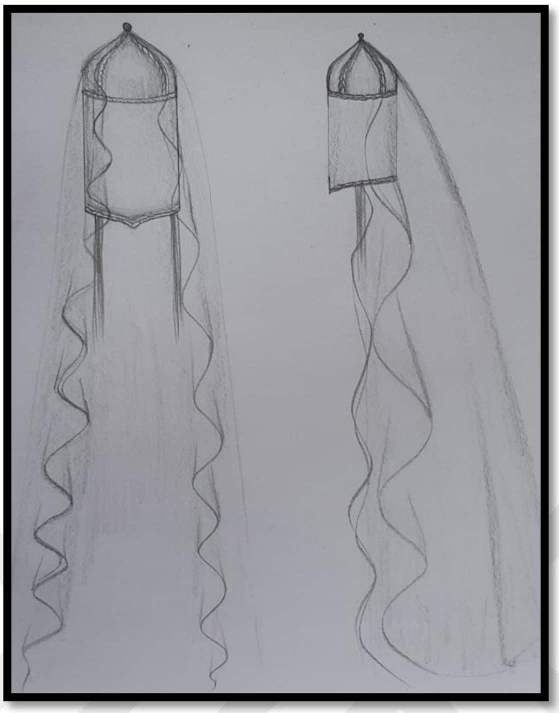
Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2016).

ÇİZİM 2: Altın Renkli Kadın Şapka Modelinin Ön Ve Yan Görünümü.

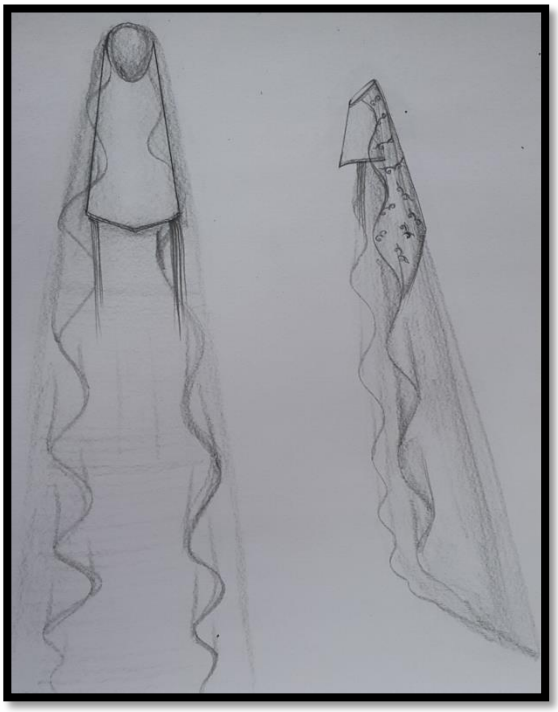
Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2016).

ÇİZİM 3: Hardal Renkli Kadın Şapka Modelinin Ön Ve Yan Görünümü.

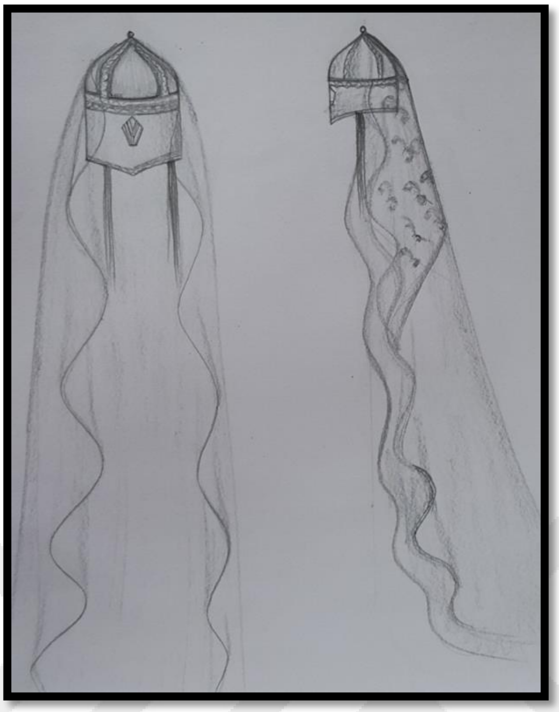
Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2016).

ÇİZİM 4: Pembe Renkli Kadın Şapka Modelinin Ön Ve Yan Görünümü.

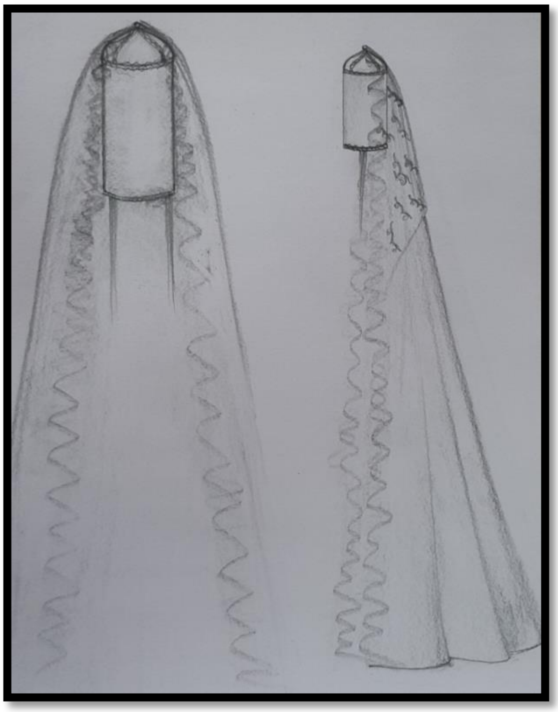
Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2016).

ÇİZİM 5: Pudra Renkli Kadın Şapka Modelinin Ön Ve Yan Görünümü.

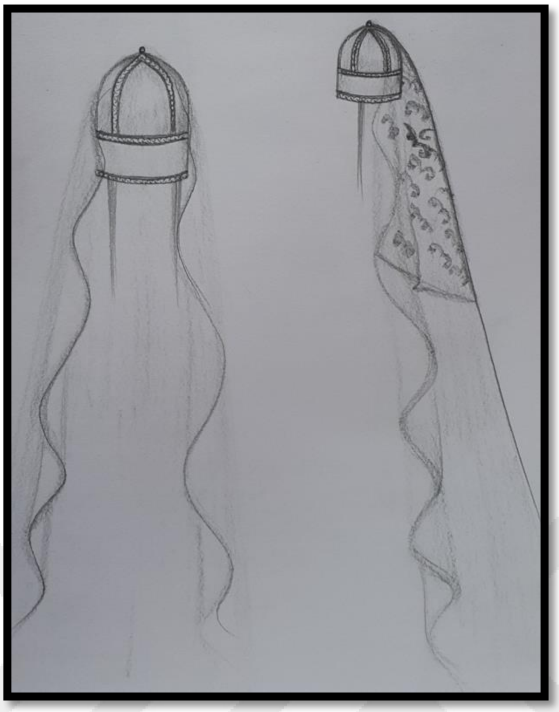
Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2016).

ÇİZİM 6: Lila Renkli Kadın Şapka Modelinin Ön Ve Yan Görünümü.

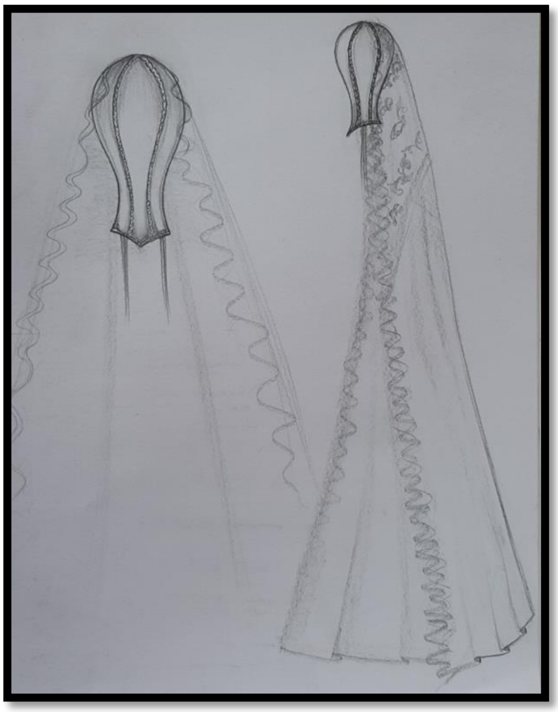
Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2016).

ÇİZİM 7: Gümüş Renkli Kadın Şapka Modelinin Ön Ve Yan Görünümü.

Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2016).

ÇİZİM 8: Limon Küfü Kadın Şapka Modelinin Ön Ve Yan Görünümü.

Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2016).

ÇİZİM 9: Straples Biçimli Göğüsten Kuplu Ve Kuyruklu Gelinlik Modelinin Ön Ve Arka Görünümü.

Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2016).

ÇİZİM 10: "V" Yakalı Kadın Kaftan Modelinin Ön Ve Arka Görünümü.

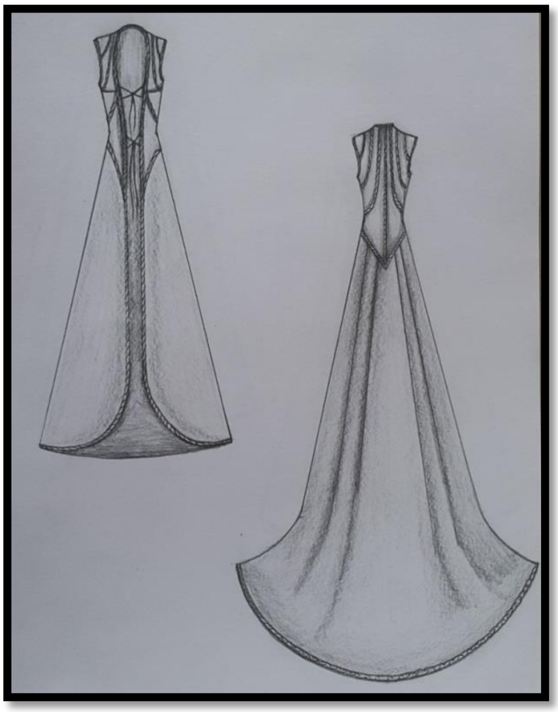
Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2016).

ÇİZİM 11: Uzun Takma Kollu, Geniş Manşetli, "V''yakalı, Kendinden Kemerli Ve Eteğin Arka Kısmı Yarım Kuyruklu Gelinlik Modelinin Ön Ve Arka Görünümü.

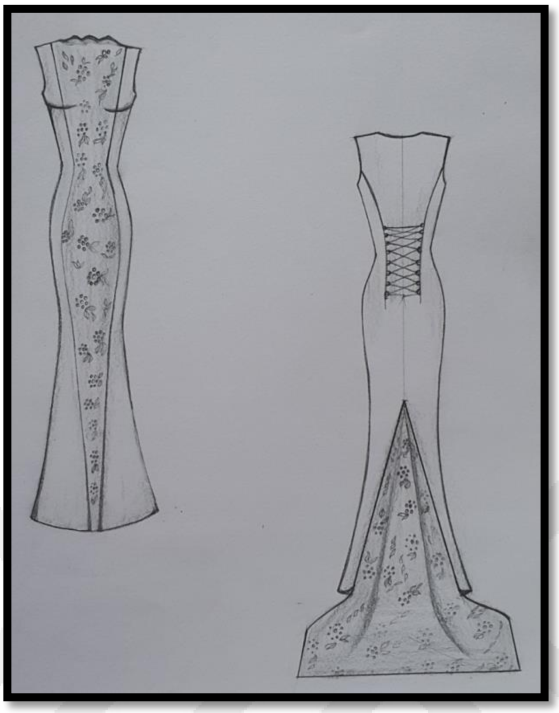
Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2016).

ÇİZİM 12:''V'' Yakalı Kolsuz Kadın Kaftan Modelinin Ön Ve Arka Görünümü.

Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2016).

ÇİZİM 13: Sıfır Yaka Ve Kolsuz Dar Kesimli Gelinlik Modelinin Ön Ve Arka Görünümü.

Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2016).

ÇİZİM 14: Hakim Yakalı, Dar Kesim Kanatlı Kollu Kadın Kaftan Modelinin Ön Ve Arka Görünümü.

Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2016).

ÇİZİM 15: Straples Biçimli, Ön Bedeni Beş Parçadan,
Arka Bedeni Altı Parçadan Oluşan, Kuyruklu Uzun Etekli Gelinlik Modelinin Ön Ve Arka Görünümü.

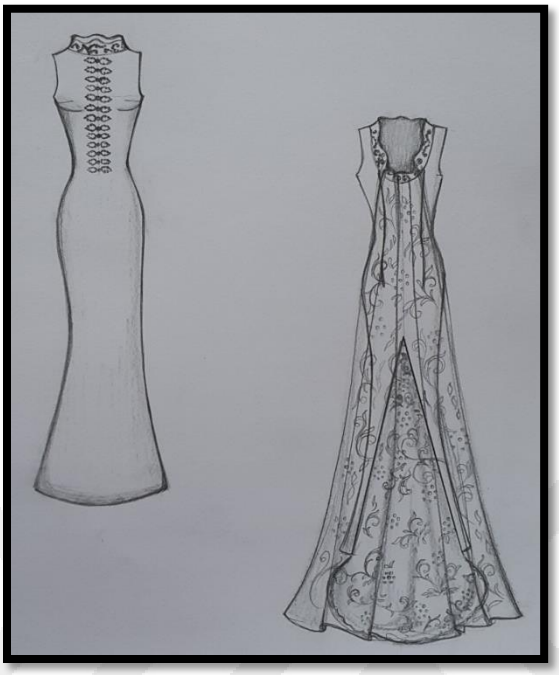
Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2016).

ÇİZİM 16: "V" Yakalı, Mendil Şeklinde, Takma Uzun Kollu Kadın Kaftan Modelinin Ön Ve Arka Görünümü.

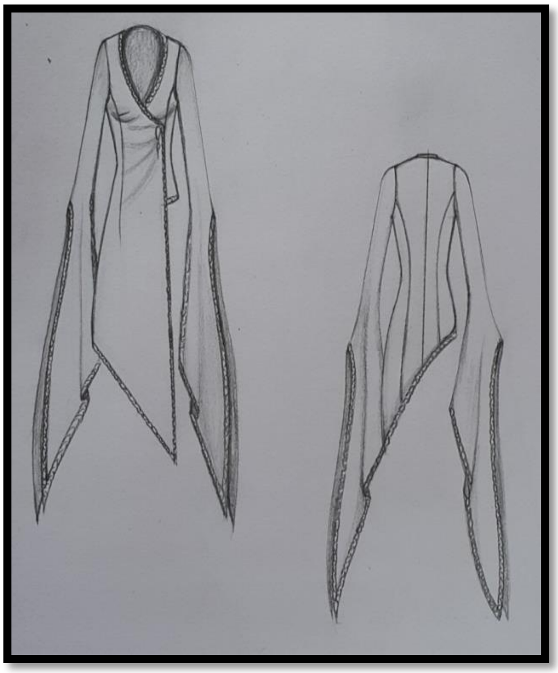
Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2016).

ÇİZİM 17: Dik Yakalı, Sıfır Kollu, Sırt Dekolteli Ve Yarım "A" Pilili "Deniz Kızı" Biçimli Kuyruklu Uzun Gelinlik Modelinin Ön Ve Arka Görünümü.

Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2016).

ÇİZİM 18: Asimetri Şeklinde Kruvaze Yakalı, Uzun Takma Kollu Kısa Etekli Kadın Kaftan Modelinin Ön Ve Arka Görünümü.

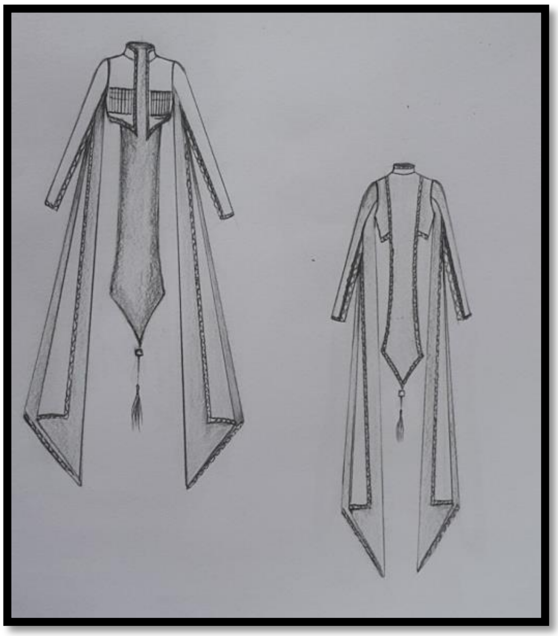
Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2016).

ÇİZİM 19: Yuvarlak Yakalı, Takma Truvakar Kollu, Uzun Kuyruklu Etekli Gelinlik Modelinin Ön Ve Arka Görünümü.

Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2016).

ÇİZİM 20: Hakim Yakalı, Takma Uzun Kollu, Bolero Biçimli Kadın Kaftan Modelinin Ön Ve Arka Görünümü.

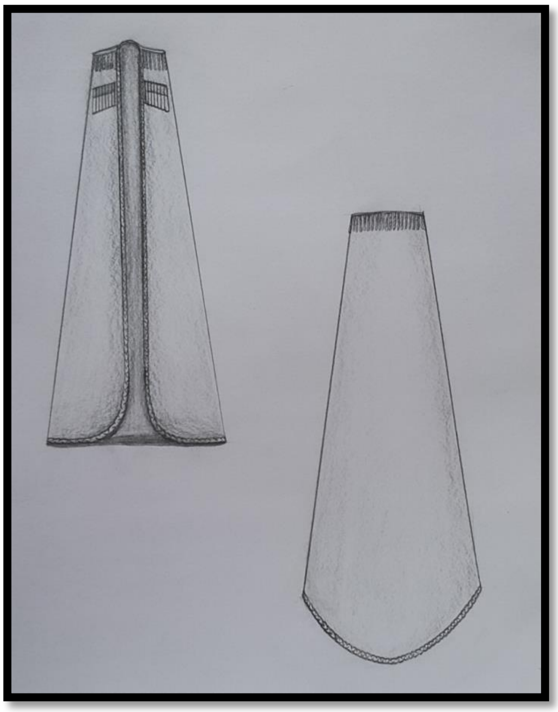
Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2016).

ÇİZİM 21: Dik Yakalı, Takma Kollu, Üst Dar Beden Ve Kloş Etekli Gelinlik Modelinin Ön Ve Arka Görünümü.

Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2016).

ÇİZİM 22: Kolsuz, Uzun Etekli Kadın Pelerin Modelinin Ön Ve Arka Görünümü.

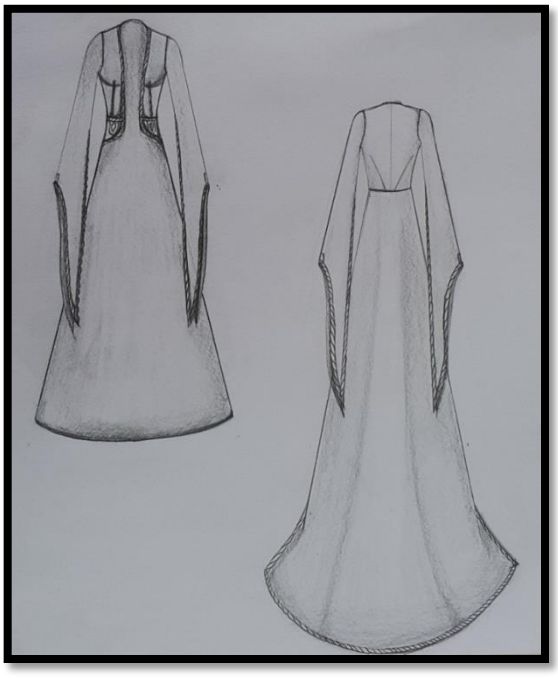
Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2016).

ÇİZİM 23: Tek Omuzlu, Asimetrik Yakalı, Beli Drapeli, "Deniz Kızı" Etekli Tek Parça Gelinlik Modelinin Ön Ve Arka Görünümü.

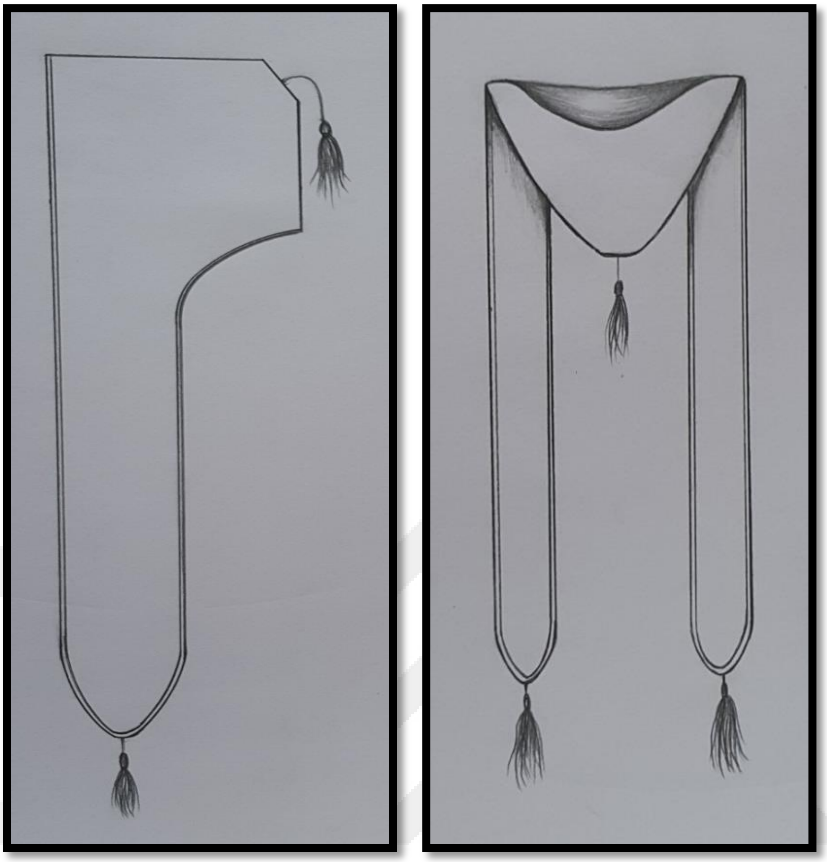
Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2016).

ÇİZİM 24: "V" Yakalı, Takma Uzun Kollu, Uzun Çan Etekli Kadın Kaftan Modelinin Ön Ve Arka Görünümü.

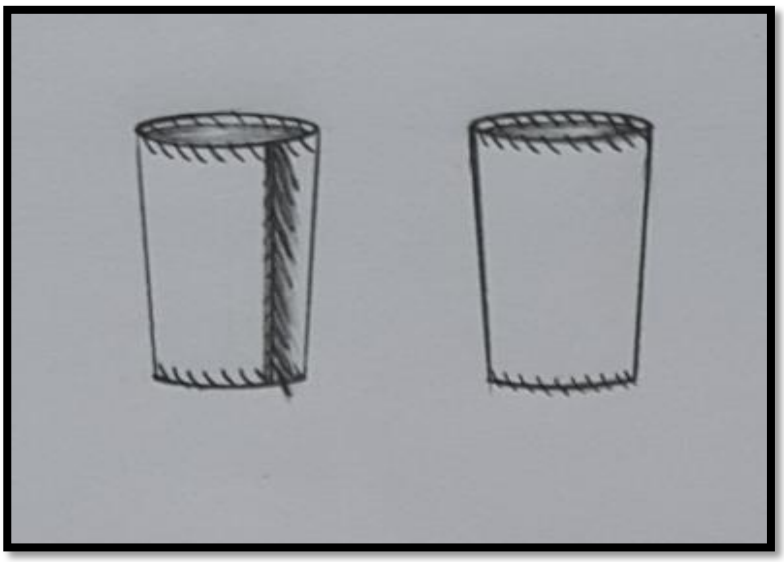
Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2016).

ÇİZİM 25 (1,2): Erkek Başlık Modelinin Ön Ve Arka Görünümü.

Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2014).

ÇİZİM 26: Silindir Şeklinde İki Parçadan Oluşan Geleneksel Erkek Şapka Modelinin Ön Ve Arka Görünümü.

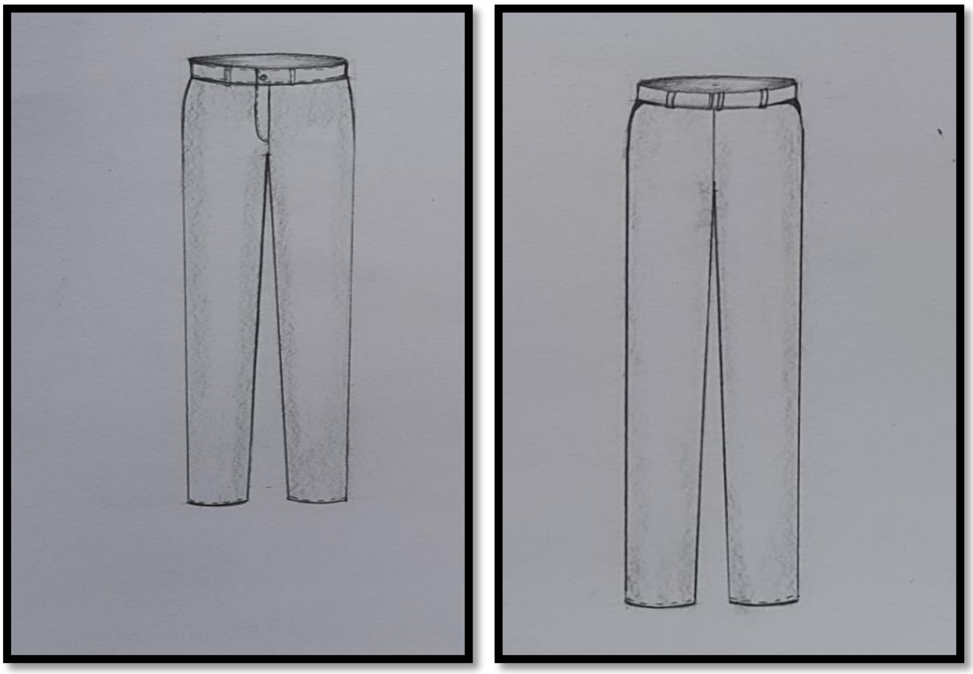
Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2014).

ÇİZİM 27 (1,2): Hakim Yakalı, Takma Kollu, Önden Düğmeli, Geleneksel Erkek Gömlek Modelinin Ön Ve Arka Görünümü.

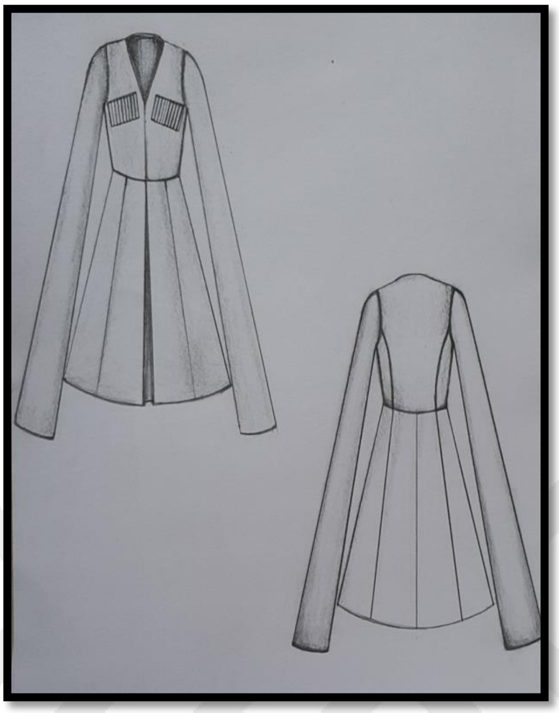
Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2014).

ÇİZİM 28 (1,2): Boru Paçalı Erkek Pantolon Modelinin Ön Ve Arka Görünümü.

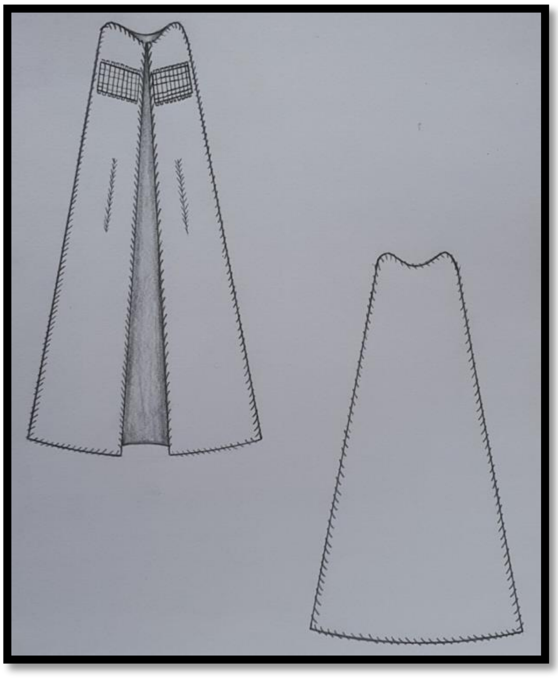
Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2014).

ÇİZİM 29: "V" Yakalı, Göğüs Kısmı Fişekli, Takma Uzun Kollu, Geleneksel Erkek Çepken Modelinin Ön Ve Arka Görünümü.

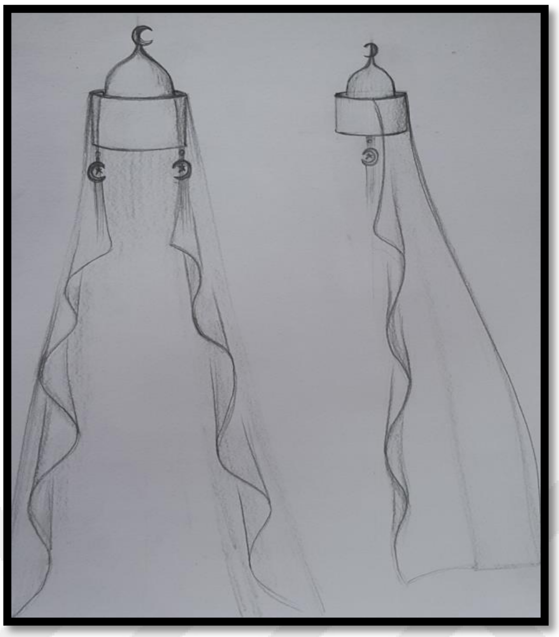
Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2014).

ÇİZİM 30: Kolsuz Geleneksel Erkek Pelerin Modelinin Ön Ve Arka Görünümü.

Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2014).

ÇİZİM 31: Tül Duvaklı, Hilal Biçimli Tepelik Ve Alınlık Süslemeli Kadın Şapka Modelinin Ön Ve Yan Görünümü.

Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2014).

ÇİZİM 32: Degaje Yakalı, Sırtı Dekolteli, Belden Korseli, Takma Uzun Kollu, "Deniz Kızı" Etekli Elbise Modelinin Ön Ve Arka Görünümü.

Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2014).

ÇİZİM 33: Hakim Yakalı, Takma Uzun Kollu, Kuyruklu Kadın Elbise Modelinin Ön Ve Arka Görünümü.

Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2014).

ÇİZİM 34: Kruvaze “V” Yakalı, Reglan Uzun Kollu, Uzun Kuyruklu Kadın Elbise Modelinin Ön Ve Arka Görünümü.

Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2014).

ÇİZİM 35 (1,2): Degaje Yakalı, Reglan Uzun Kollu, Kadın Elbise Modelinin Ön Ve Arka Görünümü. Elbisenin Bel Kısmına Kloş Şeklinde Ek Kuyruklu İkinci Etek Modelinin Ön Ve Arka Görünümü.

Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2014).

ÇİZİM 36: "U" Yakalı, Uzun Dökümlü Takma Kollu, Kuyruklu Kadın Elbise Modelinin Ön Ve Arka Görünümü.

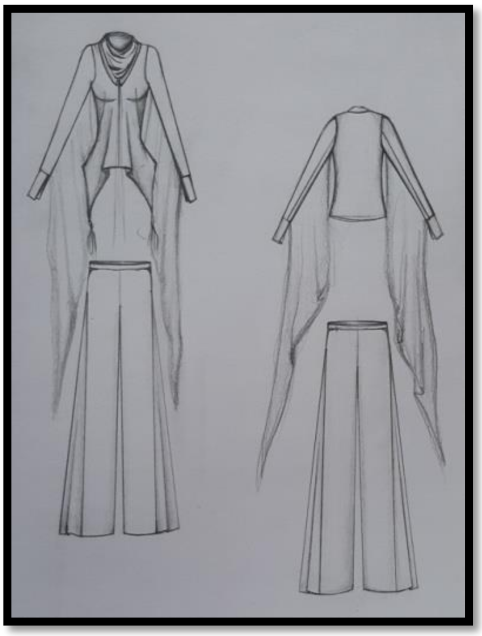
Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2014).

ÇİZİM 37: Sıfır Yakalı, Reglan Uzun Kollu Bluz, Korse, Geniş Bol Paçalı Pantolon (Arkası Korsajdan Ek Kuyruk) Modelinin Ön Ve Arka Görünümü.

Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2014).

ÇİZİM 38: Degaje Yakalı, Uzun Kollu, Kol Altı Kanatlı Tunik Ve Bol Kesim Dökümlü Pantolon Modelinin Ön Ve Arka Görünümü.

Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2014).

3.3. SÜSLEMELERDE KULLANILAN ÖZGÜN MOTİF ÖRNEKLERİ

Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar erkek ve kadın giyim kuşam tasarımlarına ait özgün bir koleksiyonunda kullanılan hayvansal stilize koçboynuzu motifi, bitkisel stilize yonca motifi ve geometrik stilize eşkenar dörtgen motifleri bir araya getirilerek bilgisayar programı uygulanarak süslemelerde yeni kompozisyonlar yaratılmıştır.

Koleksiyonun bütünlüğünü bozmadan erkek ve kadın giysilerinin detaylarında yoğun olarak aplike tekniği uygulanmıştır. Erkek ve kadın giysilerinin süslemelerinde kullanılan özgün, soyut stilize motifler, lazer kesimli desenli keçe malzemeleri ile tamamlanmıştır. Lazer kesimli desenli keçe malzemeler üzerine altın renkli tekstil sim tozu serpilerek tekstil tutkalı ile monte edilmiştir. Türk sanatının 15 tane özgün motif örneği stilize edilerek soyut çalışılmıştır (Çizim-39).

Erkek ve kadın giyim kuşam unsurlarında önemli yer alan özgün, soyut stilize motiflerin kullanması şu şekillerde olmuştur:

-Erkek başlık tasarımlarında başlığın iki uç kısmında *(Bknz:3.5.1.);*

(Stilistlik Çizim-51,53,54); (Fotoğraf-2,3).

-Erkek şapka tasarımlarında şapkanın yan tarafına *(Bknz: 3.5.2.);*

(Stilistlik Çizim-48,49,50,51,52,53,54); (Fotoğraf-4,5,6).

-Erkek jamıçı tasarımlarında pelerinin yakasına, fişekliklerin altına ve etek uçlarına *(Bknz: 3.5.3.);*

(Stilistlik Çizim-48,49,50,51,52,53,54); (Fotoğraf-7,8,9).

-Kadın şapka tasarımlarında şapkanın ön kısmına *(Bknz: 3.5.8.),* uygulanmıştır.

(Stilistlik Çizim-48,49,50,51,52,53,54); (Fotoğraf-22,23,24,25,26,27,28).

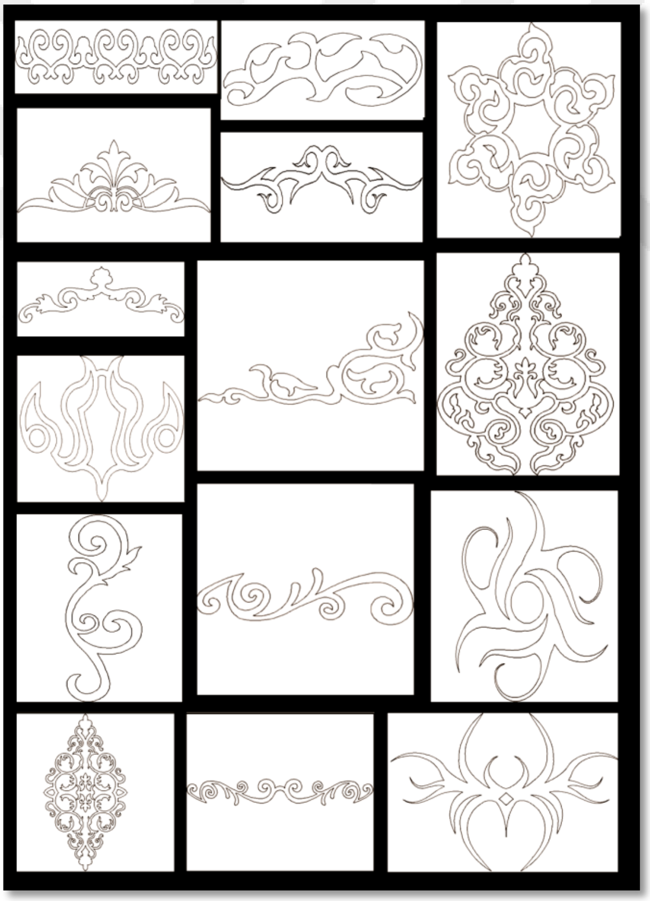
Kadın elbise tasarımlarında *(Bknz: 3.5.9.);*

(Stilistlik Çizim-48,49,50,51,52,53,54); (Fotoğraf-29 (1,2,3), 30, 31, 32, 33, 34 (1,2,3), 35 (1,2,3), 36).

- elbisenin kenarlarına *(Bknz: 3.5.9.)*;
- elbisenin etek ile kuyruk kenarlarına ve manşet üzerine *(Bknz: 3.5.9.)*;
- elbisenin etek ile kuyruk kenarlarına, manşetine, kuşağına *(Bknz: 3.5.9.)*;

- elbisenin eteğine, kuyruğuna ve ikinci eteğinin açıkta kalan ön kenarlarına, şifon kol parça üzerlerine *(Bknz: 3.5.9.)*;
- elbisenin yaka kenarlarına, etek uçlarına, kuyruk kenarlarına ve tül kolların üzerlerine *(Bknz: 3.5.9.)*;
- pantolonun yan tarafından öne doğru ve tül kuyruk etrafına *(Bknz: 3.5.9.)*;
- takma kolların uçlarına saten kumaştan oluşan geniş açık manşetlerine, kol kanat parça kenarlarına, pantolonun hem ön hem de arka yan dikişleri üzerine *(Bknz: 3.5.9.)* uygulanmıştır.

ÇİZİM 39: TÜRK SANATININ STİLİZE EDİLMİŞ ÖZGÜN MOTİF ÖRNEKLERİ (2014).

Kaynak: Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2014).

3.4. STİLİSTLİK ÇİZİMLER

ÇİZİM 40: Hakim Yakalı, Somon Renkli Saten Kumaş Üzerine Tül Kaplama Kadın Kaftan Tasarımı.

Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2016).

ÇİZİM 41: ‘’V’’ Yakalı, Hardal Renkli Saten Kumaş Üzerine Aynı Renk Tül Kaplama Kadın Kaftan Tasarımı.

Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2016).

ÇİZİM 42: Lila Renkli Saten Kumaş Üzerine Lacivert Düz Çizgili Tül Kaplama Kadın Pelerin Tasarımı.

Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2016).

ÇİZİM 43: ‘’V’’ Yakalı, Pudra Renkli Saten Kumaş Üzerine Aynı Renkte Tül Kaplamalı Kolsuz Kadın Kaftan Tasarımı.

Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2016).

ÇİZİM 44: ‘’V’’ Yakalı, Pembe Renkli Saten Kumaş Üzerine Lacivert Düz Çizgili Tül Kaplama, Takma Uzun Kollu Kadın Kaftan Tasarımı.

Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2016).

ÇİZİM 45: Kruvaze Yakalı, Uzun Takma Kollu, Altın Renkli Saten Kumaş Üzerine Düz Çizgili Tül Kaplama, Asimetrik Kısa Etekli Kadın Kaftan Tasarımı.

Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2016).

ÇİZİM 46: ‘’V’’ Yakalı, Mendil Şeklinde Takma Uzun Kollu, Limon Küfü Yeşili Renkte Saten Kumaş Üzerine Altın Çizgili Tül Kaplama Kadın Kaftan Tasarımı.

Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2016).

ÇİZİM 47: Hakim Yakalı, Takma Uzun Kollu, Bolero, Gümüş Renkli Saten Kumaş Üzerine Düz Çizgili, Tül Kaplama Kadın Kaftan Tasarımı.

Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2016).

ÇİZİM 48: Kadın: Degaje Yakalı Ve Takma Uzun Kollu, Kırık Beyaz Ve Turkuvaz Yeşili Saten, Şifon Ve Tül Kumaşlardan Kadın Elbise Tasarımı.
Erkek: Üç Parça Koyu Kahverengi Keçe Tabakadan Oluşan, Dik Yüksek Omuzlu Erkek Pelerin Tasarımı.

Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2014).

ÇİZİM 49: Kadın: Hakim Yakalı Ve Takma Uzun Kollu Kırık Beyaz İle Turkuvaz Yeşili Saten Ve Tül Kumaşlardan Kadın Elbise Tasarımı.
Erkek: Üç Parça Siyah Renkli Keçe Tabakadan Oluşan, Dik Yüksek Omuzlu Erkek Pelerin Tasarımı.

Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2014).

Çizim 50: Kadın: Kruvaze ‘’V’’ Yakalı, Reglan Uzun Kollu, Kırık Beyaz İle Turkuvaz Yeşili Saten Ve Tül Kumaşlardan Kadın Elbise Tasarımı.
Erkek: Üç Parça Koyu Kahverengi Keçe Tabakadan Oluşan, Dik Yüksek Omuzlu Erkek Pelerin Tasarımı.

Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2014).

Çizim 51: Kadın: Degaje Yakalı, Reglan Uzun Kollu, Kırık Beyaz İle Turkuvaz Yeşili Saten Ve Şifon Kumaşlardan Kadın Elbise Tasarımı.
Erkek: Üç Parça Kırık Beyaz Renkli Keçe Tabakadan Oluşan, Dik Yüksek Omuzlu Erkek Pelerin Tasarımı.

Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2014).

Çizim 52: Kadın: ‘’U’’ Yakalı, Takma Uzun Kollu, Kırık Beyaz İle Turkuvaz Yeşili Saten Ve Tül Kumaşlardan Kadın Elbise Tasarımı.
Erkek: Üç Parça Koyu Kahverengi Keçe Tabakadan Oluşan, Dik Yüksek Omuzlu Erkek Pelerin Tasarımı.

Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2014).

Çizim 53: Kadın: Turkuvaz Yeşili Saten, Şifon Ve Tül Kumaşlardan Sıfır Yakalı, Reglan Uzun Kollu Bluz Ve Pantolon, Kırık Beyaz Korse Tasarımı.
Erkek: Üç Parça Siyah Renkli Keçe Tabakadan Oluşan, Dik Yüksek Omuzlu Erkek Pelerin Tasarımı.

Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2014).

Çizim 54: Kadın: Kırık Beyaz İle Turkuvaz Yeşili Saten, Şifon, Tül Kumaşlardan Degaje Yakalı, Takma Uzun Kollu Bluz, Penye Büstier Ve Geniş Kesim Pantolon Tasarımı.
Erkek: Üç Parça Siyah Renkli Keçe Tabakadan Oluşan, Dik Yüksek Omuzlu Erkek Pelerin Tasarımı.

Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2014).

3.5. TASARIMLARIN GÖRSELLERİ VE AÇIKLAMALARI

3.5.1. Erkek Başlık Tasarımları

Bu bölümde, kırık beyaz, altın ve turkuvaz yeşili renklerde saten kumaşlardan yapılan erkek başlık tasarımlarının örnekleri görsellerle verilmiştir. İki parçadan oluşturulan başlığın kenarları altın renkli biyeyle birleştirilmiştir. Başlığın uçlarındaki üçgen kısımlarına ve arka üst kısmına püsküller eklenmiştir. Lazer kesimli keçe motifleri üzerine altın renkli tekstil sim tozu uygulanarak başlığın bir yanına tekstil tutkalı ile monte edilerek uygulanmıştır. Desen ortaları altın renkli toka ile tamamlanmıştır **(Teknik Çizim-25 (1,2); (Stilistlik Çizim-48, 49, 50, 51, 52, 53, 54), (Fotoğraf-1,2,3).**

Fotoğraf-1: Kırık Beyaz Ve Altın Renkli Saten Kumaşlardan Yapılan Erkek Başlık Tasarımı (ön ve yan görünümü).

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

Fotoğraf-2: Kırık Beyaz ve Turkuvaz Yeşili Renkli Saten Kumaştan Yapılan Erkek Başlık Tasarımı (ön ve yan görünümü).

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

Fotoğraf-3: Turkuvaz Yeşili Renkli Saten Kumaştan Yapılan Erkek Başlık Tasarımı (ön ve yan görünümü).

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

3.5.2. Erkek Şapka Tasarımları

Kırk beyaz, koyu kahverengi, siyah renklerde keçe tabakalardan silindir şekilli, iki parçadan oluşan geleneksel modelde erkek şapka tasarımlarının gösterildiği bu bölümde şapkanın üst parçası alt kısmına tekstil tutkalı ile monte edilerek, üst ve alt kenarlarına delikler açılarak, simli sırma ipleri sarma yöntemi kullanılarak süsleme yapılmıştır. Şapkanın yan tarafındaki lazer kesimli keçe motifine altın renkli tekstil sim tozu serpilmiştir ve tekstil tutkalı ile monte edilmiştir. Şapkanın yanına altın renkli saçak dikilmiştir. Desenlerin ortasına altın renkli yuvarlak toka takılmıştır **(Teknik Çizim-26); (Stilistlik Çizim-48, 49, 50, 51, 52, 53, 54), (Fotoğraf-4,5,6).**

Fotoğraf-4: Kırk Beyaz Renkli Keçeden, Silindir Şekilli, İki Parçadan Oluşan Geleneksel Modelde Erkek Şapka Tasarımı.

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

Fotoğraf-5: Koyu Kahverengi Keçeden, Silindir Şekilli, İki Parçadan Oluşan Geleneksel Modelde Erkek Şapka Tasarımı.

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

Fotoğraf-6: Siyah Renkli Keçeden, Silindir Şekilli, İki Parçadan Oluşan Geleneksel Modelde Erkek Şapka Tasarımı.

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

3.5.3. Erkek Jamıçı Tasarımları

Kırık beyaz, koyu kahverengi, siyah renklerde üç parça keçeden oluşan, omuzları "Elbrus Dağı"na benzer dik üçgen şeklinde kesilmiş geleneksel modelde erkek pelerin tasarımının verildiği bu bölümde, pelerinin boyu yanlarından itibaren etek ucuna kadar delikler açılarak simli sırma ip ile birleştirilmiştir. Pelerinin ön parçaları üzerine kalça boyunda kolların sığabileceği genişlikte cep ağzıları açılmıştır. Pelerinin yaka kısmından itibaren tüm kesik kenarlarına simli ip kullanılarak sarma dikiş yöntemi ile süslemeler yapılmıştır. Pelerinin göğüs kısmının her iki tarafına fişeklik cepleri dikilerek altın rengine boyanmış ahşap çubuklar takılmıştır. Fişekliklerinin üzeri altın renkli kurdele ile tamamlanmıştır. Lazer kesimli keçe motifleri üzerine altın renkli tekstil sim tozu serpilmiştir; pelerinin yakasına, fişekliklerin altına ve etek uçlarına monte edilerek süslenmiştir **(Teknik Çizim-30), (Stilistlik Çizim-48, 49, 50, 51, 52, 53, 54), (Fotoğraf-7,8,9).**

Fotoğraf-7: Kırık Beyaz Renkli Üç Parça Keçeden Oluşan, Omuzları "Elbrus Dağı"na Benzer Dik Üçgen Şeklinde Kesilmiş Geleneksel Modelde Erkek Pelerin Tasarımı.

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

Fotoğraf-8: Koyu Kahverengi Üç Parça Keçeden Oluşan, Omuzları “Elbrus Dağı”na Benzer Dik Üçgen Şeklinde Kesilmiş Geleneksel Modelde Erkek Pelerin Tasarımı.

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

Fotoğraf-9: Siyah Renkli Üç Parça Keçeden Oluşan, Omuzları “Elbrus Dağı”na Benzer Dik Üçgen Şeklinde Kesilmiş Geleneksel Modelde Erkek Pelerin Tasarımı.

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

3.5.4. Erkek Gömlek Tasarımları

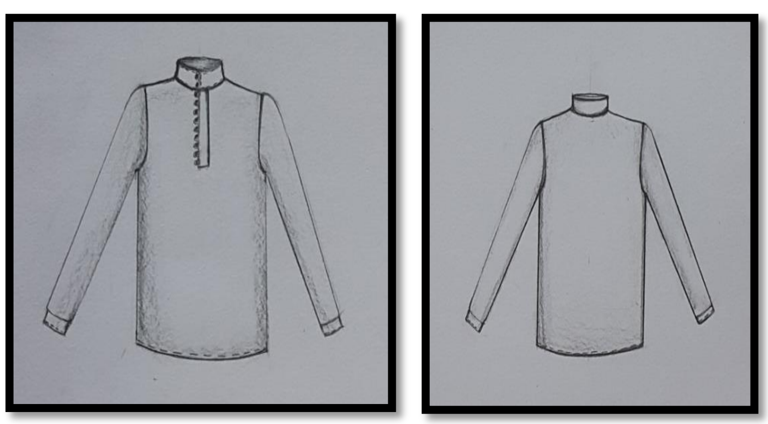
Kırık beyaz renkli saten kumaştan takma kollu, hakim yakalı geleneksel erkek gömlek tasarımlarında ise gömleklerin yaka kısımlarından göğüsüne kadar geniş biye uygulanmıştır. Kol uçlarına manşet takılmıştır. Altın renkli el yapımı sicimlerden düğme ve ilikler uygulanmıştır **(Teknik Çizim-27 (1,2); 55 (1.2)), (Stilistlik Çizim-48, 49, 50, 51, 52, 53, 54),** (**Fotoğraf-10).**

Fotoğraf-10: Kırık Beyaz Renkli Saten Kumaştan, Takma Kollu, Hakim Yakalı Geleneksel Erkek Gömlek Tasarımı.

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

Çizim-55 (1,2): Erkek Gömlek Görünümü.

Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2014).

3.5.5. Erkek Pantalon Tasarımları

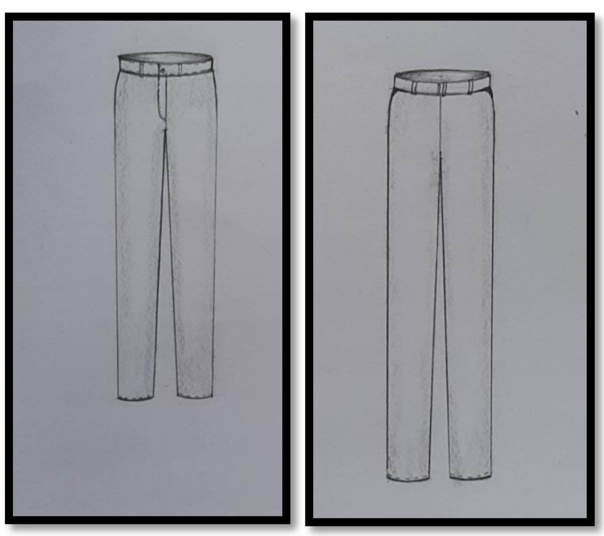
Siyah gabardin kumaştan yapılan geleneksel modelde erkek pantolon tasarımlarında, pantolonun ön ve arka parçaları birleştirilip, bel kısmına lastik geçirilerek tamamlanmıştır **(Teknik Çizim-28 (1,2); 56-1,2), (Stilistlik Çizim-48, 49, 50, 51, 52, 53, 54),** (**Fotoğraf-11).**

Fotoğraf-11: Siyah Renkli Gabardin Kumaştan Yapılan Geleneksel Modelde Erkek Pantolon Tasarımı.

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

Çizim-56 (1,2): Erkek Pantolon Görünümü.

Kaynak: Tasarım: Mariyam YEZIYEVA, Çizim: Culduz YEZIYEVA, (2014).

3.5.6. Erkek Çepken Tasarımları

Bu bölümde kırık beyaz ve siyah renklerde gabardin kumaşlardan, takma uzun kollu geleneksel modelde erkek çepken tasarımları bulunmaktadır. Çepkenin üst bedeni "V" yakalı dar kesimlidir. Çepkenin, alt bedeninin arka bel kısmına pililer yerleştirilerek genişlik verilmiştir. Çepkenin alt bedeninin yanlarında yırtmaçları bulunmaktadır. Çepkenin önünü kapatmak için el yapımı keten ipten düğme ve ilikler oluşturulmuştur. Çepkenin göğüs kısmının her iki tarafında fişeklik cepleri dikilidir **(Teknik Çizim-29), (Stilistlik Çizim-48, 49, 50, 51, 52, 53, 54), (Fotoğraf-12), (Fotoğraf-13).**

Fotoğraf-12: Kırık Beyaz Renkli Gabardin Kumaştan, Takma Uzun Kollu Geleneksel Modelde Erkek Çepken Tasarımı.

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

Fotoğraf-13: Kırık Beyaz Renkli Gabardin Kumaştan, Takma Uzun Kollu Geleneksel Modelde Erkek Çepken Tasarımı (yan görünümü).

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

3.5.7. Erkek Aksesuarları

Erkek giyim kuşam unsurlarını tamamlamak ve aksesuarları takmak için hazır kemer seti (kemer, hançer, kama vb.) ile deri çizmeler kullanılmıştır.

3.5.8. Kadın Şapka Tasarımları

3.5.8.1. Somon renginde, saten kumaş ve aynı renkte tül kaplanarak geleneksel modelde dikilmiş kadın şapka tasarımında, şapkanın üst kısmı tek parça ve bir de yan iki parçadan oluşmaktadır. Şapkanın üst ve alt kenarlarına sutaşı dikilmiştir. Şapkanın ön kısmına simli sırma aplikeler dikilerek üzerine çeşitli renkte *svarowski* taşlar ile süslenme yapılmıştır. Şapkanın orta kısmına büyük parlak bir taş yerleştirerek tamamlanmıştır. Kulak üzerinden altın renginde metal zincirler sarkıtılmıştır. Şapkanın üst arka kısmından arkaya doğru şifon tül ve kurdele ile duvak eklenmiştir **(Teknik Çizim-1), (Stilistlik Çizim-40**), (**Fotoğraf-14).**

Fotoğraf-14: Somon Renkli Kadın Şapka Tasarımı.

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

3.5.8.2. Altın renginde saten kumaş ve üst kısım parçasına aynı renkte tül kaplanarak geleneksel modelde dikilmiş kadın şapka tasarımında, şapkanın üst ve alt kenarlarına simli sırmadan kalın şerit dikilmiştir. Şapkanın ön kısmına simli sırma aplikeler dikilerek üzerine çeşitli renkte *svarowski* taşlar ile süsleme yapılmıştır. Şapkanın orta kısmına büyük taşlı metal toka yerleştirilerek tamamlanmıştır. Kulak üzerinden altın renginde metal zincirler sarkıtılmıştır. Şapkanın üst arka kısmından aşağya doğru, krem rengi tül ve beyaz dantelden duvak eklenmiştir. Duvak kenarlarına sutaşı ve kurdele dikilmiştir **(Teknik Çizim-2), (Stilistlik Çizim-45**), **(Fotoğraf-15).**

Fotoğraf-15: Altın Renkli Kadın Şapka Tasarımı.

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

3.5.8.3. Hardal renkli saten kumaş ve aynı renkte düz çizgili tül kaplanan altı parçadan geleneksel modelde oluşan kadın şapka tasarımında, şapkanın kubbe şekilli beş parçadan oluşan üst kısmı ve alına doğru üçgen kesilmiş alt parçası bulunmaktadır. Şapkanın üst ve alt kenarlarına sutaşı dikilmiştir. Üst kısım parçalarına ve alt parçasına simli sırma aplikeler yerleştirilerek, bunun üzerine çeşitli renkte ve boyutta *svarowski* taşlar işlenmiştir. Kulak üzerinden altın renginde metal zincirler sarkıtılmıştır. Şapkanın üst arka kısmından altın renginde taşlı aksesuarlar aşağıya doğru, krem renginde tül ve beyaz dantel duvak eklenmiştir. Duvak kenarlarına sutaşı ve kurdele dikilmiştir **(Teknik Çizim-3), (Stilistlik Çizim-41**), (**Fotoğraf-16).**

Fotoğraf-16: Hardal Renkli Kadın Şapka Tasarımı.

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

3.5.8.4. Pembe renkte saten kumaş ve lacivert düz çizgili tül kaplanarak geleneksel modelde dikilmiş kadın şapka tasarımında, şapka üst ve yan iki parçadan oluşmaktadır. Şapkanın üst ve alt kenarlarına sutaşı dikilmiştir. Şapkanın ön ve üst parçasına simli sırma aplikeler dikilerek üzerine çeşitli renkte *svarowski* taşlar ile süsleme yapılmıştır. Kulak üzerinden altın renkli metal zincirler sarkıtılmıştır. Şapkanın üst arka kısmından arkaya doğru, açık ve koyu pembe şifon tüller ve dantel duvak eklenmiştir. Duvak kenarları sutaşı ve misina ile tamamlanmıştır **(Teknik Çizim-4), (Stilistlik Çizim-44**), (**Fotoğraf-17).**

Fotoğraf-17: Pembe Renkli Kadın Şapka Tasarımı.

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

3.5.8.5. Pudra renginde saten kumaş ve aynı renkte düz çizgili tül kaplanarak altı parçadan geleneksel modelde oluşan kadın şapka tasarımında, şapkanın kubbe şekilli beş parçadan oluşan üst kısmı ve alına doğru üçgen kesilmiş alt parçası bulunmaktadır. Şapkanın üst kısmındaki dikiş üzerlerine ve alt kenarına sutaşı dikilmiştir. Üst kısım parçalarına ve alt parçasına simli sırma aplikeler üzerlerine çeşitli renkte ve boyutta *svarowski* taşlar ile süslenerek, ön kısmına büyük taşlı toka yerleştirilmiştir. Kulak üzerinden altın renginde metal zincirler sarkıtılmıştır. Şapkanın üst arka kısmından altın renkli taşlı aksesuarlar, aşağıya doğru, pudra renkli tül ve beyaz dantel duvak eklenmiştir. Duvak kenarlarına sutaşı dikilmiştir **(Teknik Çizim-5), (Stilistlik Çizim-43**), (**Fotoğraf-18).**

Fotoğraf-18: Pudra Renkli Kadın Şapka Tasarımı.

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

3.5.8.6. Lila renkli saten kumaş ve lacivert, düz çizgili tül kaplanarak altı parçadan geleneksel modelde oluşan kadın şapka tasarımında, şapkanın kubbe şeklinde beş parçadan oluşan üst kısmı ve bir alt parçası bulunmaktadır. Şapkanın üst kısmındaki dikiş üzerlerine ve alt kenarına sutaşı dikilmiştir. Üst kısım parçalarına ve alt parçasına simli sırma aplikeler yerleştirerek üzerlerine çeşitli renkte ve boyutta *svarowski* taşlar yerleştirilmiştir. Kulak üzerinden altın renginde metal zincirler sarkıtılmıştır. Şapkanın üst arka kısmından altın renkli taşlı aksesuarlar, aşağıya doğru, lila renkli tül ve beyaz dantel duvak eklenmiştir. Duvak kenarlarına ince ve kalın şifon kurdela dikilmiştir **(Teknik Çizim-6), (Stilistlik Çizim-42**), (**Fotoğraf-19).**

Fotoğraf-19: Lila Renkli Kadın Şapka Tasarımı.

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

3.5.8.7. Gümüş renkli saten kumaş ve aynı renkte düz çizgili tül kaplanarak altı parçadan geleneksel modelde oluşan kadın şapka tasarımında, şapkanın kubbe şekilli beş parçadan oluşan üst kısmı ve bir alt parçası bulunmaktadır. Şapkanın üst kısmındaki dikiş üzerlerine ve alt kenarına simli sırma gümüş şerit dikilmiştir. Üst kısım orta parçalarına ve alt parçasına simli sırma aplikeler yerleştirerek, üzerlerine çeşitli renkte ve boyutta *svarowski* taşlar yerleştirilmiştir. Kulak üzerinden altın renginde metal zincirler sarkıtılmıştır. Şapkanın üst arka kısmından gümüş renkli taşlı aksesuarlar aşağıya doğru beyaz renkli tül ve beyaz dantel duvak eklenmiştir. Duvak kenarlarına ince ve kalın şifon kurdela ile sutaşı dikilmiştir **(Teknik Çizim-7), (Stilistlik Çizim-47**), (**Fotoğraf-20).**

Fotoğraf-20: Gümüş Renkli Kadın Şapka Tasarımı.

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

3.5.8.8. Limon küfü yeşili saten kumaş ve altın renkli, düz çizgili tül kaplanarak kubbe şekilli yedi parçadan geleneksel modelden oluşan, alına doğru üçgen kesilmiş kadın şapka tasarımında, şapkanın tüm dikiş kenarlarına sutaşı dikilmiştir. Şapka parçalarının orta kısımlarına simli sırma aplikeler üzerlerine çeşitli renkte ve boyutta *svarowski* taşlar yerleştirilmiştir. Şapkanın üçgen ön kısmına taşlı metal toka takılmıştır. Kulak üzerinden altın renginde metal zincirler sarkıtılmıştır. Şapkanın üst, arka kısmından taşlı altın renkli aksesuarlar, aşağıya doğru, hardal renkli tülden oluşan duvak eklenmiştir. Duvak kenarlarına kurdela dikilmiştir **(Teknik Çizim-8), (Stilistlik Çizim-46**), (**Fotoğraf-21).**

Fotoğraf-21: Limon Küfü Yeşili Renkli Kadın Şapka Tasarımı.

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

3.5.8.9. Turkuvaz yeşil renkte saten kumaştan ve keten iplerden oluşan geleneksel modellerde kadın şapka tasarımlarında, şapkanın üstü kubbe, altı ise silindir şekilli iki ayrı parça, tekstil tutkalı ile birbirine monte edilmiştir. Şapkanın kubbe biçimindeki bölümü üzerine keten ipler sarılarak minare görüntüsü verilmiştir. Şapkanın tepelik ve kulak kısımlarına "hilal" şeklinde desen bulunmaktadır; tekstil sim tozu serpilen keçe, aksesuarlar tekstil tutkalı ile monte edilmiştir. Aynı yöntemle şapkanın

kulak kısmında bulunan “hilal” şeklindeki aksesuar, simli boncuklar dizilerek sarkıtılmıştır. Lazer kesimli keçe motifleri, tekstil sim tozu serpilerek şapkanın ön kısmına tekstil tutkalı ile monte edilmiştir. Şapkanın ortasına büyük parlak bir *svarowski* taş eklenmiştir. Şapkanın arkasının alt kısmına turkuvaz yeşili şifon kumaşı kullanılarak duvak takılmıştır. Duvak üzerine tekstil sim boya ile süslemeler yapılmıştır **(Teknik Çizim-31), (Stilistlik Çizim-48, 49, 50, 51, 52, 53, 54**), (**Fotoğraf-22, 23, 24, 25, 26, 27, 28).**

Fotoğraf-22: Turkuvaz Yeşili Renkli Kadın Şapka Tasarımı.

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

Fotoğraf-23: Turkuvaz Yeşili Renkli Kadın Şapka Tasarımı.

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

Fotoğraf-24: Turkuvaz Yeşili Renkli Kadın Şapka Tasarımı.

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

Fotoğraf-25: Turkuvaz Yeşili Renkli Kadın Şapka Tasarımı.

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

Fotoğraf-26: Turkuvaz Yeşili Renkli Kadın Şapka Tasarımı.

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

Fotoğraf-27: Turkuvaz Yeşili Renkli Kadın Şapka Tasarımı.

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

Fotoğraf-28: Turkuvaz Yeşili Renkli Kadın Şapka Tasarımı.

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

3.5.9. Kadın Elbise Tasarımları

3.5.9.1. Özel günlerde kullanılmak üzere kırık beyaz ve turkuvaz yeşili renklerde saten, şifon, tül kumaşlardan; degaje yakalı, takma uzun kollu kadın elbisesi tasarımında ise elbisenin ön kısmında robadan kesilmiş, ön bölümünün ortası etek ucuna kadar yırtmaçlıdır. Arka kısmı da orta dikişten etek ucuna kadar yırtmaçlı ve sırtı pensler ile vücuda oturmaktadır. Elbisenin ön kısmının iki pens aralarında el yapımı simli iplerle süs düğme görünümü verilmiştir. Etek yırtmacına tül kumaş ile "A" pili görüntüsü verilmiştir. Elbisenin arka penslerinin arasına simli ipten britler oluşturarak çapraz iple bağlanmaktadır. Degaje yakanın sırt kısmına şifon kumaştan kanat şeklinde uzun parçalar dikilmiştir. Etek arka yırtmacına ise tül kumaş ile küçük bir kuyruk eklenmiştir. Elbisenin tüm dikişlerinin üzerine altın renkli simli ipten çeşitli piko dikişleri uygulanmıştır. Lazerle kesimli keçe motifler, altın renkli tekstil sim tozu serpilerek elbisenin kenarlarına tekstil tutkalı ile monte edilmiştir **(Teknik Çizim-32), (Stilistlik Çizim-48**), (**Fotoğraf-29 (1), 29 (2), 29 (3)).**

Fotoğraf-29 (1): Kırık Beyaz Ve Turkuvaz Yeşili Renklerde Saten, Şifon, Tül Kumaşlardan Elbise Tasarımı (yan görünümü).

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

Fotoğraf-29 (2): Kırık Beyaz Ve Turkuvaz Yeşili Renklerde Saten, Şifon, Tül Kumaşlardan Elbise Tasarımı (ön görünümü).

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

Fotoğraf-29 (3): Kırık Beyaz Ve Turkuvaz Yeşili Renklerde Saten, Şifon, Tül Kumaşlardan Elbise Tasarımı (arka görünümü).

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

3.5.9.2. Özel günlerde kullanılmak üzere kırık beyaz, turkuvaz yeşili renklerde saten ve tül kumaşlardan hakim yakalı, takma uzun kollu kadın elbisesi tasarımında, elbisenin ön ve arka kısmında göğüs altı robası uygulanarak, roba altına ve bel kısmına kuplar yerleştirilmiş olup göğüs ve bel pensleri uygulanmıştır. Elbisenin etekleri çan kesim olup arka ortasının kalça hizasından aşağıya doğru büyük kare şeklinde kuyruk eklenmiştir. Elbisenin tül takma kolları bileğe doğru geniş kesim olup, kol ağzına büzgü yapılarak saten kumaştan orta boyda kapalı manşet takılmıştır. Hakim yakanın altından göğüse kadar yırtmaç ve göğüs altına kup üzerinde saten iplerin ortalarına el yapımı süs düğme şekli verilerek korse görünümü oluşturulmuştur. Tüm dikiş üzerlerine altın sim iple piko dikişi uygulanmıştır. Elbisenin etek ile kuyruk kenarlarına ve manşet üzerine lazerle kesimli keçe motifler, altın renkli tekstil sim tozu serpilerek elbisenin kenarlarına tekstil tutkalı ile monte edilmiştir **(Teknik Çizim-33), (Stilistlik Çizim-49**), (**Fotoğraf-30).**

Fotoğraf-30: Kırık Beyaz, Turkuvaz Yeşili Renklerde Saten Ve Tül Kumaşlardan Hakim Yakalı, Takma Uzun Kollu Kadın Elbise Tasarımı.

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

3.5.9.3. Özel günlerde kullanılmak üzere kırık beyaz, turkuvaz yeşili renklerde saten ve tül kumaşlardan "V" yakalı kruvaze, reglan uzun kollu kadın elbisesi tasarımında, elbisenin üst bedenin ön ve arka kısımlarına yan kuplar uygulanarak ön kısmı kruvaze yaka biçiminde kapatılmıştır. Arka kısmını ortasına ise uzun fermuar eklenmiştir. Elbisenin alt bedeni kloş etek kesimi olup, eteğin yan uçlarından itibaren yere kadar kare şeklinde kuyruk eklenmiştir. Kuyruğun arka kısmının ortasından şifon kumaşla "A" pile şeklinde ikinci bir kuyruk oluşturulmuştur. Elbisenin tül reglan kolları bileğe doğru geniş kesim olup kol ağzına büzgü yapılarak saten kumaştan geniş boyda, el yapımı süs düğmeli manşet takılmıştır. Elbisenin belinde saten kumaştan uzun ve uçlarına doğru genişleyen kuşak bulunmaktadır. Tüm dikiş üzerlerine altın renkli simli iplerle piko dikişi uygulanmıştır. Elbisenin etek ile kuyruk kenarlarına, manşetine, kuşağına lazer kesimli keçe motifler, altın renkli tekstil sim tozu serpilerek monte edilmiştir. Manşet düğmeleri ve ilikleri el yapımı simli sırma iplerden yapılmıştır. Şifon kuyruk üzerine tekstil sim boyası ile süslemeler uygulanmıştır **(Teknik Çizim-34), (Stilistlik Çizim-50**), (**Fotoğraf-31).**

Fotoğraf-31: Kırık Beyaz, Turkuvaz Yeşili Renklerde Saten Ve Tül Kumaşlardan "V" Yakalı Kruvaze, Reglan Uzun Kollu Kadın Elbise Tasarımı.

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

3.5.9.4. Özel günlerde kullanılmak üzere kırık beyaz, turkuvaz yeşili renklerde saten, şifon kumaşlardan degaje yakalı ve reglan uzun kollu kadın elbisesi tasarımında, elbisenin üst bedeni ön ve arka kısmına yan kuplar uygulanarak arka ksımının ortasına uzun fermuar eklenmiştir. Elbisenin ön kısmında bulunan kup dikişleri arasına el yapımı simli sırma ipler ile süs düğmeli korse görüntüsü verilmiştir. Arka kup dikişi arasına ilikler açılarak ipler çapraz bağlanmıştır. Elbisenin alt bedeni, kloş kesimli etek olup etek ucu arkaya doğru uzatarak kuyruk oluşturulmuştur. Elbisenin reglan kolu dirseğe kadar saten kumaştan, dirsekten itibaren ise şifon kumaştan asimetrik kesimlidir. Ayrıca saten kumaştan oluşan elbisenin bel kısmında kloş şeklinde ikinci bir kuyruklu etek bulunmaktadır. İkinci kloş eteğin arka uç kısmına şifon kumaştan ek bir kuyruk oluşturulmuştur. Tüm dikiş üzerlerine altın renkli ve turkuvaz renklerde simli ipek iplerle piko dikişi uygulanmıştır. Elbisenin eteğine, kuyruğuna ve ikinci eteğinin açıkta kalan ön kenarlarına, şifon kol parça üzerlerine lazer kesimli keçe motifler, altın renkli tekstil sim tozu serpilerek tekstil tutkalı ile monte edilmiştir. İkinci eteğin kemer parçasında el yapımı simli sırma iplerden ilikler açılarak önünü kapatmak için ipler çapraz şeklinde bağlanmıştır. Şifon kuyruk üzerine tekstil simli boyalar ile süslemeler yapılmıştır **(Teknik Çizim-35), (Stilistlik Çizim-51**), (**Fotoğraf-32,33).**

Fotoğraf-32,33: Kırık Beyaz, Turkuvaz Yeşili Renklerde Saten, Şifon Kumaşlardan Degaje Yakalı Ve Reglan Uzun Kollu Kadın Elbise Tasarım.

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

3.5.9.5. Özel günlerde kullanılmak üzere, kırık beyaz, turkuvaz yeşili renklerde saten, tül kumaşlardan “U” yakalı ve takma uzun kollu kadın elbisesi tasarımında, elbisenin ön ve arka kısımları tül kumaştan omuzları robalı olup omuzları kapatmaktadır. Elbiseye göğüs kupu uygulanmış, eteğe doğru “deniz kızı” kesimlidir. Ön ve arkada göğüs hizasından kalçaya kadar pensler bulunmaktadır. Elbisenin arka kısmına “A” pile olarak dikdörtgen kuyruk eklenmiştir. Elbisenin tül kumaştan oluşan takma kolları, asimetrik şeklinde geniş ve uzun kesimlidir. Göğüs kısmında pens aralarında bulunan kuplar üzerine saten ipten el yapımı süs düğmeler yapılarak korse görüntüsü verilmiştir. Tüm dikiş üzerlerine altın renkli simli ipler ile piko dikişi uygulanmıştır. Elbisenin yaka kenarlarına, etek uçlarına, kuyruk kenarlarına ve tül kolların üzerlerine, lazer kesimli keçe motifleri, altın renkli tekstil sim tozu serpilerek tekstil tutkalı ile monte edilmiştir **(Teknik Çizim-36), (Stilistlik Çizim-52**), (**Fotoğraf-34 (1), 34 (2), 34 (3)).**

Fotoğraf-34 (1): Kırık Beyaz, Turkuvaz Yeşili Renklerde Saten, Tül Kumaşlardan “U” Yakalı Ve Takma Uzun Kollu Kadın Elbise Tasarımı (ön görünümü).

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

Fotoğraf-34 (2): Kırık Beyaz, Turkuvaz Yeşili Renklerde Saten, Tül Kumaşlardan "U" Yakalı Ve Takma Uzun Kollu Kadın Elbise Tasarımı (yan görünümü).

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

Fotoğraf-34 (3): Kırık Beyaz, Turkuvaz Yeşili Renklerde Saten, Tül Kumaşlardan "U" Yakalı Ve Takma Uzun Kollu Kadın Elbise Tasarımı (arka görünümü).

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

3.5.9.6. Özel günlerde kullanılmak üzere kırık beyaz, turkuvaz yeşili renklerde saten, şifon ve tül kumaşlardan sıfır yakalı ve reglan uzun kollu bluz, büstiyer ve pantolon tasarımları. Şifon kumaştan bluzun ön ve arka yaka kısımlarında yırtmaç bulunmaktadır. Reglan biçiminde kollar bileğe doğru genişleyerek kol ağzı lastik ile büzülerek tamamlanmıştır. Dirsek altına küçük bir yan pili uygulanmıştır. Yaka kısmı şifon kumaştan yapılan el yapımı düğme ile kapatılmıştır.

Bluzun üzerine giyilen korse şeklinde büstiyerin ön ve arka kısımlarında göğüs pensleri boydan kup şeklinde olup araya tela yerleştirilerek astar kumaşı eklenmiş ve dikilmiştir. Korsenin ön kısmına saten ipten el yapımı düğme şekli verilerek arka kısmına ise pens aralarına britler dikilerek çapraz ipler bağlanılarak korse görünümü verilmiştir. Arka ortasına çıtçıtlar dikilerek giyim kolaylığı sağlanmıştır. Büstiyerin alt ve üst kenarlarına altın renkli sim iplelerle piko dikişi uygulanmıştır.

Saten kumaştan düz kesim, önden fermuarlı pantolonun kalça üzerine biye ile asimetrik kup görünümü verilmiştir. Kup dikişi üzerine biye ile tül kumaştan yarım kloş şeklinde kuyruk eklenmiştir. Pantolonun yan tarafından öne doğru ve tül kuyruk etrafında lazer kesimli keçe motifleri, altın renkli tekstil sim tozu serpilerek tekstil tutkalı ile monte edilmiştir. Tül kuyruğun iç kenarlarına altın renginde tekstil sim boyası ile süslemeler yapılmıştır **(Teknik Çizim-37), (Stilistlik Çizim-53**), (**Fotoğraf-35 (1), 35 (2), 35 (3)).**

Fotoğraf-35 (1): Kırık Beyaz, Turkuvaz Yeşili Renklerde Saten, Şifon Ve Tül Kumaşlardan Sıfır Yakalı Ve Reglan Uzun Kollu Bluz, Büstiyer Ve Pantolon Tasarımları (yan görünümü).

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

Fotoğraf-35 (2): Kırık Beyaz, Turkuvaz Yeşili Renklerde Saten, Şifon Ve Tül Kumaşlardan Sıfır Yakalı Ve Reglan Uzun Kollu Bluz, Büstiyer Ve Pantolon Tasarımları (ön görünümü).

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

Fotoğraf-35 (3): Kırık Beyaz, Turkuvaz Yeşili Renklerde Saten, Şifon Ve Tül Kumaşlardan Sıfır Yakalı Ve Reglan Uzun Kollu Bluz, Büstiyer Ve Pantolon Tasarımları (üst görünümü).

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

3.5.9.7. Özel günlerde kullanılmak üzere kırık beyaz, turkuvaz yeşili renklerde saten, şifon, tül kumaşlardan, degaje yakalı ve takma uzun kollu bluz ile penye büstier ve geniş kesim pantolon tasarımlarında, bluzun yakası ile ön kısmı saten kumaştan olup, arka kısmı ve kolları ise tül kumaştandır. Bluzun ön tarafının orta kısmının dikişi üzerinde yaka evinden bağcık iplerin geçmesini sağlayacak geniş ilikler açılarak dikilmiştir. Yaka evindeki iliklerden süs amaçlı altın renkli simli sırma ipler geçirilerek sarkıtılmıştır. Bununla birlikte göğüs pensleri uygulanarak etek uçları asimetrik üçgen şeklinde uzatılmış ve yine uçlarına altın renkli püskül takılmıştır. Takma kolların uçlarına saten kumaştan geniş açık manşetler takılmıştır. Kolun kup dikişleri arasına şifondan asimetrik şeklinde uzun kanatlar eklenmiştir. Tüm dikiş kenarlarına altın renkli simli iplerle piko dikişi yapılmıştır. Şifon kanat parça kenarlarına, lazer kesimli keçe motifleri, altın renkli tekstil sim tozu serpilerek tekstil tutkalı ile monte edilmiştir. Bluzun arka tarafı transparan görünümlü tül kumaştan olduğundan dolayı içi penye büstiyer ile örtülmüştür.

Saten kumaş pantalonun ön ve arka kısımlarının yan tarafına basenden itibaren üçgen şeklinde tül kumaş eklenmiştir. Pantolonun bel kısmına kalın lastik ile kemer takılmıştır. Pantolonun hem ön hem de arka yan dikişleri üzerine lazer kesimli keçe motifleri, altın renkli tekstil sim tozu serpilerek tekstil tutkalı ile monte edilmiştir. Yan tül parçalarına altın renkli simli tekstil boyası serpilerek süsleme yapılmıştır **(Teknik Çizim-38), (Stilistlik Çizim-54**), (**Fotoğraf-36).**

Fotoğraf-36: Kırık Beyaz, Turkuvaz Yeşili Renklerde Saten, Şifon, Tül Kumaşlardan, Degaje Yakalı Ve Takma Uzun Kollu Bluz İle Penye Büstier Ve Geniş Kesim Pantolon Tasarımları.

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

3.5.9.8. Beyaz saten kumaş ve tül üzerine güpür işlemeli, straples biçiminde göğsü kuplu ve eteği uzun kuyruklu bir gelinlik tasarımında, gelinlik üzerine çeşitli büyüklüklerde suni inci boncuklar ve sutaşı eklenerek süslemeler işlenmiştir. Arka kısımına gümüş metal parçalar ile gümüş renkli sırma ipler çapraz bağlanarak tamamlanmıştır **(Teknik Çizim-9), (Stilistlik Çizim-41**), (**Fotoğraf-37, 38).**

Fotoğraf-37: Straples Biçiminde Göğsü Kuplu Gelinlik Tasarımı (Ön Görünümü).

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

Fotoğraf-38: Eteği Uzun, Kuyruklu Gelinlik Tasarımı (Arka Görünümü).

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

3.5.9.9. Beyaz saten kumaş, uzun takma kollu geniş manşetli “V” yakalı bu gelinlik tasarımında, kendinden kemerli modelin eteğinin arka kısmına tül üzerine güpür işlemeli kumaş eklenerek yarım kuyruk oluşturulmuştur. Ön ve arka pens dikişlerinin üzerine, yaka kenarlarına, belde bulunan kemer kısmına ve eteğindeki kuyruk kısmına ikili, üçlü altın ve gümüş sırma ip el işi süslemeleri uygulanmıştır. Kemer, yaka ve manşet üzerine tülden güpürler kesilerek çeşitli büyüklükte suni incilerle süslenmiştir. Manşet ve yaka kenarlarına gümüş sırma ipten düğmeler ile ilikleri oluşturulmuştur **(Teknik Çizim-11), (Stilistlik Çizim-43**), (**Fotoğraf-39, 40).**

Fotoğraf-39,40: Beyaz Saten Kumaş, Uzun Takma Kollu Geniş Manşetli “V” Yakalı Gelinlik Tasarımı (ön ve arka görünümü).

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

3.5.9.10. Beyaz saten kumaştan sıfır yakalı, kolsuz vücuda oturan, uzun dar etekli, kuyruklu gelinlik tasarımında, gelinliğinin ön bölümünün orta kısmı ince belli ibrik formundadır. Saten üzerine güpur kumaş kaplanmış, kumaşların yüzeyine suni inci boncuklarla işleme yapılmıştır. Gelinliğin arka kısmına ise "A" pile şeklinde dantel parça uygulanmıştır. Arka pens dikişlerine, gümüş metal parçalara gümüş renkli sırma ipi çapraz bağlanarak tamamlanmıştır **(Teknik Çizim-13), (Stilistlik Çizim-40**), (**Fotoğraf-41, 42).**

Fotoğraf-41,42: Beyaz Saten Kumaştan Sıfır Yakalı, Kolsuz Vücuda Oturan, Uzun Dar Etekli, Kuyruklu Gelinlik Tasarımı (ön ve arka görünümü).

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

3.5.9.11. Beyaz saten kumaş ve tül üzerine güpür işlemeli kumaştan üst beden straples biçimli gelinlik tasarımında, gelinliğin ön kısmı beş parçadan, arka kısmı altı parçadan oluşmuştur. Gelinliğin beli pililerle zenginleştirilmiştir; tül üzerine güpür işlenmiş, ek kumaş ile etek kısmı uzun kuyruklu olarak tasarlanmıştır. Gelinliğin üst beden orta ve yan parçalarının üzerine güpür eklenerek çeşitli büyüklükte suni inci boncuklarla süslemeler yapılmıştır. Arka bedene gümüş renkli metal parçalar ile gümüş sırma ipi çapraz bağlanarak tamamlanmıştır **(Teknik Çizim-15), (Stilistlik Çizim-46**), (**Fotoğraf-43, 44).**

Fotoğraf-43,44: Beyaz Saten Kumaş Ve Tül Üzerine Güpür İşlemeli Kumaştan Üst Beden Straples Biçimli Gelinlik Tasarımı (ön ve arka görünümü).

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

3.5.9.12. Beyaz saten kumaştan dik yakalı, sıfır kollu, sırt dekolteli ve yarım "A" pili uygulanmış kuyruklu "deniz kızı" biçimli gelinlik tasarımında, ön kısmın kol altından göğüsüne ve arka sırt kısmına doğru pensler uygulanmıştır. Yakaya dikilen güpür üzeri *svarowski* taşlar ve çeşitli büyüklükte suni inci boncuklarla süslemeler yapılmıştır. Sırt deköltesinden eteğine doğru uzanan güpür işlemeli tül kumaşın kenarlarına sutaşı dikilip sırt iç kısmından eteğe doğru çıtçıtlarla süs dantel kumaş eklenmiştir. Yarım "A" pili etek kısmına güpür eklenmiştir. Ön kısmının ortasına yakadan bele doğru inen on dört tane el yapımı düğme ve iliklerle zenginleştirilmiştir **(Teknik Çizim-17), (Stilistlik Çizim-45**), (**Fotoğraf-45, 46).**

Fotoğraf-45,46: Beyaz Saten Kumaştan Dik Yakalı, Sıfır Kollu, Sırt Dekolteli Ve Yarım "A" Pili Uygulanmış Kuyruklu "Deniz Kızı" Biçimli Gelinlik Tasarımı (ön ve arka görünümü).

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

3.5.9.13. Beyaz saten kumaştan yuvarlak yaka, takma truvakar kollu güpür işlemeli tül kumaştan oluşan gelinlik tasarımında gelinliğin üst bedeni dar, alt bedeni geniş, uzun kuyruklu olup bel kısmından aşağı eteğine doğru sutaşı dikilmiş ve süs dantel eklenmiştir. Üst bedeninin kol altından ön ortasına doğru, simli sırma ipler ile çeşitli büyüklükte suni inci boncuklarla süslemeler yapılmıştır. Üst bedenin arka kısmına iki dikiş arasına simli sırma ipler ile çapraz bağlanmıştır. Yaka kenarına güpür üzerine *svarowski* taşlar ile suni inci boncuklarla süsleme yapılmıştır **(Teknik Çizim-19), (Stilistlik Çizim-47**), (**Fotoğraf-47, 48).**

Fotoğraf-47,48: Beyaz Saten Kumaştan Yuvarlak Yaka, Takma Truvakar Kollu Güpür İşlemeli Tül Kumaştan Oluşan Gelinlik Tasarımı (ön ve arka görünümü).

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

3.5.9.14. Beyaz saten kumaştan dik hakim yakalı, güpür işlemeli tül kumaştan takma kollu, dar üst beden, alt bedeni kloş etekli gelinlik tasarımında, gelinliğin göğüs kısmı "U" şeklinde roba ve bu robadan yana doğru uzanan pensler bulunmaktadır. Üst bedenin arka kısmında ise sırt pensleri arasına dikilmiş sırma ipli ilikler ile üst beden daraltılır. Alt bedeninin ön ve arkasına yerleştirilmiş ikişer pili etek uçlarının yan kısımlarına eklenmiş güpür tül kumaş ve simli sırma ipler kullanılmıştır. Dik yaka üzerine *svarowski* ve suni inci boncuk taşlarla süslemeler yapılmış olup "U" robanın üzerine simli sırma şeritler dikilmiş, orta kısmına düğme görünümlü *svarowski* taşlar eklenmiştir. Arka pens iliklerine simli sırma gümüş ip çapraz şekilde bağlanmıştır. Takma kollar *yarım ispanyol* modelidir, güpür dantel üzerine *svarowski* taşlar ile zenginleştirilmiştir **(Teknik Çizim-21), (Stilistlik Çizim-42**), (**Fotoğraf-49, 50).**

Fotoğraf-49,50: Beyaz Saten Kumaştan Dik Hakim Yakalı, Güpür İşlemeli Tül Kumaştan Takma Kollu, Dar Üst Bedenli, Alt Bedeni Kloş Etekli Gelinlik Tasarımı (ön ve arka görünümü).

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

3.5.9.15. Beyaz saten kumaştan tek omuzlu, asimetrik yakalı, beli drapeli, "deniz kızı" modeli etekli tek parça gelinlik tasarımında, gelinliğin yaka kenarları tek omuzdan kol altına öne ve arkaya doğru güpür dantel üzerine *svarowski* taşlarla süslenmiştir. Ön kısmın tek omuzdan eteğe doğru güpür dantel kurdele üzerine *svarowski* taş süslemesi yapılarak etek kenarlarına da aynı şekilde yoğunluğu arttırılarak süslemesi tamamlanmıştır. Arka kısmına iki sırt pensi eklenerek kalçadan eteklere doğru "A" pileden güpür dantel kumaştan küçük bir kuyruk eklenmiştir **(Teknik Çizim-23), (Stilistlik Çizim-44)**, **(Fotoğraf-51, 52, 53).**

Fotoğraf-51,52,53: Beyaz Saten Kumaştan Tek Omuzlu, Asimetrik Yakalı, Beli Drapeli, "Deniz Kızı" Modeli Etekli Tek Parça Gelinlik Tasarımı (ön, yan ve arka görünümü).

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

3.5.10. Kadın Kaftan Tasarımları

3.5.10.1. Somon renkli saten kumaş üzerine aynı renkte tül kaplanarak dikilmiş kadın kaftan tasarımında, kaftanın üst bedeni dar ve kısa olup bel kısmına ara parça eklenerek belin yan taraflarından aşağı doğru kloş etek alt bedeni oluşturulmuştur. Alt bedenin bel kısmına pililer yapılmıştır. Takma kol olarak dikilip kol altından bilek ucuna kadar dikdörtgen, uzun dekoratif bir parça eklenmiştir. Kaftanın yaka kenarlarından başlayarak tüm kenar kısımlarına sutaşı dikilmiştir. Bel ara parçasının kenarlarına simli sırma şeritler dikilip ortasına da sırma aplikeler üzerine çeşitli renkte *svarowski* taşlar ile süslenmiştir **(Teknik Çizim-14), (Stilistlik Çizim-40**), (**Fotoğraf-54).**

Fotoğraf-54: Somon Renkli Saten Kumaş Üzerine Aynı Renkte Tül Kaplanarak Dikilmiş Kadın Kaftan Tasarımı.

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

3.5.10.2. Hardal renginde saten kumaş üzerine aynı renkte tül kaplanarak dikilmiş “V” yakalı bir kadın kaftan tasarımında, kaftanın üst bedeninin ön kısmında çapraz göğüs pensleri ve arka kısmının sırt ortasından kol altına doğru pensler bulunmaktadır. Alt bedenin ön kısmı kısa arkası kuyruklu kloş modellidir. Düz takma kolları etek boyunda uzatılmış olup dirseklerden itibaren kolun orta dikişinden yırtmaç bırakılmıştır. Kaftanın yaka kenarlarından başlayarak tüm kenar kısımlarına sutaşı dikilmiştir. Üst bedenin pens üzerine sim aplikeler dikilerek çeşitli renkte *svarowski* taşlar ile süslemeler yapılmıştır. Bel kısmına taşlı metal kemer ve koldaki yırtmaç ağzı tokalar ile tamamlanmıştır **(Teknik Çizim-10), (Stilistlik Çizim-41**), (**Fotoğraf-55).**

Fotoğraf-55: Hardal Renkli Saten Kumaş Üzerine Aynı Renkte Tül Kaplanarak Dikilmiş “V” Yakalı Bir Kadın Kaftan Tasarımı.

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

3.5.10.3. Lila renginde saten kumaş üzerine lacivert, düz çizgili tül kaplanarak dikilmiş kadın pelerin tasarımında, tek parçadan oluşan pelerin hafif kuyruklu olup pelerinin tüm kenarlarına sutaşı dikilmiş, omuzlarına apolet şeklinde gümüş simden saçaklar eklenmiştir. İki tarafının göğüs kısmına fişeklik cepleri yapılmıştır. Fişeklik cepleri metal çubuklar ile zenginleştirilmiştir **(Teknik Çizim-22), (Stilistlik Çizim-42**), (**Fotoğraf-56,57).**

Fotoğraf-56,57: Lila Renkli Saten Kumaş Üzerine Lacivert, Düz Çizgili Tül Kaplanarak Dikilmiş Kadın Pelerin Tasarımı.

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

3.5.10.4. Pudra renginde saten kumaş üzerine aynı renkte tül kaplanarak dikilmiş “V” yakalı kolsuz kaftan tasarımında ise kaftanın üst bedeni on altı parçadan oluşup alt bedeni arka pilili ve kuyruklu kloş etek, tek parçadan oluşmaktadır. Kaftanın tüm dikişleri üzerinde ve kenarlarında el yapımı simli sırma şeritler dikilmiştir. Bedenin üst kısmındaki ön parçaların üzerine sim aplikeler ve çeşitli renkte *svarowski* taşlar ile el yapımı süslemeler işlenmiştir. Kaftanın ön parçalarını birleştirmek için simli sırma ipler kullanılmıştır **(Teknik Çizim-12), (Stilistlik Çizim-43**), (**Fotoğraf-58).**

Fotoğraf-58: Pudra Renkli Saten Kumaş Üzerine Aynı Renkte Tül Kaplanarak Dikilmiş “V” Yakalı Kolsuz Kaftan Tasarımı.

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

3.5.10.5. Pembe renkli saten kumaş üzerine lacivert, düz çizgili tül kaplanarak dikilmiş "V" yakalı ve takma uzun kollu kadın kaftan tasarımında, kaftanın üst bedeninin ön kısmındaki çapraz göğüs penslerinin altına kısa parçalar eklenerek yelek havası verilmiştir. Arka kısmında ise sırt ortasından kol altına doğru pensler bulunmaktadır. Kaftanın alt bedeni uzun kuyruklu kloş etek biçimindedir. Takma kollar dirsek altından kalçaya doğru üçgen şekilde kesimlidir. Kaftanın tüm dikişleri üzerine ve kenarlarına sutaşı süslenerek bel ve kol parçaları, taşlı metal tokalar işlenerek zenginleştirilmiştir **(Teknik Çizim-24), (Stilistlik Çizim-44**), (**Fotoğraf-59).**

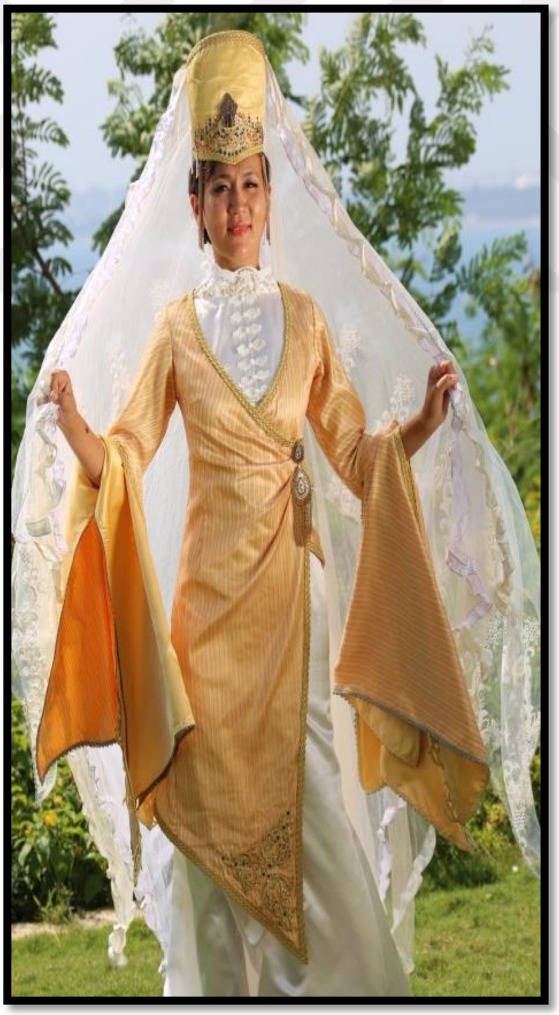
Fotoğraf-59: Pembe Renkli Saten Kumaş Üzerine Lacivert, Düz Çizgili Tül Kaplanarak Dikilmiş "V" Yakalı Ve Takma Uzun Kollu Kadın Kaftan Tasarımı.

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

3.5.10.6. Altın renkli saten kumaş üzerine aynı renkte düz çizgili tül kaplanarak dikilmiş asimetrik kruvaze yakalı ve uzun takma kollu kısa kadın kaftan tasarımında, sekiz parçadan oluşan kaftanın kruvaze biçimindeki yakasına drapeler ve pililer uygulanmıştır. Takma kolların kol ağzına ve dirseklerine üçgen şekil verilerek kol boyu diz kapağına kadar uzatılmıştır. Kaftanın tüm kenarları el yapımı altın simli şeritleri ile süslenmiştir. Üçgen şeklinde oluşan etek ve kol uçlarına altın simli aplikeler üzerine çeşitli renkte *svarowski* taşlar işlenmiştir. Kaftanın önü taşlı metal toka ile kapatılmıştır **(Teknik Çizim-18), (Stilistlik Çizim-45**), (**Fotoğraf-60).**

Fotoğraf-60: Altın Renkli Saten Kumaş Üzerine Aynı Renkte Düz Çizgili Tül Kaplanarak Dikilmiş Asimetrik Kruvaze Yakalı Ve Uzun Takma Kollu Kısa Kadın Kaftan Tasarımı.

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

3.5.10.7. Limon küfü yeşili saten kumaş üzerine altın renkte düz çizgili tül kaplanarak dikilmiş "V" yakalı ve mendil şeklinde takma uzun kollu kadın kaftan tasarımında, kaftanın üst bedeni dar, ön kısmın kol altları penslidir. Arka kısmı ise iki kuptan oluşmaktadır. Kaftanın alt bedeni pilili uzun kuyruklu kloş eteklidir. Kol ve yaka kenarlarına sutaşı, etek kenarlarına da el yapımı altın rengi sırma şerit dikilmiştir. "V" yakanın iç kısmına sutaşı ile şal yaka görünümü verilmiştir. Yaka ve kol uçları, sim aplikeler ile çeşitli renkte *svarowski* taşlar ile süslenmiştir. Ön bedeni kapatmak için yaka ağzından bele kadar metal delikler oluşturularak çapraz bağcıklı, el yapımı simli ipler geçirilerek tamamlanmıştır **(Teknik Çizim-16), (Stilistlik Çizim-46**), (**Fotoğraf-61, 62, 63).**

Fotoğraf-61,62,63: Limon Küfü Yeşili Saten Kumaş Üzerine Altın Renkli Düz Çizgili Tül Kaplanarak Dikilmiş "V" Yakalı Ve Mendil Şeklinde Takma Uzun Kollu Kadın Kaftan Tasarımı (ön, yan ve arka görünümü).

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

3.5.10.8. Gümüş renkli saten kumaş üzerine aynı renkte düz çizgili tül kaplı, hakim yakalı, takma uzun kollu bolero modelli kadın kaftan tasarımında, kaftanın ön kısmı göğüs altına kadar tek parçadan olup arka kısmı ise üç parçadan oluşmuştur. Orta bölümünün sırt kısmı kalçaya doğru üçgen kesimlidir. Düz takma kollara alt dirsekten itibaren büyük kare şeklinde kumaş eklenmiştir. Kaftanın tüm kenarları ince ve kalın şeritlerle süslenmiştir. Yaka, sırt kısmının orta ucuna ve kare biçimli kol parçasının uçlarına, el yapımı simli sırma aplikeler ve üzerlerine çeşitli *svarowski* taşlarla süslemeler yapılmıştır. Takma kolların dirsekten bileğe kadar olan kısmına ise dikilen simli şerit uçlarından çapraz sırma ip geçirilmiştir. Ön bedenin her iki tarafına fişeklik cepleri dikilerek metal çubuklar ile tamamlanmıştır **(Teknik Çizim-20), (Stilistlik Çizim-47**), (**Fotoğraf-64, 65, 66).**

Fotoğraf-64,65,66: Gümüş Renkli Saten Kumaş Üzerine Aynı Renkte Düz Çizgili Tül Kaplı, Hakim Yakalı, Takma Uzun Kollu Bolero Modelli Kadın Kaftan Tasarımı (ön, yan ve arka görünümü).

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

3.6. DEFİLE GÖRSELLERİ

Fotoğraf-67: 19. Uluslararası Likya / Kaş Kültür Ve Sanat Festivali Kapsamında "Elbruz Yamacında Kafkas İzleri" İsimli Defile Gösterisi, Kültürevi Sergi Salonu, Kaş/Antalya, 03.06.2016.

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

Fotoğraf-68: 17. Uluslararası Akdeniz Gençlik Şenliği/Internatıonal Medıterranean Youth Festıval Defile Gösterisi, Expo 2016 Antalya Projesi Kapsamında, Antalya/11 Hazıran 2014.

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

Fotoğraf-69: 17. Uluslararası Akdeniz Gençlik Şenliği/Internatıonal Medıterranean Youth Festıval Defile Gösterisi, Expo 2016 Antalya Projesi Kapsamında, Akdeniz Üniversitesi (Olbia), Antalya/11 Hazıran 2014.

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

Fotoğraf-70: 17. Uluslararası Akdeniz Gençlik Şenliği/Internatıonal Medıterranean Youth Festıval Defile Gösterisi, Expo 2016 Antalya Projesi Kapsamında, Akdeniz Üniversitesi (Olbia), Antalya/11 Hazıran 2014.

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

Fotoğraf-71: 17. Uluslararası Akdeniz Gençlik Şenliği/Internatıonal Medıterranean Youth Festıval Defile Gösterisi, Expo 2016 Antalya Projesi Kapsamında, Akdeniz Üniversitesi (Olbia), Antalya/11 Hazıran 2014.

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

Fotoğraf-72: Expo 2016 Antalya 18. Uluslararası Akdeniz Gençlik Şenliği Projesi Kapsamında Defile Gösterisi, Akdeniz Üniversitesi (Yakut Çarşısı), Antalya/13 Mayıs 2015.

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

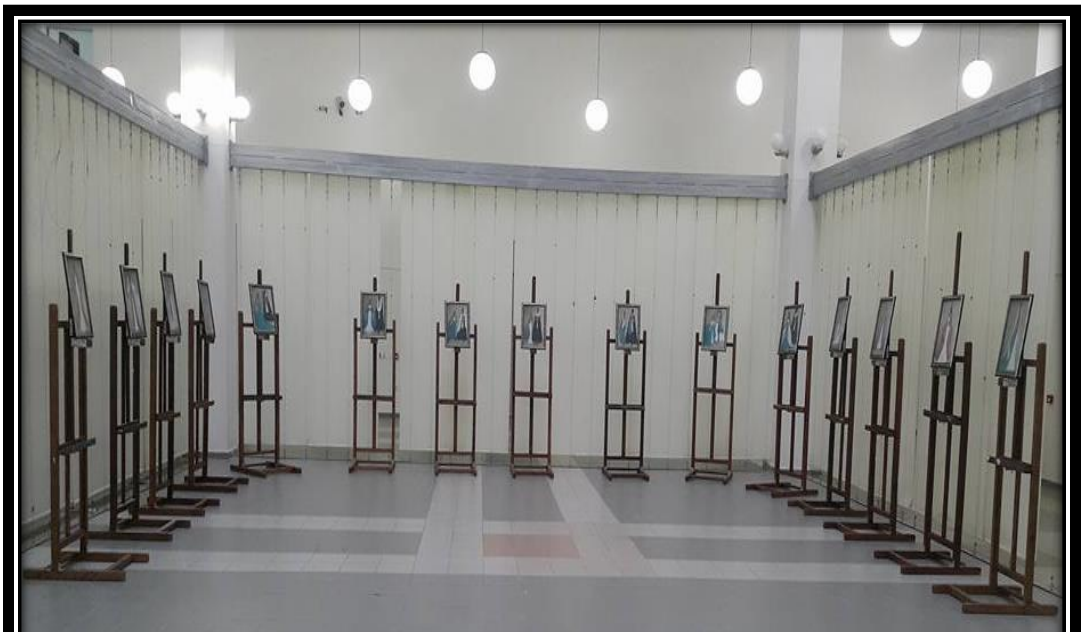
Fotoğraf-73: Expo 2016 Antalya 18. Uluslararası Akdeniz Gençlik Şenliği Projesi Kapsamında Defile Gösterisi, Akdeniz Üniversitesi (Yakut Çarşısı), Antalya/13 Mayıs 2015.

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

3.7. SERGİ GÖRSELLERİ

Fotoğraf-74: Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Sanatta Yeterlik Uygulama Sergisi, Antalya, 03 Ekim 2016.

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

Fotoğraf-75: Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Sanatta Yeterlik Uygulama Sergisi, Antalya, 03 Ekim 2016.

Kaynak: Mariyam YEZIYEVA, (2016).

SONUÇ

Her ulusun kendi bilgi, görgü ve gelenek bilinci, benzersiz bir kültür hazinesi oluşturmaktadır. Uluslar için kültür miraslarını geliştirerek ve zenginleştirerek geleceğe aktarmak şüphesiz çok önemlidir. Giyim kuşam, her milletin maddi kültürünün en önemli unsurlarından birisidir.

Kültür mirası, insanlığın ortak mirasıdır. Kültürünü geleceğe aktaramayan milletler, yabancı kültürlerin etkisiyle yok olmaya mahkûmdurlar. Milletler, kültürel varlıklarıyla dünya tarihindeki yerlerini alır. Geleceğin şekillenmesinde en önemli unsur, kültür mirasıdır. Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar erkek-kadın geleneksel giyim kuşamı bünyesine tarih boyunca farklı kültür ve yaşam biçimlerinden zenginlikler katmıştır. Moda akımlarına uyum sağlamış olsa da hiçbir zaman özünü ve geleneksel dokusunu kaybetmemiştir. Giyim kuşam unsurları, ait oldukları halkların geleneksel kültürlerinin, tarihî ve sosyal yaşamlarının, gün yüzüne çıkarılmasında önemli bir kaynak olup, diğer halklarla kültür etkileşimlerini kıyafetler vasıtasıyla somut bir şekilde günümüze kadar aktarmaktadır.

Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar Giyim Kuşam Tasarımları Belgeleme ve Yorumlar adlı bu çalışma, Karaçay Balkar giyim kuşam unsurlarının sadece fiziki yapılarını değil, aynı zamanda Karaçay Balkarların geleneksel değerlerini ve kültürel birikimini de kapsayarak somut olmayan geleneksel kültür değerlerimizi geleceğe taşımaktadır. Bu çalışmada uzak veya yakın geçmişte günümüz insanını etkileyen, toplumsal hayata yön veren, Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar Bölgesi'nin özgün bütün değerlerine, geleceğe taşınması gereken bir miras olarak yaklaşılmıştır.

Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar giyim kuşam unsurlarının tasarımları konusunda bu kültürün, tarihsel mirasını koruma ve geleceğe taşıma projesi kapsamında, Karaçay Bölgesi (Uçkulan) Tarih ve Etnografya Müzesi Arşivi, Kabardey-Balkar Bilimsel Araştırma Enstitüsü'nün (KBBAE) arşiv malzemeleri, Nalçik'te Yerel Tarih Müzesi'nin koleksiyonları, St. Petersburg'da Rus Etnografya Müzesi (SSCB'nin Etnografya Devlet Müzesi) ve Gürcistan Devlet Müzesi'ndeki tarihî eserler incelenerek, Kuzey Kafkasya'da yaşayan Karaçay Balkarlar'ın özel koleksiyonlarında bulunan kıyafetler ve şahıslardan elde edilen fotoğrafların birçoğu incelenmiştir. Bu konuda müzelerde ve sanat merkezlerinde bulunan giyim kuşam

örnekleri sınıflandırılarak tez kapsamına alınmıştır. Karaçay Balkar geleneksel giyim kuşam kimliğini ortaya koymak için giyim kuşam unsurlarının tipolojik ve kültürel özelliklerine önem verilmiş ve giyim kuşam unsurlarının araştırma planı oluşturulmuştur. Karaçay Balkar geleneksel erkek ve kadın giyim kuşamını oluşturan tüm unsurlar dikkate alınarak kıyafetlerin antropolojik, demografik ve kültürel kimlik değerlerini koruyan bir tez planı oluşturulmuş, kataloğa uygun tasarımlar çizilmiş ve dikilmiştir.

Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar giyim kuşam unsurlarının demografik ve antropolojik özellikleri irdelenerek, erkek ve kadın giyim kuşamını oluşturan parçalar beş ana başlık altında toplanmıştır:

1. Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar geleneksel giyim kuşam unsurlarında kullanılan erkek-kadın başlık örnekleri.
2. Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar geleneksel giyim kuşam unsurlarında kullanılan erkek-kadın kemer, kuşak, takı ve aksesuar örnekleri.
3. Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar geleneksel giyim kuşam unsurlarında kullanılan silah ve zırh takımı örnekleri.
4. Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar geleneksel giyim kuşam unsurlarında kullanılan erkek-kadın ayakkabı ve çorap örnekleri.
5. Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar geleneksel giyim kuşam unsurlarında kullanılan erkek-kadın giysi örnekleri.

Bu konuyla ilgili elde edilen bulguların tümü (görseller) çokluğu nedeniyle tez içeriğinde yer almamıştır. Bu sebeple tez içerisinde bahsedilen tarihî görseller ve bunun dışında VII.-X. yüzyıllar, XI.-XII. yüzyıllar ile XIII.-XV. yüzyıllara ait tarihî görseller genel olarak bir tablo içerisinde gösterilerek Kat. No.240'ta verilmiştir. Ayrıca Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar giyim kuşam unsurlarının araştırılması sırasında, köklü aileler ile temasa geçilmiştir. Aile koleksiyonları çeşitli şekillerde incelenmiş, çalışmanın katalog kısmının oluşturulmasında zenginleştirici bir etki yapmıştır.

Her milletin kültüründe, insanları bir araya getiren ve aynı zamanda birbirinden ayıran genel, yerel, evrensel ve ulusal değerler vardır. Dünya üzerindeki milletlerin kültürleri birbirinden farklılıklar gösterir. Kültüre, modern bir bakış ile bakmak için de etnik modeller, onların niteliksel farklılıkları ve geleneksel

özelliklerini bilmek gerekmektedir. Bu sebeple çalışmada, konuyla ilgili bilgi alınan kaynaklar; Karaçay Balkarlar’a ait *“Nart Destanı”* ve *“Özden Adet”* adındaki kanun kitabı *(genel ahlak kurallarını içeren bir töre kitabı)*, bilimsel yayınlar, kaynaklar, dil, hukuk, gelenek ve görenekler, alışkanlıklar, etik kurallar, ahlaki değerler, arkeolojik bilgiler, müze arşiv kayıtları, eserler, resimler, çizimler, uygulama örnekleri, haritalar, fotoğraflar ve özel aile arşivleridir.

Giyim kuşam kültürünün teorik ve metodolojik araştırma çalışmalarında, Karaçay Balkarların geleneksel yapısı ile tarihsel, kültürel, sosyoekonomik, sanatsal, etnografik, etimolojik, felsefik, psikolojik yönlerine ağırlık verilmiştir. Karaçay Balkar giyim kuşam unsurlarının sosyokültürel boyutta, küresel formlar üzerindeki etkileşimi incelenmiştir. Giyim kuşam unsurlarında kullanılan sembollerin kutsal anlamlarının kültürel analizi yapılarak sanatsal bir bakış açısıyla sembollerin rolü açıklanmış, sanatsal ve kültürel faktörlerin evrimi tanımlanmıştır.

Karaçay Balkar giyim kuşam kimliğinin oluşumu ve gelişiminin tarihsel ve sosyokültürel temelini açığa çıkarmak için çağdaş medeniyet yaşamı içinde geleneksel değerlerin korunmasına önem verilmiş; kültürel oluşum kapsamında giyim kuşam unsurlarındaki semboller ve anlamları, bağlı bulundukları kültürel değerler çerçevesinde açıklanmıştır. Giyim kuşam unsurlarındaki karakteristik kimlik özellikleri belirtilerek tipolojik ve fenomenolojik analiz yöntemiyle araştırılmıştır.

Karaçay Balkarların mensubu olan herkesin Karaçay Balkarların âdet, gelenek ve göreneklerini koruması bir görev ya da manevi bir borç olarak görülmektedir. Buradan hareketle Karaçay Balkar geleneklerine bağlı olarak kuşaktan kuşağa aktarılan bu kültürel miras, meslek ve soy özellikleri incelenerek günümüzde kullanılan geleneksel giyim kuşam unsurlarına uygulanmaya çalışılmıştır. Karaçay Balkar giyim kuşam unsurlarının özgün koleksiyonunun hazırlanması aşamasında, bu tür özellikler dikkate alınmış, tarihî ve sosyolojik bilgiler çalışmaya önemli katkı sağlamıştır. Karaçay Balkarlar’a ait özel günler için tasarlanan geleneksel giyim kuşam unsurları, karakteristik özelliklerine göre büyük neşe uyandırmış, heybetli anıtsal duruşu ile ön plana çıkmıştır.

Kafkasya dağlarında Karaçay Balkarlar, eski dönemlerden itibaren geleneksel giyim kuşam unsurlarında deri, keçe ve tezgâhlarda dokunan el yapımı keten kumaş kullanmışlardır. Bununla birlikte kendisini gösteren evrensel yansımaların,

geleneksel giyim kuşam unsurlarını etkilediği görülmüş ve giyim kuşamda ithal kumaşların kullanıldığı anlaşılmıştır. Bu bilgilerden esinlenerek tasarlanan koleksiyonda, bu duruma uygun kumaşlar, kullanılmıştır. Giyim kuşamda tamamlayıcı unsur ve süs olarak da hazır kemer ve takılar kullanılmıştır.

Tasarlanan özgün koleksiyonda geleneksel erkek ve kadın giyim kuşam unsurlarının biçimlerine önem verilmiş, görünümlerindeki özgünlüğü kaybetmeden yüzon parçadan oluşan koleksiyonda onbeş adet kadın giyim kuşam unsuru, yedi adet erkek giyim kuşam unsurundan oluşan bir koleksiyon meydana getirilmiştir. Tasarlanan bu giysilerin üst tarafı dar ve belden aşağı kısmı geniş şekilde yapılmış, üst ve alt kısımdaki parçaların birliği, bütünsel bir kompoziyon ortaya çıkarmıştır.

Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar geleneksel giyim kuşam unsurları katalogta adları ile verilmiştir. Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarlar'da kullanılan geleneksel erkek başlık ve şapkasının biçimleri, kullanılan malzeme ve teknikleri, bağlama ve kullanma şekilleri ve süslemeleriyle, Kafkasya'da yaşayan İskit, Hun, Bulgar, Kıpçak, Kuman hatta VII.-IX. yüzyıllarda Proto Türkleri, Proto Bulgarları, Bozkır göçebeleri ve Alanlar'ın kullandığı şapka ve başlıkları arasında benzerlik bulunduğu ortaya konulmuştur. Bu sebeple günümüzde Karaçay Balkarların kullandığı başlık ve şapka kökenlerinin Kuzey Kafkasya'nın kültürel ve yerel özelliklerini taşıdığı gözlenmektedir. Karaçay Balkarlar'da kullanılan başlık ve şapkalar, zaman içerisinde geliştirilerek, başlık ve şapkanın adı, rengi, biçimi ve bu unsurları kullanan insanların toplumsal statülerini belirlemiştir. Ayrıca, Karaçay Balkar geleneksel kadın şapka şekillerinin genelde yuvarlak, çok köşeli, silindirik, konik ve sivri uçlu olarak İskit, Kuman ve Alanlara dayandığı tespit edilmiştir.

Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar geleneksel giyim kuşam unsurlarında kullanılan erkek ve kadın kemer, kuşak, takı ve aksesuarların kökeninin Kuman taş heykellerine dayandığı araştırmacılar tarafından açıklanmıştır. İ. Miziev, Karaçay Balkarlara ait "Bayrım" mezarında bulunan giysilerin üzerindeki süslemelerin, İskit süslemeleri ile aynı olduğunu belirtmiştir. "Etok" taş heykeli üzerinde tasvir edilen erkek beşmetin etek kısmı, metal parçalar ile tamamlanmıştır. Giyim kuşam unsurlarında kullanılan süsleme ve dikişlerin taşıdığı anlamların, antik döneme dayandığı ve tarihi açıdan önemli bir rol oynadığı anlaşılmıştır. Günümüzde ise bu unsurların sadece dekor amaçlı kullanıldığı gözlemlenmiştir. Kadınların kullandığı

kaftan, şapka, duvak ve elbiselerin; erkeklerin kullandığı jamçı, başlık ve şapkaların üzerinde kullanılan şeritlerin kökeni arkeologlara göre: Orta Bronz Çağı Dönemi'ne dayanmaktadır. Karaçay Balkarlarda kullanılan tüm giysilerin kenarlarının altın renkli şeritle süslendiği kataloglarda verilen fotoğraflardan görülmektedir. Özgün koleksiyonda kullanılan tüm süslemeler, giyim kuşam unsurlarına estetik değer kazandırmaktadır. Katalogta bulunan fotoğraflardaki geleneksel Karaçay Balkar kadın giysilerinin üzerinde bulunan dikili, metal süs parçaları, erken dönem kültür ve inançlarına bağlı olarak kendilerini korumak amaçlı yapılmışlardır. Bu bilgilerden esinlenerek bazı elbiselerde ve korse üzerinde altın, gümüş ve turkuvaz renkli iplerden düğme örülerek göğüs ve bel kısımlarında kullanılmıştır. Özgün koleksiyonda kullanılan süslemeler, geleneksel Karaçay Balkar kadın giyim kuşam özelliklerini ortaya çıkarmaktadır. Geleneksel Karaçay Balkar kadın giyim kuşamında kullanılan düğme ve düğme iliklerinin, erkek giysilerinden alındığı ve Etok taş heykelleri üzerinde tasvir edilen şekillerin bunlara kaynak oluşturduğu tesbit edilmiştir. Özgün koleksiyon, Karaçay Balkar kadın geleneksel şapkalarının tepe uçlarında kullanılan yuvarlak, metal taşlı ve üçgen şekiller, XVII.- XIX. yüzyıllara ait bilgilerden, katalogtaki görsellerden esinlenerek uygulanmıştır. Katalogta verilen görsellerden anlaşıldığı üzere tarihî süreç içerisinde oluşan kemerler, antik dönemden itibaren bilinmektedir. Ayrıca, özgün koleksiyonda erkek giyim kuşam unsurlarında *hazır,* kemer ve aksesuarlar kullanılmıştır. Bununla birlikte, Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarlarda erkek giyim kuşamının bir unsuru olan beşmet ve çepkenin göğüs kısmında bulunan *hazır*lardan esinlenilmiştir. *Hazır*ların bu modellemesi süs olarak kullanılmış, keçeden yapılan erkek pelerininin ve kumaştan yapılan kadın kaftanının göğüs kısmına eklenmiş, böylece Karaçay Balkarların giyim kuşamına ait özgünlüğü ortaya konmuştur. Erkek pelerinine ve kadın kaftanının göğüs kısmına dikilen cepler, çalışma için hazırlanan koleksiyonda süs amaçlı tasarlanmıştır. Karaçay Balkar geleneksel kadın giyim kuşam unsuru olan korsenin, Türk kavimleri tarafından kullanıldığı Orta Çağ Dönemi'nden itibaren gözlemlenmektedir. Ayrıca, katalogta verilen görsellerden esinlenerek kadın korsesi tasarlanmıştır. Giyim kuşam unsurlarının keçe, deri, ev yapımı ve ithal kumaşlardan oluştuğu anlaşılmakta olup bu sebeple koleksiyonda bunlara benzer ipek, şifon, saten, tül, dantel, likralı tül, gabardin, sentetik keçe, penye ve astar kumaşlar

kullanılmıştır. Kullanılan kumaşlar, Karaçay Balkarlar geleneksel giyim kuşam unsurlarının karakteristik özelliğini kaybetmeden temel biçimleri, sanatsal görünümünü ortaya koyarak amacına ulaşmıştır. Hazırlanan özgün koleksiyon geleneksel giyim kuşam unsurlarına önem verilerek özel günlerde (nişan, düğün, defile vb.) kullanılması için uygulanmıştır. Kullanılan kumaşlar, birbirine uyumlu olarak mat renklerden seçilmiştir. Bu tür kumaşların renk doygunluğu hemen ön plana çıkmaktadır. Uygulanan özgün koleksiyonda, Karaçay Balkarların giyim kuşam unsurlarının kesimlerine önem verilerek eski Türk kıyafetleri, Kuman anıtları, yazılı kaynaklar ve katalogtaki görsellerden esinlenerek giyim kuşam unsurları hazırlanmıştır. Erkek ve kadın giysilerinin göğüs kısmı dar kollu olup bedene tam oturan kaftanların bel kısmından alt kısmına kadar geniş bir şekilde günümüzde kullanılabilecek yeni modeller tasarlanmıştır. Bahsettiğimiz bu giysi biçiminin Türklere ait olduğu bilinmektedir. Ayrıca, tasarlanan giyim kuşam unsurlarındaki el yapımı düğme ilikleri ile ortaya çıkan dik yakalar, Karaçay Balkarların kimliğini ve tarzını net bir şekilde göstermektedir. Elde edilen kaynak ve bulgulardaki giyim kuşam unsurlarının şekli ve düğme ilikleriyle Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarların kadın kaftan şekillerinin birbirlerine benzer olduğu görülmektedir. Bu bulgulardan katalog oluşturulmuş, bu katalogtaki görsellerden ve yazılı bilgilerden esinlenerek özgün koleksiyondaki kadın kaftanların şekli ve ilikleri, özünü kaybetmeden uygulanmıştır. Katalogtaki 454, 465, 469, 477 numaralı fotoğraflardan esinlenerek, lila renkli kadın pelerinin iki omuzuna apolet tasarlanmıştır. Eski dönemlerde oluşan Karaçay Balkar giyim kuşam unsurları, ekonomik gelişmelere rağmen Karaçay Balkar geleneklerini, karakterini koruduğu, hatta daha doğal oranlara sahip olduğu fotoğraf, çizim, resimlerden oluşan katalogtan görülmektedir. Katalogtaki görsellerden kadın giysileri üzerine analiz yapıldığı sırada geniş takma kollar, kumaşın beyaz rengi, kumaş kalitesi, kol kesimleri, çizgili kumaş vb. unsurların soylular tarafından kullanıldığı anlaşılmıştır. Bu sebeple özgün koleksiyonda bulunan ipek ve saten kumaştan yapılan giyim kuşam unsurlarının üzerine çizgili tül kumaş kaplanarak uygulanmıştır. Bu şekilde birbiri üzerine kaplanarak dikilen kaftanlar, mat renkli ipek ve saten kumaşlara renk derinliği kazandırmıştır. Koleksiyonda kullanılan kesim, erkek ve kadın vücudunun doğal oranlarını daha da tutarlı göstermektedir. Ayrıca erkek giyim kuşam unsurlarından çepken ve jamçı,

erkeklerdeki ince beli, omuz genişliği ile dar gövdeyi ön plana çıkarmaktadır. Tasarlanan erkek çepkeninin etek genişliği, vücut hareketleriye şekillenip erkek figürünün doğal oranlarını ortaya koymaktadır. Jan Jansen Streiss ve C.Rommel'in açıklamaları ile katalogta bulunan 176, 177 numaralı jamçının boğaz kısmında bulunan gümüş kabartmalı tokalardan esinlenerek tasarlanan erkek jamçının boğaz kısmında lazer kesimli keçe motifleri uygulanmıştır. Tasarlanan Karaçay Balkar geleneksel erkek giyim kuşam unsurlarındaki detay ve süslemeler, çepkenin net kesimi ile özgün özelliğini koruyarak çepkendeki işlevsellik, ciddiyet ve çeviklik yansıtılmaya çalışılmıştır. Bununla birlikte Ravdonikas'ın açıklamalarından esinlenerek tasarlanan giyim kuşam unsurlarının üzerine altın renkli nakış dikişleri ve altın renginde boyanmış lazer kesimli keçe motifleri uygulanmıştır. Görüldüğü gibi süslemeler, tasarlanan erkek ve kadın giyim kuşam unsurlarına yoğun bir şekilde yer verilmiştir. Ayrıca giyim kuşam unsurlarında kullanılan altın ve gümüş renkli iplerden elde edilen şeritler, kadın giysilerin sanatsal görünümü ve bütünlüğünü bozmamıştır. Kırık beyaz saten kumaş elbiselerin üzerindeki altın ve gümüş iplerden yapılan el yapımı şerit ve düğmeler, desen örgülerinin dekoratif kalitesini artırmıştır. Erken dönemlerde meydana gelen ve yüzyıllar içerisinde gelişen altın sırma işçiliği ve aplike tekniği dikkate alınmıştır. Bununla birlikte katalogta bulunan 375, 399, 400, 402, 404, 405, 407, 408, 410, 413, 414 numaralı modellerden esinlenerek tasarlanan ve koleksiyonda bulunan tüm süslemeler, giyim kuşam unsurlarnın sanatsal etkisine katkı sağlamaktadır. Giyim kuşam unsurlarına işlenen büyük ve küçük boyutlu süslemeler, birbirlerini tamamlayarak giyim kuşam unsurlarına çeşitlilik, cömertlik, ışık ve gölge görünümü vermiştir.

Koleksiyonda temel renk olarak seçilen kırık beyaz tonu, başka renklerin tonlarıyla ahenk sağlayarak tüm giyim kuşam unsurlarını belirgin hâle getirmiştir. Giyim kuşam unsurlarında kullanılan renk tonları, kumaşın kalitesine ve kesim şekillerine göre giyim kuşam unsurlarını somutlaştırmıştır. Tasarlanan kadın elbise ve kaftanların genişliği, takma kol şekilleri, şal yakalarının eğimi, giyim kuşamın genel hatlarını belirtmiştir. Karaçay Balkar geleneksel giysilerine ait estetik özellikler tamamen kadının yavaş ve akıcı hareketlerini yansıtmıştır.

Çalışmada incelenen tarihî, arkeolojik, etnografik malzemeler ve veriler, Karaçay Balkarların ekonomik gelişmişliğinin göstergesidir. Karaçay Balkarların

manevi kültürleri, mitolojileri, dinî görüşleri ve dünyaya bakış açıları hakkında temel bilgilerin oluşmasına imkân sağlamıştır.

Görüldüğü üzere eski dönemlerde, sosyokültürel ahlakı korumak, kültür değerlerini yaşatmak için önemli gelenekler, töreler, ritüeller ve âdetler korunmuş ve yaşatılmıştır. Giyim kuşam, insanların sadece görünümünü tamamlamakla kalmamış, aynı zamanda kişinin imajını, karakterini, kişiliğini ve statüsünü de yansıtmıştır.

Karaçay Balkarlara ait geçmişten günümüze uzanan, kültürel bilgiler (giyim kuşam, sanat, sanatçılar v.b.) ile bilim arşivlerindeki bilimsel eksikliklerin giderilebileceği öngörülmektedir. Araştırma sırasında, elde edilen veriler ışığında, Karaçay Balkarların giyim kuşamına ait günümüze ulaşan özgün yapısıyla birlikte kültürel, tarihî ve sosyoekonomik süreçlerindeki oluşum ayrıntıları görülmektedir.

Karaçay Balkar giyim kuşamı sadece bir giysi olarak düşünülmemelidir. Bütün dünyada, halkların giyim kuşamları, içinde bulundukları coğrafya, yaşam koşulları, kullanılan malzemeler, bunları kullanan halkların kültürleri hakkında kapsamlı bilgiler sunar. Karaçay Balkarların geleneksel giyim kuşamları, onların hayata bakışları, yaşam hakkındaki algıları ve evrensel değerlere duydukları saygı bağlamında özgün örneklere yer verir. Köklü geçmişten güçlü bir geleceğe adım atmak amacıyla, Karaçay Balkarların geleneksel giyim kuşam değerlerinin korunarak ulusal bir bilinçle gelecek nesillere aktarılması için "moda" en güzel vasıta olarak karşımıza çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

Абаев В.И., Дохристианская религия алан//XXV Международный конгресс востоковедов. – М., 1960. – С. 11–15. (Abaev V.I., (1960). *Hristiyanlık Öncesi* Alanlar*'ın Dini, Oryantalistlerin XXV Uluslararası Kongresi, Moskova, s. 11-15.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Абаев В.И., Нартский (Нартовский) эпос, БСЭ. — 1969—1978). *Abaev V.I., (1969-1978). Nart Destanı, BSA.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Алексеева Е. П., О чем рассказывают археологические памятники Карачаево-Черкесии. Черкесск, 1962. Табл. 16 (4). *Alekseeva E.P., (1962). Karaçay-Çerkes Arkeolojik Anıtların Açıklamaları, Cherkessk, Tablo 16 (4).* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Алексеева Е.П., Материальная культура черкесов в средние века (По данным археологии) // Труды КЧНИИ. – Вып. IV. – Ставрополь, 1964. Табл. XIII (10, 12, 13). *Alekseeva E.P., (1964). Ortaçağ'da Çerkeslerin Maddi Kültürü (Arkeolojik Bilgilere Göre), KÇBAE, Yayın IV, Stavropol, Tablo XIII (10, 12, 13).* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Алексеев В.П., К палеоантропологии Кабардино–Балкарии эпохи позднего Средневековья//Археология и вопросы истории Кабардино-Балкарии. Нальчик, 1980. Вып 1. С. 96–100. *Alekseev V.P., (1980). Kabardey-Balkarlar'ın Geç Ortaçağ Paleoantropolojisi Kabardey-Balkarlar'ın Arkeoloji ve Tarih Soruları, Nalçik, Yayın 1, s. 96-100.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Аствацатурян Э., «Оружие народов Кавказа», Москва-Нальчик, 1995г. Стр.8-9. *Astvatsaturyan E., (1995). Kafkasya Halklarının Silahları, Moskova-Nalçik, s. 8-9.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Bayri M. H., Halk Âdetleri ve İnanamaları. İstanbul, 1939. B. 90; Türk Tarih Arkeoloji ve Etnografya dergisi. 1940. № 4. B. 215.

Баскакова Н. А., «Введение в изучение тюркских языков», Москва, 1969. Стр.-234. *(Baskakov N.A., (1969). Türk Dilleri Çalışmaya Giriş, Moskova, s. 234).* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Басманов В., О взаимодействии цветов // Декоративное искусство СССР. 1979. - № 7. - С.55-56. *(Basmanov N.V., (1979). Renklerin Etkileşimi Üzerinde, SSCB'nin Dekoratif Sanatları, № 7, s. 55-56).* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Беляева Экземплярская С.Н., Моделирование одежды по законам зрительного восприятия. - М.: Академия моды, 1996. - 117 с. *Belyaeva Ekzemplyarskaya S.N.,*

(1996). Görsel Algı Yasalarına Göre Giysi Modellenmesi, Moskova, Moda Akademisi, s. 117. (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Берладина К.А.,Народная вышивка Северной Осетии. ИСОНИИ, т. 22, вып. IV. Орджоникидзе/ 1960. Стр.-124. *Berladin K.A., (1960). Kuzey Osetya'nın Halk Nakışı, KOAEB* **(***Kuzey Osetya Araştırma Enstitüsü Bilgileri), C. 22, Yayın IV, Ordjonikidze, s. 124.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Богатырев П.Г., Функции национального костюма в Моравской Словакии // Вопросы теории народного искусства. М., 1971. -С.297-366. *Bogatirev P.G., (1971). Moravian Slovakya Millî Kostüm Fonksiyonları, Halk Sanat Teorisi Soruları, Moskova, s. 297-366.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Богословская И.В., Национальный костюм национальное самосознание: Проблемы науки о костюме // Этнографическая наука и этнокультурные процессы. Сб.ст. - М.: МАД, РАИ, 1993. - С. 85 – 96. *Bogoslovskaya I.V., (1993). Millî Kimliğin Ulusal Kostümü, Kıyafet Üzerine Bilim Sorunları, Etnografya ve Etnokültürel Süreçler, Moskova, s. 85-96.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Будагов А. В., Собр. соч. Т. 2. С. 112. *Budagov A.V., Eserler Koleksiyonu, Yayın 2, s. 112.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Будаев Н.М., Очерки истории одежды народов Северного Кавказа. Монография.-М.: ТУЗАУРУС, 2012.-168с., цв. Ил.: 8 с., стр-6. *Budaev N.M., (2012). Kuzey Kafkasya Halklarının Giyim Tarihi Üzerine Denemeler, Monografiya, Moskova, TUZAURUS, s.168.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Чумбалова Г.М., «О тюркских лексических элементах в современном болгарском языке»; СТ, №3/79. *Çumbalova G.M., Modern Bulgar Dilindeki Türk Sözcük Unsurları Hakkında, Yayın №3, s. 79.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Deniz Karakurt, (2011). Türk Söylence Sözlüğü, Türkiye, Ağustos, ISBN 978-605-5618-03-2.

Добровольский А. В. Энциклопедия «Кругосвет» и возможности её использования В сб. науч. ст. «Интернет-порталы: содержание и технологии». Выпуск 4 / Редкол.: А. Н. Тихонов (пред.) и др.; ФГУ ГНИИ ИТТ «Информика». — М.: Просвещение, 2007. — С. 307—322. *Dobrovolskiy A.B., (2007). Enshıklopediya ''Krugosvet'' ı vozmojnosti ee ispolzovaniya.*
(Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Доде З.В., Средневековый костюм народов Северного Кавказа. – М., 2001. – С. 27, 34–35. – Рис. 28–29. Dode Z.V., (2001). Kuzey Kafkasya Halkları Ortaçağ Kıyafetleri, s. 27, 34-35. (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Доде З.В., Костюмы кочевников Золотой Орды из могильника Джухта-2 // Материалы по изучению историко-культурного наследия Северного Кавказа. – Вып. II. Археология, антропология, палеоклиматология. – М., 2001. – С. 117–127. *Dode Z.V., (2001). Dzhuhta-2 Mezarından Bulunan Altınordu Göçebelerinin Kıyafetleri, Kuzey Kafkasya'nın Tarihi ve Kültürel Mirası Üzerine Çalışmalar, Yayın II, Arkeoloji, Antropoloji, Paleoklimatoloji, Moskova, s. 117-127.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Еремеев Д. Е., Юрюки. М., 1969. С. 69. *Eremeev D.E. (1969). Yörükler, Moskova, s.69.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Федоров-Давыдов Г. А., Кочевники Восточной Европы под властью Золотой Орды. М., 1966. С. 36–37, 53. Рис. 5. *Fedorov-Davıdov G.A., (1966). Altın Orda Hakimiyeti Altında Doğu Avrupa Göçebeleri, Moskova, S. 36-37, 53.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Федоров-Давыдов Г. А., Указ. соч., // Советская археология. – 1984. – № 3. – С. 84. *Fedorov-Davydov G.A., (1984). Özel Çalışmalar, Sovyet Arkeoloji, № - 3, S. 84.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Фонвилль А., Последний год войны Черкесии за независимость (1863-1864 гг.). Краснодар, 1927; Стр.- 14. *Fonvill A., (1927). Çerkesya'nın bağımsızlığı için savaşın son yılları (1863-1864), Krasnodar, s. 14.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Гаген-Торн Н.И., К методике изучения одежды в этнографии СССР // Советская этнография. 1933. - № 3-4. - С.119-135. *Hagen-Torn N.I., (1933). SSCB Etnografyasında Kıyafet Üzerine Çalışma Yöntemleri, Sovyet Etnografya, № 3-4, s. 119-135.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Гаген-Торн И.А., Женская одежда народов Поволжья. Чебоксары, 1960. Стр.- 157. *Hagen-Torn I.A., (1960). Volga Halklarının Bayan Giysileri. Çeboksarı, s. 157.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Гаджиева С.Ш., Материальная культура кумыков XIX–XX вв. – Махачкала, 1960; Стр.- 133. *Gajiyeva S.S., (1960). XIX.-XX. Yüzyılda Kumukların Maddi Kültürü, Mahaçkale, S. 133.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Гаджиева С.Ш., Материальная культура ногайцев в XIX – начале XX вв. – М., 1976. *Hajiyeva S.S., (1976). XIX.-XX. Yüzyılda Nogayların Maddi Kültürü. Moskova.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Гаджиева С.Ш., Одежда народов Дагестана. М.: Наука, 1981.-207. *Gajiyeva S.S., (1981). Dağıstan Halklarının Giysileri, Moskova, Bilim, s. 207.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Гарданов В.К., Адыги, балкарцы, карачаевцы в известиях европейских авторов XIII-XIX вв./ Нальчик: Эльбрус, 1974. С. 116. 531стр. *Gardanov V.K., (1974). XIII.-XIX. Yüzyıllarda Avrupalı Yazarların Bildirilerinde Karaçaylar, Balkarlar, Çerkezler, Nalçik, Elbrus, s. 531.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Глашев А.А., «Очерки Истории Хазар». М., 2009г. Стр. 471-472. *Glaşev A.A., (2009). Hazar Tarihi Üzerine Denemeler, Moskova, s. 471-472.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Güldenstadt J. A., Reisen durch Russland und im Caucasischen Gebürge, İ. SPg, 1787.

Халиков А. Х., Маклашевская всадница // СА. 1971. № 1. С. 113. Halikov A.H., (1971). Maklaşevskaya binici, Sovet Arkeolojisi, № 1. s. 113. (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Хан-Герей, «Черкесские предания», Нальчик, 1966г., Стр.-242. *Han Gerey, (1966). Çerkez Geleneği, Nalçik, s. 242.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Хан-Гирей, Записки о Черкесии. Нальчик, 1978; Стр.- 242. *Han Giray, (1978). Çerkes Bölgesi Üzerine Yazılar, Nalçik, s. 242.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Ивекс Р., Введение в теорию цвета. М.: Мир, 1964. - 442 с. *Iveks R., (1964). Renk Teorisine Giriş, Moskova, Mir, s. 442.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Иерусалимская А.А., Одежда раннесредневекового населения предгорий Северного Кавказа (По материалам могильника VIII–IX вв. Мощевая Балка) // Археология Северного Кавказа. VI Крупновские чтения в Краснодаре: Тез. докл. – М., 1976. – С. 22–24. *İerusalimskaya A.A., (1976). Erken Ortaçağ Kuzey Kafkasya Eteklerinde Yaşayan Halkların Giysileri (VIII.-IX. Yüzyılda Moşevaya Balka Mezarı Bilgilerine Göre), Kuzey Kafkasya Arkeolojisi, Krasnodar'da VI. Krupnovskie Çalıştayı, Tez Raporu, Moskova, s. 22-24.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Иерусалимская А.А., Некоторые вопросы изучения раннесредневекового костюма (По материалам анализа одежды адыго-аланских племен VIII–IX вв.) // Культуры Евразийских степей второй половины тысячелетия н.э. (Из истории костюма). – Т. I. – Самара, 2001. – С. 87– 105. *İerusalimskaya A.A., (2001). Erken Ortaçağ Kıyafetleri Hakkında Bazı Araştırma Soruları, (VIII.-IX. Yüzyıllarda Adıgece-Alan Kabilelerinin Kıyafetleri Üzerine Yapılan Analizlerine Göre), M.Ö. Binyılın İkinci Yarısında Avrasya Bozkırlarında Bulunan Kültürler, (Kostüm Tarihi), Samara, s. 87-105.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Стрейс Я.Я., Три путешествия. М., 1936. с. 215. *Streiss Y.Y., (1936).Üç seyahat. Moskova, s. 215.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Калашникова Н.М., Народный костюм в контексте традиционной русской культуры. Автореф. дисс. док. культурологии. Спб.,1999.-38 с. *Kalaşnikov N.M., (1999). Geleneksel Rus Kültürü Bağlamında Halk Kostümü, Tez Özeti, St.Petersburg, s. 38.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Калоев Б.А., История Кабардино-Балкарской АССР с древнейших времен до наших дней, том 1. М., 1967, Стр.- 81. *Kaloev B.A., (1967). Eski Çağlardan Günümüze Kadar Kabardey-Balkar Tarihi, C.1., Moskova, s. 81.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Калоев Б.А., Осетины глазами русских и иностранных путешественников. Орджоникидзе, 1967. Стр-157. *Kaloev B.A., (1967). Rus Ve Yabancı Gezginler Gözleri İle Osetler, Ordjonikidze, S. 157.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Караулов Н.А., Болкары на Кавказе. СМОМПК, вып. 38, отд. 1. Тифлис, 1908. Стр.-138. *Karaulov N.A., (1908). Kafkasya'da Bolkarlar, Kafkasya Bölgeleri Ve Halkları Üzerine Bilgiler, Yayın 38, Bölüm-1., Tiflis, St. Petersburg s.138.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Карачаево-Балкарско-русский словарь, М.,1989.Стр.493-494. *Karaçay Balkar-Rus Sözlüğü, (1989). Moskova, s. 493-494.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Kaşgari Mahmut, Divanu Lugat-it-Türk tercümesi, I-III c., Ankara, 1939-1940.

Кильчевская Э.В., Иванов А.С., Художественные промыслы Дагестана., М., 1959; Стр.- 58. *Kilçevskaya E.V., Ivanov A.Ş., (1959). Dağıstan El Sanatları, Moskova, s. 58 St. Petersburg.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Кнабе Г.С., Материалы к лекциям по общей теории культуры и культуре Античного Рима. — М., 1993. 528 с. *Knabe G.S., (1993). Antik Roma Kültürü Ve Genel Kültür Teorisi Üzerine Ders Notları, Moskova, s. 528.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Козлова Т.В., Основная терминология в теории костюма / Уч. пос. М.: МТИ, 1979. - 39 е.: илл. *Kozlov T.V., (1979). Kostüm Teorisinde Temel Terminoloji, Ders Kitabı, Moskova, Moskova Teknik Enstitüsü, Yayın 39.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Козлова Т.В., Костюм как знаковая система. Конспект лекций. — М., 1980.-68 е.: илл. *Kozlov T.V., (1980). Giysilerde Bulunan İşaretler, Ders Notları, Moskova, Yayın 68.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Козлова Т.В., Цвет в костюме (Лекции). М., 1989. - 39 е.: илл. *Kozlov T.V., (1989). Giysilerde Kullanılan Renkler (ders notları), Moskova, Yayın 39.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Козлова С.Я., Чижова Л.В., Тюркские народы Крыма. /. М., 2003г., Стр.-270. *Kozlov S.J., Çicova L.V., (2003). Kırım Türk Halkları, Moskova, St. Petersburg, s. 270.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Кононов А.Н., Способы и термины определения стран света у тюркских народов 1 Тюркологический сборник. М., -276с. *Kononov A.N., (1966). Türk Halklarında Dünyadaki Ülkelerinin Tanımı Ve Yöntemleri (1. Türk Koleksiyonu), Moskova, s. 276.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Котляров М., Котляров В., История Балкарии и Карачая в трудах Исмаила Мизиева: В 3 т. –И 90 Нальчик: 2010. Т. 1. – 472 с. *Kotlyarov M., Kotlyarov V., (2010). İsmail Miziev Yazılarında Karaçay Balkar Tarihi, Nalçik, C.1., s. 472.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Котляров М., Котляров В., История Балкарии и Карачая в трудах Исмаила Мизиева: В 3 т. –И 90 Нальчик: 2010. Т. 2. – 368 с. 72 с.ил. *Kotlyarov M., Kotlyarov V., (2010). İsmail Miziev Yazılarında Karaçay Balkar Tarihi, Nalçik, C.2., s. 378.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Котляров М., Котляров В., История Балкарии и Карачая в трудах Исмаила Мизиева: В 3 т. –И 90 Нальчик: 2010. Т. 3. – 496 с. *Kotlyarov M., Kotlyarov V., (2010). İsmail Miziev Yazılarında Karaçay Balkar Tarihi, Nalçik, C.3., s. 496.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Кудаев М.Ч., Культурное наследие балкарцев и карачаевцев, «Книга», 2012 г.Стр-17. *Kudaev M.Ç., (2012). Karaçay Balkarların Kültürel Mirasları, Kitap, s. 17.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Кузнецова А.Я., Народное искусство карачаевцев и балкарцев /Отв. Ред. С.И. Вайнштейн, В.П.Кобычев.-Нальчик: Эльбрус, 1982.-176 с., ил.-(Каб.-Балк. ин-т истории, филологии и экономики). *Kuznetsov A.Y., (1982). Karaçay Balkarların Halk Sanatı, Nalçik: Elbrus, s.176.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Кузнецова, Указ. соч., 124. *Kuznetsova, Özel Notlar, 124.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Кузнецов В.А., Средневековые дольменообразные склепы Верхнего Прикубанья. КСИА, вып. 85, 1961. Стр., 108-109. *Kuznetsov V.A., (1961). Verhnee Prikubaiya Bölgelerinde Ortaçağ Dolmen Şeklinde Mezarlar, Arkeoloji Enstitüsü'nün Kısa Raporları, Yayın 85, s. 108-109.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Кузнецов В. А., Средневековые дольменообразные склепы Верхнего Прикубанья. КСИА, вып. 85, 1961. рис. 41-42. *Kuznetsov V.A., (1961). Verhnee Prikubaiya Bölgelerinde Ortaçağ Dolmen Şeklinde Mezarlar, Arkeoloji Enstitüsü'nün Kısa Raporları, Yayın 85, s. 41-42.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Кузнецов В.А., Исследования Змейского катакомбного могильника в 1958 году // МИА. – № 114. – М., 1963. *Kuznetsov V.A., (1963). 1958 yılında Zmeyskaya Katakomp Mezarının Araştırmaları, № 114, Moskova.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Кумыкское научно-культурное общество. №1 (5) – 2001г. Стр.-46. *Kumukların Bilimsel ve Kültürel Toplumu, (2001). №1 (5), s. 46.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Курышжанов А.К., Исследование по лексике старокыпчакского писменного памятника XVIII в. «Тюрко-арбского словаря». Алмата.1970. *Kuryşjanov A.K., (1970). XVIII. Yüzyılda Ait Eski Kıpçak Yazılı Anıt Üzerinde Çalışmalar, Türkçe-Arapça Sözlük, Almata.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Куфтин Б.А., Материальная культура русской Мещеры. М., 1926. - 4.1. - 144 с. + прил. *Kuftin B.A., (1926). Rus Meşera'nın Maddi Kültürü, Moskova, s.144.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Лавров Л. И., Карачай и Балкария до 30-х годов XIX в. // КЭС. 1969. С. 104. *Lavrov L.I., (1969). XIX. Yüzyılın 30'lu Yıllarına Kadar Karaçay Ve Balkar, s. 104.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Лавров Л.И., Карачаевцы... С. 300–304 (рис.); Ставропольское книжное изд-во, 1978, 337,ил. *Lavrov L.I., (1978). Karaçaylar, Stavropol Kitap Yayınevi, s. 300-304.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Левашева В.П., Белореченские курганы // Труды ГИМ. – Т. 22. С. 186–188 – Археологический сборник. – М., 1953. *Levasheva V.P., (1953). Beloreçenskie Kurganları, Devlet Tarih Müzesi Tutanakları, C. 22, Arkeolojik Dergi, Moskova, s. 186-188.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Лиотар Жан-Франсуа, Феноменология. – СПб., 2001. древности. – Вып. I. – Азов, 1992. – С. 158–189. *Jean-François Lyotard, (1992). Fenomenoloji, St. Petersburg, 2001. s. 158-189.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Лобачева Н.П., О некоторых чертах региональной общности в традиционном костюме народов Средней Азии и Казахстана.// Традиционная одежда народов Средней Азии и Казахстана. М.: Наука, 1989. - С.5 – 38. *Lobaçova N.P., (1989). Orta Asya ve Kazakistan Halklarının Geleneksel Kıyafetlerinde Bölgesel Topluluğun*

Bazı Özellikleri, Orta Asya Ve Kazakistan Halklarının Geleneksel Giysileri, Moskova, Nauka, s.5-38. (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Лобачева Н.П., «Традиционная одежда народов Средней Азии и Казахстана». АН СССР. М.,1989г., Стр.123-120. *Lobaçyova N.P., (1989). Orta Asya ve Kazakistan Halklarının Geleneksel Kıyafetleri, SSCB Bilimler Akademisi, Moskova, s. 123-120.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Мамбетов Г.Х., Материальная культура сельского населения Кабардино-Балкарии. Нальчик,1971. Стр.-261. *Mambetov G.H., (1971). Kabardey-Balkar Kırsal Nüfusun Maddi Kültürleri, Nalchik, s. 261.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Мамбетов Г.Х., Материальная культура сельского населения Кабардино-Балкарии. Нальчик,1971. Стр.-275. *Mambetov G.H., (1971). Kabardey-Balkar Kırsal Nüfusun Maddi Kültürleri, Nalchik, s. 275.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Маргграф О.В., Очерк кустарных промыслов Северного Кавказа с описанием техники производства. М., 1882. Стр. 177. *Marggraf O.V., (1882). Kuzey Kafkasya'nın Üretim Teknolojisinin Bilgileri İle El Sanatlarının Ana Hatları, Moskova, S. 177.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Марковин В.И., 1963. Чеченские средневековые памятники в верховьях р. Чанты-Аргуна // Древности Чечено-Ингушетии. М. *Markovin V.I., (1963). Çantı-Aguna Üst Nehirinde Bulunan Ortaçağ Dönemi Çeçen Anıtları, Çeçen-İnguş Antikaları, Moskova.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Медведев А. Ф., Новые материалы к истории Городца на Волге // КСИА. М., 1968. Вып. 113. С. 33. Рис. 7 (7). *Medvedev A.F., (1968). Volga Bölgesinde Gorodtse Tarihinin Üzerine Yeni Bilgiler, Moskova, C. 113. s. 33.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Merzbacher G., Aus den Hochregionen des Kaukasus. Leipzig, 1901. S-545.

Мерцбахер, Указ. соч., 544. *Merzbacher G., Özel Notlar, 544.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Мизиев И.М., Средневековый могильник Байрым у селения Верхний Чегем // Сборник студенческих работ Кабардино-Балкарского университета. – вып. 3. Нальчик, 1964. *Miziev I.M., (1964). Ortaçağ Dönemine Ait Verhniy Çegem Köyünde Bayram Mezarlığı, Kabardey-Balkar Üniversitesi Öğrencilerin Çalışma Koleksiyonları, Yayın 3, Nalchik.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Мизиев И. М., Могильник Курнаят в Кабардино-Балкарии //Археологические открытия 1968 года. М., 1969. Miziev I.M., (1969). *Kabardey-Balkar Bölgesinde*

Kurnayat Mezarı, 1968 Yılındaki Arkeolojik Keşifler, Moskova. (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Мизиев И. М., Могильник у сел. Карт-Джурт в Карачаево-Черкесии //Археологические открытия 1969 года. М., 1970. *Miziev I.M., (1970). Karaçay-Çerkes Bölgesi Kart-Jurt Köyü Yakınında Mezarlık, 1969 Yılındaki Arkeolojik Keşifler, Moskova.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Мизиев И. М., Средневековые каменные ящики в Балкарии // Сов. Археология, 1971 №4. *Miziev I.M., (1971). Balkar Bölgesinde Ortaçağ Dönemine Ait Taş Kutuları (Lahitler), Sovyet Arkeolojisi, №4.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Мизиев И.М., История Карачаево Балкарского народа с древнейших времен до присоединения к России, Нальчик, 1994. *İ.M.Miziyev,(1994). Karaçay Balkar Halkının Tarihi, Nalçik.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Мизиев И. М., Нагоев А. Х., Отчет об археологических работах КБНИИ в 1970 году (Архив КБНИИИФЭ). *Miziev I.M., Nagoev A.X., (1970). 1970 Yılında Kabardey-Balkar Araştırma Enstitüsünün Arkeolojik Çalışma Raporları, (KBAEA Arşivi).* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Мизиев И. М., Позднесредневековые каменные ящики в Кабардино-Балкарии // СА. 1971. № 4. С. 242–250. *Miziev I.M., (1971). Kabardey-Balkar Bölgesinde Geç Ortaçağ Dönemine Ait Taş Kutuları (Lahitler), № 4. s. 242-250.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Мизиев И. М., Могильник у сел. Ташлы-Тала // Археолого-этнографический сборник. Нальчик, 1974. Вып. 1. С. 110–120. Рис. 4. *Miziev I.M., (1974). Taşlı-Tala Köyü Yakınlarında Mezarlık, Arkeolojik Ve Etnografik Koleksiyon, Nalçik, Yayın 1. s. 110-120.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Мизиев И. М., Балкарцы и карачаевцы в памятниках истории… Нальчик, 1980.С. 32–36. *Miziev I.M., (1980). Balkar ve Karaçay Tarihi Eserlerde, Nalchik, s. 32-36.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Мизиев И.М., Очерки истории и культуры Балкарии и Карачая XIII–XVIII вв. Важнейшие этногенетические аспекты. – Нальчик, 1991. *Miziev I.M., (1991). XIII.-XVII.I Yüzyıllarda Balkar Ve Karaçay Tarihi İle Kültürü Üzerine Denemeler. En Önemli Etno Yönleri, Nalchik.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Миллер В.Ф., Отголоски кавказских верований на могильных памятниках. МАК, вып. 3. М., 1893 стр. 121. *Miller V.F., (1893). Kafkas Inançlarının Yansıtmaları Mezar Anıtlarında, Yayın 3, Moskova, s. 121.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Миллер В.Ф., Указ. соч., 94–95. *Miller V.F., Özel notlar, 94-95.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Минаева Т. М., Археологические памятники Черкесии // ТЧНИИ. Черкесск, 1954. Вып. 2. С. 291–296. Рис. 14б. *Minaeva T.M., (1954). Çerkes Bölgesinin Arkeolojik Anıtları, Çerkessk, Yayın 2, s. 291-296. Şek. 14b.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Минаева Т. М., Могильник в устье реки Теберда // МИСК. Ставрополь, 1955. Вып. 7. С. 276. Рис. 3 (2–3), 4 (3–4), 6 (5–6). *Minaeva T.M., (1955). Teberda Nehirinde Bulunan Mezarlık, Stavropol, Yayın. 7, s. 276, Şek. 3 (2-3); 4 (3-4); 6 (5-6).* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Минаева Т. М., Городище на балке Адиюх в Черкесии // СНТСГПИ. Ставрополь, 1955. Вып. 9. С. 137–140. Рис. 6 (2, 8, 9), 11 (3–4). *Minaeva T.M., (1955). Çerkesya'daki Adiyuh Tarihi Şehir Mezarı, Stavropol, Yayın 9, s. 137-140. Şek. 6 (2, 8, 9), 11 (3-4).* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Нарты. Героический эпос балкарцев и карачаевцев.-М.:Наука.Издательская фирма «Восточная литература». 1994.-656 с.-(Эпос народов Евразии). ISBN 5-02-017455-6. *Nartlar, (1994). Karaçay Balkarların Kahramanlık Epikleri, Moskova, Bilim, Yayıncılık şirketi "Doğu Edebiyatı", s. 656. (Avrasya Halklarının Destanı). ISBN 5-02-017455-6.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Никитина Т.Н., Реставрация и консервация одежды из погребения в Кабардино-Балкарской АССР // Ежегодник государственного исторического музея. – 1961 год. – М, 1962. – С. 167–174. *Nikitina T.N., (1961). Kabardey-Balkar ÖSSC (Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti) Mezarlarından Bulunan Kıyafetlerin Korunması Ve Restorasyonu, Devlet Tarih Müzesinin Dergisi (1961), Moskova (1962), s. 167-174.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Ногмов Ш. Б., История адыгейского народа. Нальчик, 1947. Стр.- 34. *Nogmov Ş.B., (1947). Çerkes (Adıge) Halkının Tarihi, Nalçik, s. 34.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Охрименко Г.И., Этнография русского населения Сибири и Средней Азии./ Сб.ст. М.; Наука, 1969. - 276 с. *Okhrimenko G.I., (1969). Sibirya ve Orta Asya'daki Rus Nüfusunun Etnografyası, Moskova, Bilim, s. 276.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Паллас П.С., Путешествия по разным провинциям Российской Империи. 3 части. СПб., изд. РАН, 786-1809. *Pallas P.S., Rus İmparatorluğu'nun Çeşitli Illerine Seyahat, 3 Cilt, St. Petersburg, Rusya Bilimler Akademisi, 786-1809.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Пиралов А.С., Краткий очерк кустарной промышленности Кавказа. Кустарная промышленность России, т.3. СПб., 1913. *Piralov A.S., (1913). Kafkasya'da Zanaat Üzerine Kısaca Bilgiler, Rus Zanaatı, C. 3, St. Petersburg.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Плетнева С. А., Печенеги, торки и половцы в Южно-Русских степях // МИА. М., 1958. Вып. 62. С. 178. *Pletnevneva S.A., (1958). Güney Rusya Bozkırlarında Peçenekler, Torklar ve Kumanlar, Moskova, Yayın 62, s. 178.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Плетнева С.А., Половецкие каменные изваяния. Свод археологических источников. – М., 1974. – Вып. Е 4–2. *Pletneva S.A., (1974). Kuman Taş Heykelleri, Arkeolojik Kaynaklar Birimi, Moskova, Yayın 4-2.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Плетнева С.А., «Степи Евразии в эпоху средневековья», М.: Наука, 1981.-305 с. (серия «Археология СССР с древнейших времен до средневековья»); Стр.-54. *Pletneva S.A., (1981). Ortaçağ'da Avrasya Stepleri, Moskova, Nauka, s. 305, (Seri 'Eski çağlardan Ortaçağlar'a kadar SSCB'nin Arkeolojisi'), s. 54.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Плетнева С.А., От кочевий к городам // МИА. – М., 1967. *Pletneva S.A., (1967). Göçebe Yaşamdan, Şehri Yaşamına, Moskova.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Плетнева С.А., На славяно-хазарском пограничье (Дмитровский археологический комплекс) – М., 1989.Pletneva S.A., (1989). *Slav-Hazar sınırı (Dmitrov Arkeolojik Kompleksi), Moskova.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Прыткова Н.Ф., Верхняя одежда // Историко-этнографический атлас Сибири. М.-Л.: Изд - во Академии наук СССР, 1961. -С.227 – 328. *Prytkova N.F., (1961). Dış giysiler, Tarih ve Sibirya Etnografya Atlası, Moskova-Leningrad, SSCB Bilimler Akademisi Yayınevi, s. 227-328.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Прыткова Н.Ф., Программа по изучению одежды народов Сибири. // Одежда народов Сибири. Л., 1970. - С.208 – 222. *Prytkova N.F., (1970). Sibirya Halklarının Giysileri Üzerine Araştırma Programı, Sibirya Halklarının Giysileri, Leningrad, s. 208-222.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Рабинович М.Г., Древняя одежда народов Восточной Европы. -М.; Наука, 1986. 271 е.: илл. *Rabinoviç M.G., (1986). Doğu Avrupa Halklarının Antik Giysileri, Moskova, Bilim.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Равдоникас Т.Д., О некоторых типах аланской одежды X-XII вв. КЭС. Т. 5. М., 1972. Стр. 198-208. *Ravdonikas T.D., (1972). X.-XII. Yüzyıllarda Alanlar'*ın *Giysilerinin Bazı Türleri, C. 5, Moskova, s. 198-208.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Равдоникас Т.Д., Очерки по истории одежды населения Северо-Западного Кавказа (V в. до н.э. –конец XVII в. н.э.) (Античность и средневековье). – Л., 1990. – С. 111, 115–117. *Ravdonikas T.D., (1990). Kuzeybatı Kafkasya Halklarının Giysileri Tarihi Üzerine Denemeler (M.Ö. V. Yüzyıl- M.S. XVII. Yüzyıl),(Antik ve Orta Çağ), Leningrad, s. 111, 115-117.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Радлов В.В., Опыт словаря русских наречий, т. I-IV, СПб., 1893, 1899, 1905, 1911. *Radlov V.V., Rusça Belirteçlerin Sözlük Deneyimi, C. I-IV, St. Petersburg., 1893, 1899, 1905, 1911.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Рашид ад-Дин., Сборник летописей. М.; Л., 1960. Т. 2. С. 23. *Raşid ad-Din., (1960). Tarihçeler Özeti, Moskova, C. 2, s. 23.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Ремпель Л.И., К изучению каракалпакского народного искусства. Предисловие к книге И.В. Савицкого «Народное прикладное искусство каракалпаков. Резьба по дереву». Ташкент, 1965. *Rempel L.I., (1965). Karakalpak Halk Sanatı Üzerine Incelemeler, I.V. Savitskiy'in "Karakalpak Halk Sanatı. Ahşap Oyma" Adlı Kitabına Giriş", Taşkent.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Rommel C., Die Volker Caucasus, Wiemer, 1808, tb. 2.

Роу К., Психология цвета. М.: Изд. ВАКЛЕР, 1996. - 349 с. *Roy K., (1996). Renk Psikolojisi, Moskova, VAKLER Yayınevi, s. 349.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Руденко С.И., Башкиры (Историко-этнографический очерк). М.-Л., 1955. *Rudenko S.I., (1955). Başkurtlar (Tarih ve Etnografya Üzerine Denemeler), Moskova-Leningrad.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Руденко С.И., Культура хуннов и Ноинулинские курганы. М.-Л., 1962. *Rudenko S.I., (1962). Hun Kültürü ve Noinulinsk kurganları, Moskova-Leningrad.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Руденко С. И., Культура населения Центрального Алтая в скифское время. М.; Л., 1960; Стр. 208-209. *Rudenko S.I., (1960). İskit Dönemi Sürede Altay Halklarının Kültürü, Moskova-Leningrad, s. 208-209.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Савельев Е.П., «Казаки», Новочеркасск, 1915г. Стр.-5. *Savelyev E.P., (1915). Kazaklar, Novoçerkassk, s. 5.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Сазонова Н.В., Мир сефевидских тканей XVI–XVII вв. – М., 2004. *Sazonova N.V., (2004). XVI-XVII yy. Dünya Safevi Kumaşları, Moskova.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Самарина Л.В., Традиционная этническая культура и цвет (Основные направления и проблемы художественных исследований.) // Этнографическое обозрение. 1992. - № 2. - С.147-161. *Samarina JI.V., (1992). Geleneksel Etnik Kültür Ve Renk (Ana Eğilimler Ve Sanatsal Araştırma Problemleri.), Etnografik İnceleme, № 2, s.147-161.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Санжеева Л. В., Традиционная одежда как феномен этнической культуры бурят. Автореф. кандидат культурол. Спб.,2000. -204 с. *Sanjeeva L.V., (2000). Buryatların Geleneksel Giysileri, Etnik Kültürün Bir Fenomeni Olarak, Tez Özeti, St. Petersburg, s. 204.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Свасьян К.А., Феноменологическое познание. – Ереван, 1987. *Swassjan K.A., (1987). Fenomenolojik Bilgi, Erivan.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Серов Н.В., Эстетика цвета. Методологические аспекты хроматизма. Спб.: ФПБ -ТОО "БИОНТ", 1997. - 64 с. *Serov N.V., (1997). Renk Estetiği. Tonların Metodolojik Yönleri, St. Petersburg, FPB-TOO ‘’BIONT’’, s. 64.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Серов Н.В., Хроматизм мифа. Л.: Объединение всессоюз. кн.центр., 1990. - 351 е.: илл. *Serov N.V., (1990). Kromatik Efsanesi, Leningrad, s. 351.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Смирнов А.П., Армянская колония города Болгара // МИА. М., 1958. Вып. 116. С. 355. Рис. 9 (3). *Smirnov A.P., (1958). Bolgar Kentinde Ermeni kolonisi, Moskova, Yayın 116, s. 355, şek. 9 (3).* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Смирнов А.П., Волжские булгары. М., 1953. Рис. 121. *Smirnov A.P., (1953). Volga Bulgarları, Moskova, şek. 121.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Смирнов А.П., Материалы по археологии средневекового Поволжья и Приуралья. М., 1967. С. 138. *Smirnov A.P., (1967). Ortaçağ Volga ve Ural Bölgelerinde Arkeoloji Bilgiler, Moskova, s. 138.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Студенецкая Е.Н., К вопросу о национальной кабардинской одежде. УЗ КНИИ, т. 4. Нальчик, 1948. *Studenetskaya E.N., (1948). Kabardey Millî Giysi Sorusu Üzerine, Nalçik, C. 4.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Студенецкая Е.Н., Украшение одежды кабардинцев XIX-XX вв. УЗ КНИИ, т.5., Нальчик, 1949; Стр.-172. *Studenetskaya E.N., (1949). XIX.-XX. Yüzyıllarda*

Kabardey Giysisilerin Dekorasyonu, Nalçik, C. 5, s. 172. (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Студенецкая Е.Н., Одежда народов Северного Кавказа XVIII–XX вв. – М., 1989. *Studenetskaya E.N., (1989). XVIII.-XX. yüzyıllarda Kuzey Kafkasya Giysileri, Moskova.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Сухарева О.А., Костюм народов Средней Азии. М.: Наука, 1979. -240 с. *Suhareva O.A., (1979). Orta Asya Halklarının Giysileri, Moskova, Nauka, s. 240.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Сухарева О.А., Опыт анализа покроев традиционной «туникообразной» среднеазиатской одежды в плане их истории и эволюции // Костюм народов Средней Азии: Историко-этнографические очерки. – М., 1979. – С. 77–103. *Sukharev O.A., (1979). Kendi Tarihleri Ve Değişim İçerisinde Orta Asya Geleneksel Kıyafetlerinin Kesim Üzerine Deneyimler, Orta Asya Halklarının Giysileri: Tarihi Ve Etnografik Denemeler, Moskova, s. 77-103.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Сухарева О.А., История среднеазиатского костюма. Самарканд (2-я половина XIX – начало XX вв.). – М., 1982. *Sukharev O.A., (1982). Orta Asya Kostüm Tarihi, Semerkand (XIX.Yüzyılın 2. yarısı – XX. Yüzyılın Başı), Moskova.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Сухарева О. А., Древние черты в формах головных уборов народов Средней Азии // Труды Института этнографии. М., 1954. Т. 21. С. 334. *Sukharev O.A., (1954). Orta Asya Halkların Şapka Şekillerinde Antik Özellikler, Etnografya Enstitüsü Bildiriler, Moskova, C. 21, s. 334.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Сысоев В. М., Древности по верхнему течению р. Кубань // МАК. Вып. 9. М., 1904.С. 148–150. Рис. 59. *Sysoev V.M., (1904). Kuban Nehrinin Antikaları, Yayın 9, Moskova, s. 148-150, şek. 59.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Шульц П. Н., Указ. соч. + том -1 стр-214. *Şultz P.N., Özel yazılar + C. 1, s. 214.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Шульц П. Н., Прикубанские изваяния скифского времени // Тезисы докладов Всесоюзной археолого-этнографической конференции. Тбилиси, 1971. Доп. вып. С. 23–24. *Şultz P.N., (1971). İskit Döneminin Prikubanskiy Heykelleri, All-Birlik Arkeolojik-Etnografik Konferans Özetleri, Tiflis, s. 23-24.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Татишвили В., Указ. соч., + том -1 стр-214. *Tatishvili B., Özel eserler, C.1, s. 214.*

Татишвили В., Грузины в Москве. Тбилиси, 1959. С. 32-33. *Tataşvili V., Moskovada Gürciler. Tiflis, 1959, s.32-33.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Тернер В.У., Проблема цветовой классификации в примитивных культурах.// Семиотика и искусствометрия. М.: Мир, 1972. - С. 50-81. *Turner V.U., (1972). İlkel Kültürlerde Renkli Sınıflandırma Sorunu, Göstergebilim ve Sanat, Moskova, Mir, s. 50-81.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Тилов Р.Р., Говорящая бронза Кавказа. Нальчик, 2006г. Стр.-17. *Tilov R.R., (2006). Kafkasya'nın Bronzları, Nalçik s. 17.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Токарев С.А., Этнография народов СССР. М., 1958г. Стр.-189). *Tokarev S.A., (1958). SSCB Etnografyası. M., Str.-189.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Толстов С.П., Народы Кавказа. М., 1960. Т. 1. С. 79–89; Под редакцией Косвена М.О., Лаврова Л.И., Нерсесова Г.А., Хашаева Х.О., Москва: Издательство Академии наук СССР, 1960. - Народы мира: Этнографические очерки. *Tolstov S.P., (1960). Kafkasya Halkları, Moskova, C. 1, s. 79-89, Düzenlenen Kosven M.O., Lavrov L.I., Nersesova G.A., Haşaeva X.O., Moskova, SSCB Bilimler Akademisi Yayınevi, Dünya Halkları: Etnografik Denemeler.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu, Ankara, 2011.

Уварова П.С., Могильники Северного Кавказа. МАК/ вып. 8. М., 1900. Стр.- 173, Стр.- 258. *Uvarova P.S., (1900). Kuzey Kafkasya Mezarları, Yayın 8, Moskova, s. 173, 258.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Уварова П.С., К вопросу о каменных бабах. Тр. XIII АС, т. 2. М., 1908. Стр.- 95. *Uvarov P.S., (1908). Taş Heykelleri Üzerine,. C. 2, Moskova, s. 95.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Вайнштейн С.И., История народного искусства Тувы. М., 1972. *Weinstein S.I., (1972). Tuva Halk Sanatının Tarihçesi, Moskova.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Яременко С.Н., Внешность человека в культуре. Ростов-на-Дону, 1997.- 287 с. *Yaremenko S.N., (1997). Kültür İçerisinde İnsan, Rostov-na-Donu, s. 287.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Яхтанигов Х. Х., «Экспонаты повествуют». Нальчик, 1987. Стр.- 7. *Yahtanigov H.H., (1987). Sergilerin İfadeleri, Nalçik. s. 7.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Захарова И.В., Традиционная одежда народов Средней Азии и 110. Казахстана. М.: Наука, 1989. - 255 с. *Zakharov I.V., (1989). Orta Asya Halklarının Geleneksel Giysileri, Moskova, Nauka, s. 255.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

«Запорожская сечь». Сб. М., «Алгоритм» -2004г. Стр.-189. *Zaporojskaya Seç, (2004). Moskova, s. 189.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

Записки Императорского Русского археологического общества. СПб., 1858. Т. 14. С. 6–8. *İmparatorluk Rus Arkeoloji Derneğinin Notları, (1858). St. Petersburg, C. 14, s. 6-8.* (Çeviri Mariyam YEZIYEVA).

İnternet Kaynakları

Şınası ACAR, (25.04.2012). Kılıç ve Sosyal Yaşam.

www.yapidergisi.com/makaleicerik.aspx?MakaleNum=50, (2016).

https://ru.wikipedia.org/wiki/Этокский_памятник, (2016).

https://tr.wikipedia.org/wiki/Alania, (2016).

https://tr.wikipedia.org/wiki/Kafkasya, (2016).

https://tr.wikipedia.org/wiki/Karaçay-Çerkesya, (2016).

https://tr.wikipedia.org/wiki/Kabardino-Balkarya, (2016).

https://tr.wikipedia.org/wiki/Çeçenistan, (2016).

https://gag.wikipedia.org/wiki/İnguşetiya, (2016).

https://tr.wikipedia.org/wiki/Dağıstan, (2016).

https://tr.wikipedia.org/wiki/Kuzey_Osetya-Alanya, (2016).

https://tr.wikipedia.org/wiki/Adıge_Cumhuriyeti, (2016).

https://tr.wikipedia.org/wiki/Kalmukya, (2016).

https://tr.wikipedia.org/wiki/Kafkasya, (2016).

https://tr.wikipedia.org/wiki/Kafkasya_halkları, (2016).

EKLER

EK - 1. HARİTALAR

Harita-1: M.S. X.—XII. YÜZYIL ALANİA/KUZEY KAFKASYA
Tarihçi R.S.Bzarov'a Göre Orta Çağ Alania
https://tr.wikipedia.org/wiki/Alania, (2016).

Harita-2: RUSYA'NIN ÖZERK CUMHURIYETLERI
KUZEY KAFKASYA BÖLGELERİ

Karaçay-Çerkes Cumhuriyeti: Haritada 8 nolu yer; *Kabardey-Balkar Cumhuriyeti*: Haritada 6 nolu yer; *Çeçenistan Cumhuriyeti*: Haritada 3 nolu yer; *İnguşety*a *Cumhuriyeti*: Haritada 5 nolu yer; *Dağistan Cumhuriyeti*: Haritada 4 nolu yer; *Kuzey Osetya-Alanya Cumhuriyeti*: Haritada 10 nolu yer; *Adige Cumhuriyeti*: Haritada 1 nolu yer; *Kalmukya Cumhuriyeti*: Haritada 7 nolu yer; Stavropol Bölgesi: Haritada 11 nolu yer; Krasnodar Bölgesi: Haritada 9 nolu yer; Astrahan Bölgesi: Haritada 2 nolu yer; Rostov Bölgesi: Haritada 12 nolu yer; Volgograd Bölgesi: Haritada 9 nolu yer.

https://tr.wikipedia.org/wiki/Kafkasya, (2016).

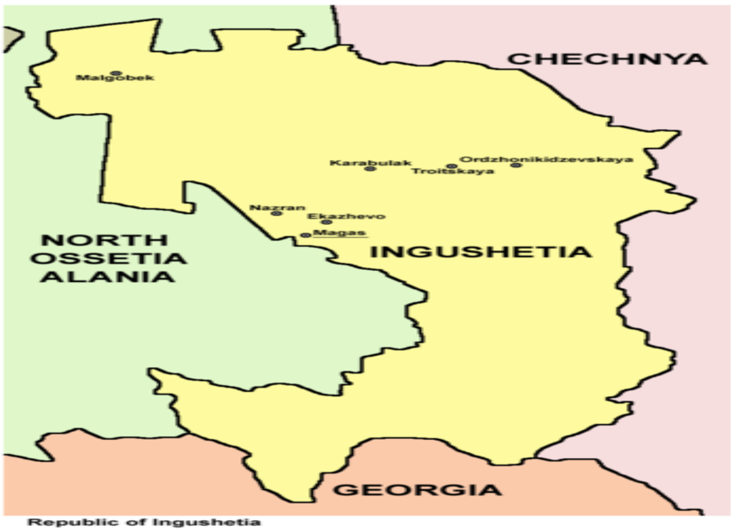
Harita-3: KARAÇAY-ÇERKES CUMHURİYETİ
https://tr.wikipedia.org/wiki/Karaçay-Çerkesya, (2016).

Harita-4: KABARDEY-BALKAR CUMHURİYETİ
https://tr.wikipedia.org/wiki/Kabardino-Balkarya, (2016).

Harita-5: ÇEÇENISTAN CUMHURİYETİ
https://tr.wikipedia.org/wiki/Çeçenistan, (2016).

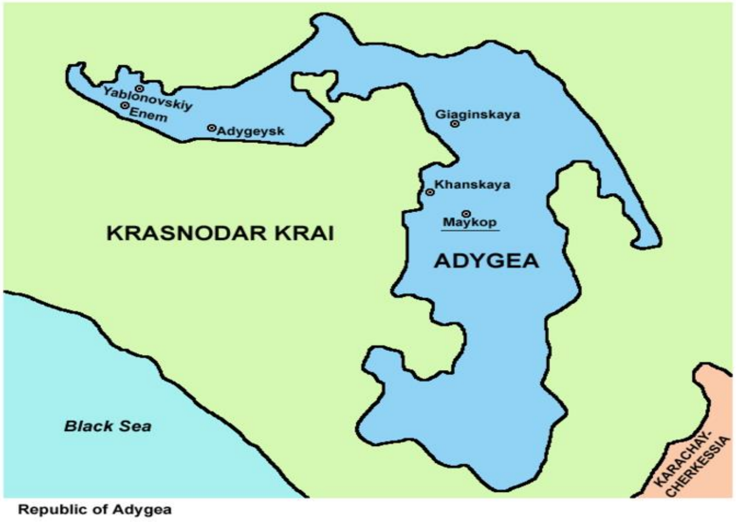
Harita-6: İNGUŞETYA CUMHURİYETİ
https://gag.wikipedia.org/wiki/İnguşetiya, (2016).

Harita-7: DAĞISTAN CUMHURİYETİ
https://tr.wikipedia.org/wiki/Dağıstan, (2016).

Harita-8: KUZEY OSETYA-ALANYA CUMHURİYETİ
https://tr.wikipedia.org/wiki/Kuzey_Osetya-Alanya, (2016).

Harita-9: ADIGE CUMHURİYETİ
https://tr.wikipedia.org/wiki/Adıge_Cumhuriyeti, (2016).

Harita-10: KALMUKYA CUMHURİYETİ
https://tr.wikipedia.org/wiki/Kalmukya, (2016).

Harita-11: KAFKASYA'YI GÖSTEREN JEOPOLİTİK BİR HARİTA
https://tr.wikipedia.org/wiki/Kafkasya, (2016).

Harita-12: KAFKASYA'NIN ETNO-LİNGUİSTİK HARİTASI
https://tr.wikipedia.org/wiki/Kafkasya_halkları, (2016).

EK – 2. TANIMLAR LİSTESİ

Adam Oleari: (24.09.1599.- 22.02.1671), ünlü Alman bilim adamı.

Alanlar: *(Tavlular)*- Karaçay Balkarlar (Malkarlar). Karaçay Balkarlar kendilerine bugüne kadar *Alan* şeklinde hitap ederler ve komşu halklar tarafından da aynı hitabı almaktadırlar. (Deniz Karakurt, (2011). Türk Söylence Sözlüğü, Türkiye, Ağustos, ISBN 978-605-5618-03-2).

Alanlar: (Göktürkçe: As/Ar; Çince Alan/A-Lan; eski Yunanca: *□λανοί*; Latince::*Alani*/*Halani*) — İskit-Sarmat kökenli göçebe halk.
(Lan Almond, Two faiths, one banner: whwn Muslims marched with Christians asross Europe's battlegrounnds. // Harvard University Press, 2011, s.108); (Klaus Röhrborn, Wolfgand Veenker: Runen, Tamgas und Graffiti aus Asien und Osteuropa. //In Kommission bei OçHarrassowitz, 1985, s.5); (Zakiev M.Z., Who are Alans? // Kazan, 1995).

Alanlar: Kaşgarlı Mahmut, *Alanlar*'ın şüphesiz Türklerin bir kavmi olduğunu söylemiştir.

Alanlar: Tarihçi El-Biruni, Alanların dili (Peçenek) Kumanların dillerine benzediğini söylemiştir. *(Karatay O., In Search of the Lost Tribe: The Origins and Making of the Groation Nation, 2003, pp.13-14) Alanların* bir kısmı Kıpçak (Karaçay Balkarların ataları) ve diğer kısmı Oğuz (Azerilerin ataları) dallarına aittır. (Zakiev M. Z., PROBLEMS of the HISTORY and LANGUAGE., Collection of articles on problems of lingohistory, revival and development of the Tatar nation., Kazan, 1995 WHO ARE ALANS?)

Alanlar: Etimolojik olarak *Alan* ismi Türkçe "*alan*, *ova*, *açık yer*, *geniş* veya *büyük mesafe*" demektir.

Alania Krallığı: I. yüzyıl başından XIV. yüzyılın ortalarına kadar Moğolların saldırısı sonrası düşene kadar hüküm sürmüştür.

Ammianus Marcellinus: Antakya doğumlu Romalı tarihçi. 322-400 yılları arasında yaşamış olan Marcellinus İmparator Lulianus ile birlikte Pers seferine katılmıştır.

Arhız: Karaçay-Çerkes Cumhuriyeti'nde Zelençuk ilçesinde bir köy.

Burka: (Urduca: بُ رقّ ع), (***Jamçı***) - keçeden yapılmış, beyaz, siyah veya kahverengi kolsuz pelerindir. Kafkasya'da bilinmektedir. Biniciler için burka (uzun, yünden, dikişli, geniş omuz pabuçları oluşturan) ve yaya insanlar için (kısa ve düz, dikişsiz). Kafkasya topraklarında yaşayan çobanlık ve avcılık eden insanlar için çok önemli giysilerden biridir. Geçmişte, gezginler için tipik bir unsur olmuştur.

Balkar (Malkar): 1629 yılından itibaren, Malkar halkının adı resmi Rus belgelerinde "Balkar" olarak geçmektedir.

Balkarlar (Taulu, Malkarlila): Kafkasya'da yaşayan Türk halklarından birisidir. Çoğunluğu, Rusya Federasyonu içindeki Kabardey-Balkarya Cumhuriyeti'nde yaşamaktadırlar. Türk halklarının içinde Balkarlara yakın halk Karaçaylardır. İki halk da bir edebi Karaçay-Malkar dilini kullanmaktadırlar. Rus kaynaklarının verdiği bilgiye göre Karaçay-Malkar dilini kullananların sayısı 130000 kişidir. Balkarlar, Kabardey-Balkarya Cumhuriyeti'nin Güney ve Güney-Batı bölgelerinde yaşamaktadırlar. Genellikle İslam dininin Sünni mezhebindendirler.

Balkarların etnogenetiğinden Kuban ve Azak bölgesinde yaşayan halklar, özellikle de Türk halkları; Bulgarlar, Hazarlar, Kıpçaklar etkilenmişlerdir. Balkarların ataları olan Türkler, Hazar ve Büyük Bulgar Hanlığı'nın oluşumunda yer almışlardır. Moğol istilasından sonra Balkarların ataları, ovalardan sürülerek dağ geçitlerine taşınmışlardır. Balkarlar, buralarda da Balkar, Hulam, Bezengiy, Çegem ve Urusbiy adların taşıyan beş büyük "kabile" kurmuşlardır.

XIX. yüzyılın ikinci yarısında Balkarların bir kısmı dağlardan düzlüklere (ovalık kesimlere) inmişlerdir. Bir kısmı da Türkiye'ye göç

etmişlerdir. Bu göç edenlerin torunları da hâlâ bu bölgelerde yaşamaktadırlar. Balkarlar, 8 Mart 1944 yılında, Ruslar tarafından Stalin soykrımına uğramışlar ve tamamen Kazakistan ve Kırgızistan'a zorunlu göç etirilmişlerdir. 1957'den sonra kendi ata toprakları olan Kabardey-Balkarya'ya dönmüşlerdir.

Bokka: Altın Ordu göçebelerinin kadın şapkası

Budagov A.: (23.08.1910-18.08.2001)- Rus dilbilimci.

Caylık: Yayla.

Çepken, Çuha, Çerkeska - erkek üst giysilerinden biri.

Dargavs: Kuzey Osetya-Alania bölgesinde bir köy.

Donifars: Kuzey Osetya bölgesinde bir köy.

Dzhidalaev N. S.- dilbilimci: Prof. Dr. Dzhidalaev Nurislam Sirazhutinoviç.

Dzivgis: Kuzey Osetya bölgesinde bir köy.

Ervand Sevortyan: Sovyet Türkoloğu, etimoloğu, öğretmen, filoloji bilimleri doktoru, profesör, RSFSR'in emektar bilim adamı. Türk dillerinin etimoloji sözlükleri içinde en büyük hacimli ve en esaslı etimolojik sözlüğün yazarıdır.

Engelbert Kaempfer: (16.09.1651 – 2.11.1716) - Alman gezgini ve doğabilimcisi.

Fenomenolojik (görüngübilim): Görüngülerin, olgu ve olayların, nesnenin özüne varmaya uğraşan felsefe yöntemi, görgüler öğretisi, olaybilim.

Feodosya, Feodosiya* veya *Kefe: Ukrayna'nın Kırım yarımadasının güneydoğu kıyısında yer alan bir liman şehridir.

Gadjieva Sakinat Shihahmedovna: *(1914-2003)* Etnograf, tarihi bilimcisi, profesör ve doktor, Rusya Federasyonu ve Dağıstan Cumhuriyeti onurlu bilim adamı.

Güherçile: Bitkileri yetiştirmek için kullanılan kimyasal gübre.

Gerhard Doerfer: (1920-2003), Bir Alman Türkolog, Altayist.

Gottfried Merzbacher: (9.12.1843-14.04.1926), Ünlü Alman coğrafyacı, haritacı ve dağcı.

Hazır: Ateşli silahlarda kullanılan fişek veya mermi.

Hemeneutik: Yorumlayıcı bilimler olarak tarihsel ve insel bilimlerin yöntem öğretisi olarak bilinmektedir.

Hermeneutik Fenomenoloji: Geçmişte kullanılan giyim kuşamları inceleyip elde edilen kaynaklar (şekiller, resimler, çizimler, fotoğraflar) üzerinde yapılan yorumlama yöntemi.

Hermenötik: Yun. hermeneutike < hermeneuein = yorumlamak, yorumsamak.

Herodot: (Halikarnassoslu Herodotus); Yunanca: Ηροδοτος Herodotos; M.Ö. 484, Halikarnas – M.Ö.425), MÖ 5. yüzyılda yaşamış olan antik Yunan tarihçi ve yazar.

İvan Fiodroviç Blaramberg: (rus. Иван Фёдорович Бларамберг) (8 Nisan 1800, Franfurkt-mayn - 8 Aralık 1878; Kırım) - Korgeneral, askeri topografik deponun müdürü idi.

Interiano, Giorgio: Cenovalı (İtalya) tarihçi, etnograf, gezgin. Avrupa'da, Kuzey Kafkasya Çerkesleri hakında ilk yazarı (1502) olarak bilinmektedir.

Julius Heinrich Klaproth: *(1783–1835),* Alman dilbilimci, tarihçi, kökenbilimci, yazar, oryantalist ve kâşif. Jean-Pierre, Abel-Rémusat ile

birlikte Doğu Asya çalışmalarını bilim dalına dönüştürmekteki etkileriyle anılır.

Jean-Baptiste Tavernier: (1605-1689), XVII. yüzyılın ünlü Fransız gezgini.
Jan Jansen Streiss: (1630-1694), XVII. yüzyılın Hollandalı gezgini.

Karabina: (Tüfek) Bir ateşli el silahı modeli.

Karaçaylar (Karaçay, Karaçaylılar): -Kuzey Kafkasya Dağları'nda yaşayan Eski Türk halklarından birisidir. Karaçaylar, Balkarlar ile birlikte Türk dil ailesinin Kıpçak grubuna ait olan Karaçay-Balkar dilinde konuşmaktadırlar. Esas olarak Karaçay-Çerkes Cumhuriyeti'nde yaşamaktadırlar. Sünni Müslümandırlar.

Karaçay-Malkar (=Balkar): Halkının etnik yapısının oluşmasında Hunlar-Kara Bulgarlar, *Alan*'lar, Hazarlar ve Kıpçaklar gibi Türk kavimlerinin payı vardır. Bu boylar, 1828 yılına kadar Rus idaresine tabi olmamışlardır. Bu tarihten sonra Karaçaylar, Çerkeslerle birlikte 1862 yılına değin Ruslarla çarpışmışlardır. 1864'de Karaçay'ı da kapsayan Çerkesya'nın Rus istilasına uğraması sonucu, büyük bir göç olayı (deportasyon) yaşanmıştır. Rusların Kafkasya'yı işgali sonucunda (1880'li yıllardan itibaren) zaman zaman Karaçay-Malkar halkının bir bölümü diğer Kafkas kabileleri ile Türkiye'ye göç etmek zorunda kalmıştır. Bugün bu göçmenlerin torunlarından yaklaşık 25000 Karaçay-Malkarlı Türkiye'de, 10000 civarında Karaçay-Malkarlı ise Suriye'de, bir kısmı da ABD'de yaşamaktadırlar.

1922 yılında Karaçay - Çerkes Özerk Bölgesi kurulmuştur, Karaçaylar, 3 Kasım 1943 Yılında Ruslar tarafından Stalin soykrımına uğramışlar ve tamamen Kazakistan ve Kırgızistan'a zorunlu göç ettirilmiştir.

1957 yılında kendi topraklarına dönmüşlerdir. 1991 yılında Rusya Federasyonu içinde bir Cumhuriyet olarak yeniden kurulmuştur.

Kazaklar: (farklı dillerde Kozak, Kosak, Cossack, Kossak, Kazak, Rus Kazakları olarak da adlandırılırlar). Ukrayna ve Güney Rusya yerli

halklarının karışımı ile XV. yüzyılda Don ve Dinyeper nehirleri civarında ortaya çıkan etnik topluluktur.

Karl Otto Koch: (d.2 Ağustos 1897 - ö.5 Nisan 1945), II. Dünya Savaşı sırasında Nazi Almanyasında, Albay ve Sachsenhausen Toplama Kampı, Buchenwald Toplama Kampı'nın ilk Nazi komutanı ve sonradan Majdanek Toplama Kampı'nın komutanı.

Kargı: Metalik sivri bir uç ile uzunluğu 3 metreden 6 metreye kadar değişen ağır bir tahta saptan oluşan piyade silahı.

Karaulov N.A.: 1900'lü yıllarda Kafkasya tarihçisi ve etnograf.

Kuznetsova Anna Yakovlevna: (1928-1979), Bilim adamı.

Katakomp: Yeraltında bulunan çoğunlukla ölülerin gömülmesine hizmet eden tonozlu yapılardır.

***Kirpichnikov* A.**: Sovyet ve Rus arkeolog Anatoly Kirpichnikov, 25 Haziran 1929.

Kiset: Küçük bir kese.

Küp: yiyecekleri saklamak için tahtadan veya topraktan yapılan geniş karınlı kap.

Kubaçiler: (öz ugbugan) Dağıstan bölgesinde yaşayan ve Kuban lehçesinde Dargin dilini konuşan bir topluluktur.

Kuban kültürü: yaklaşık M.Ö 1100-400. önce geç Tunç Çağı ve Kuzey ve Orta Kafkasya Demir Çağı kültürüdür.

Kunak odası: Kuzey Kafkasya bölgesinde kullanılan tören odasıdır.

Lesgora: Kuzey Osetya-Alania bölgesinde bir köy.

Longworth J. A. (1839), Kuzey Kafkasya topraklarını keşfeden gezginlerden birisidir.

Miller Vsevolod Fedorovich: (1848-1913) Ünlü Rus bilimci, folklorcu, etnolog, dilbilimci ve arkeolog.

Mambetov Galim Hizirovich: Kafkasya tarihçisi, profesör doktor.

Marggraf O.V.: Kuzey Kafkasya el sanatları alanında bilim adamı.

Mahçesk: Kuzey Osetya-Alania bölgesinde bir köy.

Moşevaya Balka Mezarı: Kuzey Kafkasya İpek Yolu üzerinde ünlü arkeolojik bir anıttır.

Nart veya ***Nartlar:*** Karaçay ve Balkarlara ait destan efsanelerine göre korkusuz insanlardır, savaş kahramanlarıdır.

***Nina Gagen-Torn*: **Rus etnograf, tarihçi, şair ve yazar.

Nikolay İvanoviç Veselovsky:(1848-1918), Ünlü Rus arkeolog, oryantalist, Orta Asya'nın tarih ve arkeoloji araştırmacısı.

Passementerie: Süsleme yapma sanatı. saç örgüsü, altın veya gümüş ip veya nakış, renkli ipek uygulamasıyla kenarlıklar (Fransızca'da, passements) yapma sanatıdır.

Prens Grigory Gagarin:(29 Nisan (11 Mayıs), 1810 St. Petersburg - 30 Ocak 1893 Chatellerault, Fransa) - Rus sanatçı, sanat araştırmacısı, mimar, İmparatorluk Sanat Akademisi Başkan Yardımcısı.

Redingot: Önü yakaya kadar düğmeli, kimi zaman vücut hatlarını saran, kimi zaman da biraz bolca giyilebilen, dize kadar inen ceket türüdür. Seyahatlerin at üzeride yapıldığı 18. yüzyıl İngiltere'sinden "riding coat" deyimi önce Fransızcaya ve sonra da diğer dillere "redingot "olarak geçmiştir.

Rekonstrüksyon**:** Orijinal hâline getirmek için yapılan çalışmalardır.

Reps: Pamuk veya ipek kumaşıdır.

Rus: Doğu Slavların yaşadığı tarihi bölge. Devlet adı olarak ilk defa 911 yılında Rus - Bizans sözleşmesinde kullanılmıştır.

Rus Devlet Etnografik Müzesi, SSCB Halkları Etnografya Devlet Müzesi: Avrupa'nın en büyük etnografik müzelerinden biridir. Rus Müzesi'nin etnografik departmanı olarak 22 Ocak 1902'de kurulmuştur. Sanit-Petersburg şehrinde bulunmaktadır.

Reşîdüddîn Fazlullah-ı Hemedânî: (1247-1250 yy. Hemedan – 1318 yy. Tebriz), Fars Musevisi asıllı hekim, tarihçi, yazar.

Rudenko Sergei Ivanovych: (29.01.1885-16.07.1969) Rus arkeolog, antropolog, etnolog, bir su bilimcisi. Coğrafya Masteri (1917), Teknik Bilimler Doktoru (1944), Profesör (1919, 1950), Rus Coğrafya Derneği'nin üyesi (1911), Paris Antropoloji Derneği üyesi (1914).

Rus İmparatorluğu Ordusu**:** İmparator *"Peter I"* tarafından düzenlenmiştir.

Sahtiyan: İşlenmiş kuzu derisi.

Studenetskaya Yevgenia Nikolaevna: Kafkasya ile ilgili çalışan bilim adamı ve müze işçisi.

Sırpın: Sihirli kılıçtır. Karaçay Balkar Nart Destan'ında yer alan kahramanlarının önemli aletlerinden biridir.

Sosruk: "Nart Destanı"'nda bir kahraman.

Sultanov Giray Han: (Tam adı-Kırım Giray Giray Han Mehmet Giray) (1808- 1842) Prens, Giray Kırım Hanlığı'nın hanedanının temsilcisi (Çingizlilerdendir), etnograf, folklor, sanatçı, halkbilimcisi.

Svetlana Aleksandrovna Pletneva: (20 Nisan 1926 - 20 Kasım 2008; Moskova), Sovyet ve Rusya tarihçisi, arkeolog. Orta Çağ göçebe halkların tarih ve kültür lider uzmanı, tarihi bilimler üzerine doktor, profesör.

SSCB: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği.

Terek Kazakları, Tettzı, Grebentzı: Kuzey Kafkasya bölgesinde “Terek”, “Sunja”, “Assa”, “Kura”, “Malka”, “Kuma”, “Podkumok” nehirleri boyunca yaşamaktadırlar.

Tinder: Kav, kuru ve yanıcı maddedir.

Uçkulan: Kuzey Kafkasya Karaçay bölgesinde bulunan bir köy adı.

Vakanüvis: Tarihî olayları tespit etmek ve yazmakla görevli devlet tarihçisi.

Victor Friedman: University of Toronto Quarterly 74.1 (2004/2005) 390—392.

Verhniya Balkariya: Kabardey-Balkar Cumhuriyeti’nde bir köy.

Yevgenia Nikolaevna Studenetskaya: Kafkasya ile ilgili çalışan bilim adamı ve müze işçisi.

Zıpkın: Su altında balıkları görerek vurup öldürmeye yarayan çeşitli boylarda ve çeşitli özelliklerde bir su altı silahıdır.

EK - 3. KATALOG:

NOT: EK – 3. KATALOG BEŞ AYRI BÖLÜMDEN OLUŞMAKTADIR.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 1
Eserin Adı : ABA BÖRK
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge: Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Aba Börk, Karaçay Balkarlarda yaşlı insanlar tarafından şapka üzerine giyerek kullanılmış geleneksel erkek başlık örnegi

Katalog No : 2
Eserin Adı : ADEJ BÖRK
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge: Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Adej Börk, soylu insanlar tarafından kullanılmış ve giyim kuşamda yedek şapka olarak bulunmuştur.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 3
Eserin Adı : ANDİYA
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Andiya, yünlü şapka. Astragan [1] koyun derisinden yapılarak soylu insanlar tarafından kullanılmıştır.

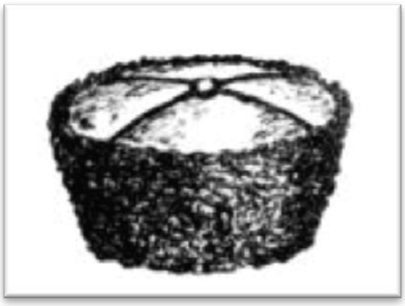

Katalog No : 4
Eserin Adı : AUUKLU
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.
Kaynak : A.Y. Kuznetsova, 1982; 175.

Tanım: Auuklu, geçici şapka erkekler tarafından günlük kullanımında bulunmuştur.

[1] Karakul kuzusunun kıvırcık ve parlak postu.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 5
Eserin Adı : BABA
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Baba Börk, yaşlı erkekler tarafından kullanılan ve kuşaktan kuşağa geçen erkek şapkası.

Katalog No : 6
Eserin Adı : BABAS
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Babas Börk adlı erkek şapkası, kaliteli keçeden yapılmış, yaşlı erkekler tarafından kullanılmış ve kuşaktan kuşağa geçmiştir.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 7

Eserin Adı : BAZAMA

Yapım Malzemesi : Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Bazama, ihtiyarlar tarafından kullanılan erkek şapkası.

Katalog No : 8

Eserin Adı : BAYBAŞ

Yapım Malzemesi: Çizim

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.

Kaynak : A.Y. Kuznetsova, 1982; 175.

Tanım: Baybaş, zengin insanlar tarafından kullanılan erkek şapkası.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 9
Eserin Adı : BAYRAKÇI
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Törenlerde bayrak taşıyan insan tarafından kullanılan erkek şapkası.

Katalog No : 10
Eserin Adı : BAÇAMA
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Folklor şenliklerinde kullanılan erkek şapkası.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

229

Katalog No : 11

Eserin Adı : BURMAÇAÇ

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Burmaçaç, soylular tarafından kullanılan erkek şapkası.

Katalog No : 12

Eserin Adı : GEBEN

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Geben, konik şeklinde yükses erkek şapkası, soylular tarafından kullanılmıştır.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 13
Eserin Adı : GIRHI
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Gırhı, kaba yünden yapılan erkek şapka, halk arasında kullanılmıştır.

Katalog No : 14
Eserin Adı : DEBERLA
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Deberla, soylular tarafından özel günlerde kullanılan erkek şapkası.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 15
Eserin Adı : DİDİN
Yapım Malzemesi : Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Didin, arıcılıkta kullanılan erkek şapkası.

Katalog No : 16
Eserin Adı : DÜR
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Dür , yağmurlu havalarda şapka üzerine ve tek başına kullanılan erkek şapkası.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 17

Eserin Adı : JABAGI

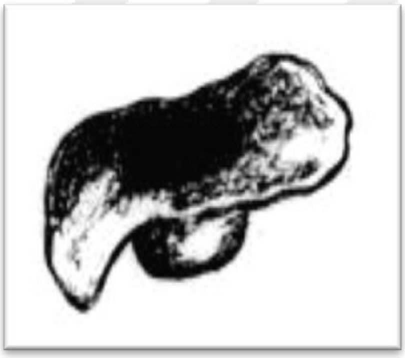
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Jabagı, ilkbahar aylarında kesilen koyunun kaba yününden yapılan şapka, halk arasında gündelik yaşamda kullanılmıştır.

Katalog No : 18

Eserin Adı : JABAGILI

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

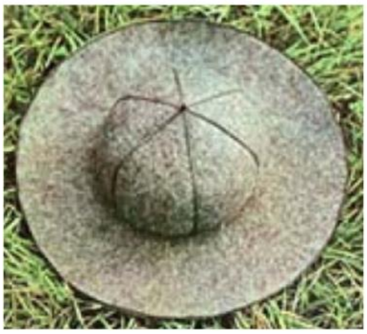
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110

Tanım: Jabagılı, koyunun kalitesiz yününden yapılan erkek şapkası. Hayvancılık ile uğraşan ve halk arasında kullanılmıştır.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 19

Eserin Adı : KALPAK

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.

Kaynak : A.Y. Kuznetsova, 1982; 175.

Tanım: Kaliteli keçe yününden yapılan erkek şapkası. Sıcak günlerde XIX yüzyıldan itibaren günümüzde de kullanılmaktadır.

Katalog No : 20

Eserin Adı : KAÇ BÖRK

Yapım Malzemesi: Çizim

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.

Kaynak : A.Y. Kuznetsova, 1982; 175.

Tanım: Kaç Börk, haç şeklinde olan erkek şapkası, soylular tarafından kullanılmıştır.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 21
Eserin Adı : MALÇI BÖRK
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Çobanlar tarafından kullanılan erkek şapkası

Katalog No : 22
Eserin Adı : SUR
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Kıvırcık Astragan koyun derisinden yapılan yüksek erkek şapkası.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

235

Katalog No : 23

Eserin Adı : TAYPAK

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Astragan kuzu derisinden yapılan erkek şapkası.

Katalog No : 24

Eserin Adı : TAUBAŞ

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Soylular tarafından kullanılan erkek şapkası.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 25

Eserin Adı : ULLUBAŞ

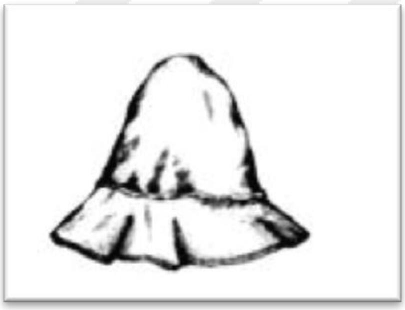
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Kahramanların kaskı (halk folklor oyunlarında kullanılmaktadır).

Katalog No : 26

Eserin Adı : HIRE

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Halk arasında kullanılan erkek şapkası.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 27

Eserin Adı : BAŞLIK

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Başlık Adej, Burmaçaç, Geben, Sur ve Taypak adlı çeşitli erkek şapkalarının üzerinde kullanılan bir parçadır. Sadece şapkalar üzerinde kullanılmıştır.

Katalog No : 28

Eserin Adı : DİBİLDİRME

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

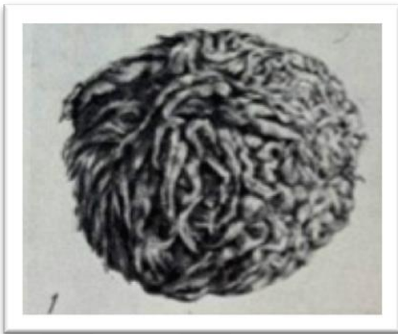
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

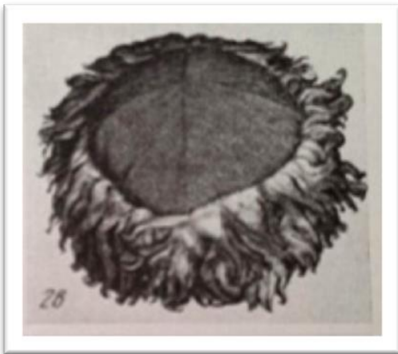
Tanım: Dibildirme Adej, Burmaçaç, Geben, Sur ve Taypak adlı çeşitli erkek şapkalarının üzerinde ve omuzlarında kullanılan bir parçadır.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 29
Eserin Adı : ŞAPKA ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotograf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX. yy. sonu
Kaynak : Rus Etnografya Müzesi

Tanım: Geleneksel erkek şapka örneği.

Katalog No : 30
Eserin Adı : ŞAPKA ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotograf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX. yy. sonu
Kaynak : Rus Etnografya Müzesi

Tanım: Geleneksel erkek şapka örneği.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 31

Eserin Adı : BAŞLIK ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Resim

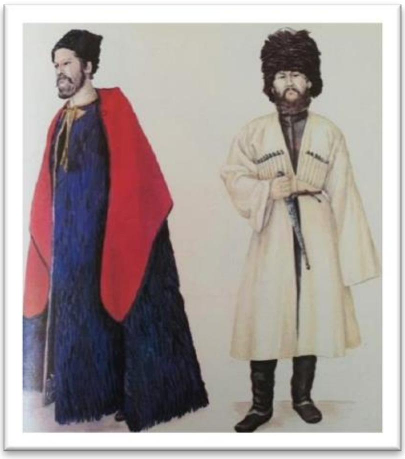
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yy. sonu – XX. yy. başlarında

Kaynak : Rus Etnografya Müzesi

Tanım: Geleneksel erkek başlığının bağlama örnekleri: Soldaki – soğuk havalarda başlığın kullanım şekli; Sağdaki – çepkenin omuzlarına örterek tören ve özel günlerde başlığın kullanım şekli.

Katalog No : 32

Eserin Adı : BAŞLIK ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Resim

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yy. sonu – XX. yy. başlarında

Kaynak : Rus Etnografya Müzesi

Tanım: Geleneksel erkek giyim kuşamının kullanımı. Soldaki – soğuk havalarda dışarıya çıkarken kullanılan *jamçı* ve başlık örneği. Sagdaki – tören ve özel günlerde kullanılan kıyafet örneği (şapka, gömlek, çepken, ayakkabı ve aksesuarlar).

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 33
Eserin Adı : BAŞLIK
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Küzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : 1948
Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: Karaçay Balkarlara ait geleneksel erkek başlık örnegi, 1948;

Katalog No : 34
Eserin Adı : BAŞLIK ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : 1936
Kaynak : Muhammat Cangurazov'un arşivi

Tanım: Karaçay Balkarlara ait geleneksel erkek başlıklarının bağcık örneklerinden bir görüntü.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 35
Eserin Adı : BAŞLIK ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Resim
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : 1887
Kaynak : Aslan Aybazov'un arşivi

Tanım: S.V.Gerasimov'un "Kavkasya" adlı resiminde kullandığı Karaçay Balkarlara ait geleneksel erkek başlık ve şapka örnekleri. Ana kaynak (Кубанские областные ведомости, 04.07.1887, N0 26, c.2-3).

Katalog No : 36
Eserin Adı : BAŞLIK ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : 1967
Kaynak : Muhammat Zhangurazov'un arşivi

Tanım: 110 yıl yaşamış ve 209 sefer Elbrus Dağı'na tırmanış yapan Çokka Zalihanov'un üzerinde Karaçay Balkarlaraa ait giyim kuşam görüntüsü ile başlık bağlama şekli.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 37

Eserin Adı : BAŞLIK BAĞLAMA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX yy.

Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya "Verhniy Çegem Bölgesi", avcıların kullandığı geleneksel erkek çepken üzerinde başlık bağlamasından bir örnek.

Katalog No : 38

Eserin Adı : BAŞLIK ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1980

Kaynak : Karaçay Balkar ansiklopedisi

Tanım : Karaçay Balkarlara ait geleneksel erkek giyim kuşam üzerinde bulunan, omuzlarına örtülen başlık görüntüsü (özel günlerde kullanılır).

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 39

Eserin Adı : BAŞLIK ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın birinci yarısı (1840)

Kaynak : Aslanbek Magometov arşivi

Tanım: Karaçay Balkarların soylu Abdurazak Hadaucuk oğlu Krımşamhal'a ait jamçı ve başlık örneğinin ön görünümü:
Jcamçı – siyah renkli yünden yapılarak soğuk havalarda önünü kapatmak için boyun kısmının ön tarafında iki tane gümüş toka bulunmaktadır. Tokalar üzerinde Krımşamhal soy damgası ile birlikte ot ve geometrik desenler işlenmiştir. Toka kenarlarında bulunan halkalardan deri şerit bağcıkları görünmektedir.
Başlık – beyaz renkli kalın yün kumaştan yapılarak iki kenarın boyun kısmında, üçgen şeklinde olan altın şerit ile süslenmiştir.

Katalog No : 40

Eserin Adı : BAŞLIK ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın birinci yarısı (1840)

Kaynak : Aslanbek Magometov arşivi

Tanım: Karaçay Balkarların soylu Abdurazak Hadaucuk oğlu Krımşamhal'a ait başlık örneğinden arka görünüşü. Başlığın ucu, beyaz ipekten yapılan püskül ile süslenmiştir.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 41

Eserin Adı : BAŞLIK SÜSÜ

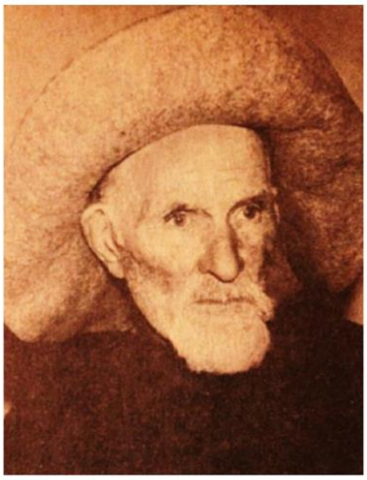
Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX yy.

Kaynak : A.Y. Kuznetsova, 1982; 175.

Tanım: Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarlara ait geleneksel erkek başlığının ucunda bulunan püskül.

Katalog No : 42

Eserin Adı : ŞAPKA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX yy.

Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: Karaçay Balkarlara ait keçeden yapılan geleneksel erkek şapka örneği.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 43
Eserin Adı : ŞAPKA ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XX yüzyıl
Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: Karaçay Balkarlar tarafından üretilen peynir kalitesi kontrol edilirken peynir fabrika müdürü ve yardımcısı üzerinde geleneksel erkek giyim kuşamı ve şapka görüntüleri.

Katalog No : 44
Eserin Adı : ŞAPKA ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : 1932
Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

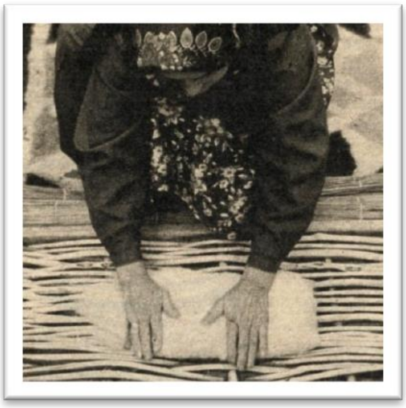
Tanım: Kuzey Kafkasya Bezengi bölgesinde 2450 metre yükseklikte bulunan yaylada, kuaforün üzerinde görünen erkek giyim kuşam (keçe şapkası, çepken, gömlek, tozluk ve ayakkabı) örneği. Foto: Walter Saalfeld, August, 1932.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 45
Eserin Adı : ŞAPKA YAPIMI
Yapım Malzemesi: Fotograf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : 1987
Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: Alman araştırmacı Detlev Şteynberg tarafından çekilen fotoğrafta, Uçkeken bölgesinde yaşayan bir kadın tarafından kuzu yününden erkek şapkası hazırlığı esnasından bir görüntü. (1. aşama)

Katalog No : 46
Eserin Adı : ŞAPKA YAPIMI
Yapım Malzemesi: Fotograf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : 1987
Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: Alman araştırmacı Detlev Şteynberg tarafından çekilen fotoğrafta, Uçkeken bölgesinde yaşayan bir kadın tarafından kuzu yününden erkek şapkası hazırlığı esnasından bir görüntü. (2. aşama)

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 47
Eserin Adı : ŞAPKA YAPIMI
Yapım Malzemesi: Fotograf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : 1987
Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: Alman araştırmacı Detlev Şteynberg tarafından çekilen fotoğrafta, Uçkeken bölgesinde yaşayan bir kadın tarafından, kuzu yününden erkek şapkası hazırlığı esnasından bir görüntü. (3. aşama)

Katalog No : 48
Eserin Adı : ŞAPKA YAPIMI
Yapım Malzemesi: Fotograf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : 1987
Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: Alman bir kadın tarafından, kuzu yününden erkek şapkası hazırlığı araştırmacı Detlev Şteynberg tarafından çekilen fotoğrafta Uçkeken bölgesinde yaşayan esnasından bir görüntü. (4. aşama.)

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 49
Eserin Adı : ŞAPKA ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : 1942
Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

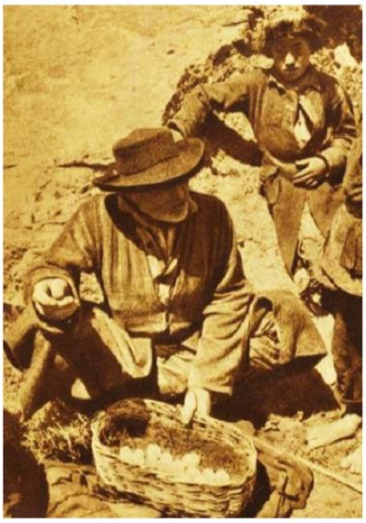
Tanım: Karaçay Balkarlara ait din adamlarının taktığı geleneksel erkek şapka örnekleri.

Katalog No : 50
Eserin Adı : ŞAPKA ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : 1898
Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya Kart-Djurt Bölgesi, geleneksel erkek şapka örnekleri.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 51

Eserin Adı : ŞAPKA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1935

Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya Bezengi Bölgesi, keçeden yapılan erkek şapka örneğinden görünüş.

Katalog No : 52

Eserin Adı : ŞAPKA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

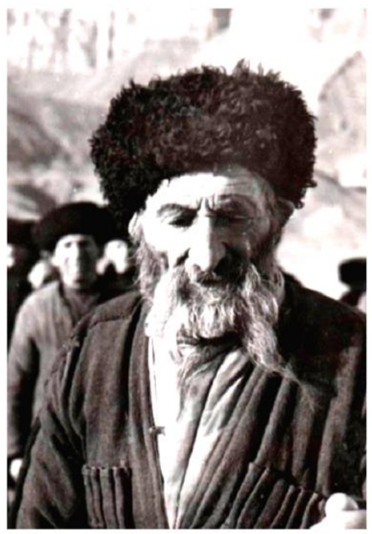
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX yy.

Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: Karaçay Balkarlara ait geleneksel erkek şapkasından bir örnek.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 53

Eserin Adı : ŞAPKA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1942

Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: Yakın çekim fotoğraf üzerinde yünden yapılmış geleneksel erkek şapkası, gömleği ve çepken (kaftan) görünüşleri.

Katalog No : 54

Eserin Adı : ŞAPKA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX. yy.

Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: Karaçay Balkarlara ait geleneksel erkek şapka örneği (üstten görünüşü).

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 55
Eserin Adı : ŞAPKA ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : 2015
Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

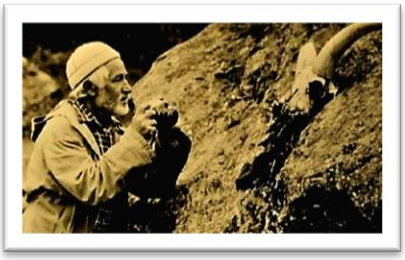
Tanım: Karaçay Balkarlara ait günümüzde kullanılan geleneksel yaşlı erkek şapka modeli.

Katalog No : 56
Eserin Adı : ŞAPKA ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XX yy.
Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: Karaçay Balkarlara ait geleneksel erkek şapka örneklerinden görünüş.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 57
Eserin Adı : ŞAPKA ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XX yy.
Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: Karaçay Balkar Bölgesinde İslam simgesi olan, ekekler tarafından kullanılan geleneksel şapka örneği.

Katalog No : 58
Eserin Adı : ŞAPKA ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) :1956 yılın sonrası.
Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: Karaçay Balkarlara ait geleneksel erkek şapka örneklerinden görünüş.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 59
Eserin Adı : ŞAPKA ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : 2016
Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarlara ait günümüzde özel günlerde kullanılan erkek giyim kuşamı (şapka, başlık, gömlek, çepken, pantolon, çizme ve aksesuarlar).

Katalog No : 60
Eserin Adı : BAŞLIK ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : 2016
Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: Karaçay Balkarlara ait günümüzde kullanılan geleneksel erkek giyim kuşam görünüşü (şapka, başlık başlanması, gömlek, çepken, aksesuarlar).

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 61
Eserin Adı : ŞAPKA ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XX yy.
Kaynak : A.Y. Kuznetsova, 1982; 175.

Tanım: Karaçay Balkarlar tarafından özel günlerde kullanılan erkek şapka görünüşü.

Katalog No : 62
Eserin Adı : BAŞLIK ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya Karaçay Bölgesi
Dönem (Yılı) : 2016
Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya günümüzde özel günlerde kullanılan geleneksel yaşlı ve genç erkek giyim kuşam görünüşü (şapka, başlık, gömlek, çepken, pantolon, çizme ve aksesuarlar).

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 63

Eserin Adı : GİYİM KUŞAM ÖRNEKLERİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 2016

Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya'da yaşayan Karaçaylar tarafından günümüzde kullanılan geleneksel erkek giyim kuşam örnekleri (şapka, başlık, gömlek, çepken ve aksesuarlar).

Katalog No : 64

Eserin Adı : ŞAPKA ÖRNEKLERİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

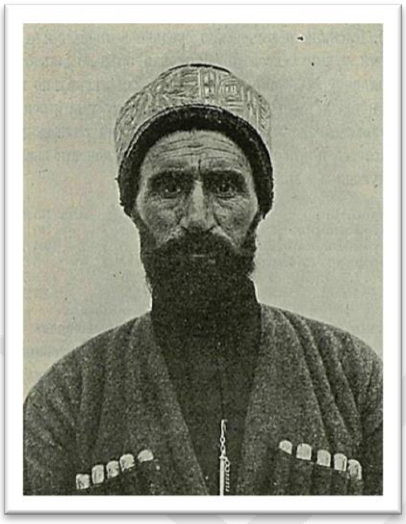
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1980

Kaynak : Taulan Alie'in arşivi

Tanım: Karaçay Balkarların halk oyunlarında kullandıkları geleneksel erkek giyim kuşam örnekleri (şapka, gömlek, pantolon, çepken, çizme, kemer, hazırlar, kılıç ve kalkan).

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 65

Eserin Adı : ŞAPKA ÖRNEĞİ (ön görünüş)

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.

Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: Karaçay Balkarların din adamlarının kullandığı geleneksel giyim kuşamın profil görüntüsü (şapka, gömlek, çepken (kaftan).

Katalog No : 66

Eserin Adı : ŞAPKA GÖRÜNTÜSÜ (yan görünüş)

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

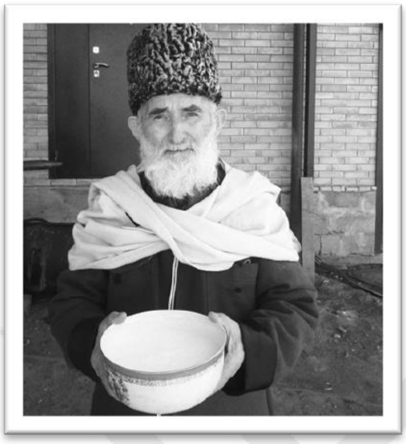
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.

Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: Karaçay Balkarların din adamlarının kullandığı geleneksel giyim kuşamın yan görüntüsü (şapka, gömlek, çepken (kaftan).

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 67

Eserin Adı : BAŞLIK ve ŞAPKA ÖRNEĞİ

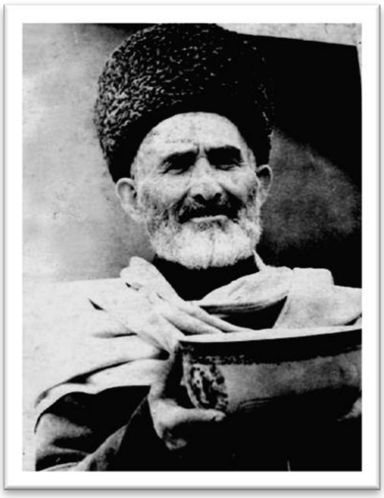
Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 2015

Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: Karaçay Balkarlara ait günümüzde de devam eden, geleneksel törenlerde kullanılan "Dua ve Dilek Tası"nı tutan yaşlı erkeğin giyim kuşam örnegi (şapka, başlık, çepken (kaftan).

Katalog No : 68

Eserin Adı : BAŞLIK ve ŞAPKA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 2015

Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: Karaçay Balkarlara ait günümüzde de devam eden, geleneksel törenlerde kullanılan "Dua ve Dilek Tası"nı tutan yaşlı erkeğin giyim kuşam örnegi (şapka, başlık).

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 69

Eserin Adı : ŞAPKA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX yy.

Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: Karaçay Balkarlara ait geleneksel erkek giyim kuşam örneği (şapka, gömlek ve çepken).

Katalog No : 70

Eserin Adı : ŞAPKA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX yy.

Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: Karaçay Balkarlara ait geleneksel erkek giyim kuşam örneği (keçeden yapılmış şapka, çizme).

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 71

Eserin Adı : ŞAPKA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1956 sonrası

Kaynak Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: Karaçay Balkarlara ait keçeden yapılmış geleneksel erkek şapka örnekleri.

Katalog No : 72

Eserin Adı : ŞAPKA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1921

Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: Karaçay Balkarlara ait koyun yününden ve kumaştan yapılmış geleneksel erkek giyim kuşam örnekleri (şapka, gömlek ve çepken).

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 73
Eserin Adı : ŞAPKA ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XX yy.
Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: Karaçay Balkarlara ait koyun yününden yapılmış geleneksel erkek giyim kuşam örnekleri (şapka, aba (ton) ve çizmeler).

Katalog No : 74
Eserin Adı : ŞAPKA ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : 1968
Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: Karaçay Balkarlara ait keçeden yapılmış ve kenarı biye ile tamamlanmış geleneksel erkek şapka örnekleri.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 75

Eserin Adı : ŞAPKA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1958

Kaynak : (Vilem Heckel. Als Bergsteiger im Kaukasus), Vilem Hekel tarafından fotoğraflanmıştır.

Tanım: Karaçay Balkarlara ait keçeden yapılmış ve kenarı biye ile tamamlanmış geleneksel erkek şapka örneği.

Katalog No : 76

Eserin Adı : ERKEK GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : Tahminen 1990'lar

Kaynak : Taulan Aliev'in arşvi

Tanım: Karaçay Balkarlara ait soylular ve yöneticiler tarafından giyilen geleneksel erkek giyim kuşam örneği (şapka, gömlek, çepken, hazırlar, kemer ve hançer).

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 77

Eserin Adı : ŞAPKA ÖRNEĞİ

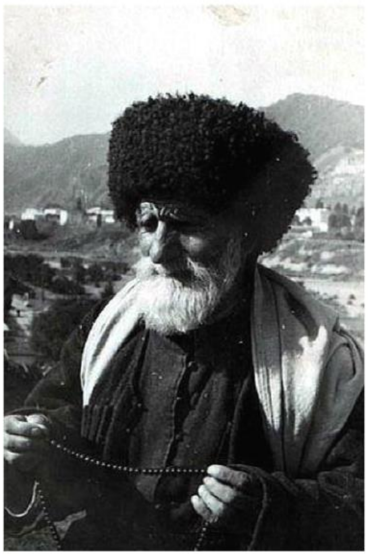
Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1908

Kaynak : M.Eziev'in arsivi

Tanım: 1908 yılından, Karaçay Balkar erkek giysisinden bir görünüm

Katalog No : 78

Eserin Adı : BABA ŞAPKA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

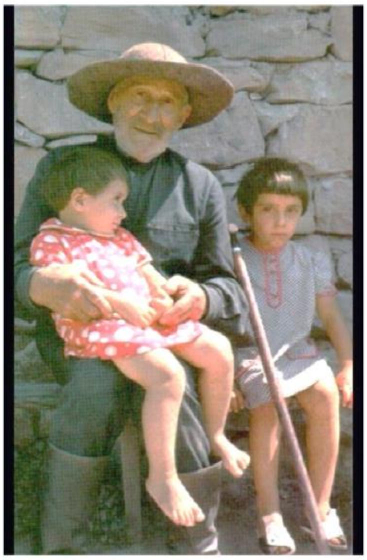
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX yy.

Kaynak : M.Eziev'in arşivi

Tanım : Baba şapkası, Rus Kazakları tarafından benimsemiş ve "Kubanka" olarak kullanılmaktadır .

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 79

Eserin Adı : ŞAPKA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1970

Kaynak : Karaçay Bölgesi (Uçkulan), Tarih ve Etnografya Müzesi arşivi Fotoğraf yabancı araştırmacı gazeteciler tarafından çekilmiştir.

Tanım: Teberda bölgesinde yaşayan yaşlı erkeklerin giydiği, keçeden yapılmış şapka örneği.

Katalog No : 80

Eserin Adı : ŞAPKA ÖRNEKLERİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1930

Kaynak : Karaçay Bölgesi (Uçkulan), Tarih ve Etnografya Müzesi arşivi

Tanım: Cuma namazına giden Karaçay Balkarlar yaşlı erkeklerin giyim kuşam örnekleri (şapka, çepken, ayakkabı, boston).

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

264

Katalog No : 81

Eserin Adı : ŞAPKA ÖRNEKLERİ

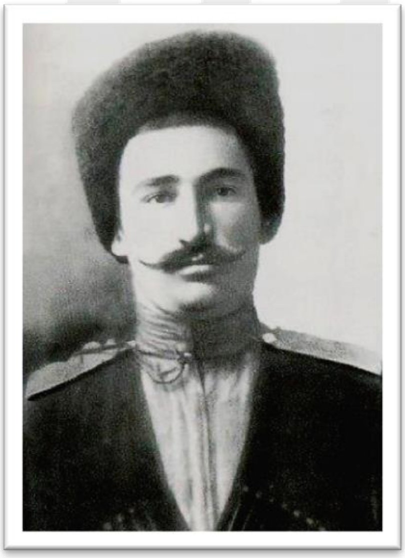
Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1937

Kaynak : Karaçay Bölges (Uçkulan)i, Tarih ve Etnografya Müzesi arşivi

Tanım: Karaçayların ünlü güreşçilerinin üzerinde bulunan geleneksel erkek giyim kuşam örnekleri (şapka çeşitleri, çepken çeşitleri, gömlek çeşitleri ve çizmeler).

Katalog No : 82

Eserin Adı : ŞAPKA ve BEŞMET ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.

Kaynak : Karaçay Bölgesi (Uçkulan), Tarih ve Etnografya Müzesi arşivinden alıntı.

Tanım: Karaçay Balkarlara ait geleneksel erkek giyim kuşamından görünüş (şapka, gömlek ve apoletli çepken (kaftan).

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 83
Eserin Adı : ŞAPKA ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XX yy.
Kaynak : Karaçay Bölgesi (Uçkulan), Tarih ve Etnografya Müzesi arşivinden alıntı.

Tanım: Karaçay Balkarlara ait keçeden yapılan çeşitli geleneksel erkek şapka örnekleri.

Katalog No : 84
Eserin Adı : AGUNA ŞAPKA ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Aguna (Nart) kadın şapkası.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 85

Eserin Adı : AGUNA ŞAPKA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.

Kaynak : Rus Etnografya Müzesi No 1249-1

Tanım: Altın şerit ipler ile dikilen kadın şapkası.

Katalog No : 86

Eserin Adı : AYBEK ŞAPKA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Kadın şapkası.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 87

Eserin Adı : ALTIN ÇOKAY ŞAPKA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.

Kaynak : Rus Etnografya Müzesi No 4453-11

Tanım: Kubbe şeklinde kadın şapkası.

Katalog No : 88

Eserin Adı : ALTINBAŞ ŞAPKA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Altın kubbeli kadın şapkası.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

268

Katalog No : 89

Eserin Adı : BİY KIZ BÖRK ŞAPKA ÖRNEĞİ

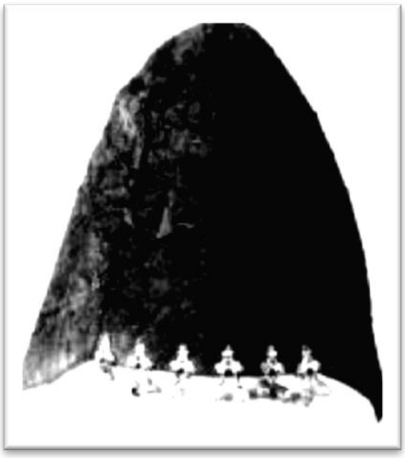
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Soylu, evlenmeyen kızın şapkası.

Katalog No : 90

Eserin Adı : GEBENEK BÖRK ŞAPKA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Şapka üzerine giyilen kadın şapkası.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 91
Eserin Adı : GOPPANBAŞ ŞAPKA ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Kadın şapkası.

Katalog No : 92
Eserin Adı : GÜLBAŞ BÖRK ŞAPKA ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110

Tanım: Kadın şapkası.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 93
Eserin Adı : JALPAK BOKA ŞAPKA ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Düz şekilde, kadın şapkası.

Katalog No : 94
Eserin Adı : CAULUKSUZ BÖRK ŞAPKA ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Duvaksız ve başörtüsüz kullanılan genç kızın şapkası.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 95
Eserin Adı : JORA BÖRK ŞAPKA ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Kahin kadın şapkası.

Katalog No : 96
Eserin Adı : KAMİLYA ŞAPKA ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: On iki yaşına kadar genç kızlar tarafından kullanılan şapka.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 97

Eserin Adı : KELİN BÖRK ŞAPKA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Duvak veya şal ile kullanılan gelin şapkası.

Katalog No : 98

Eserin Adı : KİYİZ BÖRK ŞAPKA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 1

Tanım: Keçeden yapılan kadın şapkası.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 99
Eserin Adı : KELİNLİK ŞAPKA ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Nişanlanan genç kızın şapkası.

Katalog No : 100
Eserin Adı : KENG TASMALI BÖRK ŞAPKA ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Nakış ve geniş şerit ile işlenen kadın şapkası.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 101

Eserin Adı : KALAU BÖRK ŞAPKA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.

Kaynak : Rus Etnografya Müzesi
No 24-14/1

Tanım: Örgü ile işlenen ve özel günlerde kullanılan kadın şapkası.

Katalog No : 102

Eserin Adı : KUUUK BÖRK ŞAPKA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Kabarık kadın şapkası.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 103

Eserin Adı : KIZÇIK BÖRK ŞAPKA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Genç kızlar tarafından kullanılan şapka.

Katalog No : 104

Eserin Adı : KÜMÜŞ BÖRK ŞAPKA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Kubbe şeklinde kadın şapkası.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 105

Eserin Adı : MARTİNKAL ŞAPKA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Düğümlü, inançlı kadın tarafından kullanılan şapka.

Katalog No : 106

Eserin Adı : NASIPLI BÖRK ŞAPKA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Özel ve mutlu günlerde kadınlar tarafından kullanılan şapka.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 107
Eserin Adı : TAJ BÖRK ŞAPKA ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Soylular tarafından kullanılan kadın şapkası.

Katalog No : 108
Eserin Adı : TARTMA BÖRK ŞAPKA ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Örgü el işçiliği ile meşhur ustalara özel sipariş verilerek yapılan kadın şapkası.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

278

Katalog No : 109
Eserin Adı : TAMGALI BÖRK ŞAPKA ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Asillerin, ustalara sipariş vererek kendi soy damgalarını bastırdığı şapka.

Katalog No : 110
Eserin Adı : TERİ BÖRK ŞAPKA ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Kaliteli deriden yapılan kadın şapkası. Şapka kenarları kürk ile işlenmiştir.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

279

Katalog No : 111

Eserin Adı : TOKMALI BÖRK ŞAPKA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.

Kaynak : Rus Etnografya Müzesi No 6087-4

Tanım: Özel günlerde kullanılan kadın şapkası.

Katalog No : 112

Eserin Adı : HALFTAUN ŞAPKA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.

Kaynak : Rus Etnografya Müzesi No 6322-1

Tanım: Çocuk doğurmadan önce gelin tarafından özel günlerde kullanılan şapka örneği.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

280

Katalog No : 113

Eserin Adı : INDIRKA ŞAPKA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Kubbe şeklinde kadın şapkası.

Katalog No : 114

Eserin Adı : IRGARGADUN ŞAPKA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.

Kaynak : Rus Etnografya Müzesi No 6321-1

Tanım: Püsküllü kadın şapkası.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 115
Eserin Adı : ELTİR BOKA ŞAPKA ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Çizim
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.
Kaynak : A.Y. Kuznetsova, 1982; 175.

Tanım: Yüksek kalitede işlenen deriden yapılan kadın şapkası.

Katalog No : 116
Eserin Adı : TASMALI OKA BÖRK ŞAPKA ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Altın şerit ile işlenen kadın şapkası.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 117

Eserin Adı : YURT ŞAPKA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.

Kaynak : Rus Etnografya Müzesi No 4453-1

Tanım: Kuzey Kafkasya'da bulunan ve Karaçay Balkarların babalarına ait olan "Alan" tapınaklarından esinlenerek yapılan kadın şapka türü.

Katalog No : 118

Eserin Adı : ÇAÇ KAB ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Kadınların örgülü saçlarını örten başörtü. Evli kadınlar tarafından doğum yaptıktan sonra kullanılmıştır.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 119

Eserin Adı : ÇIPÇIK BOKA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Çizim

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.

Kaynak : A.Y. Kuznetsova, 1982; 175.

Tanım: Genç kızlar tarafından evlenmeden önce kullanılmıştır.

Katalog No : 120

Eserin Adı : TAKIYA BOKA ŞAPKA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Çizim

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.

Kaynak : A.Y. Kuznetsova, 1982; 175.

Tanım: Kadın şapkası.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

284

Katalog No : 121

Eserin Adı : KELMEN BÖRK ŞAPKA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Çizim

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.

Kaynak : A.Y. Kuznetsova, 1982; 175.

Tanım: Kubbe şeklinde kadın şapkası.

Katalog No : 122

Eserin Adı : KALA BÖRK ŞAPKA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Çizim

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.

Kaynak : A.Y. Kuznetsova, 1982; 175.

Tanım: Kule şeklinde yapılan kadın şapkası.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 123

Eserin Adı : OZAY BERK ŞAPKA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Kadın şapkası.

Katalog No : 124

Eserin Adı : TAKIYA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Takıya (Kask), Karaçay Balkar geleneksel danslarında kullanılan kadın şapkası.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

286

Katalog No : 125

Eserin Adı : ÇAÇAKLI CAULUK ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Saçaklı, başörtülü kadınlar tarafından özel günlerde kullanılmıştır.

Katalog No : 126

Eserin Adı : ÇERİU BÖRKLE ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Genç kızlar tarafından kullanılan şapka çeşitleri.

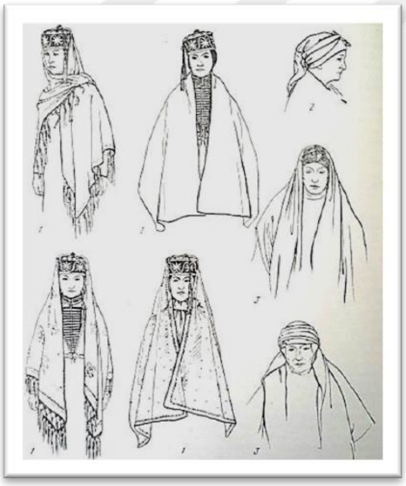
1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

287

Katalog No : 127
Eserin Adı : CAULUKLA, BAŞÖRTÜ ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Tablo
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.
Kaynak : Rus Etnografya Müzesi

Tanım: Kadın başörtülerinin bağlama şekilleri.

Katalog No : 128
Eserin Adı : CAULUKLA, BAŞÖRTÜ ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Tablo
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX. yy. sonu – XX. yy. başlarında
Kaynak : Rus Etnografya Müzesi

Tanım: Kadınlar tarafından kullanılan başörtü bağlamasının örnekleri:
1 – Kızlar tarafından kullanım şekli.
2 – Evlenen kadınların iç başörtülerinin bağlanma şekli.
3 – Evlenen kadınların şal kullanım şekli.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 129

Eserin Adı : ÇAÇ KAP ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Çizim

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yy. sonu – XX. yy. başlarında

Kaynak : Gürcistan Devlet Müzesi No 98-16/4

Tanım: Evli kadınlar tarafından kullanılan başörtü.

Katalog No : 130

Eserin Adı : CAULUKLA

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yy. sonu – XX. yy. başlarında

Kaynak : Rus Etnografya Müzesi
No 8028-14; 2) No 7981-1

Tanım: Kadınlar tarafından kullanılan el yapımı geleneksel şal örnekleri.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 131

Eserin Adı : SÜS ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yy. sonu – XX. yy. başlarında

Kaynak : A.Y. Kuznetsova, 1982; 175.

Tanım: Kadın şapkasının ucunda bulunan süs örneği.

Katalog No : 132

Eserin Adı : SAÇAK ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX. yy. başlarında

Kaynak : A.Y. Kuznetsova, 1982; 175.

Tanım: Karaçay Balkarlara ait ipek kumaş üzerine nakış işlenmiş ve kenarlarına saçak yapılmış geleneksel kadın başörtünden bir örnek.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 133
Eserin Adı : SÜS ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Tablo
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XX. yy. başlarında
Kaynak : Rus Etnografya Müzesi
No 2008-60; No 2006-97:

Tanım: Kadın geleneksel şapkalarının üst kısmında kullanılan süs örnekleri.

Katalog No : 134
Eserin Adı : SÜS ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Tablo
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX. yy. sonu – XX. yy. başlarında
Kaynak : Rus Etnografya Müzesi
No 4453-25/4; No 4453-25/8,9.

Tanım: Karaçay Balkarların geleneksel kadın şapkasının üst kısmında kullanılan, püskül ve süs örnekleri.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 135
Eserin Adı : ŞAPKA ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : 01.06.1966
Kaynak : A.Mamaeva'nın arşivinden alınmıştır

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesi Karaçayevsk şehrinin girişinde Karaçay Balkarların saygı ve misafir seven bir halk olduğunu gösteren, ellerinde dilek tasında ayran tutan geleneksel giyim kuşam içerisinde kız heykeli sembolize eden bir örnek. Boris Uşmaykin tarafından çekilen bir fotoğraf.

Katalog No : 136
Eserin Adı : ŞAPKA ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XX yüzyıl
Kaynak : Karaçay Bölgesi (Uçkulan), Tarih ve Etnografya Müzesi arşivinden alıntı.

Tanım: Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarlara ait geleneksel kadın başörtü örnekleri ve gelin giyim kuşam (başlık, duvak, elbise, kaftan ve kemer) örneği. Fotoğraf, A.S.Şahmurzaev tarafından çekilmiştir.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 137

Eserin Adı : KADIN ŞAPKA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1965

Kaynak : Karaçay Bölgesi (Uçkulan), Tarih ve Etnografya Müzesi arşivinden alıntı.

Tanım: 1965 yılına ait fotoğrafta Karaçay Balkarların kültürünü yansıtan dilek tasını uzatan V.Misakova geleneksel kadın giyim kuşam içerisinde.

Katalog No : 138

Eserin Adı : KADIN ŞAPKA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

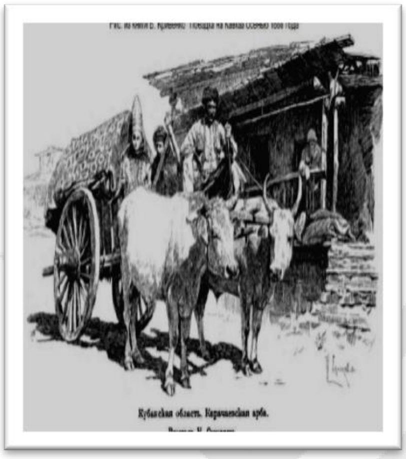
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX. yüzyılın başlarında

Kaynak : Şakmanov aile arşivinden alınmıştır

Tanım: Karaçay Balkarların soylu aileleri tarafından kullanılan geleneksel kadın giyim kuşam (şapka, elbise, kaftan ve aksesuarlar) örneği.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 139

Eserin Adı : KADIN ŞAPKA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Resim

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1888

Kaynak : V.Krivenko'nun kitabından alıntı

Tanım: V.Krivenko'nun "Поездка на Кавказ осенью 1888 года" (1888 yılında son baharda Kafkasya gezmesi) adlı kitabından alınan resimde, Karaçay Balkarlara ait geleneksel erkek ve kadın giyim kuşamından (kadın şapkasının şeklinden soylu olduğu anlaşılmaktadır) örnekler. Resim N.Samokiş tarafından tasvir edilmiştir.

Katalog No : 140

Eserin Adı : KADIN ŞAPKA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1924

Kaynak : Ebzeev aile arşivinden alınmıştır

Tanım: 1924 yılına ait fotoğrafta Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarlara ait geleneksel altın nakışlı ve püsküllü kadın şapkasının şekli anlaşılmaktadır.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

294

Katalog No : 141

Eserin Adı : KADIN BAŞÖRTÜ ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX. yüzyılına

Kaynak : Karaçay Bölgesi (Uçkulan), Tarih ve Etnografya Müzesi arşivinden alıntı.

Tanım: Karaçay Balkarlara ait yün kumaştan yapılmış geleneksel kadın başörtü örneği.

Katalog No : 142

Eserin Adı : KADIN BAŞÖRTÜ ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX. yüzyılına

Kaynak : Karaçay Bölgesi (Uçkulan), Tarih ve Etnografya Müzesi arşivinden alıntı.

Tanım: Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarlara ait ipek kumaş üzerine nakış işlenmiş ve kenarlarına saçak yapılmış geleneksel kadın başörtü örneği.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 143

Eserin Adı : KADIN BAŞÖRTÜ ÖRNEKLERİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX. yüzyılda

Kaynak : Karaçay Bölgesi (Uçkulan), Tarih ve Etnografya Müzesi arşivinden alıntı.

Tanım: Karaçay Balkarlara ait ipek kumaş üzerine nakış işlenmiş ve kenarlarına uzun saçak yapılmış geleneksel kadın başörtü (150 cm X 150 cm) örnekleri.

Katalog No : 144

Eserin Adı : KADIN BAŞÖRTÜ ÖRNEKLERİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1970

Kaynak : Karaçay Bölgesi (Uçkulan), Tarih ve Etnografya Müzesi arşivinden alıntı.

Tanım: 1970 yılında yabancı gazeteciler tarafından çekilmiş fotoğrafta, Kuzey Kafkasya Teberda bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların geleneksel erkek şapka ve kadın başörtü (ipek, sifon ve kalın yün kumaştan) örnekleri.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 145

Eserin Adı : KADIN BAŞÖRTÜ ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge: Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX. yüzyılı

Kaynak : Urusov aile arşivinden alınmıştır

Tanım: Karaçay Balkarlara ait geleneksel kadın başörtü (kırık beyaz ipek başörtü bağlaması ve yaşlı kadında bulunan koyu lacvert iç ve dış başörtü bağlaması) örnekleri.

Katalog No : 146

Eserin Adı : KADIN BAŞÖRTÜ ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1890

Kaynak : ''Этнографическое обозрение'' (Etnografiya üzerine yorumlamalar) dergisinde 1899 yılında 40-41 sayısından alıntı.

Tanım: 1890 yılında D.İ.Ermakov tarafından çekilmiş fotoğraf üzerinde Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların soylu aile tarafından kullandığı geleneksel kadın giyim kuşam örneği.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Katalog No : 147

Eserin Adı : KADIN ŞAPKA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge: Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılında

Kaynak : Merzbacher, Gottfried
Aus Den Hochregionen Des
Kaukasus kitabından alıntı, 1901.

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların soylu aile tarafından kullandığı geleneksel kadın giyim kuşam örneği.

Katalog No : 148

Eserin Adı : KADIN BAŞÖRTÜ ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılında

Kaynak : Şakmanov aile arşivinden alıntı.

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların soylu aile tarafından kullandığı geleneksel kadın giyim kuşam örneği.

1. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN BAŞLIK ÖRNEKLERİ

Рис. 45. Карачайка (Кавказъ).

Katalog No : 149

Eserin Adı : KADIN ŞAPKA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX-XX yy.

Kaynak : Karaçay Bölgesi (Üçkeken), Etnografya Müze arşivinden alınmıştır.

Tanım: Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarların geleneksel kadın giyim kuşamından bir örnek.

2. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN KEMER, KUŞAK, TAKI VE AKSESUARLAR ÖRNEKLERİ

Katalog No : 150

Eserin Adı : ERKEK AKSESUARLARI

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge: Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX yy. sonu

Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya'da yaşayan Karaçay Balkarlara ait geleneksel erkek giyim kuşam ve aksesuarları gösteren bir fotoğraf.

Солтанбек Абаев.
Выдающийся балкарский музыкант и педагог. Учился в Санкт-Петербургско

Katalog No : 151

Eserin Adı : ERKEK AKSESUARLARI

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge: Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX yüzyıl

Kaynak : St.Petersburg konservatuarı arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarlara ait, Rus Konservatuarı'nın ilk öğrencilerinden büyük keman sanatçısı ve besteci, Sultanbek Abaev'in üzerinde giydiği iki tarafında hazırları olan çepken ve aksesuarları (hazırlar (fişeklik), kemer, hançer, kama).

2. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN KEMER, KUŞAK, TAKI VE AKSESUARLAR ÖRNEKLERİ

Katalog No : 152

Eserin Adı : ERKEK AKSESUARLARI

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge: Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1920

Kaynak : Umarları aile arşivi

Tanım : Aliev soylarından olan Umar Dcaşuevin üzerinde görünen Kuzey Kafkasya Kart-Dcurt'a yaşayan Karaçay Balkarlara ait soyluların giydiği geleneksel erkek giyim kuşam örneği (çepken, gömlek, kemer ve hançer).

Katalog No : 153

Eserin Adı : ERKEK AKSESUARLARI

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1905

Kaynak : Urusbiev aile arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarlara ait aksesuarları ile birlikte (hazırla (fişeklik), kemer, hançer, kılıç) geleneksel erkek giyim kuşam çeşitlerinin görünüşü.

2. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN KEMER, KUŞAK, TAKI VE AKSESUARLAR ÖRNEKLERİ

Katalog No : 154

Eserin Adı : ERKEK AKSESUARLARI

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX yy.

Kaynak : Akbaev aile arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarlara ait geleneksel erkek giyim kuşam örneği (şapka, gömlek, çepken, çizme ve aksesuarlar).

Katalog No : 155

Eserin Adı : ABA ÖRNEKLERİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge: Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX yüzyıl

Kaynak : Aybazları aile arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya'da yaşayan Karaçay Balkar yaşlı din adamları tarafından kullanılan giyim kuşamından örnekler (sağ ve sol tarafta oturan yaşlı din adamlarının aba örnekleri ve kuşakları).

2. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN KEMER, KUŞAK, TAKI VE AKSESUARLAR ÖRNEKLERİ

Katalog No : 156

Eserin Adı : KEMER ÖRNEKLERİ

Yapım Malzemesi: Tablo

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX yy.

Kaynak : Rus Etnografya Müzesi
No 1260-19; No 4473-21.

Tanım: Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarların geleneksel erkek giyim kuşamında deri üzerine metal parçalar ile kullanılan kemer örnekleri.

Katalog No : 157

Eserin Adı : ERKEK AKSESUARLARI

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1913

Kaynak : Şakmanov aile arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya'da yaşayan Karaçay Balkarlar tarafından kullanılan erkek giyim kuşamındaki aksesuarlar (kemerin yan tarafına takılan işlemeli deri kılıf içerisinde bulunan silah).

2. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN KEMER, KUŞAK, TAKI VE AKSESUARLAR ÖRNEKLERİ

303

Katalog No : 158

Eserin Adı : ERKEK AKSESUARLARI

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge: Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX yy.

Kaynak : Şakmanlari aile arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya'da yaşayan Karaçay Balkar soylu aileden gelen erkeklerin geleneksel giyim kuşam ve aksesuarları (çepkene takılan kemerin üzerinde bulunan yağ kutusu, deri kılıflı fişeklik, hançer, kama ve silah).

Katalog No : 159

Eserin Adı : ERKEK AKSESUARLARI

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

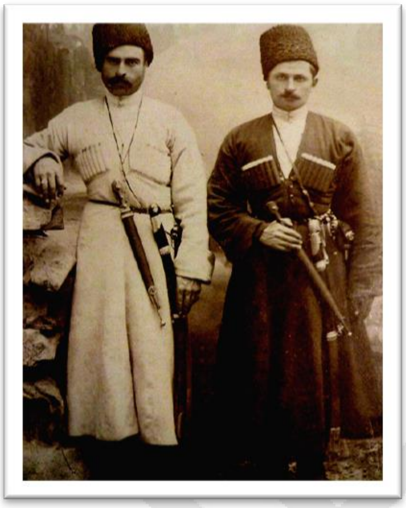
Bulunduğu Bölge: Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX yy.

Kaynak : Krımşamhal aile arşivi

Tanım: Birinci Dünya Savaşı sırasında Kuzey Kafkasya'da yaşayan Karaçay Balkar soylularına has geleneksel erkek giyim kuşamını yansıtan görünüş (ortadaki erkek üzerindeki kıyafet).

2. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN KEMER, KUŞAK, TAKI VE AKSESUARLAR ÖRNEKLERİ

Katalog No : 160

Eserin Adı : ERKEK AKSESUARLARI

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX yüzyıl

Kaynak : Etezov aile arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya'da yaşayan Karaçay Balkar erkeklerine ait geleneksel giyim kuşam üzerindeki bulunan aksesuarların görünüşü (çepkene takılan kemer üzerinde bulunan kılıç, kama, deri ve metaldan yapılmış barutluk, işlenmiş deri kılıfında bıçak ve çepken göğüsündeki gümüş kapaklı ahşap hazırlar (fişekler)).

Katalog No : 161

Eserin Adı : ERKEK AKSESUARLARI

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge: Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1913

Kaynak : Sunşev aile arşivinden

Tanım: Kuzey Kafkasya'da yaşayan Karaçay Balkar kültüründe çok önemli bir yer tutan *koç boynuzları*'nın önünde çekilmiş fotoğrafta geleneksel erkek ve kadın giyim kuşamları ve aksesuarlarından (çepken göğüs kısmındaki gümüş kapaklı ahşap hazırla (fişekler), bele takılan deri kılıf içerisinde bulunan gümüş işlemeli hazırla (fişekler), barutluklar ile askıları, kılıç, hançer, tüfek, mavzer tüfek, işlemeli deri kılıfta tabanca ve kamçı) oluşan bir görüntü.

2. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN KEMER, KUŞAK, TAKI VE AKSESUARLAR ÖRNEKLERİ

Katalog No : 162

Eserin Adı : ERKEK AKSESUARLARI

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge: Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1915

Kaynak : Safara Mamaşeva'nın arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya'da yaşayan Karaçay Balkarların geleneksel erkek giyim kuşamında kullanılan aksesuarlarından (apoletli çepken göğüs kısmında çift tarafli olmak üzere 32 tane gümüş kapaklı ahşap hazırlar (fişekler), kemere takılan püsküllü deri kılıf içinde tabanca, hançer, kılıç ve kamçı,) bir görüntü.

Katalog No : 163

Eserin Adı : ERKEK AKSESUARLARI

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge: Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1919

Kaynak : Batçaev aile arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya'da yaşayan Karaçay Balkar erkeklerine ait geleneksel çepken göğüs kısmında çapraz şeklinde yerleştirilmiş hazırla (fişekler), kemere takılmış geleneksel motiflerle işlenmiş gümüş yağ kutusu ve hançer.

2. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN KEMER, KUŞAK, TAKI VE AKSESUARLAR ÖRNEKLERİ

Katalog No : 164

Eserin Adı : ERKEK AKSESUARLARI

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge: Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın birinci yarısı (1840)

Kaynak : Aslanbek Magometov arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların soylu Abdurazak Hadaucuk oğlu Krımşamhal'a ait giyim kuşamından bir örnek.

Katalog No : 165

Eserin Adı : ERKEK AKSESUARLARI

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge: Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın birinci yarısı (1840)

Kaynak : Aslanbek Magometov arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkar'n soylu Abdurazak Hadaucuk oğlu Krımşamhal'a ait çepken üzerinde ahşaptan yapılmış fişeklikleri bulunmaktadır. Fişeklikler, gümüş kapakları ve ayyıldızlı hilal toka zincirleri aracılığı ile tutturulmuştur.

2. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN KEMER, KUŞAK, TAKI VE AKSESUARLAR ÖRNEKLERİ

Katalog No : 166

Eserin Adı : ERKEK AKSESUARLARI

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın birinci yarısı (1840)

Kaynak : Aslanbek Magometov arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya Bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların soylu Abdurazak Hadaucuk oğlu Krımşamhala ait kemerin yan tarafında taşınan gümüş yağ kutusundan bir örnek.

Katalog No : 167

Eserin Adı : HANÇER VE KILIÇ ÖRNEKLERİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın birinci yarısı (1840)

Kaynak : Aslanbek Magometov arşivi

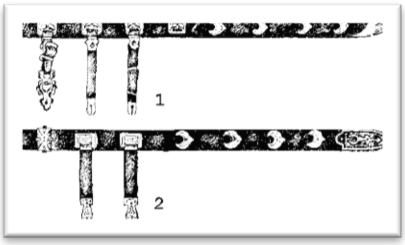
Tanım: Kuzey Kafkasya Bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların soylu Abdurazak Hadaucuk oğlu Krımşamhal'a ait kılıçlardan örnekler.

2. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN KEMER, KUŞAK, TAKI VE AKSESUARLAR ÖRNEKLERİ

Katalog No : 168
Eserin Adı : ERKEK AKSESUARLARI
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafaksya
Dönem (Yılı) : 1840
Kaynak : Aslanbek Magometov arşivi

Tanım: XIX. yüzyılın birinci yarısı, Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların soylu Abdurazak Hadaucuk oğlu Krımşamhal'a ait aksesuar örnekleri.

Katalog No : 169
Eserin Adı : KEMER ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Tablo
Bulunduğu Bölge: Tıva Bölgesi, Balkar Bölgesi
Dönem (Yılı) : M.Ö. VIII –IX yy. ve XIX yy. sonu
Kaynak : A.Y.Kuznetsova, 1982; 175

Tanım: Karaçay Balkarkalar'ın ataları Proto Türkler'e ait kemer örnekleri:

1 – M.Ö. VIII. – IX. yüzyıllıra ait "Kara – Çora'" (Tıva Bölgesi) mezarında bulunan kemer, Sev'yan I. Vainshtein'e (Etnograf, Arheolog, Türkolog, Doğu Bilimcisi) göre.

2. XIX. yüzyılın sonu, Verhnya Balkariya'da (Kuzey Kafkasya Balkar Bölgesi) bulunan kemer, L.Bulatova'ya göre.

2. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN KEMER, KUŞAK, TAKI VE AKSESUARLAR ÖRNEKLERİ

Katalog No : 170

Eserin Adı : KILIÇ ÖRNEKLERİ

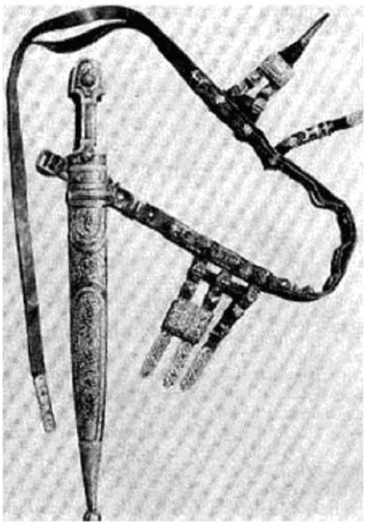
Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge: Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX yy.

Kaynak : A.Y.Kuznetsova, 1982; 175

Tanım: Kuzey Kafkasya'da Karaçay Balkarların geleneksel erkek giyim kuşamında kullanılan hançer ve kılıf örnekleri.

Katalog No : 171

Eserin Adı : AKSESUAR ÖRNEKLERİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge: Kuzey kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX yy.

Kaynak : A.Y.Kuznetsova, 1982; 175

Tanım: Kuzey Kafkasya Verhnyaya Balkariya Bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarlara ait geleneksel erkek giyim kuşamında kullanılan hançer, deriden yapılan kemer ile gümüşten yapılan kemer aksesuarları.

2. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN KEMER, KUŞAK, TAKI VE AKSESUARLAR ÖRNEKLERİ

310

Katalog No : 172

Eserin Adı : KEMER PARÇALARI

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge: Kuzey kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX yy.

Kaynak : A.Y.Kuznetsova, 1982; 175

Tanım : Kuzey Kafkasya Verhnyaya Balkariya bölgesinde L.Bulatova'nın keşfettiği, kayıt altına alınan Karaçay Balkarlara ait geleneksel erkek giyim kuşamında kullanılan gümüş kemer parçaları.

Katalog No : 173

Eserin Adı : YAG KUTUSU

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge: Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX yüzyılın ortaları

Kaynak : Dcambulat Aliev'in arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya'da yaşayan Karaçay Balkar geleneksel erkek giyim kuşamında kullanılan metal veya gümüş yağ kutusu (kemere takılır, silahları yaşlamaktan kullanılan kuyruk yağı ve koyun beyini taşınır).

2. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN KEMER, KUŞAK, TAKI VE AKSESUARLAR ÖRNEKLERİ

Katalog No : 174

Eserin Adı : HANÇER ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey kafkasya

Dönem (Yılı) :

Kaynak : Kuzey Kafkasya Tarihi Müzesi kayıtları

Tanım: Kuzey Kafkasya'da kullanılan hançer ve kılıf örnekleri.

Katalog No : 175

Eserin Adı : KİSET ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge: Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1840

Kaynak : Aslanbek Magometov arşivi.

Tanım: XIX. yüzyılın birinci yarısı, Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarlara ait altın nakış ile işlenen soy damgalı kırmızı kumaştan yapılan kiset örneği.

2. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN KEMER, KUŞAK, TAKI VE AKSESUARLAR ÖRNEKLERİ

Katalog No : 176
Eserin Adı : SÜS PARÇA ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX yy.
Kaynak : A.Y.Kuznetsova, 1982; 175

Tanım: Kuzey Kafkasya Balım bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarlara ait geleneksel erkek giyisisi jcamçı üzerinde bulunan gümüş veya metal süs parçasından bir örnek.

Katalog No : 177
Eserin Adı : SÜS PARÇA ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX yy.
Kaynak : A.Y.Kuznetsova, 1982; 175

Tanım: Kuzey Kafkasya Balım bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarlara ait geleneksel erkek giyisisi dcamçı üzerinde bulunan gümüş veya metal süs parçasından bir örnek.

2. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN KEMER, KUŞAK, TAKI VE AKSESUARLAR ÖRNEKLERİ

Katalog No : 178
Eserin Adı : HAZIR ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge: Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX yüzyılın ortaları
Kaynak : Dcambulat Aliev'in arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya'da yaşayan Karaçay Balkar geleneksel erkek giyim kuşamında kullanılan deri kılıf içerisinde fişekler (çepken üzerinde sağ ve sol tarafında taşınır).

Katalog No : 179
Eserin Adı : HANÇER ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) :
Kaynak : Kuzey Kafkasya Tarihi Müzesi

Tanım : Kuzey Kafkasya'da kullanılan hançer örneği.

2. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN KEMER, KUŞAK, TAKI VE AKSESUARLAR ÖRNEKLERİ

Katalog No : 180
Eserin Adı : HANÇER ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge: Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) :
Kaynak : Kuzey Kafkasya Tarihi Müzesi

Tanım : Kuzey Kafkasya'da kullanılan hançer örneği.

Katalog No : 181
Eserin Adı : HANÇER ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) :
Kaynak : Kuzey Kafkasya Tarihi Müzesi

Tanım : Kuzey Kafkasya'da kullanılan hançer örneği.

2. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN KEMER, KUŞAK, TAKI VE AKSESUARLAR ÖRNEKLERİ

Katalog No : 182
Eserin Adı : HANÇER ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) :
Kaynak : Kuzey Kafkasya Tarihi Müzesi

Tanım : Kuzey Kafkasya'da kullanılan hançer örneği.

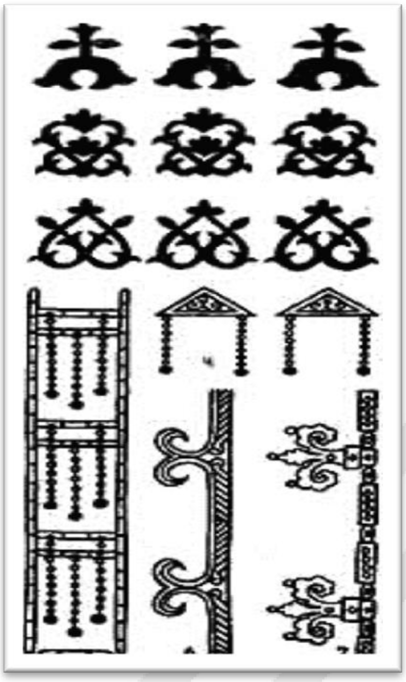

Katalog No : 183
Eserin Adı : HANÇER ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) :
Kaynak : Kuzey Kafkasya Tarihi Müzesi

Tanım : Kuzey Kafkasya'da kullanılan hançer örneği.

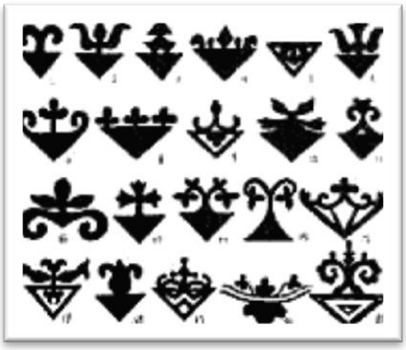
2. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN KEMER, KUŞAK, TAKI VE AKSESUARLAR ÖRNEKLERİ

316

Katalog No : 184
Eserin Adı : SÜSLEME ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Tablo
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX yy.
Kaynak : Kuznetsova, 1982; 205

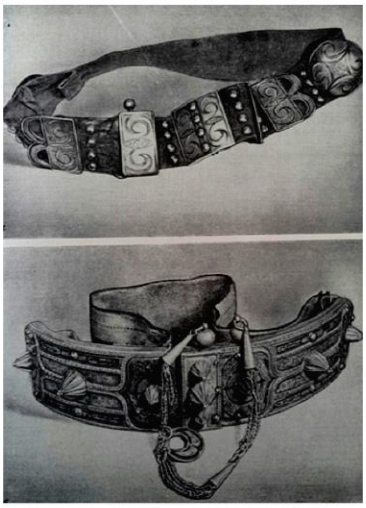
Tanım: Karaçay Balkarlara ait kadın elbiselerinde kulanılan demir süsleme örnekleri.

Katalog No : 185
Eserin Adı : SÜSLEME ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Tablo
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX yy.
Kaynak : Kuznetsova, 1982; 205

Tanım :Karaçay Balkarlara ait kadın elbiselerinin etek kenarlarını süsleyen nakış ve metal süs çeşitleri.

2. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN KEMER, KUŞAK, TAKI VE AKSESUARLAR ÖRNEKLERİ

Katalog No : 186

Eserin Adı : KEMER ÖRNEKLERİ

Yapım Malzemesi: Tablo

Bulunduğu Bölge : Saint Petersburg

Dönem (Yılı) : XIX yy. sonu – XX yy. başları

Kaynak : Rus Etnografya Müzesi
No 2006-92; No 5914-44

Tanım: XIX. yüzyılın sonu – XX. yüzyılın başlarında Kuzey Kafkasya bölgesinde kadınlar tarafından kullanılan deri, şerit, kumaş ve metaldan yapılan kemer örnekleri.

Katalog No : 187

Eserin Adı : KEMER ÖRNEKLERİ

Yapım Malzemesi: Tablo

Bulunduğu Bölge: Saint Petersburg

Dönem (Yılı) : XIX yy. sonu – XX yy. başları

Kaynak : Rus Etnografya Müzesi
No 6577-9; No 5914-34

Tanım: XIX. yüzyılın sonu – XX. yüzyılın başlarında Kuzey Kafkasya bölgesinde kadınlar tarafından kullanılan deri, şerit, kumaş ve metaldan yapılan kemer örnekleri.

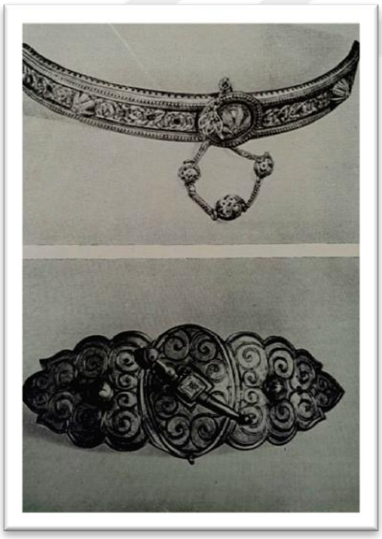
2. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN KEMER, KUŞAK, TAKI VE AKSESUARLAR ÖRNEKLERİ

318

Katalog No : 188
Eserin Adı : KEMER ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Saint Petersburg
Dönem (Yılı) : XIX yy. sonu – XX yy. başları
Kaynak : Rus Etnografya Müzesi
No 4453-18

Tanım: XIX. yüzyılın sonu – XX. yüzyılın başlarında Kuzey Kafkasya bölgesinde kadınlar tarafından kullanılan deri, şerit, kumaş ve metaldan yapılan kemer örnekleri.

Katalog No : 189
Eserin Adı : KEMER ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Tablo
Bulunduğu Bölge : Saint Petersburg
Dönem (Yılı) : XIX yy. sonu – XX yy. başları
Kaynak : Rus Etnografya Müzesi
No 7672-1; No 6321-3

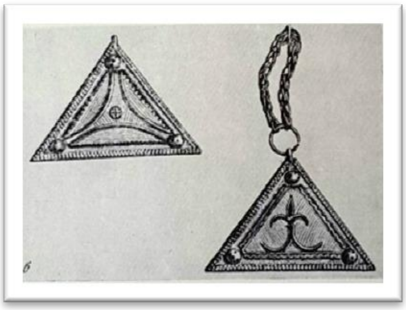
Tanım: XIX. yüzyılın sonu – XX. yüzyılın başlarında Kuzey Kafkasya bölgesinde kadınlar tarafından kullanılan kemer toka örnekleri.

2. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN KEMER, KUŞAK, TAKI VE AKSESUARLAR ÖRNEKLERİ

Katalog No : 190
Eserin Adı : KEMER ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX yy. sonu – XX yy. başları
Kaynak : Karaçay Çerkes Bölge Müzesi

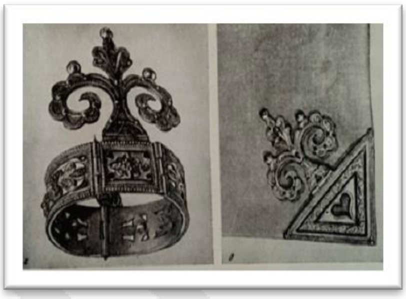
Tanım: XIX. yüzyılın sonu – XX. yüzyılın başlarında Kuzey Kafkasya bölgesinde kadınlar tarafından kullanılan kemer toka örnekleri.

Katalog No : 191
Eserin Adı : SÜS ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Tablo
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın sonu –XX. yüzyılın başlarında
Kaynak : Rus Etnografya Müzesi No 2006-94; 14.

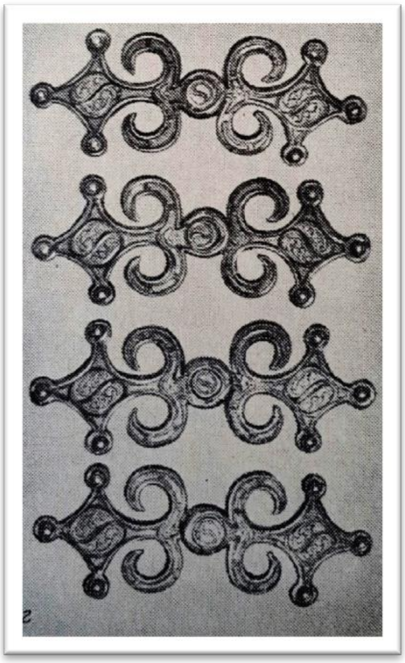
Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarlar'ın geleneksel kadın giyim kuşamında dikili veya sabitleştirerek kullanılan süs örnekleri.

2. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN KEMER, KUŞAK, TAKI VE AKSESUARLAR ÖRNEKLERİ

Katalog No : 192
Eserin Adı : SÜS ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Tablo
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın sonu – XX. yüzyılın başlarında
Kaynak : Rus Etnografya Müzesi No 7291-10,11.

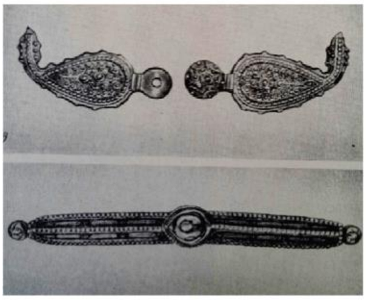
Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların geleneksel kadın giyim kuşamında dikili veya sabitleştirerek kullanılan süs örnekleri.

Katalog No : 193
Eserin Adı : SÜS ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın sonu – XX. yüzyılın başlarında
Kaynak : Rus Etnografya Müzesi No 6335-1

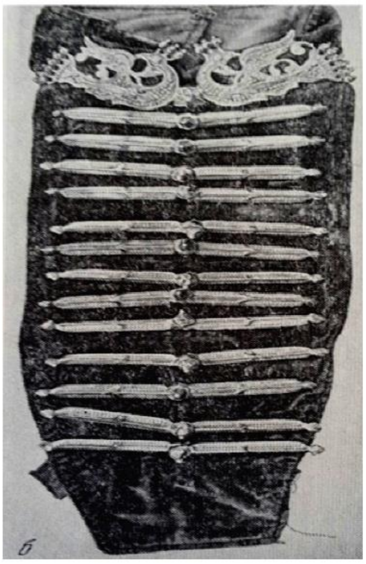
Tanım: XIX. yüzyılın sonu – XX. yüzyılın başlarında Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların geleneksel kadın göğüslüğünde kullanılan gümüş tokaların örneği.

2. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN KEMER, KUŞAK, TAKI VE AKSESUARLAR ÖRNEKLERİ

Katalog No : 194
Eserin Adı : SÜS ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Tablo
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın sonu – XX. yüzyılın başlarında
Kaynak : Rus Etnografya Müzesi No 8392-7; No 8029-6.

Tanım : XIX. yüzyılın sonu – XX. yüzyılın başlarında Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların geleneksel kadın göğüslüğünde kullanılan gümüş tokaların örneği.

Katalog No : 195
Eserin Adı : GÖĞÜSLÜK ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın sonu – XX. yüzyılın başlarında
Kaynak : Karaçay Çerkes Bölge Müzesi; No 1453.

Tanım: XIX. yüzyılın sonu – XX. yüzyılın başlarında Kuzey Kafkasya ölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların geleneksel kadın giyim kuşamında kullanılan, gümüş tokaları ve gümüş kuş şekilleri ile zenginleştirilmiş göğüslük örneği.

2. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN KEMER, KUŞAK, TAKI VE AKSESUARLAR ÖRNEKLERİ

322

Katalog No : 196

Eserin Adı : GÖĞÜSLÜK TOKA ÖRNEKLERİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XXI. yüzyılın sonu – XX. yüzyılın başlarında

Kaynak : A.Y.Kuznetsova, 1982; 175

Tanım: Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarlar tarafından kullanılan geleneksel kadın giyim kuşamdaki aksesuar (göğüslük gümüş tokaları) örnekleri.

Katalog No : 197

Eserin Adı : KADIN AKSESUARLARI

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

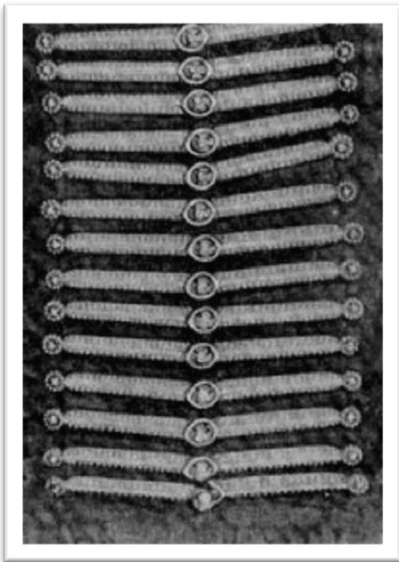
Dönem (Yılı) : XXI. yüzyılın sonu – XX. yüzyılın başlarında

Kaynak : Kabardey Balkar Muze arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya Baksan bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların Etezov ailesi tarafından kullanılan geleneksel kadın giyim kuşamdaki aksesuar örnekleri (göğüslük gümüş tokaları, kemer çeşitleri). Aksesuarlar altın, gümüş ve değerli taşlar ile nakşedilmiştir.

2. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN KEMER, KUŞAK, TAKI VE AKSESUARLAR ÖRNEKLERİ

323

Katalog No : 198

Eserin Adı : GÖĞÜSLÜK TOKA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX yy.

Kaynak : A.Y.Kuznetsova, 1982; 175

Tanım: Kuzey Kafkasya Bezengi bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarlara ait geleneksel kadın giyim kuşamında yer alan göğüslük gümüş toka örnekleri.

Katalog No : 199

Eserin Adı : SÜS ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge: Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX yy.

Kaynak : A.Y.Kuznetsova, 1982; 175

Tanım: Kuzey Kafkasya Teberda bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarlara ait geleneksel kadın giyim kuşamında kullanılan metal süs örneği.

2. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN KEMER, KUŞAK, TAKI VE AKSESUARLAR ÖRNEKLERİ

Katalog No : 200

Eserin Adı : KEMER ÖRNEĞİ

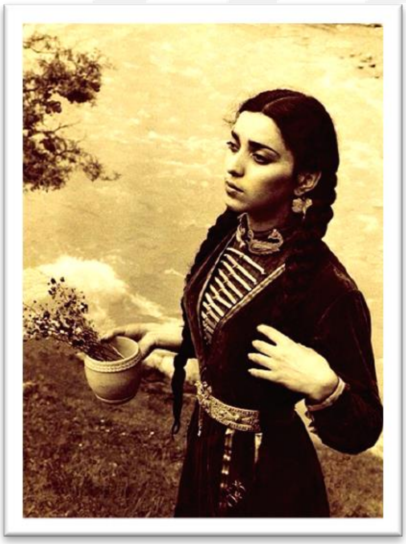
Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX yy.

Kaynak : A.Y.Kuznetsova, 1982; 175

Tanım : Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların geleneksel kadın giyim kuşamında kullanılan altın kemer örneği.

Katalog No : 201

Eserin Adı : KADIN AKSESUARLARI

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

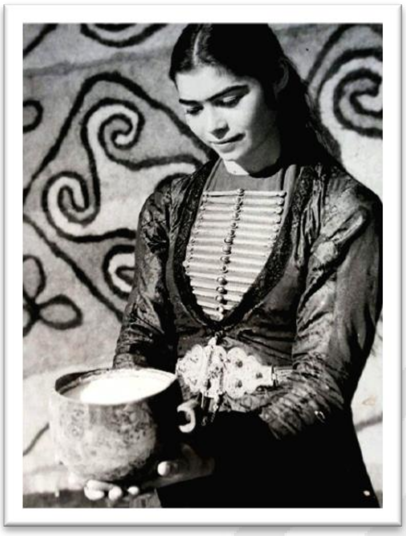
Bulunduğu Bölge: Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1985

Kaynak : Koçkarov aile arşivi

Tanım: 1985 yılında A.Şahmurzaev tarafından çekilen bir fotoğrafta Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların geleneksel kadın giyim kuşamında kullanılan göğüslük gümüş tokaları ve kemer örnekleri.

2. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN KEMER, KUŞAK, TAKI VE AKSESUARLAR ÖRNEKLERİ

Katalog No : 202

Eserin Adı : KADIN AKSESUARLARI

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge: Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX yy.

Kaynak : Atabieb aile arşivi

Tanım: A.Şahmurzaev tarafından çekilen fotoğrafta, Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarlar tarafından kullanılan göğüslük gümüş tokaları ve kemer örneği.

Katalog No : 203

Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX yy.

Kaynak : Urusbiev aile arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarlara ait geleneksel kadın giyim kuşam (kemer, göğüslük tokalar, başörtü bağlama şekli, kaftan ve şal) örneği.

2. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN KEMER, KUŞAK, TAKI VE AKSESUARLAR ÖRNEKLERİ

Katalog No : 204
Eserin Adı : KADIN KEMER ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : 1913
Kaynak : T.Aliev'in arşivi

Tanım: 1913 yılına ait fotoğrafta, Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarların kullandığı geleneksel kadın gümüş kemer örnekleri.

Katalog No : 205
Eserin Adı : GÖĞÜSLÜK ve KEMER ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge: Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XX. yüzyıl başlarında
Kaynak : H.Osmanov'un arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların geleneksel kadın giyim kuşamında kullanılan göğüslük gümüş tokaları ve kemer örnekleri.

2. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN KEMER, KUŞAK, TAKI VE AKSESUARLAR ÖRNEKLERİ

Katalog No : 206

Eserin Adı : GÖĞÜSLÜK ve KEMER ÖRNEKLERİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge: Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX yüzyılın sonu

Kaynak : Şakmanov arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların geleneksel kadın giyim kuşamında (soldaki genç kız üzerinde elbisenin etek kısmında bulunan 4 sıra dikilen katlar) kullanılan göğüslük gümüş tokaları ve kemer örneği.

Katalog No : 207

Eserin Adı : GÖĞÜSLÜK ÖRNEKLERİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1944

Kaynak : Bitirov aile arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinden Stalin soykırımına uğrayan Karaçay Balkarlar, 1944 yılı Kırgızistan’da çekilmiş bir fotoğrafta geleneksel kadın giyim kuşamında bulunan göğüslük gümüş toka örnekleri.

2. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN KEMER, KUŞAK, TAKI VE AKSESUARLAR ÖRNEKLERİ

Katalog No : 208

Eserin Adı : KADIN AKSESUARLARI

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX yy.

Kaynak : Dcatoev aile arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların kullandığı geleneksel kadın giyim kuşamında bulunan gümüş kemer ve göğüslük gümüş toka örnekleri.

Katalog No : 209

Eserin Adı : KEMER ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

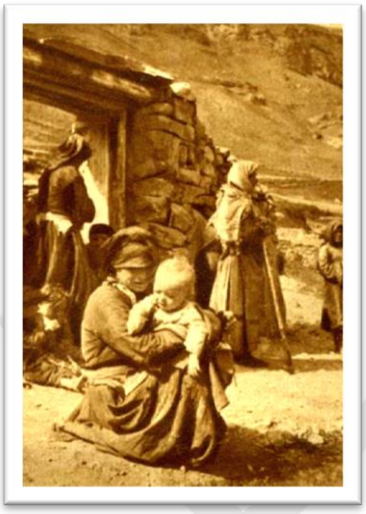
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1890

Kaynak : ‘’Этнографическое обозрение’’ (Etnografiya üzerine yorumlamalar) dergisinde 1899 yılında 40-41 sayısından alıntı.

Tanım: 1890 yılında D.İ.Ermakov tarafından çekilmiş fotoğraf üzerinde Kuzey Kafkasya Bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarlara ait geleneksel kadın giyim kuşam örneği.

2. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN KEMER, KUŞAK, TAKI VE AKSESUARLAR ÖRNEKLERİ

Katalog No : 210

Eserin Adı : BAŞÖRTÜ ve KUŞAK BAĞLAMA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX yy.

Kaynak : Merzbacher, Gottfried Aus Den Hochregionen Des Kaukasus kitabından alıntı, 1901.

Tanım: Kuzey Kafkasya Bezengi bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarlarda işçi kadınlar tarafından kullanılan günlük geleneksel giyim kuşam üzerinde bulunan başörtü ve kuşak bağlama şeklinden bir örnek.

Katalog No : 211

Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge: Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX yy.

Kaynak : Totorkulov aile arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarlarda kadınlar tarafından kullanılan günlük geleneksel giyim kuşam üzerinde bulunan başörtü, şal ve kuşak bağlama şeklinden bir örnek.

2. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN KEMER, KUŞAK, TAKI VE AKSESUARLAR ÖRNEKLERİ

Katalog No : 212

Eserin Adı : KADIN AKSESUARLARI

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX yy.

Kaynak : Kırımşamhal aile arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarlarda soylu ailelerin kullandığı, geleneksel kadın giyim kuşamında bulunan gümüş göğüslük toka ve kemer ile birlikte el çanta örnekleri.

Katalog No : 213

Eserin Adı : KADIN AKSESUARLARI

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge: Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX yy.

Kaynak : Kırımşamhal aile arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya Bezengi bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarlarda soylu ailelerin kullandığı, geleneksel kadın giyim kuşamında bulunan gümüş göğüslük toka ve kemer ile birlikte el çanta örnekleri.

3. KUZEY KAFKASYA GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN SİLAH VE ZIRH TAKIMI

Katalog No : 214

Eserin Adı : HAZIR (FİŞEK) ÖRNEKLERİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yy.

Kaynak : Çomaev aile arşivi

Tanım: Birinci Dünya Savaşı yıllarında Karaçay Balkarlara ait geleneksel erkek çepkeninin göğüs detayından bir örnek.

Katalog No : 215

Eserin Adı : TABANCA ÖRNEĞİ (GEBOH)

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın birinci yarısı (1840)

Kaynak : Aslanbek Magometov arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların soylu Abdurazak Hadaucuk oğlu Krımşamhal'a ait tabancadan bir örnek.

3. KUZEY KAFKASYA GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN SİLAH VE ZIRH TAKIMI

Katalog No : 216
Eserin Adı : MİĞFER ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XVIII. yüzyılın sonu – XIX. yüzyılın başlarında
Kaynak : Kuzey Kafkasya Tarihi Müzesi

Tanım: Kuzey Kafkasya'da askerlerin kullandığı miğfer örneği.

Katalog No : 217
Eserin Adı : KELEPÇE VE KOLLUK ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XVIII. Yüzyılın sonu – XIX. yüzyılın başlarında
Kaynak : Kuzey Kafkasya Tarihi Müzesi

Tanım: Kuzey Kafkasya'da askerlerin kullandığı kelepçe ve kolluk örnekleri.

3. KUZEY KAFKASYA GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN SİLAH VE ZIRH TAKIMI

Katalog No : 218
Eserin Adı : MİĞFERİN ÜST GÖRÜNTÜSÜNDEN BİR ÖRNEK
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XVIII. yüzyılın sonu – XIX. yüzyılın başlarında
Kaynak : Kuzey Kafkasya Tarihi Müzesi

Tanım: Kuzey Kafkasya'da askerler tarafından kullanılan miğferin üst kısmından görünüşü.

Katalog No : 219
Eserin Adı : METAL TOKA ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XVIII. yüzyılın sonu – XIX. yüzyılın başlarında
Kaynak : Kuzey Kafkasya Tarihi Müzesi

Tanım: Kuzey Kafkasya'da askerler tarafından kullanılan metal tokaların zırh üzerinde görünüşü.

3. KUZEY KAFKASYA GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN SİLAH VE ZIRH TAKIMI

Katalog No : 220

Eserin Adı : ZIRH ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XVIII. yy.

Kaynak : Kuzey Kafkasya Tarihi Müzesi

Tanım: Kuzey Kafkasya'da askerler tarafından kullanılan zırh örneği.

Katalog No : 221

Eserin Adı : ASKER GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yy.

Kaynak : Kuzey Kafkasya Tarihi Müzesi

Tanım: Kuzey Kafkasya'da askerlerin kullandığı kılık kıyafet ve donanımından[1] bir görüntü (XV.-XIX. yüzyıllar arasında Kuzey Kafkasya bölgesine gelen yabancı gezginler tarafından zırhların ne kadar kaliteli olduğunu fark edilip dünyaya nam salmasını sağladıktan sonra bu zırhlara talebin artmasını sağlamışlardır. Çünkü bu bölgede işinin ehli ustalar bulunmakta idi).

[1] Kuzey Kafkasya asker donanımı-kulaklı miğfer, zırh (askerlerin uzun, at binicilerin takımı kısa olarak tasarlanmıştır), kolluklar, bileklik ve dirseklik olmak üzere iki parçadan oluşmuştur. Bunların üzerinde gümüş kaplamalı geleneksel motif işlemeleri bulunmaktadır. Askerin üzerine giydiği zırh 20-25 bin tane halkadan oluşmuştur. XVI. yüzyılda, Türkler asker donanımını ve atlarını Kuzey Kafkasya'dan temin etmişlerdir. Bununla birlikte Asrtahan bölgesinde asker donanımı imal eden ustalar, 1660 yılında tamamen Moskova'ya taşınmışlardır. Asker donanımının bir parçası olan koluk ve dirseklikler kadınlar tarafından deri üzerine altın ve gümüş tellerden dokunarak, üzerine koç boynuzu motifi işlenmiştir.

3. KUZEY KAFKASYA GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN SİLAH VE ZIRH TAKIMI

Katalog No : 222
Eserin Adı : BARUTLUK ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın ortaları
Kaynak : Dcambulat Autlev'in arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya'da yaşayan Karaçay Balkar geleneksel erkek giyim kuşamında kullanılan, kemere takılan ve çeşitli malzemelerden yapılan barutluk (metal, deri, gümüş).

Katalog No : 223
Eserin Adı : BARUTLUK ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın ortaları
Kaynak : Dcambulat Autlev'in aşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya'da yaşayan Karaçay Balkar geleneksel erkek giyim kuşamında kullanılan, kemere takılan deri barutluk.

3. KUZEY KAFKASYA GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN SİLAH VE ZIRH TAKIMI

336

Katalog No : 224
Eserin Adı : HAZIR ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın ortaları
Kaynak : Dcambulat Autlev'in arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya'da yaşayan Karaçay Balkar geleneksel erkek giyim kuşamında kullanılan, çepken üzerine takılan gümüş kapağı olan ahşaptan yapılmış hazır (barut fişeği).

Katalog No : 225
Eserin Adı : MERMİ KALIBI
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın ortaları
Kaynak : Dcambulat Autlev'in arşivi

Tanım : Kuzey Kafkasya'da yaşayan Karaçay Balkarlar tarafından kullanılan mermi kalıbı.

4. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN AYAKKABI VE ÇORAP ÖRNEKLERİ

Katalog No : 226
Eserin Adı : AYAKKABI, ÇORAP ve IŞIM (TOZLUK) ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Tablo
Bulunduğu Bölge : Saint Petersburg
Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın sonu- XX. yüzyılın başlarında
Kaynak : Rus Etnografya Müzesi

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde deri, keçe ve yünden yapılan geleneksel erkek giyim kuşamının parçası *ışım* (tozluk) ve çorap örnekleri.

Katalog No : 227
Eserin Adı : KADIN AYAKKABI ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Tablo
Bulunduğu Bölge : Saint Petersburg
Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın sonu- XX. yüzyılın başlarında
Kaynak : Rus Etnografya Müzesi

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde kullanılan geleneksel erkek ve kadın ayakkabı örnekleri:
1-Bir parça deriden yapılan ayakkabılar: 1a) - Dikişsiz erkek ayakkabısı; 1б) - Ön ve arka kısmı dikişli erkek ve kadın ayakkabıları; 1в) – Tabanının orta kısmı dikilerek birleştirilen erkek ve kadın ayakkabıları; 1г, 1д – Alt kısmı örülerek yapılan erkek ayakkabı;
2 – Birkaç deri parçasından oluşan ayakkabılar: 2 a) – Sert tabanlı erkek ve kadın ayakkabısı; 2 б) – Sert tabanlı, dolgulu ve ökçesiz kadın ayakkabısı; 2 в1) – Sert tabanlı ve alçak topuklu kadın ayakkabısı; 2 в2) – Kadın ayakkabı kalıbının görünüşü; 2 г) – Tabanının orta kısmı dikilerek yumuşak kuzu derisinden yapılan erkek ayakkabısı; 2 д) – Tabanı ve üst kısmı dikilerek birleştirilen erkek ayakkabısı.

4. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN AYAKKABI VE ÇORAP ÖRNEKLERİ

338

Katalog No : 228

Eserin Adı : KADIN AYAKKABI ÖRNEKLERİ

Yapım Malzemesi: Tablo

Bulunduğu Bölge : Saint Petersburg

Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın sonu- XX. yüzyılın başlarında

Kaynak : Rus Etnografya Müzesi

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde kullanılan geleneksel erkek ve kadın ayakkabı örnekleri:

3 – Alt kısmı deriden, üst kısmı çuha kumaşından kesilerek detaylı işçilik ile yapılan erkek ve kadın ayakkabılarının örnegi;

4 – Keçe ve yünden detaylı işçilik ile yapılan ayakkabı örneği: 4 a) – Bacak kısmı çuha kumaşından yapılarak, yan tarafı deri şerit ile süslenmiştir (erkek ve kadın ayakkabısı); 4 б) – Ayakkabının alt kısmı deriden yapılmıştır (erkek ve kadın ayakkabısı);

5 – Kadın ahşap ayakkabısı (ağaç ayak giyimi) kadifeyle kaplanarak gümüş parçaları ile süslenmiştir.

Katalog No : 229

Eserin Adı : ERKEK ÇİZME ÖRNEKLERİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX. yy.

Kaynak : İbragim Şakmanov'un arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarlara ait geleneksel giyim kuşam örneklerinden (erkek gömlek çeşitleri ve çizmeler) bir fotoğraf.

4. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN AYAKKABI VE ÇORAP ÖRNEKLERİ

Katalog No : 230

Eserin Adı : ERKEK AYAKKABI ve ÇILGAU ÖRNEKLERİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya (Yçkulan)

Dönem (Yılı) : 1940

Kaynak : Semenov aile arşivi

Tanım: Karaçay Balkar geleneksel erkek ayakkabı çeşitleri ve *çılgau* (tozluk).

Katalog No : 231

Eserin Adı : ERKEK AYAKKABI ve ÇİZME ÖRNEKLERİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX. yüzyıl

Kaynak : Taulan Aliev'in arşvi

Tanım: Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarlara ait geleneksel erkek ayakkabı ve çizme çeşitleri.

4. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN AYAKKABI VE ÇORAP ÖRNEKLERİ

Katalog No : 232
Eserin Adı : ERKEK AYAKKABI ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya (Kart-Dcurt)
Dönem (Yılı) : XIX yy.
Kaynak : Taulan Aliev’in arşivi

Tanım: Karaçay Balkarların kullandıkları geleneksel erkek gömlek ve ayakkabı örneği

Katalog No : 233
Eserin Adı : ERKEK AYAKKABI ve TOZLUK ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya (Kart-Dcurt)
Dönem (Yılı) : 1926
Kaynak : Bayramkulov aile arşivi

Tanım: Karaçay Balkarlar tarafından giyilen ayakkabı ve tozluk çeşitleri.

4. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN AYAKKABI VE ÇORAP ÖRNEKLERİ

Katalog No : 234

Eserin Adı : ERKEK AYAKKABI ÖRNEKLERİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya Teberda

Dönem (Yılı) : XX. yüzyıl

Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: Karaçay Balkar erkeklerin kullandığı geleneksel giyim kuşamından bir görüntü (ayakkabı, ışım (keçeden yapılan bacak boyu uzun tozluk), tozlukları sabit tutmakta kullanılan bacak kemerleri ve bel kemerine takılan askıları, kılıç, kemer, pantolon, şapka ve barutluk ile bir arada askısı).

Katalog No : 235

Eserin Adı : ERKEK AYAKKABI ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1840

Kaynak : Aslanbek Magometov arşivi

Tanım: XIX. yüzyılın birinci yarısı, Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların soylu Abdurazak Hadaucuk oğlu Krımşamhal'a ait ayakkabı (*çabır*) örneği. Ayakkabı, kahverengi olarak büyük baş hayvan derisinden yapılmıştır.

4. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN AYAKKABI VE ÇORAP ÖRNEKLERİ

342

Katalog No : 236

Eserin Adı : KADIN AYAKKABI ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın sonu – XX. yüzyıl başlarında

Kaynak : Tsaritsyno Moskova Devlet Muze koleksyonu

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde kullanılan ahşap ayakkabılar yapılması ve süslemesinde kullanılan malzeme ve teknik: pirinç, kalay, kurşun, sedef, deri, şerit, kumaş, gümüş ip, nakış, dövme, kakma.

Katalog No : 237

Eserin Adı : ERKEK ve KADIN AYAKKABI ÖRNEKLERİ

Yapım Malzemesi: Tablo

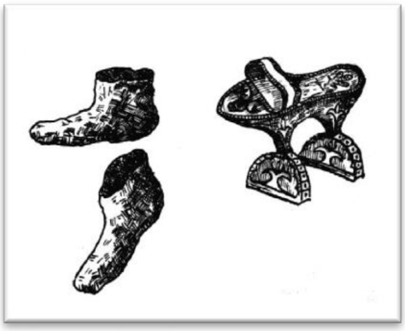
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Karaçay Balkar erkek ve kadın geleneksel ayakkabı ve ışım (tozluk) örnekleri.

4. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN AYAKKABI VE ÇORAP ÖRNEKLERİ

Katalog No : 238
Eserin Adı : ERKEK ve KADIN AYAKKABI ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Tablo
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Karaçay Balkarların soylu kadınları tarafından özel günlerde veya törenlerde kullanılan örgü ve ahşap ayakkabı örneği.

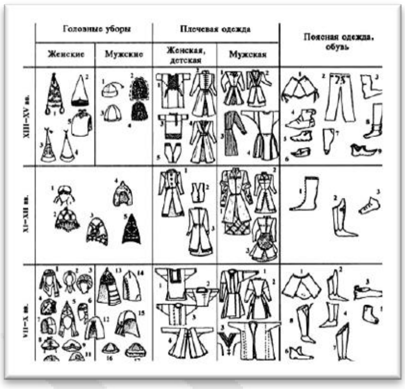

Katalog No : 239
Eserin Adı : KADIN AYAKKABI ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Karaçay Balkarların soylu kadınları tarafından özel günlerde veya törenlerde kullanılan çıngaraklı ayakkabı örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

344

Katalog No : 240

Eserin Adı : YÖRESEL GİYİM KUŞAM ÖRNEKLERİ

Yapım Malzemesi: Tablo

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : VII.-X. yy., XI.-XII. yy., XIII.-XV. yy.,

Kaynak : Z.V.Dode, 2008.

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesine ait yöresel giyim kuşamlarının rekonstrüksiyon çizimleri

Katalog No : 241

Eserin Adı : GABARA

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Ajam-kolsuz ceket (korse) olarak soylu olan ve doğum yapan kadınlar tarafından kullanılmıştır. Kullanılan kadın çok becerikli, zeki ve akılı olmalı idi. Eski inançlara göre, ajan özel günlerde (doğa ile ilgili törenlerde) giyilmiştir.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 242

Eserin Adı : GABARA

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Almostu (Almastı)-kolsuz ceket (korse), hamile kadınlar tarafından kullanılmıştır.

Katalog No : 243

Eserin Adı : GABARA

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım : Bilgiç-kolsuz ceket (korse), soyluların bilgi danıştığı kahil kadınlar tarafından kullanılmıştır.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 244
Eserin Adı : GABARA
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım : Cagalı gabara (yakalı kolsuz ceket), çizgili kumaşdan dikilerek (veya kumaş üzerine çizgiler oluşturarak) yaşlı kadınlar tarafından kullanılmıştır.

Katalog No : 245
Eserin Adı : GABARA
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Cadalı. Uysalık sağlayan yeni evlenen kadınlar tarafından kullanılan kolsuz ceket (korse).

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 246
Eserin Adı : GABARA
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Kiiz gabara. Kaliteli keçeden yapılan kolsuz ceket, yaşlı kadınlar tarafından soğuk günlerde kullanılmıştır.

Katalog No : 247
Eserin Adı : GABARA
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Kaçlı gabara. Kollu ceket, XVIII. yüzyıl (tahminen 1782 yy. kadar) sonuna kadar kadınlar tarafından kullanılmıştır.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 248
Eserin Adı : GABARA
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Kısha jenli gabara. Kısa kollu ceket, soy damgaları ile asil kadınlar tarafından kullanılmıştır.

Katalog No : 249
Eserin Adı : GABARA
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Kümüş culduzlu gabara . Gümüş yıldızlı ceket, kadınlar tarafından kullanılmıştır. Dokuma ile uğraşan kadınlar tarafından kullanılmıştır.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 250
Eserin Adı : GABARA
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Mazakku. Kolsuz ceket, pehlivanlar tarafından kullanılmıştır.

Katalog No : 251
Eserin Adı : GABARA
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Meteli. Eşkenar dörtgen şeklinde olan kısa kollu ceket, desenler ile süslenmiştir. Bu tür desenler sadece kadınlar giysilerinde kullanılmıştır, çünkü Karaçay Balkarlara göre eşkenar dörtgen desen zariflik, yaratıcılık, bereketlik (doğayı da kapsamaktadır), cömertlik, annelik anlamına gelmiştir.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

350

Katalog No : 252
Eserin Adı : GABARA
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Müyüz suratlı gabara. Karaçay Balkarlara göre boynuz deseni insanların ruhani güçlerini arttırmıştır. Boynuz deseni, asil kadın tarafından kullanılmıştır. Bununla birlikte giyim kuşamda kullanılan boynuz deseni maddi ve manevi durumu belirtmiştir.

Katalog No : 253
Eserin Adı : GABARA
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım : Nallı gabara, kısa kollu ceketin bir çeşididir. Gümüşten nal şeklinde olan desenler, ceket üzerine uygulanmıştır.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 254
Eserin Adı : GABARA
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Nohtabauluk. Bu tür kolsuz ceket (korse) kadınlar arasında hediye için özel sipariş ile yaptırılarak kullanılmıştır.

Katalog No : 255
Eserin Adı : GABARA
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Nürlü. Bu tür kolsuz ceket (korse) sadece genç kızlar tarafından kullanılmıştır.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

352

Katalog No : 256

Eserin Adı : GABARA

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım : Obur. Bu tür kısa kollu ceket (korse), kendilerini korumak amacında kullanarak gabarada bulunan desen şekli kötü ruhlardan koruduguna inanmışlardır.

Katalog No : 257

Eserin Adı : GABARA

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Ogurlu. Uğurlu günlerde kullanılan kolsuz ceket (korse). Genelde törenlerde kullanılmıştır.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 258
Eserin Adı : GABARA
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Rıshılı. Kolsuz ceket (korse), kadınlar tarafından özel günlerde kullanılmıştır.

Katalog No : 259
Eserin Adı : GABARA
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Tepena (Ocak Tanrıçası). Kısa kollu ceket (korse), çocukları olup belli bir yaştan sonra anneler tarafından kullanılmıştır. Gabara üzerinde “lale”şeklinde desen görülmektedir.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 260
Eserin Adı : GABARA
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Teri gabara. Kuzu derisinden yapılan kolsuz ceket, kadın ve erkekler tarafından soğuk günlerde kullanılmıştır.

Katalog No : 261
Eserin Adı : GABARA
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX.yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Tımbıl (Karaçay Balkar mitolojisinde Çocuk Tanrısı olarak bilinmektedir). Kolsuz ceket (korse), 12 yaşına kadar genç kızlar tarafından kullanılmıştır.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 262
Eserin Adı : GABARA
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Hazırla gabara. Kolsuz ceket, gençler tarafından kullanılmıştır.

Katalog No : 263
Eserin Adı : GABARA
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Himikki (Rüzgâr Tanrıçası). Kolsuz ceket (korse), doğurganlık, kadınlık ve evlilik sembolü olduğuna inanarak yeni evlenen kadınların çeyizinde bulunmuştur.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

356

Katalog No : 264

Eserin Adı : GABARA

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Çepken gabara. Kolsuz ceket, yün veya çuha kumaşdan dikilerek kadın ve erkekler tarafından kullanılmıştır.

Katalog No : 265

Eserin Adı : GABARA

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

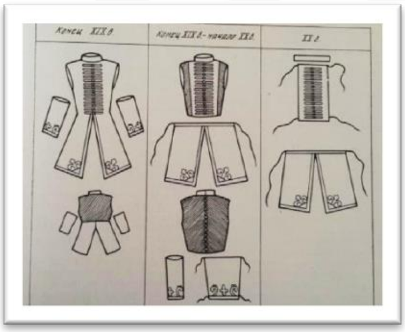
Tanım: Çomparaş (Karaçay Balkarlar arasında Uyku Tanrıçası olarak bilinmektedir). Kolsuz ceket (korse), kadınlar tarafından kullanılmıştır.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 266
Eserin Adı : GELENEKSEL KADIN KAFTAN ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Tablo
Bulunduğu Bölge: Saint Petersburg
Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın birinci ve ikinci yarısı
Kaynak : Rus Etnografya Müzesi

Tanım: Kuzey Kafkasya'da geleneksel kadın kaftanlarının kesimi ve evrim değişimi.

Katalog No : 267
Eserin Adı : GELENEKSEL KADIN KAFTAN ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi : Tablo
Bulunduğu Bölge : Saint Petersburg
Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın sonu ve XX. yüzyıl
Kaynak : Rus Etnografya Müzesi

Tanım: Kuzey Kafkasya'da geleneksel kadın kaftanlarının kesimi ve evrim değişimi.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 268
Eserin Adı : ÇEPKEN
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Asker çepken. Askerlerin kullandığı çepken çeşidinden biri.

Katalog No : 269
Eserin Adı : ÇEPKEN
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Biy çepken. Soylu (üst sınıf insanlar) tarafından kullanılan erkek çepkeni.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 270

Eserin Adı : ÇEPKEN

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Ezden çepken. Soylu insanlar tarafından kullanılan erkek çepkeni.

Katalog No : 271

Eserin Adı : ÇEPKEN

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Caş kuş. Gençler tarafından kullanılan erkek çepkeni.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 272
Eserin Adı : ÇEPKEN
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Kieu cengeri çepken. Damatın arkadaşı tarafından kullanan cepken.

Katalog No : 273
Eserin Adı : ÇEPKEN
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Kieu çepken. Damat tarafından kullanılan cepken.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 274

Eserin Adı : ÇEPKEN

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Kureyiş çepken. Soylu aile tarafından kullanılan erkek cepkeni.

Katalog No : 275

Eserin Adı : KÜBE

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Kübe. Erkekler tarafından kullanılan zırh giysi.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 276
Eserin Adı : KÜBE ÇEPKEN
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Kübe çepken. Omuz tarafında metal parçalar ile süslenen çepken erkekler tarafından kullanılmıştır.

Katalog No : 277
Eserin Adı : ÇEPKEN
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Çanka çepken. Halk arasında, baba tarafı asil olup anne tarafından asil olmayanlar kullanmıştır.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 278
Eserin Adı : ÇEPKEN
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Çepken kaptal. Uzun kollu cepken, yünlü kumaştan yapılarak erkekler tarafından günlük hayatta kullanmıştır.

Katalog No : 279
Eserin Adı : ÇEPKEN
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Çeriubaş. Savaşçı lideri tarafından kullanılan cepken.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 280

Eserin Adı : ÇEPKEN

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110

Tanım: Çeriu çepken. Asker çepkeninin görünüşü.

Katalog No : 281

Eserin Adı : ÇEPKEN ÇEŞİTLERİ

Yapım Malzemesi: Tablo

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Uzun çepken. Karaçay Balkarda genç ve büyük erkekler tarafından kullanılmıştır.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 282
Eserin Adı : DCAMÇI ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Tablo
Bulunduğu Bölge : Saint Petersburg
Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın sonu - XX. yüzyılın başlarında
Kaynak : Rus Etnografya Müzesi

Tanım: Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarların geleneksel erkek giyim kuşamının bir parçası olarak yünden yapılan jcamçı (pelerin) örnekleri ve beşmet örneği:
а)-Çan şeklinde; б)-Konik şeklinde; в)-Kollu gebenek (ceket); г)- Kumaş arasına yün veya pamukla dikilerek astar ile yapılan kalın beşmet.

Katalog No : 283
Eserin Adı : ERKEK ABA ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Tablo
Bulunduğu Bölge: Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın sonu - XX. yüzyılın başlarında
Kaynak : Rus Etnografya Müzesi

Tanım: Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarların geleneksel erkek giyim kuşamının bir parçası olarak kuzu yününden yapılan aba örnekleri: д)-Kuzu derisinden yapılan ön ve arka görünümü; е)-Düz kesiminde ön ve ; ж)-Çepkene (kaftan) benzeterek yapılan, bel kısmı dar ön ve arka görünümü; g)-Bel kısmı kesilerek kruvaze biçiminde yapılan kışlık aba.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 284

Eserin Adı : ÇEPKEN ÖRNEKLERİ

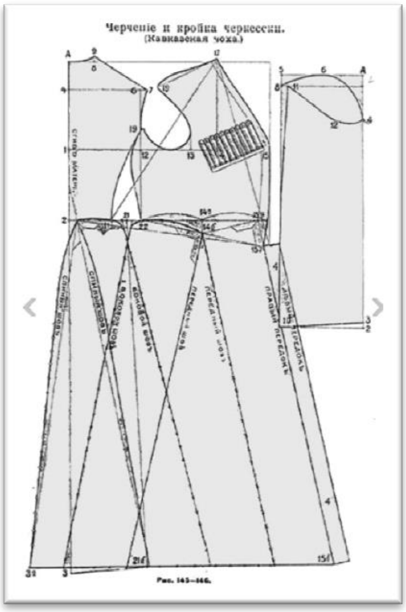
Yapım Malzemesi: Tablo

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yy. sonu

Kaynak : Rus Etnografya Müzesi

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde kullanılan geleneksel erkek giyim kuşamının bir parçası çepken (kaftan) örnekleri:
з)-Göğüs kısmı hazırlar (fişekler) ile süslenen çepkenin ön ve arka görünümü; и)-Göğüs kısmı hazırlarsız (fişeklersiz) olan çepkenin ön ve arka görünümü; к)-Dik yakalı çepkenin ön ve arka görünümü;

Katalog No : 285

Eserin Adı : ERKEK ÇEPKEN KALIP ÇİZİMİ

Yapım Malzemesi: Çizim

Bulunduğu Bölge: Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yy.

Kaynak : Z.Ezieva arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarlara ait geleneksel erkek çepken (kaftan) kalıbı ve kesiminin görünüşü.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 286

Eserin Adı : KAPTAL (BEŞMET)

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Aykaptal beşmeti. Soylu kadınlar tarafından kullanılmıştır.

Katalog No : 287

Eserin Adı : KAPTAL (BEŞMET)

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Aysurat beşmeti. Soylu kadınlar tarafından kullanılmıştır.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

368

Katalog No : 288
Eserin Adı : KAPTAL (BEŞMET)
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Alan beşmeti. Erkekler tarafından kullanılmıştır (çok eski çepken örneğinden biridir).

Katalog No : 289
Eserin Adı : KAPTAL (BEŞMET)
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Anekey (Karaçay Balkarların mitolojisine göre "Yağmur Tanrıcı'' olarak bilinmektedir), kadınlar tarafından kullanılmıştır.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 290

Eserin Adı : KAPTAL (BEŞMET)

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Assa beşmeti (Karaçay Balkarların mitolojisine göre "İlham Tanrıçası" olarak bilinmektedir). Kadınlar tarafından kullanılmıştır.

Katalog No : 291

Eserin Adı : KAPTAL (BEŞMET)

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Baydımat. Bu tür beşmet Karaçay Balkarlara ait "Nart'' mitolojisinde Apsatı'nın (Av Tanrısı) kızı tarafından kullanıldığı bilinmektedir, bununla birlikte folklor oyunlarında kullanılmaktadır.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

370

Katalog No : 292
Eserin Adı : KAPTAL (BEŞMET)
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Bushullu beşmet. Sonbaharda, yaylalarda yapılan şenliklerde kullanılan beşmet örneği.

Katalog No : 293
Eserin Adı : KAPTAL (BEŞMET)
Yapım Malzemesi:Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Goşala. Bu tür beşmet Karaçay Balkarlara ait "Nart" mitolojisinde Apsatı'nın (Av Tanrısı) kızı tarafından kullanıldığı bilinmektedir, bununla birlikte folklorlarda kullanılmaktadır.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 294

Eserin Adı : KAPTAL (BEŞMET)

Yapım Malzemesi:Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Erekay. Uzun desenli beşmet kadınlar tarafından kullanılmıştır.

Katalog No : 295

Eserin Adı : KAPTAL (BEŞMET)

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Calgan kaptal. Kadınlar tarafından kullanılan beşmet örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 296

Eserin Adı : KAPTAL (BEŞMET)

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Carı. Yünsüz, sadece deri ile yapılan beşmet örneği. Erkekler tarafından günlük beşmet olarak kullanılmıştır.

Katalog No : 297

Eserin Adı : KAPTAL (BEŞMET)

Yapım Malzemesi:Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Casanma. Özel günlerde kadınlar tarafından kullanılan beşmet örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 298
Eserin Adı : KAPTAL (BEŞMET)
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Casau. Özel günlerde kadınlar tarafından kullanılan beşmet örneği.

Katalog No : 299
Eserin Adı : KAPTAL (BEŞMET)
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Cingil. Parlak kumaştan yapılarak özel günlerde evlenmeyen genç kızlar tarafından kullanılan beşmet örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

374

Katalog No : 300
Eserin Adı : KAPTAL (BEŞMET)
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Cugur. Sonbahar şenliklerinde rengarenk kumaşından yapılarak genç kızlar tarafından kullanılmıştır.

Katalog No : 301
Eserin Adı : KAPTAL (BEŞMET)
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Culduzlu. Törenlerde kadınlar tarafından kullanılan beşmet örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 302
Eserin Adı : KAPTAL (BEŞMET)
Yapım Malzemesi:Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX.yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Cumuşak. Kuzu derisinden yapılarak kadınlar tarafından günlük kullanılan beşmet örneği.

Katalog No : 303
Eserin Adı : KAPTAL (BEŞMET)
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Cırmıç. Zengin ve soylu aile kadınları tarafından özel günlerde kullanılan beşmet örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

376

Katalog No : 304

Eserin Adı : KAPTAL (BEŞMET)

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Zıbır, kaba kumaştan yapılan, aplikasyon desenli beşmet örneği. Kadınlar tarafından kullanılmıştır.

Katalog No : 305

Eserin Adı : KAPTAL (BEŞMET)

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: İnay beşmeti. Yünden yapılarak kadınlar tarafından kullanılan beşmet örneği. Karaçay Balkar mitolojisine göre, “İnay Tanrıçası” Yün Tanrıçası olarak bilinmektedir.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 306
Eserin Adı : KAPTAL (BEŞMET)
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Kelbet. Özel sipariş ile yapılan geleneksel kadın beşmeti, özel günlerde kullanılmıştır.

Katalog No : 307
Eserin Adı : KAPTAL (BEŞMET)
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Kadalmaş. Yaşlı çobanlar tarafından kullanılan beşmet örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

378

Katalog No : 308
Eserin Adı : KAPTAL (BEŞMET)
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Kadama. Genç erkekler tarafından kullanılan beşmet örneği.

Katalog No : 309
Eserin Adı : KAPTAL (BEŞMET)
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Kaltarı. Bu beşmet türü orta yaşlı kadınlar tarafından kullanılmıştır.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

379

Katalog No : 310

Eserin Adı : KAPTAL (BEŞMET)

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Kaptalı beşmet. Kadınlar tarafından özel günlerde kullanılmıştır.

Katalog No : 311

Eserin Adı : KAPTAL (BEŞMET)

Yapım Malzemesi:Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Kaurak. Özel günlerde kadınlar tarafından kullanılan beşmet örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

380

Katalog No : 312
Eserin Adı : KAPTAL (BEŞMET)
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Kozukay. Kuzu (sahtiyan) derisinden yapılan beşmet çocuklar (12 yaşına kadar) tarafından kullanılmıştır.

Katalog No : 313
Eserin Adı : KAPTAL (BEŞMET)
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Koruuçu. Savaşçılar tarafından kullanılan beşmet örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

381

Katalog No : 314
Eserin Adı : KAPTAL (BEŞMET)
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Kutaslı oyu beşmet. Törenlerde dansçı erkekler tarafından kullanılan beşmet örneği.

Katalog No : 315
Eserin Adı : KAPTAL (BEŞMET)
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Kutlu. Özel günlerde veya törenlerde kadınlar tarafından kullanılan beşmet örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

382

Katalog No : 316
Eserin Adı : KAPTAL (BEŞMET)
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Kürme. Özel günlerde veya törenlerde kızlar tarafından kullanılan beşmet örneği.

Katalog No : 317
Eserin Adı : KAPTAL (BEŞMET)
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Logbej. Çok yaşlı çobanlar tarafından kullanılan beşmet örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 318
Eserin Adı : KAPTAL (BEŞMET)
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Suratlı. Gençler tarafından kullanılan beşmet örneği.

Katalog No : 319
Eserin Adı : KAPTAL (BEŞMET)
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Eki kaçlı beşmet. Şenlik törenlerinde gençler tarafından kullanılan beşmet örneği.

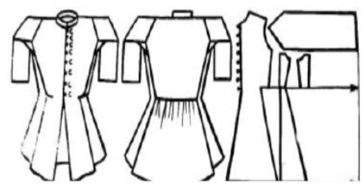
5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 320
Eserin Adı : KAPTAL (BEŞMET)
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Hurcunlu kaptal. Özel günlerde erkekler tarafından kullanılan kaptal örneği.

Katalog No : 321
Eserin Adı : BEŞMET
Yapım Malzemesi: Tablo
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XVIII. yy. –XX. yy.
Kaynak : A.Y.Kuznetsova, 1982;175

Tanım : Tüymeli kaptal. Erkekler tarafından kullanılan geleneksel kaptalın ön ve arka görünüşü ile birlikte kalıp çizimi.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 322
Eserin Adı : CENLİK KAPTAL
Yapım Malzemesi: Tablo
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX. yy. –XX. yy.
Kaynak : A.Y.Kuznetsova, 1982; 175

Tanım: Cenlik kaptal. Kadınlar tarafından özel günlerde veya törenlerde kullanılan korse ve takma kol parçaları örnekleri.

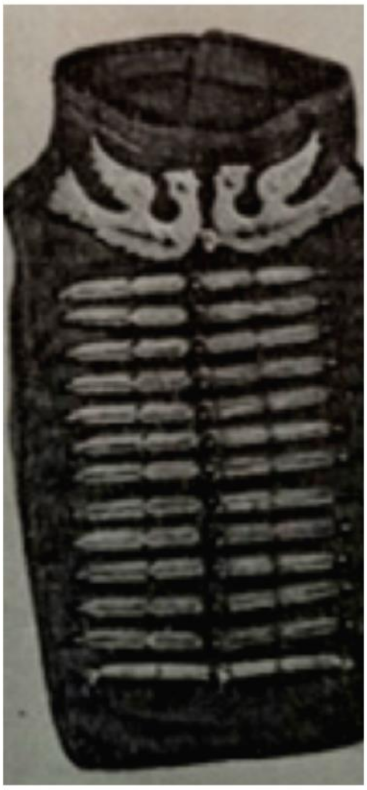

Katalog No : 323
Eserin Adı : KORSE
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Saint Petersburg
Dönem (Yılı) : XVIII. yy.-XX. yy.
Kaynak : Rus Etnografya Müzesi, No 14560

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde kullanılan geleneksel kadın kaftanlarının detayları.
Okalı çuba, metal veya gümüş tokalı ve altın nakışlı korse kadınlar tarafından törenlerde kullanılan korse örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

386

Katalog No : 324

Eserin Adı : KORSE

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Saint Petersburg

Dönem (Yılı) : XVIII. yy.-XX. yy.

Kaynak : Rus Etnografya Müzesi, No 14560

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde kullanılan geleneksel kadın kaftanlarının detayları.
Tüymeli çuba, kadınlar tarafından özel günlerde veya törenlerde kullanılan korse örneği.

Katalog No : 325

Eserin Adı : EŞÜNLÜK KAPTAL

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Saint Petersburg

Dönem (Yılı) : XVIII. yy.-XX. yy.

Kaynak : Rus Etnografya Müzesi, No 14930

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde kadınlar tarafından günlük kullanılan geleneksel ceket örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

387

Katalog No : 326
Eserin Adı : JAGASIZ KAPTAL
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Saint Petersburg
Dönem (Yılı) : XVIII. yy.-XX. yy.
Kaynak : Rus Etnografya Müzesi, No 8029-3

Tanım: Kadınlar tarafından günlük kullanılan ceket örneği.

Katalog No : 327
Eserin Adı : OKALI KAPTAL
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Saint Petersburg
Dönem (Yılı) : XVIII.yy.-XX. yy.
Kaynak : Rus Etnografya Müzesi, No 9700

Tanım: Kadınlar tarafından günlük kullanılan ceket örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 328
Eserin Adı : TUHTÜY KAPTAL
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Saint Petersburg
Dönem (Yılı) : XVIII. yy.-XX. yy.
Kaynak : Rus Etnografya Müzesi, No 14987 T

Tanım: Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar geleneksel takmalı kollu altın simli nakış ile süslenmiş kaftan örneği. Kadınlar tarafından günlük kullanılmıştır.

Katalog No : 329
Eserin Adı : TAR BUNLU KAPTAL
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Saint Petersburg
Dönem (Yılı) : XVIII.yy.-XX. yy.
Kaynak : Rus Etnografya Müzesi, No 4453-4

Tanım: Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar geleneksel takmalı kollu, altın simli nakış ile süslenmiş kaftan örneği. Kadınlar tarafından günlük kullanılan manşetli ceket örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

389

Katalog No : 330
Eserin Adı : UZUN BUNLU KAPTAL
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Saint Petersburg
Dönem (Yılı) : XVIII. yy.-XX. yy.
Kaynak : Rus Etnografya Müzesi, No 6572-14

Tanım: Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar geleneksel takmalı kollu, altın simli nakış ile süslenmiş kaftan örneği. Kadınlar tarafından günlük kullanılan yüksek manşetli ceket örneği.

Katalog No : 331
Eserin Adı : TEMİR TÜYMELİ KAPTAL
Yapım Malzemesi:Tablo
Bulunduğu Bölge: Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX. yy.
Kaynak : A.Y.Kuznetsova, 1982; 175

Tanım: Kadınlar tarafından günlük kullanılan kısa ceket örnekleri.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

390

Katalog No : 332

Eserin Adı : KADIN ELBİSE MODELİ

Yapım Malzemesi: Tablo

Bulunduğu Bölge: Saint Petersburg

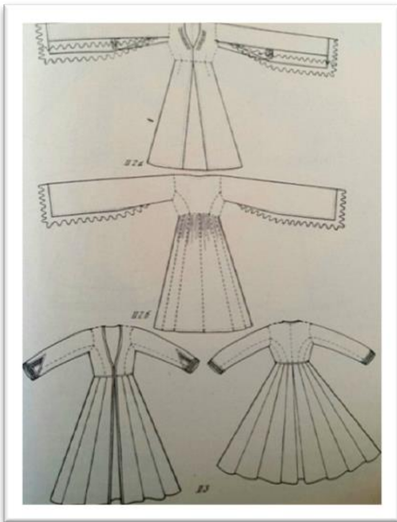
Dönem (Yılı) : XIX. yy.

Kaynak : Rus Etnografya Müzesi

1) No 4453-5

2) No 1084-1\2

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde kullanılan geleneksel kadın elbise örnekleri:
I – Geleneksel erkek çepkenine benzeyen bel kısmı kesilerek, alta doğru genişleyen elbisenin (cabara cıyrık) ön ve arka görünümü;
II 1 – Bel kısmı kesilerek etek kısmı birkaç parçadan oluşarak alta doğru genişleyen elbisenin (kısha cıyrık) ön ve arka görünümü.

Katalog No : 333

Eserin Adı : KADIN ELBİSE ÖRNEKLERİ

Yapım Malzemesi: Tablo

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yy.

Kaynak : 1)Kafkasya Halkları Ensiklopedi Cilt I, 364

2)Rus Etnografya Müzesi No 14560

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde kullanılan geleneksel kadın elbise örnekleri:
II 2 a) – Bel kısmı kesilerek büzgülü elbisenin ön görünümü (çaçaklı cıyrık);
II 2 б) - Bel kısmı kesilerek büzgülü elbisenin arka görünümü (çaçaklı cıyrık);
II 3) – Bel kısmı katlı olan elbisenin ön ve arka görünümü (kısha buunlu cıyrık).

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

391

Katalog No : 334

Eserin Adı : KADIN ELBİSE ÖRNEKLERİ

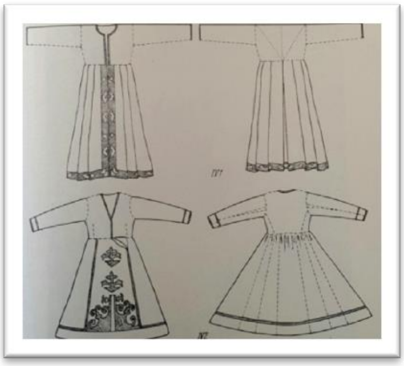
Yapım Malzemesi: Tablo

Bulunduğu Bölge: Saint Petersburg

Dönem (Yılı) : XIX. yy.

Kaynak : Rus Etnografya Müzesi No 1454;

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde kullanılan geleneksel kadın elbise örnekleri.
III – Bel kısmı kesilen önü kapalı elbiseler:
III 1 – Eteği bir kaç parçadan oluşan elbise.
III 2 – Bel kısmı büzgülü elbise (tasmalı cıyrık).
III 3 – Bel kısmı katlanan elbise (tüymeli cıyrık).

Katalog No : 335

Eserin Adı : KADIN ELBİSE ÖRNEKLERİ

Yapım Malzemesi:Tablo

Bulunduğu Bölge : Saint Petersburg

Dönem (Yılı) : XIX. yy.

Kaynak : Rus Etnografya Müzesi No 5991-10; No 7291-3

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde kullanılan geleneksel kadın elbise örnekleri.
IV - Geniş kesimli, üst kısmının önü açık ve alt kısmının önü kapalı elbiseler:
VI 1 – Elbisenin ön kısmının ortası, belden eteğine kadar dikişli (cagasız cıyrık);
VI 2 – Eteği bir kaç parçadan oluşan elbise (açık cagalı cıyrık).

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 336

Eserin Adı : AK MÖLEK CIYRIK

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Genç kızlar tarafından günlük kullanılan elbise örneği.

Katalog No : 337

Eserin Adı : AK BİYÇE CIYRIK

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Soylu ailenin anneleri tarafından günlük kullanılan elbise örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 338

Eserin Adı : ALBOTALI CIYRIK

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Kadınlar tarafından günlük kullanılan elbise örneği.

Katalog No : 339

Eserin Adı : ALTIN TAU CIYRIK

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Şenliklerde genç kızlar tarafından kullanılan elbise örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

394

Katalog No : 340

Eserin Adı : BEREKET CIYRIK

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Kadınlar tarafından şenliklerde kullanılan elbise örneği.

341

Katalog No : 341

Eserin Adı :GOKKAN CIYRIK

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Şenliklerde genç kızlar tarafından kullanılan elbise örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 342

Eserin Adı : DAUÇE CIYRIK

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Dauçe (Karaçay Balkar mitolojisinde, Dauçe-Yer Tanrıçası olduğu bilinmektedir). Şenliklerde genç kızlar tarafından kullanılan elbise örneği.

Katalog No : 343

Eserin Adı : CEL CIYRIK

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Şenliklerde genç kızlar tarafından kullanılan elbise örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

396

Katalog No : 344
Eserin Adı : JERME CIYRIK
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge :Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Şenliklerde genç kızlar tarafından kullanılan elbise örneği.

Katalog No : 345
Eserin Adı : MARAKO CIYRIK
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Şenliklerde genç kızlar tarafından kullanılan elbise örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

397

Katalog No : 346

Eserin Adı : MELHUM CIYRIK

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Zengi, soylu kadınlar tarafından günlük kullanılan elbise örneği.

Katalog No : 347

Eserin Adı : METEKE CIYRIK

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Genç kızlar tarafından günlük kullanılan elbise örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

398

Katalog No : 348

Eserin Adı : NAMISLI CIYRIK

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Özel günlerde misafirleri karşılarken kullanılan geleneksel kadın elbisesi.

Katalog No : 349

Eserin Adı : NEKYAHLYA CIYRIK

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Nikah töreninde evlenen kız tarafından kullanılan elbise örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

399

Katalog No : 350

Eserin Adı : ABSOLTU CIYRIK

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Şenliklerde genç kızlar tarafından kullanılan elbise örneği.

Katalog No : 351

Eserin Adı : BAYÇOMART CIYRIK

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Şenliklerde genç kızlar tarafından kullanılan elbise örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

400

Katalog No : 352
Eserin Adı : BURDUM CIYRIK
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Şenliklerde genç kızlar tarafından kullanılan elbise örneği.

Katalog No : 353
Eserin Adı : DARIKAN CIYRIK
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Şenliklerde genç kızlar tarafından kullanılan elbise örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

401

Katalog No : 354
Eserin Adı : JEL BORAN CIYRIK
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Şenliklerde genç kızlar tarafından kullanılan elbise örneği.

Katalog No : 355
Eserin Adı : KILIÇ BİYİ CIYRIK
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım**:** Şenliklerde genç kızlar tarafından kullanılan elbise örneği**.**

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

402

Katalog No : 356
Eserin Adı : NAKRA CIYRIK
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Şenliklerde genç kızlar tarafından kullanılan elbise örneği.

Katalog No : 357
Eserin Adı : SIBIZGI CIYRIK
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Şenliklerde genç kızlar tarafından kullanılan elbise örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 358
Eserin Adı : TEYRİ JOL CIYRIK
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Şenliklerde genç kızlar tarafından kullanılan elbise örneği.

Katalog No : 359
Eserin Adı : ŞAUKAM CIYRIK
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Şenliklerde genç kızlar tarafından kullanılan elbise örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

404

Katalog No : 360

Eserin Adı : ŞAUKOL CIYRIK

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Şenliklerde genç kızlar tarafından kullanılan elbise örneği.

Katalog No : 361

Eserin Adı : SAKLAUUN CIYRIK

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Şenliklerde genç kızlar tarafından kullanılan elbise örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 362

Eserin Adı : TEYRİ CIYRIK

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Şenliklerde genç kızlar tarafından kullanılan kısa elbise örneği.

Katalog No : 363

Eserin Adı : TONLU CIYRIK

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Kadınlar tarafından soğuk günlerde elbise üzerine kemer ile bağlanarak kullanılan geleneksel kaban örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 364

Eserin Adı : ULLU BİYÇE CIYRIK

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Soylu ailenin anneleri tarafından kullanılan elbise örneği.

Katalog No : 365

Eserin Adı : USHURTUK CIYRIK

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Şenliklerde genç kızlar tarafından kullanılan elbise örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 366

Eserin Adı : HUMAŞHİ CIYRIK

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Şenliklerde genç kızlar tarafından kullanılan elbise örneği.

Katalog No : 367

Eserin Adı : INDIRBAY CIYRIK

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Şenliklerde genç kızlar tarafından kullanılan elbise örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 368

Eserin Adı : ELİYA CIYRIK

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Şenliklerde genç kızlar tarafından kullanılan elbise örneği.

Katalog No : 369

Eserin Adı : KADIN KIŞLIK KIYAFETLER

Yapım Malzemesi : Tablo

Bulunduğu Bölge : Saint Petersburg

Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın sonu – XX. yüzyılın başlarında

Kaynak : Rus Etnografya Müzesi No 5883-35; No 7291-1; No 1428-1

Tanım: Kuzey Kafkasya Bölgesinde kadınlar tarafından kullanılan geleneksel kışlık kıyafet örnekleri.

1 – Kuzu derisinden (başka hayvan yününden veya kürkten) yapılan kışlık kıyafetler.
1 a) – Sadece deriden yapılmıştır;
1 б) – Deri kumaş ile kaplanarak yapılmıştır;
2 – Kumaştan yapılmıştır.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 370
Eserin Adı : KOL ŞEKİLLERİ
Yapım Malzemesi: Tablo
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX. yy.
Kaynak : Kuznetsova,1982; 175

Tanım: Karaçay Balkar kadın giyislerinde kullanılan kol şekillerinin geliştirme örnekleri.

Katalog No : 371
Eserin Adı : KADIN ELBİSE KOL ÇEŞİTLERİ
Yapım Malzemesi: Tablo
Bulunduğu Bölge: Saint Petersburg
Dönem (Yılı) : XIX. yy.
Kaynak : Rus Etnografya Müzesi

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde kullanılan geleneksel kadın elbiselerinin kol örnekleri.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

410

Katalog No : 372

Eserin Adı : KADIN TAKMA KOL ÖRNEKLERİ

Yapım Malzemesi: Tablo

Bulunduğu Bölge : Saint Petersburg

Dönem (Yılı) : XIX. yy.

Kaynak : Rus Etnografya Müzesi No 14557;

1) No 4453-7
2) 6194-5
3) 1084-1/4 a

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların kullandığı geleneksel kadın elbiselerinin takma kol örnekleri.

Katalog No : 373

Eserin Adı : KAFTAN KOL PARÇALARI

Yapım Malzemesi: Tablo

Bulunduğu Bölge : Saint Petersburg

Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın ikinci yarısı

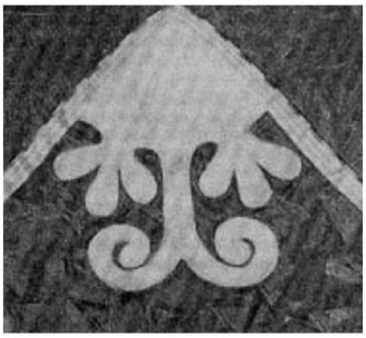
Kaynak : Rus Etnografya Müzesi

1) No 14556 T
2) No 15558 T

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde kullanılan geleneksel kadın kaftanlarının ayrı giyilen kol parça örnekleri.

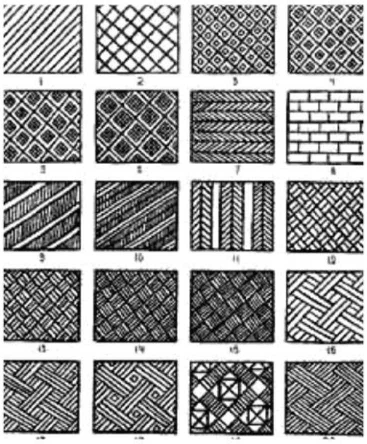
5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

411

Katalog No : 374
Eserin Adı : SÜS ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoraf fragmanı
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XX. yüzyıl
Kaynak : Kuznetsova, 1982; 175

Tanım: Kuzey Kafkasya Balım bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarlara ait geleneksel kadın giyim kuşamının süs örneği.

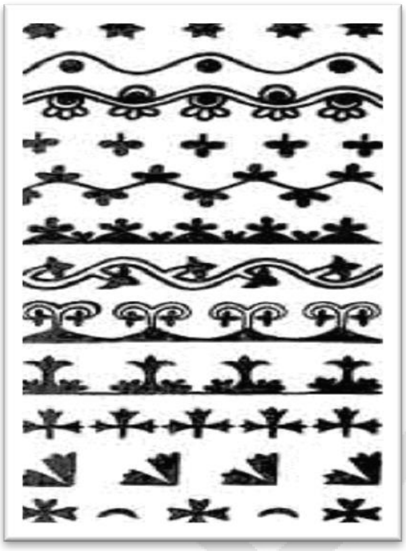

Katalog No : 375
Eserin Adı : NAKIŞ DESEN ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Tablo
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX. yy.
Kaynak : Kuznetsova, 1982; 175

Tanım: Karaçay Balkarlara ait kadın giyim kuşamında kullanılan nakış çeşitleri.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

412

Katalog No : 376

Eserin Adı : SÜS ÖRNEKLERİ

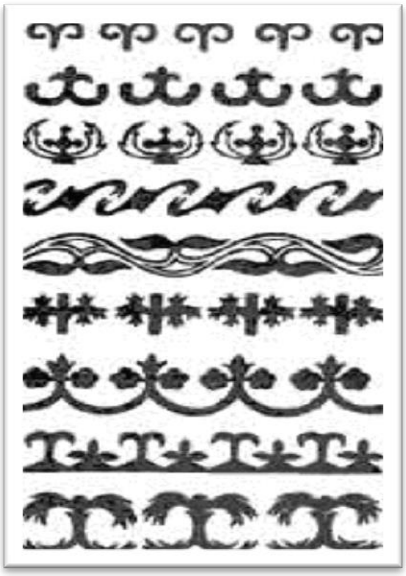
Yapım Malzemesi:Tablo

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yy.

Kaynak : Kuznetsova, 1982; 175

Tanım: Karaçay Balkarlara ait kadın giyim kuşamında kullanılan süs örnekleri.

Katalog No : 377

Eserin Adı : SÜS ÖRNEKLERİ

Yapım Malzemesi: Tablo

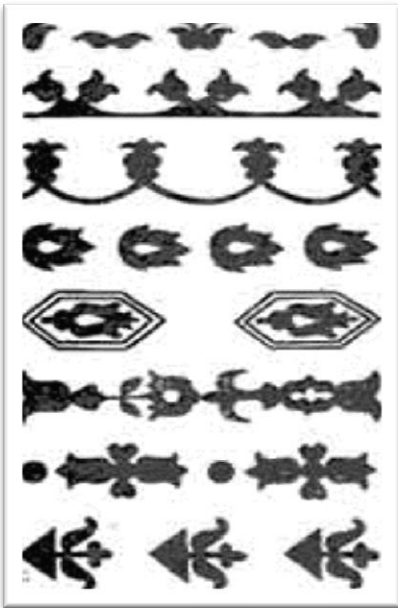
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yy.

Kaynak : Kuznetsova, 1982; 175

Tanım: Karaçay Balkarlara ait kadın giyim kuşamında kullanılan süs örnekleri

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 378
Eserin Adı : SÜS ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Tablo
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX. yy.
Kaynak : Kuznetsova, 1982; 175

Tanım: Karaçay Balkarlara ait kadın giyim kuşamında kullanılan "lale" motif örnekleri.

Katalog No : 379
Eserin Adı : KOL PARÇALARI
Yapım Malzemesi: Tablo
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX. yy.
Kaynak : Kuznetsova, 1982; 175

Tanım: Karaçay Balkarlara ait kadın giysilerinin altın renginde nakış ile işlenmiş kol parçaları.

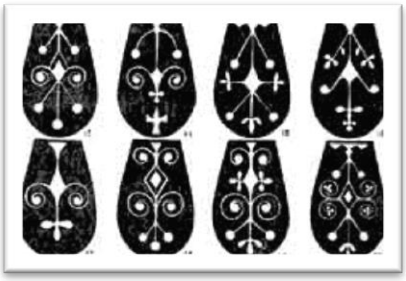
5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

414

Katalog No : 380
Eserin Adı : KOL PARÇALARI ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Tablo
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX. yy.
Kaynak : Kuznetsova, 1982; 175

Tanım: Karaçay Balkarlara ait kadın kıyafetinin takma kol parçalarında kullanılan nakış örnekleri.

Katalog No : 381
Eserin Adı : SÜS ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Tablo
Bulunduğu Bölge :Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX. yy.
Kaynak : Kuznetsova, 1982; 175

Tanım: Karaçay Balkarlara ait kadın kıyafetinin takma kol parçalarında kullanılan nakış örnekleri.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 382
Eserin Adı : SÜS ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Tablo
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX. yy.
Kaynak : Kuznetsova, 1982; 175

Tanım: Karaçay Balkarlara ait kadın kıyafetinin takma kol parçalarında kullanılan nakış örnekleri

Katalog No : 383
Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Resim
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın sonu
Kaynak : Kuznetsova, 1982; 175

Tanım: Karaçay Balkarlara ait geleneksel kadın giyim kuşam örnekleri (kanatlı cıyrık).

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

416

Katalog No : 384
Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Resim
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın sonu
Kaynak : Kuznetsova, 1982; 175

Tanım: Karaçay Balkarlara ait geleneksel kadın giyim kuşam örnekleri (uzun cenli çapıraklı cıyrık).

Katalog No : 385
Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Resim
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın sonu
Kaynak : Kuznetsova, 1982; 175

Tanım: Karaçay Balkarlara ait geleneksel kadın giyim kuşam örnekleri
Soldaki: Aba cıyrık,elbise ve kaftan. Sağdaki: Kaptal cıyrık.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

417

Katalog No : 386

Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEKLERİ

Yapım Malzemesi: Resim

Bulunduğu Bölge :Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın sonu

Kaynak : Kuznetsova, 1982; 175

Tanım: Karaçay Balkarlara ait geleneksel yaşlı kadın giyim kuşam örnekleri.

1. Aba ton-kıssa kollu kaban.
2. Albotalı cıyrık-elbise ve önlük.
3. Kelek cıyrık.

Katalog No : 387

Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEKLERİ

Yapım Malzemesi: Resim

Bulunduğu Bölge: Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın sonu

Kaynak : Kuznetsova, 1982; 175

Tanım: Karaçay Balkarlara ait geleneksel genç kadın giyim kuşam örnekleri.

1. Keng cenli cıyrık.
2. Tar cenli cıyrık.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

418

Katalog No : 388

Eserin Adı : BİYNAKAY

Yapım Malzemesi: Fotoraf

Bulunduğu Bölge : Türkiye

Dönem (Yılı) : XIX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Türkiye'de yaşayan Karaçay Balkar kadınlar tarafından günlük kullanılan elbise örneği.

Katalog No : 389

Eserin Adı : KADIN GİYSİSİ ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Saint Petersburg

Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın ikinci yarısı – XX. yüzyılın başları

Kaynak : Rus Etnografya Müzesi No 14727 T; No 8029-3

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların tören ve özel günlerde kullanılan, altın ve gümüş nakışı yapılarak şerit ile zenginleştirilen geleneksel kadın giyim kuşam örnekleri.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

419

Katalog No : 390

Eserin Adı : ALA KULA CIYRIK

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Özel günlerde genç kızlar tarafından kullanılan elbise örneği.

Katalog No : 391

Eserin Adı : ARTİŞ CIYRIK

Yapım Malzemesi:Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Özel günlerde genç kızlar tarafından kullanılan elbise örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 392
Eserin Adı : ALMOSTU
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Şenliklerde genç kızlar tarafından kullanılan elbise örneği.

Katalog No : 393
Eserin Adı : GERHANA CIYRIK
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Şenliklerde genç kızlar tarafından kullanılan elbise örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 394

Eserin Adı : JORTUUL CIYRIK

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Şenliklerde genç kızlar tarafından kullanılan elbise örneği.

Katalog No : 395

Eserin Adı : CUKKA KATAPA CIYRIK

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Şenliklerde genç kızlar tarafından kullanılan elbise örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

422

Katalog No : 396
Eserin Adı : JIRJIR CIYRIK
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Şenliklerde genç kızlar tarafından kullanılan elbise örneği.

Katalog No : 397
Eserin Adı : KABIŞHANLA
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge: Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Şenliklerde genç erkek ve kızlar tarafından kullanılan giyim kuşam örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

423

Katalog No : 398
Eserin Adı : KANKAZ CIYRIK
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge: Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Şenliklerde genç kızlar tarafından kullanılan elbise örneği.

Katalog No : 399
Eserin Adı : KATAPA CIYRIK
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge: Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Şenliklerde genç kızlar tarafından kullanılan elbise örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 400

Eserin Adı : KÜBE CIYRIK

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Şenliklerde genç kızlar tarafından kullanılan elbise örneği.

Katalog No : 401

Eserin Adı : KADIN KIŞLIK GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1982

Kaynak : Kuznetsova, 1982; 175

Tanım: Kuzey Kafkasya Teberda bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarlara ait geleneksel kadın kışlık giyim kuşam örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 402

Eserin Adı : KADIN GİYSİSİ ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1982

Kaynak : Kuznetsova, 1982; 175

Tanım: Kuzey Kafkasya Bezengi bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarlara ait geleneksel kadın giyim kuşam örneği.

Katalog No : 403

Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX. yy.

Kaynak : Kuznetsova, 1982; 175

Tanım: Kuzey Kafkasya Kiçmalka bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarlara ait geleneksel kadın giyim kuşam örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 404

Eserin Adı : KADIN GİYSİSİ ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX. yy.

Kaynak : Kuznetsova, 1982; 175

Tanım: Kuzey Kafkasya Teberda bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarlara ait geleneksel kadın giyim kuşam örneği.

Katalog No : 405

Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.
Kuznetsova, 1982; 175

Tanım: Ala biyçe. Şenliklerde genç kızlar tarafından kullanılan elbise örneği. Kuzey Kafkasya Bezenği bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarlara ait geleneksel kadın giyim kuşam örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

427

Katalog No : 406
Eserin Adı : METAL SÜSÜ
Yapım Malzemesi: Fotoraf fragman
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX. yy.
Kaynak : Kuznetsova, 1982; 175

Tanım: Kuzey Kafkasya Bezengi bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarlara ait geleneksel kadın giyim kuşamının elbisesinin eteğinde bulunan metal süs örnekleri.

Katalog No : 407
Eserin Adı : DESEN ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım:Karaçay Balkar geleneksel kadın kıyafetlerinde kullanılan desen örnekleri.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

428

Katalog No : 408

Eserin Adı : DESEN ÖRNEKLERİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge: Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Karaçay Balkar geleneksel kadın kıyafetlerinde kullanılan desen örnekleri.

Katalog No : 409

Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Törenlerde kullanılan geleneksel kadın giyim kuşam örnekleri.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 410
Eserin Adı : DESEN ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XXI. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Karaçay Balkar geleneksel kıyafetlerinde kullanılan desen örnekleri.

Katalog No : 411
Eserin Adı : ÇEPKENLİ CIYRIK
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Karaçay Balkar geleneksel kadın "çepkenli cıyrık" kıyafetlerinde kullanılan desen örnekleri.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

430

Katalog No : 412
Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Karaçay Balkar geleneksel kadın "Sandırak" kıyafetlerinde kullanılan desen örnekleri.

Katalog No : 413
Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Karaçay Balkar geleneksel kadın "Hardar" kıyafetlerinde kullanılan desen örnekleri.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

431

Katalog No : 414
Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XX.yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Karaçay Balkar geleneksel kadın "Homaşhiya" kıyafetlerinde kullanılan desen örnekleri.

Katalog No : 415
Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Karaçay Balkar geleneksel kadın "Hur cıyrık" kıyafetinde desen kullanılmamaktadır.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

432

Katalog No : 416

Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Karaçay Balkar geleneksel kadın “Çırmauuk” kıyafetlerinde kullanılan desen örnekleri.

Katalog No : 417

Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX. yy.

Kaynak : Kuznetsova, 1982; 175

Tanım: Karaçay Balkar geleneksel kadın “Şeştan” kıyafetlerinde kullanılan desen örnekleri.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 418

Eserin Adı : KADIN KIYAFET ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yy. sonu.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Karaçay Balkar geleneksel kadın "Tıpçınay" kıyafetinde kullanılan desen örnekleri.

Katalog No : 419

Eserin Adı : PELERİN

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Saint Petersburg

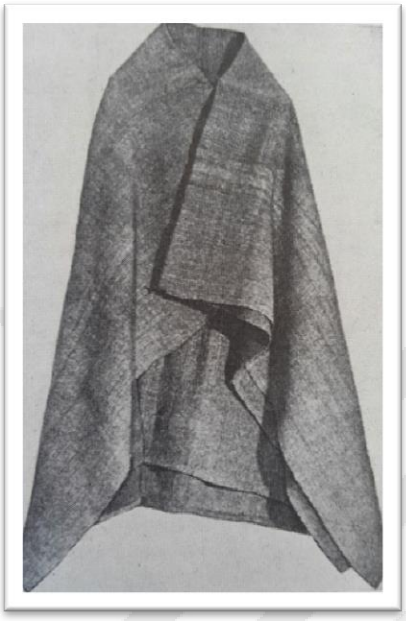
Dönem (Yılı) : XVIII. yy.-XX. yy.

Kaynak : Rus Etnografya Müzesi, No 6425-12

Tanım: Geleneksel erkek giyim kuşamın bir parçası olarak çoban pelerin örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

434

Katalog No : 420

Eserin Adı : PELERİN

Yapım Malzemesi: Tablo

Bulunduğu Bölge : Saint Petersburg

Dönem (Yılı) : XVIII. yy. – XX. yy.

Kaynak : Rus Etnografya Müzesi, No14862 T

Tanım: Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarların geleneksel erkek giyim kuşamının bir parçası olarak el yapımı bez kumaşından yapılan çoban pelerin örneği.

Katalog No : 421

Eserin Adı : ANDİ JAMÇI

Yapım Malzemesi: Tablo

Bulunduğu Bölge : Saint Petersburg

Dönem (Yılı) : XVIII. yy. – XX. yy.

Kaynak : Rus Etnografya Müzesi, No 4453-22

Tanım: Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarların geleneksel erkek giyim kuşamının bir parçası olarak el yapımı yünden yapılan ve özel günlerde kullanılan "Andi Jamçı" (pelerin) örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

435

Katalog No : 422
Eserin Adı : ABA
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Yün veya çuha kumaşdan yapılan aba, çobanlar tarafından kullanmıştır.

Katalog No : 423
Eserin Adı : ANDİ JAMÇI
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Erkekler tarafından özel günlerde ve törenlerde kullanılan “Andi jamçı” (yüksek kaliteli yünden keçeleştirerek yapılmıştır) örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

436

Katalog No : 424

Eserin Adı : GEBENEK

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Soğuk ve yağmurlu günlerde erkekler tarafından kullanılan "Gebenek" (yüksek kaliteli yünden keçeleştirerek yapılmıştır) örneği.

Katalog No : 425

Eserin Adı : JUBU GEBENEK

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Soğuk ve yağmurlu günlerde erkekler tarafından kullanılan "Cubu gebenek" (yüksek kaliteli yünden keçeleştirerek yapılmıştır) örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

437

Katalog No : 426
Eserin Adı : JUBU JAMÇI
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Soğuk ve yağmurlu günlerde erkekler tarafından kullanılan “Cubu jamçı” (yüksek kaliteli yünden keçeleştirerek yapılmıştır) örneği.

Katalog No : 427
Eserin Adı : SIYDAMLI JAMÇI
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Erkekler tarafından özel günlerde ve törenlerde kullanılan “Sıydamlı jamçı” (yüksek kaliteli yünden keçeleştirerek yapılmıştır) örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

438

Katalog No : 428

Eserin Adı : GİYİM KUŞAM ÖRNEKLERİ

Yapım Malzemesi: Resim

Bulunduğu Bölge : Saint Petersburg

Dönem (Yılı) : XVIII. yy. – XX. yy.

Kaynak : Rus Etnografya Müzesi

Tanım: Kuzey Kafkasya'daki geleneksel erkek giyim kuşamının kullanımı. Soldaki; tören ve özel günlerde kullanılan kıyafet örneği (şapka, gömlek, çepken, ayakkabı ve aksesuarlar). Sagdaki; işçiler tarafından kullanılan günlük kıyafet (şapka, gömlek, beşmet, şalvar, ayakkabı ve aksesuarlar).

Katalog No : 429

Eserin Adı : GİYİM KUŞAM ÖRNEKLERİ

Yapım Malzemesi: Resim

Bulunduğu Bölge : Saint Petersburg

Dönem (Yılı) : XVIII. yy. – XX. yy.

Kaynak : Rus Etnografya Müzesi

Tanım: Kuzey Kafkasya'daki geleneksel erkek giyim kuşamının kullanımı. Soldaki; çobanlar tarafından kullanılan kıyafet örneği. Sagdaki; günlük kullanılan kışlık aba örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

439

Katalog No : 430
Eserin Adı : GİYİM KUŞAM ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Resim
Bulunduğu Bölge : Saint Petersburg
Dönem (Yılı) : XVIII. yy. – XX. yy.
Kaynak : Rus Etnografya Müzesi

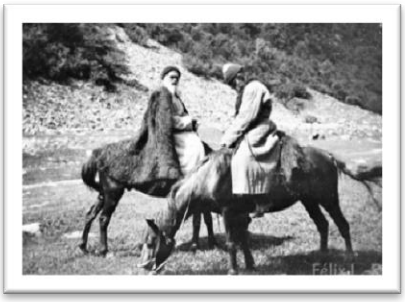
Tanım: Kuzey Kafkasya'da çobanlar tarafından kullanılan geleneksel erkek giyim kuşamının kullanım örneği.

Katalog No : 431
Eserin Adı : ERKEK GİYİM KUŞAM (JAMÇI) ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Fotograf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya Teberda Bölgesi
Dönem (Yılı) : XX. yy. başlarında çekilen bir fotoğraf
Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

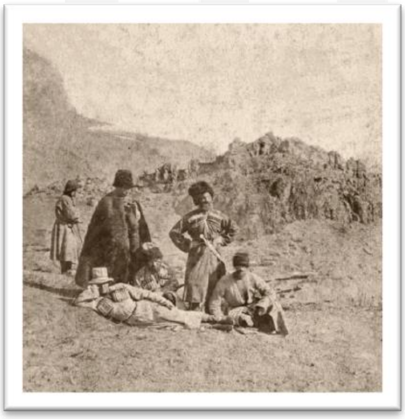
Tanım: Karaçay Balkarlara ait yaylaya giden çifçiler tarafından kullanılan geleneksel erkek giyim kuşam örnekleri (şapka çeşitleri, pelerin, gömlek çeşitleri, çepken çeşitleri, çizmeler ve aksesuarlar).

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 432
Eserin Adı : ERKEK GİYİM KUŞAM (JAMÇI) ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : 1897
Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya Kuban bölgesi Karaçay Balkarların at binicileri tarafından kullanılan geleneksel yaşlı erkek giyim kuşam örnekleri (şapka çeşitleri, pelerine, aba).

Katalog No : 433
Eserin Adı : ERKEK GİYİM KUŞAM (JAMÇI) ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX. yy.
Kaynak : Views from Kaukasus Aul Chulam am Tscherek Fec. Lange - Publ. E. Linde, Berlin

Tanım: Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar çifçileri tarafından kullanılan geleneksel erkek giyim kuşam örnekleri (şapka çeşitleri, pelerin, aba çeşitleri, çepken çeşitleri, gömlek, ayakkabı ve aksesuarlar). Fotoğraf yabancı araştırmacı gazeteciler tarafından çekilmiştir.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

441

Katalog No : 434

Eserin Adı : ERKEK GİYİM KUŞAM ÖRNEKLERİ

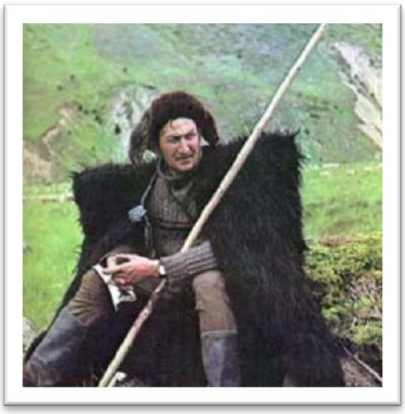
Yapım Malzemesi: Fotoraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1970

Kaynak : Fotoğraf Maks Alpert tarafından çekilmiştir. Taulan Aliev'in arşivi.

Tanım: Karaçay Balkarlara ait Alp çayırlarında koyunları otlatan çoban üzerinde bulunan geleneksel erkek giyim kuşam örneği (başlık, çepken, jamçı (pelerin).

Katalog No : 435

Eserin Adı : ERKEK GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge: Kuzey Kafkasya

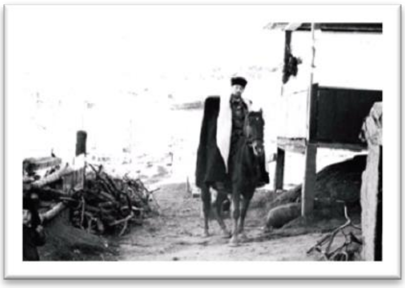
Dönem (Yılı) : 1982

Kaynak : A.Y.Kuznetsova, 1982; 175

Tanım: Karaçay Balkarlara ait Alp çayırlarında koyunları otlatan çoban üzerinde bulunan geleneksel erkek giyim kuşam örneği (şapka, dcamçı (kepenek) ve çizme).

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

442

Katalog No : 436

Eserin Adı : ERKEK GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge:Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX. yy.

Kaynak : Macit Caraşuev arşivi.

Tanım: Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarlar tarafından kullanılan geleneksel erkek giyim kuşam örneği (başlık, şapka, jamçı (pelerin).

Katalog No : 437

Eserin Adı : ERKEK GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

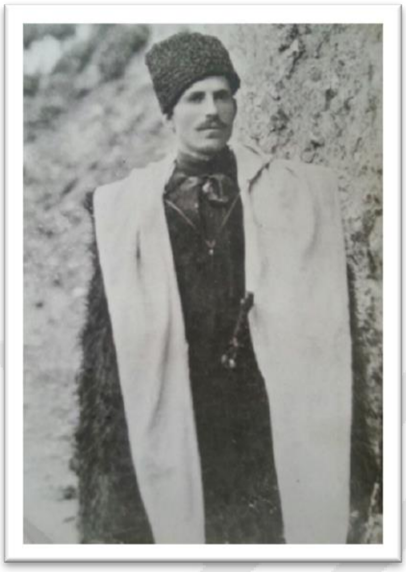
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1970

Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: Yabancı araştırmacı, gazeteciler tarafından çekilmiş Kuzey Kafkasya'da yaşayan Karaçay Balkarların geleneksel giyim kuşamlarını yansıtan bir fotoğraf.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 438

Eserin Adı : ERKEK GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

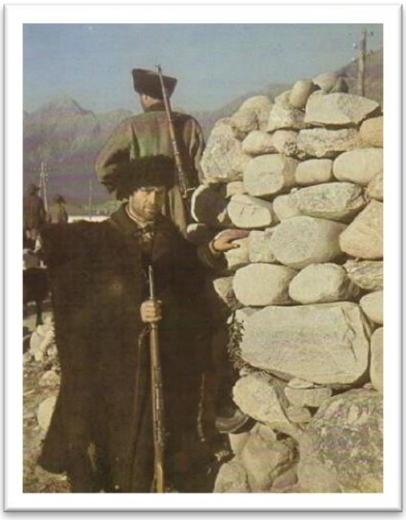
Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX. yy.

Kaynak : Mariyam Tambieva'nın arşivi

Tanım: Kart-Dcurt Bölgesi, Karaçay Balkarlara ait geleneksel erkek giyim kuşamından bir görüntü.

Katalog No : 439

Eserin Adı : ERKEK GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1957

Kaynak : St. Petersburg Üniversitesi prof. V.V.Maksimov tarafından ''Собраник сочинений'' dergisinde yayınlanan makaleden alınan bir fotoğraf, 1992, C.5, sayfa-160.

Tanım: Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarlar tarafından kullanılan geleneksel erkek giyim kuşam örneği (şapka, dcamçı (kepenek) ve çizme).

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 440

Eserin Adı : ERKEK GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1926

Kaynak : Taulan Alev'in arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar avcıları tarafından giyilen geleneksel erkek giyim kuşam örnekleri (şapka çeşitleri, başlık, pelerin çeşitleri, aba çeştleri ve aksesuarlar).

Katalog No : 441

Eserin Adı : ERKEK JAMÇI ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XXI. yy.

Kaynak :

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde hâlâ yapılan ve günümüzdede kullanılan jamçı örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

445

Хасанов Магомед Чупакович

Katalog No : 442
Eserin Adı : ERKEK BAŞLIK VE ÇEPKEN ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX. yüzyıl sonları
Kaynak : Hanafiy asanov'un arşivi

Tanım: Hasanov Magomed üzerinde bulunan Karaçay Balkarlara ait geleneksel erkek giyim kuşam örneği (işlemeli başlık, çepken).

Katalog No : 443
Eserin Adı : ERKEK BAŞLIK VE ÇEPKEN ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX. yy.
Kaynak : Dcanayları aile arşivi

Tanım: Urusov soyundan Ramazan Mahametov'un üzerinde görünen Kuzey Kafkasya'da yaşayan Karaçay Balkarlara ait geleneksel erkek giyim kuşam örneği (sim işlemeli başlık, çepken).

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 444

Eserin Adı : ERKEK İÇ GÖMLEK ve BEŞMET ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1929

Kaynak : Çomaev Dcatday aile arşvi

Tanım: Kuzey Kafkasya'da yaşayan Karaçay Balkarlara ait geleneksel erkek iç ve dış gömlek örneği.

Katalog No : 445

Eserin Adı : ERKEK GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1961

Kaynak : Moskova'da bir gösteri sırasında çekilen fotoğraf, Uzdenov aile arşivinden alınmıştır.

Tanım: Kuzey Kafkasya'da yaşayan Karaçay Balkarlara ait geleneksel erkek giyim kuşamından bir örnek (şapka, gömlek, pantolon, çizme ve aksesuarlar).

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

447

Katalog No : 446

Eserin Adı : ERKEK GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1931

Kaynak : Çomaev Muhadcir arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarlara ait geleneksel günlük erkek giyim kuşamından (şapka çeşitleri, gömlek çeşitleri, pantolon çeşitleri, çepken, çizmeler ve kemer çeşitleri) bir fotoğraf.

Katalog No : 447

Eserin Adı : ERKEK GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yy.

Kaynak : Koçkarov ailesi arşivi

Tanım: Karaçay Balkarlara ait geleneksel giyim kuşam örneklerinden (erkek könçek (şalvar)) bir fotoğraf.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

448

Katalog No : 448

Eserin Adı : ERKEK GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX. yy.

Kaynak : Tambiyev aile arşivi

Tanım: Karaçay Balkarlara ait geleneksel giyim kuşam örneklerinden (erkek gömlek çeşitleri ve çizmeler) bir fotoğraf.

Katalog No : 449

Eserin Adı : ERKEK GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX. yy.

Kaynak : Uzdenov ailesi arşivi

Tanım: Karaçay Balkarlara ait geleneksel erkek könçek (şalvar) çeşitleri.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

449

Katalog No : 450
Eserin Adı : ERKEK GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XX. yy.
Kaynak : Mişa Musin'in arşivi

Tanım: Karaçay Balkarlara ait geleneksel erkek giyim kuşamını yansıtan bir fotoğraf.

Katalog No : 451
Eserin Adı : ERKEK GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : 1916
Kaynak : P.T.Hatuev'in arşivi

,

Tanım: Kuzey Kafkasya Uçkulan bölgesi, lise öğrencilerinin ve öğretmenin üzerinde görünen geleneksel erkek giyim kuşam çeşitleri.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

450

Katalog No : 452
Eserin Adı : ERKEK GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : 1885
Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya Teberda bölgesi Karaçay Balkarlara ait geleneksel erkek giyim kuşam örnekleri (soldaki beyefendinin üzerinde bulunan çepken kol manşet örneği görüntüsü).

Katalog No : 453
Eserin Adı : ERKEK GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın sonu
Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarlara ait geleneksel erkek giyim kuşam örnekleri (iki farklı gömlek modeli, iki farklı şapka modeli, iki farklı cepken modeli).

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

451

Katalog No : 454

Eserin Adı : ERKEK GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yy.

Kaynak : Sozaev aile arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarlara ait geleneksel erkek giyim kuşamından bir örnek.

Katalog No : 455

Eserin Adı : ERKEK GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey KAfkasya

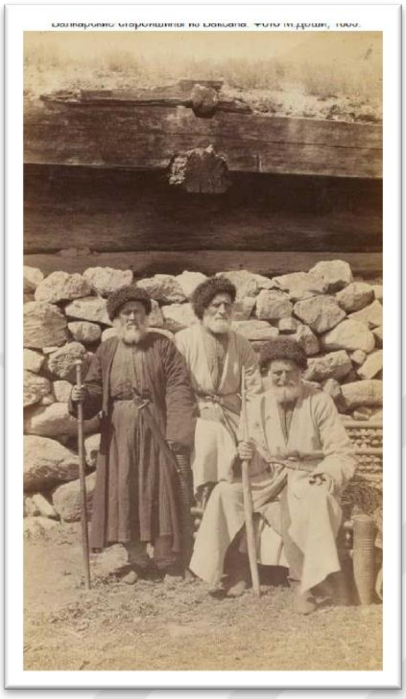
Dönem (Yılı) : XIX. yy.

Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya Kart-Dcurt bölgesinden bir düğünde geleneksel giyim kuşamlarını giymiş halkın fotoğraf görüntüsü. Bu fotoğrafta geleneksel erkek çepkenin arka görüntüsü tamamen görünmektedir.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

452

Katalog No : 456

Eserin Adı : ERKEK GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : Fotoğraf yabancı M.Deşi tarafından 1885 yılında çekilmiştir.

Kaynak :‘’Этнографическое обозрение’’ (Etnografiya üzerine yorumlamalar) dergisinde 1899 yılında 40-41 sayısında yayınlanmıştır.

Tanım : Kuzey Kafkasya’da Baksan bölgesinde yaşayan yaşlı erkekler tarafından kullanılan giyim kuşam örnekleri (şapka ve aba çeşitleri).

Katalog No : 457

Eserin Adı : ERKEK ve KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1898

Kaynak : Lüdmila Abazova ve Kabardey-Balkar Müzesi’nde bulunmaktadır

Tanım: Kuzey Kafkasya Kart-Dcurt bölgesi’nde yaşayan yaşlı erkek ve kadın geleneksel günlük giyim kuşamlarından (kadın başörtüleri ve kaftanları: Erkek könçek (şalvar) çeşitleri ve aba çeşitleri) bir görüntü.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

453

Katalog No : 458
Eserin Adı : ERKEK GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : 1956 yılından sonrası;
Kaynak : Taulan Alev'in arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya'da yaşayan Karaçay Balkarların geleneksel günlük iş giyim kuşamından örnekler (erkek şapka ve abası).

Katalog No : 459
Eserin Adı : ERKEK GİYİM KUŞAM
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : 1910
Kaynak : Aminat Botaşeva'nın aile arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya'da yaşayan Karaçay Balkar yaşlı din adamı Bayçorov Kulçora Hacı tarafından kullanılan giyim kuşamından örnek (aba ve abada kullanılan kemer).

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

454

Katalog No : 460

Eserin Adı : ERKEK GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yy.

Kaynak : Ş. Batçaev'in arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya'da yaşayan Karaçay Balkar din adamının üzerinde bulunan geleneksel erkek aba ve şapka örneği.

Katalog No : 461

Eserin Adı : ERKEK GİYİM kUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yy.

Kaynak : Hasanovlar'ın aile arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya'da yaşayan Karaçay Balkarlar tarafından kışım kullanılan giyim kuşam örneği (koyun yününden yapılan yakalı çepken, şapka, gömlek ve kemer).

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 462

Eserin Adı : ERKEK GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1960

Kaynak : Şamil Tekeev'in arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya'da yaşayan Karaçay Balkar yaşlı erkekler tarafından kullanılan çizgili könçek (şalvar) modeli, kısa aba modeli ve şapkası.

Katalog No : 463

Eserin Adı : ERKEK GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX. yy.

Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya'da yaşayan Karaçay Balkar din adamlarının hac dönüşü yolunda, İstanbul'da çekilen bir fotoğrafta görülen geleneksel din adamlarının giyim kuşamlarından örnekler (şapka ve aba çeşitleri).

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 464

Eserin Adı : ERKEK GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1915

Kaynak : Erkenov'un aile arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya'da yaşayan Karaçay Balkar din adamının geleneksel giyim kuşamı.

Katalog No : 465

Eserin Adı : ERKEK GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX. yüzyıl

Kaynak : Biyev aile arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya'da yaşayan Karaçay Balkar erkekleri tarafından kullanılan geleneksel giyim kuşamından görünüş (apoletli çepkenin göğüs kısmında bulunan gümüş kapaklı ahşap hazırla (fişekler), kemere takılan kılıç, hançer ve sahtiyan (kuzu derisi) derisinden yapılmış çizmeler).

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 466

Eserin Adı : ERKEK GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1840

Kaynak : Aslanbek Magometov arşivi

Tanım: XIX. yüzyılın birinci yarısı, Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların soylularından Abdurazak Hadaucuk oğlu Krımşamhal'a ait çepken örneği. Çepken, koyu gri ve kahve karışımı yünlerden yapılarak kırmızı renkli kumaş ile astarlanmıştır.Çepken kenarları ise altın renkli şerit ile süslenmiştir.Göğüs kısmının iki tarafında bulunan fişekler (hazırlar) sağlı sollu yedi çiftten yerleştirilmiştir. Fişekler ahşaptan yapılarak kapakları ise gümüşten işlenerek zincirler ile hilal şeklinde olan altı yıldızlı tokayla tutturulmuştur. Kemeri deriden yapılarak gümüş parçaları ile zenginleştirilmiştir.

Katalog No : 467

Eserin Adı : AKSESUAR ÜZERİNDE SOY DAMGA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın birinci yarısı (1840)

Kaynak : Aslanbek Magometov arşivi.

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların soylularından Abdurazak Hadaucuk oğlu Krımşamhalaa ait kılıçtan bir örnek. Kılıç kabzası boynuzdan yapılarak üzerine gümüş parçası ile kaplanmış ve onun üzerinde sahibinin adı, soyadı (K.A.H.) ve yılı nakşedilmiştir. Kılıcın kını ahşaptan yapılarak, siyah deri ve kırmızı kadife kumaşla kaplanmış, gümüş parçaları ile bezenmiştir. Kının ucu ve balçak kolu da gümüş ile yapılarak süslü bir görünüm sağlanmıştır.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

458

Katalog No : 468
Eserin Adı : AKSESUAR ÜZERİNDE SOY DAMGA ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Resim
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın birinci yarısı (1840)
Kaynak : A. Magometov arşivi

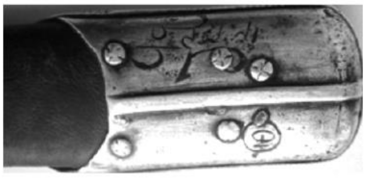
Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların soylularından Abdurazak Hadaucuk oğlu Krımşamhal'a ait gümüş üzerine nakşedilen soy damgası ile kılıcın balçak kol parçasından bir örnek.

Katalog No : 469
Eserin Adı : AKSESUAR ÜZERİNDE SOY DAMGA ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın birinci yarısı (1840)
Kaynak : A. Magometov arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların soylularından Abdurazak Hadaucuk oğlu Krımşamhal'a ait gümüş üzerine nakşedilen edilen soy damgası ile kabza baş parçasından bir örnek.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 470

Eserin Adı : AKSESUAR ÜZERİNDE SOY DAMGA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın birinci yarısı (1840)

Kaynak : A. Magometov arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya Bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların soylularından Abdurazak Hadaucuk oğlu Krımşamhal'a ait kılıcın deri kılıfının ucuna yapılan gümüş parçasından bir örnek.

Katalog No : 471

Eserin Adı : AKSESUAR ÜZERİNDE SOY DAMGA ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın birinci yarısı

Kaynak : A. Magometov arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya Bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların soylularından Abdurazak Hadaucuk oğlu Krımşamhal'a ait gümüş kaplı tabanca üzerinde soy damgası nakşedilmiş tabancadan bir örnek. 1840; Aslanbek Magometov arşivinden alınmıştır.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 472

Eserin Adı : AKSESUAR ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın birinci yarısı

Kaynak : A. Magometov arşivi

Tanım:Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların soylularından Abdurazak Hadaucuk oğlu Krımşamhal'a ait dcamçının boyun kısmında bulunan gümüş tokadan bir örnek.

Katalog No : 473

Eserin Adı : ERKEK GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX. yy.

Kaynak : F.Orden, Gürcstan.

Tanım: XIX. yüzyılında Kuzey Kafkasya bölgesinde kullanılan geleneksel erkek giyim kuşamından görünüm.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 474

Eserin Adı : ERKEK GİYİM KUŞAM

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1898

Kaynak : ‘’Этнографическое обозрение’’ (Etnografiya üzerine yorumlamalar) dergisinde 1899 yılında 40-41 sayısında yayınlanmıştır.

Tanım: Kuzey Kafkasya Kart – Dcurt bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların soylu bir ailesinin geleneksel giyim kuşamından bir görünüm.

Katalog No : 475

Eserin Adı : ERKEK GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge: Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1880

Kaynak : Urusbiev aile arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarlara ait geleneksel erkek giyim kuşamından bir görünüm.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

462

Katalog No : 476

Eserin Adı : ERKEK ve KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEKLERİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yy.

Kaynak : Urusbiyev aile arşivi

Tanım: XIX. yüzyılın sonu Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarlara ait erkek ve kadın giyim kuşam örnekleri

Katalog No : 477

Eserin Adı : ERKEK GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın sonu

Kaynak : Kırımşamhalov aile arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarlar'a ait erkek giyim kuşam örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

463

Katalog No : 478

Eserin Adı : ERKEK GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge: Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1901

Kaynak : H.Hasanov arşivinde ve Merzbacher, Gottfried Aus Den Hochregionen Des Kaukasus kitabında bulunmaktadır.

Tanım: XIX. yüzyılda, Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkar aksakalları (bölgenin, akıl danışılan din adamları) geleneksel kıyafetleriyle.

Katalog No : 479

Eserin Adı : ERKEK ve KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1916

Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: 1916 yılına ait bir fotoğrafta Kuzey Kafkasya Teben–El bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların düğün töreninden bir görüntüde geleneksel erkek ve kadın giyim kuşam örnekleri.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

464

Katalog No : 480

Eserin Adı : ERKEK GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XXI. yy.

Kaynak : Farson N. (The Lost World of the Caucasus. New York, 1958. P.78).

Tanım: Geleneksel günlük yaşamdan bir görünüş ve geleneksel kıyafetler içerisinde Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarlar.

Katalog No : 481

Eserin Adı : ERKEK ve KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEKLERİ

Yapım Malzemesi: Resim

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1901

Kaynak : Merzbacher, Gottfried Aus Den Hochregionen Des Kaukasus kitabından alıntı.

Tanım: XIX. yüzyılda Kuzey Kafkasya Teberda bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların düğün töreninden bir görüntü olarak geleneksel erkek ve kadın giyim kuşam örnekleri.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 482

Eserin Adı : ERKEK ve KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEKLERİ

Yapım Malzemesi: Resim

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1901

Kaynak : Merzbacher, Gottfried Aus Den Hochregionen Des Kaukasus kitabından alıntı,

Tanım : Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarların geleneksel erkek ve kadın giyim kuşam örnekleri.

Katalog No : 483

Eserin Adı : ERKEK ve KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEKLERİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1901

Kaynak : H.Hasanov arşivi

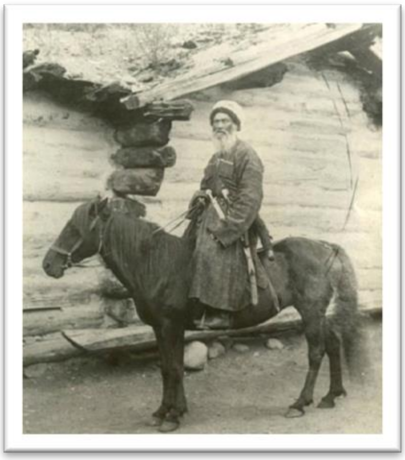
Tanım : XIX yüzyıla ait D.Ermakov tarafından çekilen fotoğrafta Kuzey Kafkasya Kart – Dcurt bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların geleneksel erkek ve kadın giyim kuşam örnekleri.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 484
Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : 1901
Kaynak : H.Hasanov arşivi

Tanım: XIX yüzyıla ait D.Ermakov tarafından çekilen fotoğrafta Kuzey Kafkasya Kart – Dcurt bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların geleneksel kadın giyim kuşam örnekleri.

Katalog No : 485
Eserin Adı : ERKEK GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge: Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : 1918
Kaynak : 1918 yılında, Tiflis'te (Gürcistan), «Карачай в географическом, бытовом и историческом отношении»//СМОМПК (Gografi, Tarih ve yaşam tarzında Karaçay) dergisinde V.M.Sısoev tarafından yayınlanan makaleden alıntıdır.

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların geleneksel erkek giyim kuşam örneği (Tau-Soltan Haci Krımşamhal at üzerinde).

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 486

Eserin Adı : ERKEK GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yüzyıl

Kaynak : (Emile Levier Le peuple karatchaï. L'Elbrouz. Au Coeur du Caucase. Sixième et dernière partie // Revue Suisse XCVII Année – Troisième Période. Tome LVI. Lausanne. 1892. P.482.) ve Koçkarov aile arşivinde bulunmaktadır

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkar din adamı İsmail-Soltan Kulçora Koçkar üzerinde geleneksel giyim kuşam örneği. Fotoğraf, V.V.Barkanov tarafından çekilmiştir.

Katalog No : 487

Eserin Adı : ERKEK ve KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX yy. –XX yy.

Kaynak : Fotoğraf 1909 yılında çekilmiştir. ‘’Кубань старозаветная’’ adlı kitabından alıntı, Krasnodar, 2012.

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarlara ait erkek tarafından kız kaçırma olayında bir görüntü olarak erkek ve kadın üzerinde geleneksel erkek ve kadın giyim kuşamından örnekler.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

468

Katalog No : 488

Eserin Adı : ERKEK VE KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEKLERİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1897

Kaynak : Taulan Aliyev arşivi

Tanım: 24 Ağustos 1897 tarihli Uçkulan bölgesinde çekilen karı – koca üzerindeki kışlık giyim kuşamından bir görüntü.

Katalog No : 489

Eserin Adı : ERKEK VE KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX. yy.

Kaynak : Taulan Alev'in arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarlara ait karı – koca üzerindeki kışlık giyim kuşamından bir görüntü**.**

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 490

Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Resim

Bulunduğu Bölge : Saint Petersburg

Dönem (Yılı) : XVIII. yy. – XX. yy.

Kaynak : Rus Etnografya Müzesi

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların kadınlar tarafından kullanılan geleneksel giyim kuşam örneği (cokkalı cıyrık).

Katalog No : 491

Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Resim

Bulunduğu Bölge : Saint Petersburg

Dönem (Yılı) : XVIII. yy. – XX. yy.

Kaynak : Rus Etnografya Müzesi

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların yaşlı kadınlar tarafından kullanılan geleneksel giyim kuşam örneği (tonlu cıyrık).

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 492

Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Resim

Bulunduğu Bölge : Saint Petersburg

Dönem (Yılı) : XVIII. yy. – XX.yy.

Kaynak : Rus Etnografya Müzesi

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların geleneksel yaşlı kadınlarının giyim kuşam örneği (kollu cıyrık).

Katalog No : 493

Eserin Adı : ERKEK ve KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEKLERİ

Yapım Malzemesi: Resim

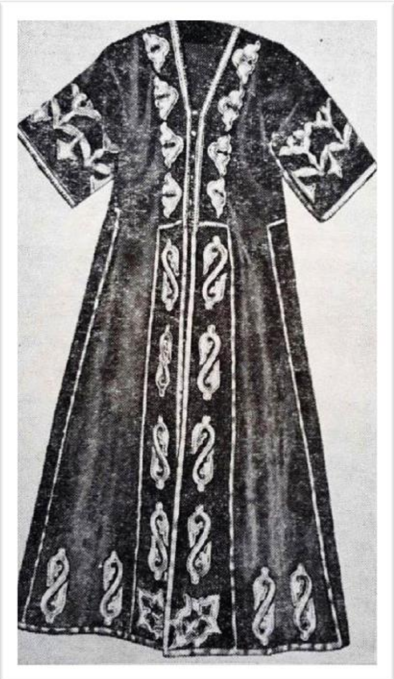
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XVIII. yy. – XIX. yy.

Kaynak : Rus Ansiklopedi Sözlüğü (Российский Энцыклопедический словарь), 2009; A.M.Porohov.

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların geleneksel erkek ve kadınlarının giyim kuşam örnekleri.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 494

Eserin Adı : KADIN KAPTAL ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın sonu

Kaynak : Kabardey – Balkar Cümhuriyet Bölge Müzesi, No 1547

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların tarafından tören ve özel günlerde kullanılan geleneksel kadın kışlık kaptal (kaftan) örneği.

Katalog No : 495

Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1890

Kaynak : ‘’Этнографическое обозрение’’ (Etnografiya üzerine yorumlamalar) dergisinde 1899 yılında 40-41 sayısında yayınlanmıştır.

Tanım: 1890 yılında D.İ.Ermakov tarafından çekilmiş fotoğraf üzerinde Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarlara ait geleneksel kadın giyim kuşam örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 496

Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın sonunda

Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: XIX. yüzyılın sonunda Macaristan bölgesinden Kuzey Kafkasya bölgesine gelen Morits Deşi tarafından çekilmiş fotoğraf üzerinde Karaçay Balkarlara ait işçi kadınların günlük kullanılan giyim kuşam örneği.

Katalog No : 497

Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

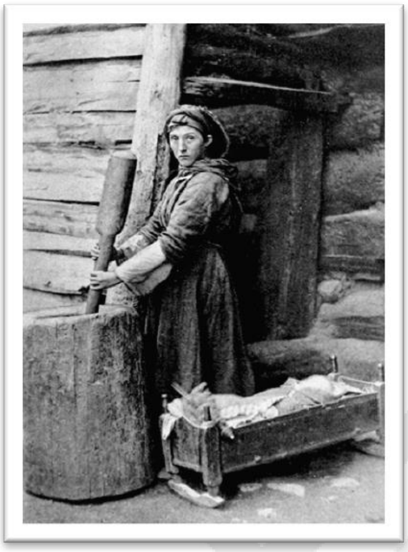
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1890

Kaynak : ''Этнографическое обозрение'' (Etnografiya üzerine yorumlamalar) dergisinde 1899 yılında 40-41 sayısında N.A.Yançuk tarafından yayınlanmıştır.

Tanım: 1890 yılında çekilen fotoğrafta Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarların yaşam tarzını yansıtan yaylaya giden kadın giyim kuşamı ve ahşaptan yapılan çocuk beşiğinden örnekler.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 498

Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

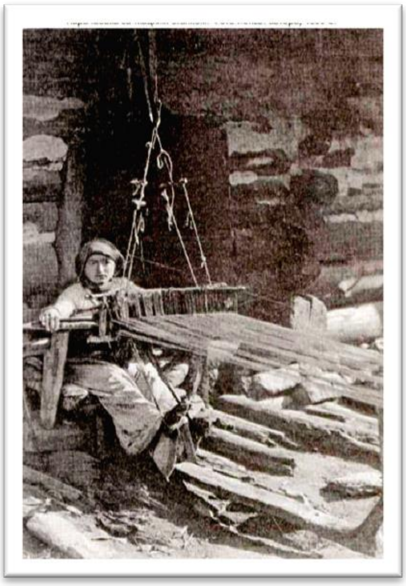
Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yy.

Kaynak : ‘’Этнографическое обозрение’’ (Etnografiya üzerine yorumlamalar) dergisinde 1899 yılında 40-41 sayısında N.A.Yançuk tarafından yayınlanmıştır.

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarlara ait hizmetçi kadınlar tarafından kullanılan giyim kuşam örneği.

Katalog No : 499

Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1890

Kaynak : ‘’Этнографическое обозрение’’ (Etnografiya üzerine yorumlamalar) dergisinde 1899 yılında 40-41 sayısında N.A.Yançuk tarafından yayınlanmıştır.

Tanım: 1890 yılında Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarlara ait hizmetçi kadınlar tarafından kullanılan giyim kuşam örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 500
Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : 1930
Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya Künüm'deyaşayan Karaçay Balkarlara ait kadınlar tarafından kullanılan geleneksel günlük giyim kuşam örneği.

Katalog No : 501
Eserin Adı : ERKEK ve KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : 1898
Kaynak : ''Кубань старозаветная'' (Geçmişte Kuban) adlı kıtabından alıntı, Krasnodar, 2012.

Tanım: 1898 yılına ait Kuzey Kafkasya Kart – Dcurt bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların geleneksel oyun gösteri sırasından erkek ve kadın giyim kuşamından bir görünüş.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 502

Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1898

Kaynak : ‘’Кубань старозаветная’’ (Geçmişte Kuban) adlı kıtabından alıntı, Krasnodar, 2012.

Tanım: 1898 yılına ait Kuzey Kafkasya Kart – Dcurt bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların geleneksel oyun gösterisinden kadın giyim örnekleri.

Katalog No : 503

Eserin Adı : ERKEK ve KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yy.

Kaynak : Bayçorov aile arşıvi

Tanım: Kuzey Kafkasya Teberda bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların geleneksel erkek ve kadın giyim kuşam örnekleri.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

476

Katalog No : 504
Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XX. yy.
Kaynak : Taulan Aliev'in arşıvi

Tanım: Kuzey Kafkasya Baksan bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarlara ait geleneksel kadın giyim kuşam (başörtü, elbise, kaftan, ayakkabı, kemer) örnekleri.

Katalog No : 505
Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX. yy.
Kaynak : Kabardey Balkar Gumhuriyeti Bölge Muzesi arşivi

Tanım: D.İ.Ermakov tarafından çekilmiş fotoğrafta Kuzey Kafkasya Hasaut bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarlara ait geleneksel kadın giyim kuşam örnekleri.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 506

Eserin Adı : ERKEK ve KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEKLERİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX. yy.

Kaynak : Şakmanov aile arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarlara ait geleneksel erkek (şapka, aba ve çizmeler) ve kadın (saçaklı başörtü, kaftan) giyim kuşam örnekleri.

Katalog No : 507

Eserin Adı : ERKEK ve KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yy.

Kaynak : Çotçaev aile arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarların geleneksel erkek (gömlek, beşmet, şalvar, çizme) ve kadın (iç ve dış başörtüleri, elbise, kaftan ve gümüş kemer) giyim kuşam örnekleri.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 508

Eserin Adı : ERKEK ve KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1890

Kaynak : ‘’Этнографическое обозрение’’ (Etnografiya üzerine yorumlamalar) dergisinde 1899 yılında 40-41 sayısından alıntı.

Tanım: 1890 yılında çekilen fotoğrafta (fotoğrafçı bilinmemektedir) Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarların yaylada kullanılan günlük geleneksel erkek (farklı gömlek ve şapka modelleri) ve kadın giyim kuşam örnekleri görünmektedir.

Katalog No : 509

Eserin Adı : ERKEK ve KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yy.

Kaynak : Merzbacher, Gottfried Aus Den Hochregionen Des Kaukasus kitabından alıntı, 1901.

Tanım: Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarlar tarafından kullanılan geleneksel erkek ve kadın (başörtü, elbise, korse, takma kol parçaları, kaftan, gabara ve kemerler) giyim kuşam örnekleri.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 510
Eserin Adı : EERKEK ve KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX. yy.
Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: XIX yüzyılda D.İ.Ermakov tarafından çekilen fotoğrafta Kuzey Kafkasya'da Karaçay Balkarların soylular tarafından kullanılan geleneksel erkek ve kadın giyim kuşam örnekleri.

Katalog No : 511
Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XX. yy.
Kaynak : Bayrorov'un aile arşivi

Tanım: Kuzey Kafkaya Karaçay Balkarlara ait geleneksel kadın giyim kuşamında bulunan manşet ve etekte bulunan iki sıra katlamalar örnekleri.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 512
Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XX. yy.
Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: XX. yüzyılın başlarında Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarlara ait geleneksel kadın göğüslük ve kemer örnekleri.

Katalog No : 513
Eserin Adı : ERKEK ve KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XX. yy.
Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: XIX. yüzyılda D.İ.Ermakov tarafından çekilmiş fotoğrafta Kuzey Kafkasya Uçkulan bölgesinde yaşayan soyluların kullanılan geleneksel erkek ve kadın (başörtü başlama şekilleri ve yaşlı kadın üzerinde kışlık beşmet) giyim kuşam örnekleri.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 514
Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın sonu - XX. yüzyılın başlarında
Kaynak : Taulan Aliev'in arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarların geleneksel kadın (elbise göğüslüğünde kullanılan gümüş tokaları) giyim kuşam örneği.

Katalog No : 515
Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX. yy.
Kaynak : Kipkeeva aile arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarlara ait geleneksel kadın (elbise, kaftan ve kemer) giyim kuşam örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

482

Katalog No : 516
Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XX. yy.
Kaynak : Merzbacher, Gottfried Aus Den Hochregionen Des Kaukasus kitabından alıntıdır, 1901.

Tanım: Kuzey Kafkasya Karaçay Balkrlara ait geleneksel kadın giyim kuşam örnekleri.

Katalog No : 517
Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XX. yy.
Kaynak : Merzbacher, Gottfried Aus Den Hochregionen Des Kaukasus kitabından alıntıdır, 1901.

Tanım: XX. yüzyıla ait Karaçay Balkarların soylu aileleri tarafından kullanılan geleneksel kadın giyim kuşam (başlık, korse, gabara, kaftan, elbise ve kemer) örnekleri.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 518

Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEKLERİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX. yy.

Kaynak : Merzbacher, Gottfried
Aus Den Hochregionen Des
Kaukasus kitabından alıntıdır, 1901.

Tanım: XX. yüzyıla ait Karaçay Balkarların soylu aileleri tarafından kullanılan geleneksel kadın giyim kuşam (başlık, korse, gabara, kaftan, elbise, takma kol parçaları ve kemer) örnekleri.

Katalog No : 519

Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX. yy.

Kaynak : Urusbiev aile arşivi

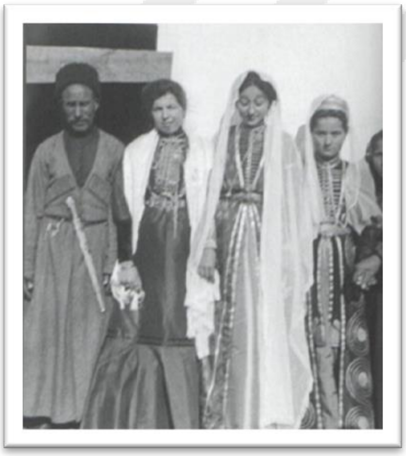
Tanım: XX. yüzyıla ait Karaçay Balkarların soylular tarafından kullanılan geleneksel kadın giyim kuşam (başlık, başörtü, korse, gabara, beşmet, kaftan, gümük kemeri ve tokalar) örnekleri.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 520
Eserin Adı : ERKEK ve KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : 1936
Kaynak : M.Uzdenova'nın arşivi

Tanım: 1936 yılına ait fotoğrafta Kuzey Kafkasya Kislovodsk Bölgesinde yaşayan Karaçay Balkar lise öğrencileri tarafından kullanılan geleneksel erkek ve kadın giyim kuşam örnekleri.

Katalog No : 521
Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : 1909
Kaynak : ''Кубань старозаветная'' (Geçmişte Kuban) adlı kıtabından alıntı, Krasnodar, 2012.

Tanım: 1909 yılına ait fotoğrafta Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarların tarafından kullanılan geleneksel kadın giyim kuşam (gelinlik ve düğün kıyafetleri) örnekleri.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 522

Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX. yy.

Kaynak : A.Aybazova'nın arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarlara ait geleneksel kadın giyim kuşam (başörtü, iç gömlek ve kışlık elbise) örneği.

Katalog No : 523

Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX. yy.

Kaynak : Taulan Aliev'in arşvi

Tanım: Kuzey Kafkasya Teberda bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların geleneksel kadın giyim kuşam (iç ve dış başörtü, gabara, beşmet) örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

486

Katalog No : 524

Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yy. –XX. yy.

Kaynak : Bayramkulov'un aile arşivi

Tanım : Kuzey Kafkasya Uçkulan bölgesinde yaşayan, soylululuğu simgeleyen samur kürkü giymiş geleneksel kadın giyim kuşam içerisinde Karaçay Balkar kadını.

Katalog No : 525

Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1926

Kaynak : Urusbiyev aile arşivi

Tanım: 1926 yılına ait Kuzey Kafkasya Karaçay Balkarlar tarafından kullanılan geleneksel yas giyim kuşam örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 526

Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XVIII. yüzyıl sonu – XIX. yüzyıl başlarında

Kaynak : Dcatoev aile arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde kullanılan geleneksel kadın giyim kuşam örneği.

Katalog No : 527

Eserin Adı : ERKEK ve KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

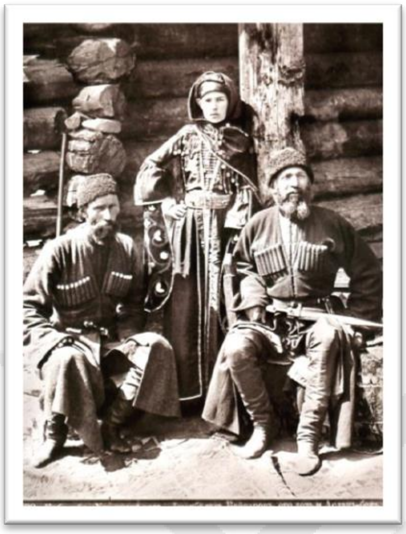
Dönem (Yılı) : XIX. yy.

Kaynak : Dcatoev aile arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde kullanılan geleneksel erkek ve kadın giyim kuşam örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

488

Katalog No : 528

Eserin Adı : ERKEK ve KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın sonu

Kaynak : Bayçorov aile arşivinden alınmıştır

Tanım: D.İ.Ermakov tarafından çekilen fotoğrafta Kuzey Kafkasya Uçkulan bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarlara ait geleneksel erkek (gömlek, çizme) ve kadın giyim kuşam örnekleri.

Katalog No : 529

Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın sonu

Kaynak : Bayçorov aile arşivi

Tanım: D.İ.Ermakov tarafından çekilen fotoğrafta Kuzey Kafkasya Uçkulan bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarlara ait geleneksel kadın giyim kuşam (kışlık başörtü, kışlık elbise, kışlık kaftan ve kemer) örnekleri.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 530

Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

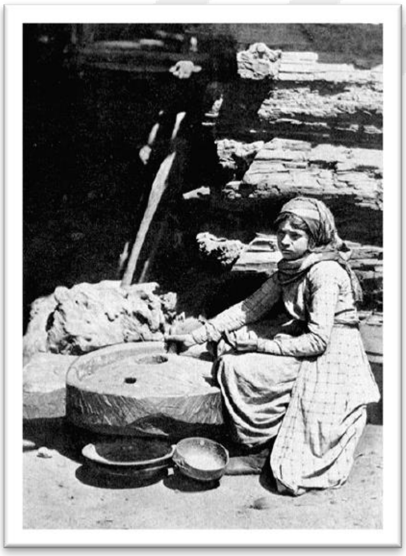
Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XVIII. yüzyılın sonu – XIX. yüzyılın başlarında

Kaynak : Bayçorov aile arşivinden alınmıştır

Tanım: D.İ.Ermakov tarafından çekilen fotoğrafta Kuzey Kafkasya bölgesinde işçi kadınların kullandığı geleneksel giyim kuşam örnekleri.

Katalog No : 531

Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XVIII. yy. sonu – XIX. yy. başlarında

Kaynak : Bayçorov aile arşivi

Tanım: D.İ.Ermakov tarafından çekilen fotoğrafta Kuzey Kafkasya bölgesinde işçi kadınların kullandığı geleneksel giyim kuşam örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 532

Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XVIII. yüzyılın sonu – XIX. yüzyılın başlarında

Kaynak : Bayçorov aile arşivi

Tanım: D.İ.Ermakov tarafından çekilen fotoğrafta Kuzey Kafkasya Kart – Dcurt bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarlara ait geleneksel kadın giyim kuşam (iç ve dış başörtü bağlanma şekli, kışlık kaftan) örneği.

Katalog No : 533

Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yy.

Kaynak : Bayçorov aile arşivi.

Tanım: XIX. yüzyılın başlarına ait bir fotoğrafta Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların kullandığı geleneksel kadın giyim kuşam örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 534

Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1890

Kaynak : ''Этнографическое обозрение'' (Etnografiya üzerine yorumlamalar) dergisinde 1899 yılında 40-41 sayısından alıntı.

Tanım: 1890 yılında D.İ.Ermakov tarafından çekilmiş fotoğraf üzerinde Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarlara ait geleneksel genç kadın giyim kuşam örneği.

Katalog No : 535

Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1890

Kaynak : ''Этнографическое обозрение'' (Etnografiya üzerine yorumlamalar) dergisinde 1899 yılında 40-41 sayısından alıntı.

Tanım: 1890 yılında D.İ.Ermakov tarafından çekilmiş fotoğraf üzerinde Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarlara ait geleneksel kadın giyim kuşam örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

492

Katalog No : 536

Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1890

Kaynak : ‘’Этнографическое обозрение’’ (Etnografiya üzerine yorumlamalar) dergisinde 1899 yılında 40-41 sayısından alıntı.

Tanım: 1890 yılında D.İ.Ermakov tarafından çekilmiş fotoğraf üzerinde Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların soylu ailelerinin kullandığı geleneksel kadın giyim kuşam örneği.

Katalog No : 537

Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

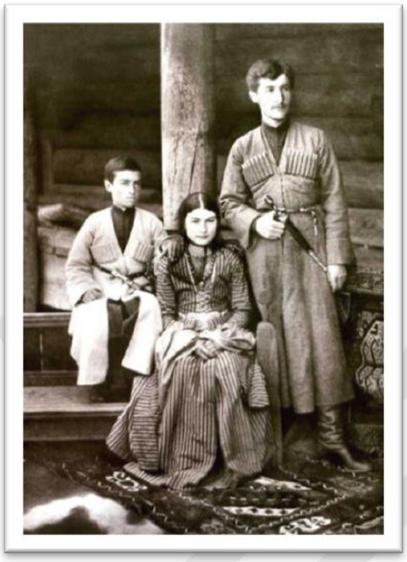
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1890

Kaynak : ‘’Этнографическое обозрение’’ (Etnografiya üzerine yorumlamalar) dergisinde 1899 yılında 40-41 sayısından alıntı.

Tanım: 1890 yılında D.İ.Ermakov tarafından çekilmiş fotoğraf üzerinde Kuzey Kafkasya Töben – El bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların soylu ailelerinin kullandığı geleneksel kadın giyim kuşam örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 538

Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1890

Kaynak : ‘’Этнографическое обозрение’’ (Etnografiya üzerine yorumlamalar) dergisinde 1899 yılında 40-41 sayısından alıntı.

Tanım: 1890 yılında D.Nikitina tarafından çekilmiş fotoğraf üzerinde Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarlar'ın soylu aile tarafından kullandığı geleneksel kadın giyim kuşam (çizgili kumaştan yapılan kaftan) örneği.

Katalog No : 539

Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1908

Kaynak : Krasnodar Devlet Tarihi-Arkeoloji Müze arşivi

Tanım: 1908 yılında L.N.Minervin tarafından çekilmiş fotoğraf üzerinde Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların tarafından kullandığı geleneksel kadın giyim kuşam (çizgili kumaştan yapılmış kaftanlar ve gümüş kemer) örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 540

Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1878

Kaynak : Urusbiev aile arşivi

Tanım: 1878 yılına ait fotoğrafta Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların soylu ailelerinin kullandığı geleneksel kadın giyim kuşam örneği.

Katalog No : 541

Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1878

Kaynak : Urusbiev aile arşivi

Tanım: 1878 yılına ait fotoğrafta Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların soylu ailelerinin kullandığı geleneksel kadın giyim kuşam örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

495

Katalog No : 542
Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : 1878
Kaynak : Merzbacher, Gottfried Aus Den v Hochregionen Des Kaukasus kitabından alıntı, 1901.

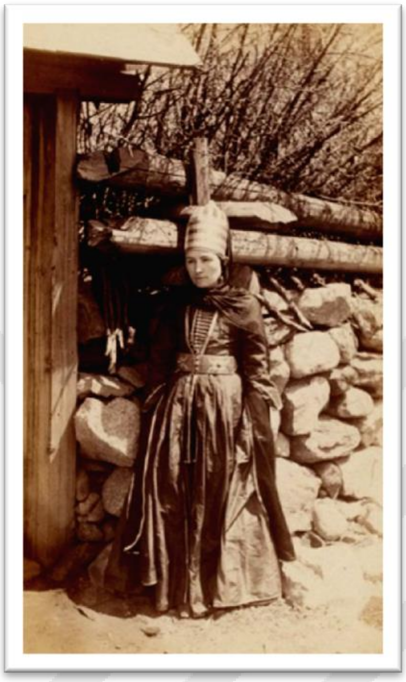
Tanım: 1878 yılına ait fotoğrafta Kuzey Kafkasya Bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların soylu ailelerinin kullandığı geleneksel kadın giyim kuşam örneği.

Katalog No : 543
Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : 1878
Kaynak : Merzbacher, Gottfried Aus Den Hochregionen Des Kaukasus kitabından alıntı, 1901.

Tanım: Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların soylu ailelerinin kullandığı geleneksel kadın giyim kuşam örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 544

Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : 1878

Kaynak : Merzbacher, Gottfried Aus Den Hochregionen Des Kaukasus kitabından alıntı, 1901.

Tanım: 1878 yılına ait fotoğrafta Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların soylu ailelerinin kullandığı geleneksel kadın giyim kuşam örneği.

Katalog No : 545

Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX. yy.

Kaynak : Urusbiev aile arşivi

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların soylu aileleri tarafından kullanılan geleneksel kadın giyim kuşam örnekleri.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 546

Eserin Adı : ERKEK ve KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX. yy.

Kaynak : A.Y.Kuznetsova, 1982; 175

Tanım: Kuzey Kafkasya Kiçmalka bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların kullandığı günlük geleneksel erkek ve kadın giyim kuşam örnekleri.

Katalog No : 547

Eserin Adı : ERKEK GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Fotoğraf

Bulunduğu Bölge: Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XX. yy.

Kaynak : A.Y.Kuznetsova, 1982; 175

Tanım: Kuzey Kafkasya Baydaevka bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarların çoban tarafından kullandığı keçeden yapılan geleneksel erkek jamçı (pelerin) örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

498

Katalog No : 548
Eserin Adı : KADIN GİYİM KUŞAM ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XX. yy.
Kaynak : A.Y.Kuznetsova, 1982; 175

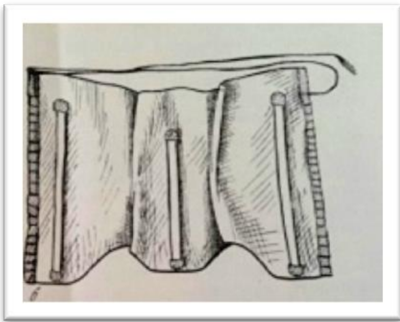
Tanım: Kuzey Kafkasya Teberda bölgesinde yaşayan Karaçay Balkarlara ait geleneksel kadın giyim kuşam örnekleri.

Katalog No : 549
Eserin Adı : KADIN KORSE ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Fotoğraf
Bulunduğu Bölge : Moskova
Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın sonu - XX. yüzyıl başlarında
Kaynak : Tsaritsyno Moskova Devlet Müze koleksyonu

Tanım: Kuzey Kafkasya bölgesinde evlenmeyen kızlar tarafından kullanılan geleneksel körse örneği. Körse, inek derisinden yapılarak vücudu dik tutmak için iki tarafında ahşap geçirilmiştir. Bununla birlikte, kadife, altın şerit, altın ip, şerit, kumaş, dikiş nakış, dokuma, yakma teknikleri kullanılarak hazırlanmıştır.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 550

Eserin Adı :KORSE ÖRNEĞİ

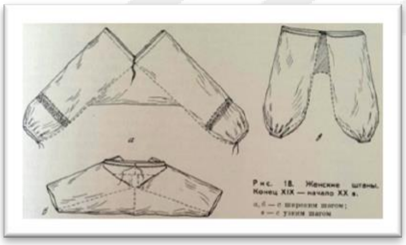
Yapım Malzemesi: Tablo

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yy.

Kaynak : Gürcistan Devlet Müzesi

Tanım: Kuzey Kafkasya'da evlenmeyen kadınlar tarafından kullanılan korse örneği.

Katalog No : 551

Eserin Adı : KADIN ŞALVAR ÖRNEKLERİ

Yapım Malzemesi: Tablo

Bulunduğu Bölge : Saint Petersburg

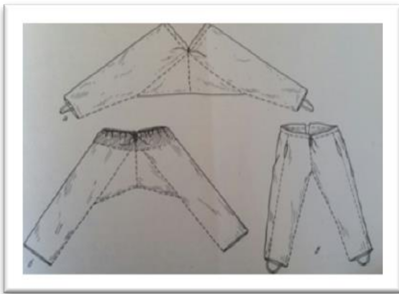
Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın sonu - XX. yüzyılın başlarında

Kaynak : Rus Etnografya Müzesi

Tanım: Kuzey Kafkasya'da kullanılan geleneksel kadın şalvar örnekleri:
a,б – Geniş adımlı şalvar; в – Dar adımlı şalvar.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

500

Katalog No : 552
Eserin Adı : ERKEK ŞALVAR ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Tablo
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın sonu - XX. yüzyılın başlarında
Kaynak : Rus Etnografya Müzesi

Tanım: Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar geleneksel erkek giyim kuşamın bir parçası olarak şalvar örnekleri: a)- Ağı eşkenarı dörtken şeklinde parçadan oluşan geniş adımlı şalvar; b)-Ağı üçgen şeklinde parçadan oluşan dar adımlı şalvar ; d)-Ağısız dar adımlı şalvar.

Katalog No : 553
Eserin Adı : ERKEK ŞALVAR ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Karaçay Balkarların günlük kullandığı geleneksel erkek *camaulu könçek* örneği, yün veya çuha kumaşından yapılmıştır.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 554
Eserin Adı : ERKEK ŞALVAR ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Karaçay Balkarların şenliklerde kullandığı geleneksel erkek *köpbay könçek* örneği, kumaştan yapılmıştır.

Katalog No : 555
Eserin Adı : ERKEK ŞALVAR ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Karaçay Balkarların günlük kullandığı geleneksel erkek ve kadın kumaç könçek örneği. Kumaştan yapılmıştır.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

502

Katalog No : 556
Eserin Adı : ERKEK ŞALVAR ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Karaçay Balkarların günlük kullandığı geleneksel erkek *cahtiyan könçek* örneği, kuzu derisinden yapılmıştır.

Katalog No : 557a
Eserin Adı : ERKEK ŞALVAR ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Karaçay Balkarlar tarafından soğuk günlerde kullandığı geleneksel erkek *teri könçek* deriden yapılmıştır.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 557b
Eserin Adı : ERKEK ve KADIN ŞALVAR ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Karaçay Balkarların erkek ve kadınlar tarafından kullandığı geleneksel *ullu au könçek* (pantolon) kumaştan yapılarak, pantolonun içerisine giyilmiştir.

Katalog No : 558
Eserin Adı : ERKEK ŞALVAR ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

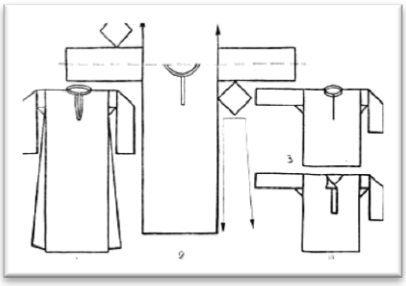
Tanım: Karaçay Balkarlar tarafından soğuk günlerde kullandığı geleneksel erkek *ışımlı könçek*, kumaş ve deriden yapılmış olup dağlarda at üzerinde kullanılmıştır.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 559
Eserin Adı : ERKEK ve KADIN ŞALVAR ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım : Karaçay Balkarlar tarafından soğuk günlerde kullandığı geleneksel erkek ve kadın eşilgen *könçek*, yün iplerinden örülerek yapılmıştır.

Katalog No : 560
Eserin Adı : İÇ GÖMLEK ÖRNEKLERİ
Yapım Malzemesi: Tablo
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX. yy.
Kaynak : A.Y.Kuznetsova; 1982; 175

Tanım: Tunik şeklindeki iç gömlek örneklerinin (1-4) kesme teknikleri.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

505

Katalog No : 561
Eserin Adı : ERKEK GÖMLEK ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Karaçay Balkarlar tarafından günlük kullanılan geleneksel erkek *kölek* (gömlek) örneği.

Katalog No : 562
Eserin Adı : ERKEK GÖMLEK ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Karaçay Balkarlar tarafından özel günlerde veya törenlerde kullanılan geleneksel erkek *ala kölek* (gömlek) örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

506

Katalog No : 563

Eserin Adı : ERKEK GÖMLEK ÖRNEĞİ

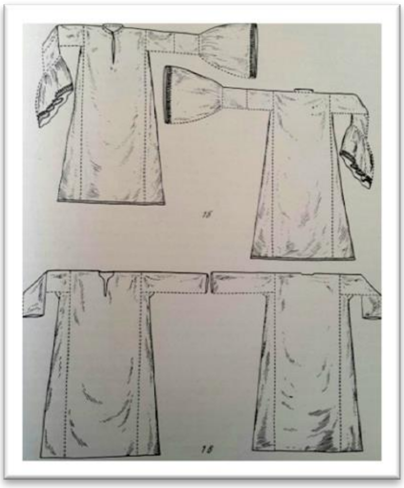
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Karaçay Balkarlar tarafından şenliklerde kullanılan geleneksel erkek *culduzlu surat kölek* (gömlek) örneği.

Katalog No : 564

Eserin Adı : İÇ GÖMLEK ÖRNEKLERİ

Yapım Malzemesi: Tablo

Bulunduğu Bölge : Saint Petersburg

Dönem (Yılı) : XIX. yy.

Kaynak : Rus Etnografya Müzesi

Tanım: Kuzey Kafkasyada kullanılan geleneksel kadın iç gömlek örnekleri:
1 – Tünik şeklinde iç gömlekleri: 1 a) – Günlük kullanılan iç gömlek; 1 б) – Tören ve özel günlerde kullanılan iç gömlek; 1 в) – Uzun iç gömlek.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 565

Eserin Adı : İÇ GÖMLEK ÖRNEKLERİ

Yapım Malzemesi: Tablo

Bulunduğu Bölge : Saint Petersburg

Dönem (Yılı) : XIX. yy.

Kaynak : Rus Etnografya Müzesi

Tanım: Kuzey Kafkasya'da kullanılan geleneksel kadın iç gömlek örnekleri:
2 – Omuzu dikilen ve kol altı kesilen iç gömlekler: 2 a) – Uzun iç gömlek; 2 б) – Robalı uzun iç gömlek; 2 в) – Bel kısmı kesilen uzun iç gömlek; 3 – İç gömlek yerine kullanılan etek ve kolluk parçası.

Katalog No : 566

Eserin Adı : ERKEK İÇ GÖMLEK ÖRNEKLERİ

Yapım Malzemesi: Tablo

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX. yüzyılın sonu-XX. yüzyılın başında

Kaynak : Rus Etnografya Müzesi

Tanım: Kuzey Kafkasya Karaçay Balkar geleneksel erkek giyim kuşamın bir parçası olarak iç gömlek örnekleri: a)-Tünik şeklinde; b)-Omuzunda dikişi olan takma kollu gömlek; d)-Astarlı beşmetin (gömlek türü) ön ve arkadan görünümü.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 567

Eserin Adı : KADIN İÇ GÖMLEK ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Karaçay Balkarlar tarafından özel günlerde veya törenlerde elbise içerisine kullanılan geleneksel kadın *cıyrıklı kölek* (iç gömlek) örneği.

Katalog No : 568

Eserin Adı : KADIN İÇ GÖMLEK ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Karaçay Balkarlar tarafından özel günlerde veya törenlerde elbise içerisine kullanılan geleneksel kadın *abalı kölek* (iç gömlek) örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

Katalog No : 569
Eserin Adı : KADIN İÇ GÖMLEK ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Karaçay Balkarlar tarafından özel günlerde veya törenlerde elbise içerisine kullanılan geleneksel kadın *kölek cıyrık* (iç gömlek) örneği.

Katalog No : 570
Eserin Adı : KADIN İÇ GÖMLEK ÖRNEĞİ
Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)
Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya
Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.
Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Karaçay Balkarlar tarafından elbise içerisine günlük kullanılan geleneksel kadın kölek (iç gömlek) örneği.

5. KUZEY KAFKASYA KARAÇAY BALKAR GİYİM KUŞAMINDA KULLANILAN GİYSİ ÖRNEKLERİ

510

Katalog No : 571

Eserin Adı : KADIN İÇ GÖMLEK ÖRNEĞİ

Yapım Malzemesi: Çizim (Çizimler V.Bakkuev tarafından yapılmıştır.)

Bulunduğu Bölge : Kuzey Kafkasya

Dönem (Yılı) : XIX.-XX. yy.

Kaynak : M.Kudaev, 2010; 110.

Tanım: Karaçay Balkarların genç kızlar tarafından elbise içerisine günlük kullanılan geleneksel kız kölek (iç gömlek) örneği.

T. C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Mariyam YEZIYEVA
Doğum Yeri	Kazakistan
Doğum Tarihi	06.03.1976
İletişim Bilgileri	
Telefon	05432155507
e-posta	mariyam-ezieva@mail.ru
Adres:	
Eğitim Bilgileri	
Lise	B.ONTAEV Lisesi, Kazakistan.
Lisans	1992-1998, Tekstil Eşyalarının Tasarımı Proje Mühendisliği, Mahambet Haydar DULATİ Taraz Devlet Üniversitesi, Kazakistan.
Yüksek Lisans	2003-2006, Güney Kazakistan Teknolojik Muhtar AUEZOV Üniversitesi
Kariyer Bilgileri*	
İş Deneyimi	1998-2005, B.Ontaev Lisesi (Öğretmen); 2000-2004, Çimkent İleri Eğitim Enstitüsü (Öğr.Görevlisi); 2004-2012, Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi, Sanat Fakültesi, Moda Tasarım ve Resim Sanatı Bölümü (Öğr. Görevlisi); 2014-..... Akdeniz Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Sahne Dekorları ve Kostümü Bölümü (Öğr. Görevlisi).
Kurs-Sertifika	**14-16 Kasım 2012,** Uluslararası Tasarımcılar Birligi ve Kuzey Kafkasya Devlet Sosyal-Teknik Akademi tarafından düzenlenen Uluslararası Bilim ve Uygulama Konferans, ANTIQUITY IN CONTEMPORARY ART/INTERNATİONAL SCIENTIFIC, AND PRACTICAL

	CONFERENCE, Rusya Federasyonu/Kuzey Kafkasya, Çerkesk-Arhız-CAO RAN. **09-27 Ocak 2012,** AŞ ''KADRUS'', ''Kıyafet tasarımı için CAD V10 GRAFİK kullanımı'', CAD VE CAM GELİŞMİŞ DİKİŞLERİ EĞİTİM MERKEZİ, Rusya/Moskova. **13-14 Mayıs 2011,** Kazakistan Cumhuriyeti Bağımsızlığının 20. Yılı münasebetiyle düzenlenen Uluslararası IV. Türkoloji Kongresi, Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi, Kazakistan/Türkistan. **01.10.2010-27.01.2011,** Temel Türkçe kursu (90 saat), Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi, Hazırlık Fakültesi, Kazakistan/Türkistan. **3 Temmuz 2010,** ''Fashion Party'' konulu **Uluslararası Tasarımcılar Yarışması,** Kazakistan/Şımkent. **15-16 Nisan 2010,** ''Bizim Avangard'' konulu **Uluslararası Tasarımcılar Yarışması,** Kazakistan/Şımkent. **2009,** ''Megapolis'' Ödülü (''Dala Erkeleri'' Koleksiyonu), ''Bizim Öncülerimiz'' konulu **Yüksek Moda Yarışması**, Vilayet Kültür Bakanlığı, Kazakistan/Şımkent. **2009,** ''Eksklüzif'' Ödülü (''Rozariy'' Koleksiyonu), ''Bizim Öncülerimiz'' konulu **Yüksek Moda Yarışması**, Vilayet Kültür Bakanlığı, Kazakistan/Şımkent. **2009,** ''Eksklüzif'' Ödülü (''Yıldızlı keş'' Koleksiyonu), ''Bizim Öncülerimiz'' konulu **Yüksek Moda Yarışması**, Vilayet Kültür Bakanlığı, Kazakistan/Şımkent. **2009,** ''Etnos'' Ödülü (''Aybar Elim-Turanım'' Koleksiyonu), ''Bizim Öncülerimiz'' konulu **Yüksek Moda Yarışması**, Vilayet Kültür Bakanlığı, Kazakistan/Şımkent. **27-28 Eylül 2008,** ''Bizim Avangard'' konulu **Uluslararası Tasarımcılar Yarışması,** Kazakistan/Şımkent.
Aldığı Ödüller	**26 Nisan 2015,** ''Minği-Tau konulu IV. Uluslararası Tasarımcılar Yarışması'' **BİRİNCİLİK Diploma Ödülü**, Rusya Federasyonu/Karaçay Çerkes Cumhuriyeti, Kültür Bakanlığı, Kuzey Kafkasya/Çerkesk. **13 Aralık 2014,** II. Avrasya Yüksek Moda ''ETNO-ERATO'' Milli Kıyafetler Yarışması, ''Kafkasya Halklarının En İyi Giyim Kuşamı'' Nominasyonu (**''NİKA'' Ödülü ile BİRİNCİLİK Diploma Ödülü**), Rusya/Moskova. **26 Ocak 2014,** I. ULUSLARARASI ANKARA KÜLTÜR SANAT ŞÖLENİ Etkinlikleri çerçevesinde Sanat Platformunuzca **''Başarı Belgesi'' Ödülü**, Ankara Başkent Öğretmen Evi/Ankara. **26-29 Ekim 2013,** Uluslararası Ertuğrul Gazi'yi Anma ve Yörük Türkmen Dernekler Federasyonu Etkinlikleri Kapsamında Gerçekleştirilen Türk Dünyası Birlik Toplantısı ve Konferansı. Türk Dünyası Kültür Başkenti Ajansı Tarafından Düzenlenen **Ödül**, Eskişehir. **06-10 Mayıs 2013,** Akdeniz Üniversitesi Sağlık, Kültür ve Spor Dairesi Başkanlığı Kültür Hızmetleri Şübe Müdürlüğü'nde faaliyet gösteren Resim ve El Sanatları Topluluğu'nun düzenlediği ''2. Çöpten Sanata Öğrenci Yarışması'' **Birincilik Ödülü**, Antalya. **6 Nisan 2013,** European Karachay-Balkar Assocıatıon e.V., AKBIR Symposium/Avrupalı Karaçay-Malkarlılar Birliği, AKBIR e.V. **Sempozyumu Ödülü**, Rossdorf/Almanya.

	2011, ''ETNO-ERATO'' Uluslararası Milli Kıyafetler Yarışması / ''Geleneksel Unsurları, Çağdaş Kıyafetlerde Doğru ve Yerinde Kullandığı İçin'' **Diploma Ödülü,** Rusya/Moskova. **3 Temmuz 2010,** ''Fashion Party'' Tasarımcılar Yarışması, **''Umut Veren Couturiere'' Diploma Ödülü,** Kazakistan/Şımkent. **3 Temmuz 2010,** ''Fashion Party'' Tasarımcılar Yarışması, **Birincilik Diploma Ödülü,** Kazakistan/Şımkent. **16 Nisan 2010,** ''Bizim Avangard'' Uluslararası Tasarımcılar Yarışması, ''Eksklüzif'' Nominasyonu **İKİNCİLİĞİ Diploma Ödülü**, Kazakistan/Şımkent. **16 Nisan 2010,** ''Bizim Avangard'' konulu Uluslararası Tasarımcılar Yarışması, **''Mesleki Ustalığı'' Diploma Ödülü,** Kazakistan/Şımkent. **2009,** ''Bizim Avangard'' Uluslararası Tasarımcılar Yarışması, ''Eksklüzif'' Nominasyonu **Üçüncülüğü Diploma Ödülü**, Kazakistan/Şımkent. **2009,** ''ETNO-ERATO'' 10. Uluslararası Milli Kıyafetler Yarışması/''Oazis'' Koleksiyonu **(''Nika'' Ödülü** ile **Birincilik Diploma Ödülü**), Rusya/Moskova. **2009,** ''ETNO-ERATO'' 10. Uluslararası Milli Kıyafetler Yarışması/''Turan'' Koleksiyonu (**Diploma Ödülü**), Rusya/Moskova. **27 Eylül 2008,** ''Bizim Avangard'' Uluslararası Tasarımcılar Yarışması, ''Eksklüzif'' Nominasyonu **İKİNCİLİK Diploma Ödülü**, Kazakistan/Şımkent.
Üyelikler	**2009,** Bağımsız Devletler Birliği ve Kazakistan Tasarımcılar Birliğinin Üyesi / Union Of Designers Of Kazakstan, Üyelik Kartı No: 0373.
İlgi Alanları	Stilistlik, Moda, Tekstil, Sanat Tarihi, Tasarım.
Referanslar	Prof. Dr. Selçuk MÜLAYİM (selcuk-mulayim@hotmail.com), Prof. Dr. Ufuk TAVKUL (tavkul@hotmail.com), Prof. Dr. Alaybey KARAOĞLU (alaybey-karoglu@hotmail.com), Prof. Dr. Kuandık ERALİN (Kazakistan), Doç. Dr. Abdullah KARAÇAĞ (karacag@akdeniz.edu.tr.), Doç. Dr. Ömer ZAİMOGLU (omerzaimoglu@hotmail.com), Doç. Dr. Fatih BAŞBUĞ (fbasbug@akdeniz.edu.tr), Yrd. Doç. Dr. Özcan ÖZKARAKOÇ (ozcanozkarakoc@akdeniz.edu.tr); Yrd. Doç. Dr. Harun DILER (harundiler@hotmail.com); Tasarımcılar Birliğinin Başkanı, Doç. Larisa Magamedovna ATAEVA (Rusya) (larisa-ataeva@yandex.ru), Kazak Dili ve Edebiyatı Bilim Uzmanı Ufuk TUZMAN (ufuktuzman@hotmail.com).

İmza